Sfântul Ioan Gură de Aur

Problemele vieții

Coperta față:
Sfântul Ioan Gură de Aur
Detaliu din amvonul Trapezei Sfintei Mănăstiri

Sfântul Ioan Gură de Aur

Problemele vieții

Traducere de Cristian Spătărelu şi
Daniela Filioreanu

Carte tipărită cu binecuvântarea
Prea Sfințitului Părinte GALACTION,
Episcopul Alexandriei şi Teleormanului

Editura Cartea Ortodoxă
EDITURA EGUMENIȚA

Traducerea s-a făcut după originalul în limba greacă
ΘΕΜΑΤΑ ΖΩΗΣ Α’, Β’
Ιερά Μονή Παρακλητου
Ωρωπος Αττικής

Editura Egumenița
ISBN: 978– 973-8926-20-2

Editura Cartea Ortodoxă
ISBN: 973-1710-18-3
978-973-1710-18-1

Cuvânt introductiv

Arhiepiscopul Constantinopolului, Sfântul Ioan I, care pentru nespusa lui iscusință oratorică a rămas cunoscut în istorie cu prenumele „Gură de Aur”, este neîndoielnic cel mai minunat chip bisericesc din întreaga lume de după perioada post-apostolică şi până astăzi.

S-a născut în Antiohia, marea capitală elenă a Siriei, între anii 349 şi 354. Buna lui educare se datorează mamei sale, Antuza, iar desăvârşita lui pregătire filozofică şi juridico-oratoricească se datorează distinşilor săi dascăli Andragatie şi Libaniu.

După încheierea studiilor sale a exercitat pentru puțină vreme profesia de avocat, având un succes remarcabil. Dar îndemnurile mamei lui, setea de adevăr şi lecțiile cunoscuților teologi Diodor, mai târziu episcop al Tarsului (378-392) şi Karterie, pe care-i urmărea la Şcoala de Teologie din Antiohia, l-au condus l-a hotărârea de a-şi părăsi cariera, bogățiile, slava, pe toate „cele de pe pământ”, pentru a căuta „*pe cele de sus, acolo unde este Hristos*” (Coloseni 3; 2, 1).

Părăseşte, aşadar, avocatura, se botează şi, după moartea mamei sale se retrage vreme de opt ani în asceză. În felul acesta se pregăteşte pentru diaconia lui preoțească de mai târziu.

În anul 381 este hirotonit diacon de către arhiepiscopul Antiohiei, Sfântul Meletie Mărturisitorul (361-381), şi cinci ani mai târziu este hirotonit preot de către arhiepiscopul următor, Sfântul Flavian (381-404).

Până în 397 desfăşoară în oraşul lui natal o deosebită activitate bisericească, atât în domeniul predicii cât şi în cel social. Faima lui ajunge până în capitală. Astfel, în anul 398, după adormirea Sfântului Nectarie, arhiepiscop al Constantinopolului (381-397), urcă fără voia sa pe scaunul arhiepiscopal al capitalei imperiului.

Se dedică îndată cuprins de râvnă arzătoare unei lucrări complexe, bisericeşti şi filantropice: predici, învățături, dezvoltarea activității misionare, refacerea vieții de cult, înălțarea morală a clerului, organizarea asistenței sociale. Reducând cheltuielile arhiepiscopiei, iconomiseşte bani, care, împreună cu daniile creştinilor din enorie sunt folosiți la crearea şi întreținerea fundațiilor, la spitalizarea bolnavilor, la uşurarea celor întemnițați, la adăpostirea celor lipsiți de case, la îngrijirea celor întristați şi amărâți. Poporul îl adoră şi umple bisericile pentru a asculta încântătoarele lui predici.

Din păcate, însă, activitatea renovatoare, personalitatea necompromițătoare şi limba lui cercetătoare, care nu tăcea nici la palat, îi vor face mulți duşmani. Aceştia complotează împotriva sa şi, folosind-o ca pârghie pe mândra împărăteasă Eudoxia, reuşesc exilarea lui în anul 404, în localitatea Cucuso din Armenia.

Întrucât şi din locul său de exil Sfântul continuă să exercite o uriaşă înrâurire, după trei ani se ordonă mutarea lui în Pitiuda. Dar nu va apuca să ajungă acolo. După o călătorie istovitoare de trei luni, moare în localitatea Komana din Pont, la 14 septembrie 407. Ultimele lui cuvinte sunt: „Slavă lui Dumnezeu Atotțiitorul. Amin”.

Scrierile Sfântului Ioan Gură de Aur, dintre cele mai bogate şi alese ale literaturii mondiale, s-au păstrat aproape în totalitate. Ele conţin omilii, disertaţii şi epistole. Cele mai strălucitoare creaţii spirituale ale Sfântului sunt desigur omiliile, în care analizează cu limpezime şi convingere probleme morale, sociale, dogmatice şi interpretative. Uneori se impune prin retorica lui cutremurătoare iar alteori convinge prin argumentaţia invincibilă; uneori învaţă şi instruieşte prin severitatea sa deosebitoare iar alteori mângâie cu blândeţea lui părintească; uneori tâlcuieşte Scripturile cu înţelepciunea sa teologică iar alteori zideşte sufletele cu învăţătura lui insuflată de Dumnezeu; uneori condamnă inegalitatea socială prin rostirea lui profetică iar alteori înfierează aroganţa domnitorilor cu îndrăzneala sa deschizătoare de drumuri; mereu însă, chiar şi atunci când nu converteşte, îi încântă, atrage şi entuziasmează pe cei care-l ascultă.

După ce gura lui de aur a amuţit pentru totdeauna, omiliile sale au început să fie copiate, traduse şi să circule larg, fiind citite cu lăcomie de creştinii din întreaga lume. Iar învăţaţii iubitori de Dumnezeu din diferite epoci au întocmit nenumărate antologii şi compendii ale lor.

„Luminătorul a toată lumea, stâlpul şi întărirea Bisericii, povăţuitorul pocăinţei, doctorul şi tămăduitorul bolnavilor, apărătorul şi părtinitorul celor necăjiţi, trâmbiţa de aur, gura cea de miere izvorâtoare, dascălul şi învăţătorul nostru" – iată cu ce cuvinte îl laudă imnograful pe Sfântul Ioan Gură de Aur, pentru nemărginita sa iubire de oameni, pentru teologia sa limpede, pentru nevoinţele sale, pentru sfinţenia sufletului său, dar, mai ales, pentru înaltul său talent de

a le vorbi oamenilor. Căci, cu adevărat: „Niciodată nu s-a ivit pe pământ un asemenea părinte, care să vorbească poporului, să-l îndrume, să-l mângâie la vreme de suferință şi să mişte inimile oamenilor înspre bine şi virtute, aşa cum a fost Sfântul Ioan Gură de Aur" (K. Paparrigopoulos).

În vremea în care trăia pe pământ, acest uriaş al cuvântului duhovnicesc provoca admirație în rândul a mii de oameni, care de multe ori îşi exprimau entuziasmul „prin aplauze, strigăte şi chiote". Acestor manifestări ale mulțimii, le răspundea prin îndemnuri părinteşti: „Care este folosul zgomotelor şi a baterii din palme? Să dovedim bunăvoința noastră prin fapte bune şi prin ascultare, şi abia acestea vor fi vrednice de laudă şi mai luminoase decât cuvintele mele".

De peste veacuri, vocea Sfântului Ioan Gură de Aur ajunge până la noi, chemându-ne spre „un creştinism deplin, în care credința şi dragostea sunt organic legate între ele, printr-o ascultare fără margini a omului față de bogata iubire de oameni a lui Dumnezeu şi printr-o încredere fără margini în mila Sa" (părintele Gheorghe Florovski).

Cu nădejdea că această chemare a Sfântului Ioan Gură de Aur va fi auzită cu limpezime mai departe, le oferim cititorilor noştri iubitori de Dumnezeu un volum cuprinzând cele mai alese predici ale sale. În acelaşi timp, îi adresăm Sfântului Ierarh rugăciunea fierbinte a imnografului său: „…vino în mijlocul nostru şi ne binecuvântează pe toți şi cu rugăciunile tale dobândeşte-ne iertarea păcatelor, ca toți să ne mântuim".

SFÂNTA MĂNĂSTIRE PARACLITU

Voile lui Dumnezeu

Apostolul Pavel, care a cunoscut atâtea taine negrăite şi a urcat până la al treilea cer, în vreme ce cerceta voile şi judecăţile lui Dumnezeu, a simţit o ameţeală, ca şi când ar fi privit într-un abis. Străduindu-se să caute adâncimea înţelepciunii lui Dumnezeu, s-a tulburat. S-a tulburat şi a încetat imediat cercetarea, spunând: „*Căci cine a cunoscut gândul Domnului sau cine a fost sfetnicul Lui?*” (Romani 11; 34).

Dacă Apostolul a întâmpinat în felul acesta voile lui Dumnezeu, noi de ce ne străduim în zadar să le cercetăm pe cele necercetate şi să le pătrundem pe cele nepătrunse? Să nu ajungem, rogu-vă, la un asemenea nivel de nebunie. Ci la fiecare nelămurire a noastră să ne aducem aminte şi să repetăm cuvântul psalmistului: *„Adânc nepătruns sunt judecăţile tale”* (Psalmi 35, 6).

„Pe Tine Te voi mărturisi, că minunat eşti Tu întru cele temute” (Psalmi 138, 14). Ce înseamnă „cele temute”? Noi, oamenii, ne minunăm de multe lucruri, ca, de pildă, coloane măreţe, tablouri frumoase, trupuri zvelte. Dar mirarea noastră nu este însoţită de teamă. Ne minunăm, de asemenea, de marea nemărginită şi de adâncurile ei abisale. Însă când ne aplecăm să privim în aceste adâncuri încercăm teamă. O teamă asemănătoare l-a cuprins, deci, şi pe prooroc, în vreme ce s-a aplecat să privească neţărmurita şi nemărginita adâncime a înţelepciunii lui Dumnezeu. A ameţit, s-a minunat, s-a speriat şi a dat înapoi, strigând: *„Pe Tine Te voi mărturisi, că minunat eşti Tu întru cele temute;*

minunate sunt lucrurile Tale” (Psalmi 138, 14). Şi cugetând în sine, a zis: *„Cunoaşterea Ta e mult prea minunată pentru mine; puternică este, eu n-o pot atinge”* (Psalmi 138, 6).

Deseori, şi desigur sufletelor evlavioase, Dumnezeu iconomiseşte lucrurile astfel încât evenimente nefericite să aibă un final fericit. Să ne amintim de unele întâmplări din Vechiul Testament.

Iosif, fiul patriarhului Iacob, a fost vândut de fraţii săi şi a ajuns în Egipt, în casa lui Putifar. Soţia lui Putifar avea gânduri viclene pentru Iosif. La urmă l-a calomniat şi l-a trimis în temniţă. Credea că în felul acesta îi va face rău. Dar, dimpotrivă, temniţa era un loc mai liniştit şi mai sigur decât casa lui Putifar. Căci în casa aceea poate că avea multe înlesniri, însă trăia într-o teamă continuă datorită atacurilor păcătoase ale acelei femei ucigaşe de suflete. Lupta lui era mai chinuitoare decât viaţa din temniţă. Prefera să trăiască împreună cu osândiţii decât cu o femeie turbată. În temniţă era mângâiat de gândul că se afla acolo pentru a nu-şi pierde neprihănirea lui, în vreme ce atunci când locuia aproape de ea tremura ca nu cumva sufletul să-i fie vătămat. Astfel, dacă vedem lucrurile în adâncime, el n-a intrat în temniţă, ci a fost izbăvit de aceasta. A venit în conflict cu stăpânul său pământesc, Putifar, dar a intrat într-o legătură şi mai strânsă cu Stăpânul lui ceresc, Dumnezeu.

Mai înainte fraţii lui îl vânduseră negustorilor ismaeliţi. Dar în realitate i-au fost de folos, pentru că în felul acesta l-au scăpat de răutatea şi de uneltirile lor zilnice. Şi, într-adevăr, există un lucru mai rău decât convieţuirea cu fraţi care te invidiază, te prigonesc, te

agresează? Voiau să-i facă rău, dar Dumnezeu l-a întors spre bine.

Şi mai târziu, când paharnicul l-a uitat, iarăşi spre bine i-a fost, căci a fost scos din temniță cu mai mare măreție şi cinstire. Eliberarea nu i-a fost dăruită de bunătatea omenească, ci de dumnezeiasca pronie. Faraon l-a scos din temniță când a avut nevoie de el pentru a-i tălmăci visele. Astfel, l-a scos nu ca un împărat care săvârşeşte o binefacere, ci ca un împărat care primeşte o binefacere. Dumnezeu n-a vrut ca Iosif să primească binefacere ca un sclav, ci să apară în fața lui Faraon ca un binefăcător al aceluia, să-l mângâie în nevoia lui şi să-i arate câtă înțelepciune are.

Aşadar de aceea a fost uitat de paharnic, pentru ca Faraon să-l cunoască, pentru ca Egiptul să se folosească de el. Fiindcă dacă paharnicul şi-ar fi adus aminte de el, ar fi ieşit mai devreme din temniță şi atunci fără îndoială ar fi dorit să se întoarcă în patria lui. Însă în felul acesta toată întâmplarea care a urmat ar fi fost zădărnicită. Nenumăratele obstacole – slujirea în casa lui Putifar, închisoarea şi, mai târziu, rangul dat de împărat – l-au ținut acolo, pentru a se împlini marile planuri ale Domnului.

Să cercetăm foarte pe scurt şi viața tatălui lui Iosif, patriarhul Iacob. Fratele său, Esau, îl invidia şi căuta să-l omoare, silindu-l în felul acesta să plece din patria lui. Ce urmări a avut acest lucru? Mai întâi de toate, scăpând de primejdie, a aflat siguranță şi linişte. Apoi a învățat să aprofundeze mai mult lucrurile şi astfel a devenit mai înțelept. Şi, la urmă, s-a învrednicit să vadă acel vis minunat cu scara.

Dar, îmi veți spune, în țara străină în care a mers, Mesopotamia, a muncit din greu. Şi la început, desigur, şi-a găsit ca soție pe Rahela, şi a câştigat simpatia socrului său, Laban, dar în continuare Laban l-a înşelat dându-i-o de soție pe fiica lui cea mare, Lia. Da, chiar aşa s-a întâmplat, dar acestea i-au adus folos, căci Rahela era stearpă, pe când de la Lia a dobândit mulți copii.

Mai târziu Laban l-a urât. Dar şi ura aceasta i-a ieşit spre bine, pentru că a fost pricina pentru care s-a întors în patria lui. Dacă n-ar fi întâmpinat nici o problemă în Mesopotamia, nu s-ar fi gândit la Canaan. Laban nu i-a dat răsplată pentru truda sa. Însă nici de aici nu s-a vătămat deloc, de vreme ce a sporit şi s-a îmbogățit mai mult decât socrul lui.

Ce vedem aşadar? Cu cât uneltirile şi vrăjmăşia pe care le întâmpina erau mai mari, cu atât sporea mai mult. Dacă n-ar fi luat-o mai întâi de soție pe Lia, n-ar fi dobândit degrabă atâția copii, ci ar fi fost mulți ani neroditor şi ar fi jelit, la fel ca Rahela. Dacă Laban nu i-ar fi oprit răsplata, nu i-ar fi fost dor de patria lui, nu s-ar fi legat atât de strâns de femeile lui, nu s-ar fi întors cu slavă şi cinste în pământul Canaanului, nu s-ar fi întâlnit pe drum cu îngerii şi cu Însuşi Dumnezeu.

Minunat este, cu adevărat, faptul că Dumnezeu săvârşeşte binefaceri cu noi prin întâmplări care nu par favorabile şi plăcute, ci potrivnice şi neplăcute. Să vedem alte câteva exemple.

Faraon a poruncit să fie aruncați în râu pruncii israeliților. Dacă nu se făcea asta, Moise n-ar fi fost salvat de fiica lui Faraon şi n-ar fi crescut la palat. Dumnezeu a iconomisit lucrurile în aşa fel, ca să arate

cât de uşor, prin înțelepciunea şi atotputernicia Lui, găseşte soluții la probleme de nerezolvat şi ieşiri la lucruri care păreau fără ieşire.

Mai târziu un evreu i-a spus amenințător lui Moise: „Nu cumva vrei să mă omori şi pe mine aşa cum l-ai omorât ieri pe egiptean?”. Şi aceasta i-a fost de folos, căci văzând că fapta lui a ieşit l-a lumină s-a temut şi a hotărât să părăsească Egiptul. Astfel a plecat în pustia Sinai. Acolo nu numai că a trăit departe de primejdiile Egiptului, dar s-a şi maturizat duhovniceşte şi s-a îmbogățit cu înțelepciune, învrednicindu-se să aibă acea vedere minunată a rugului care ardea şi a primit făgăduința dumnezeiască a izbăvirii poporului său de sclavia tiranică a egiptenilor.

Ceva asemănător s-a întâmplat şi cu Aaron. Când Core şi alte câteva căpetenii ale poporului israelit s-au ridicat împotriva lui, îndoindu-se de rangul său preoțesc, Dumnezeu, prin minunea toiagului care a dat vlăstare, l-a arătat mai strălucitor şi mai slăvit.

Să ne amintim acum şi de cei trei tineri. În cazul lor diavolul şi-a luat lecția sa obişnuită, prin care niciodată nu se învață minte. Ce i se întâmplă? Mijloacele pe care le foloseşte pentru a-i război pe credincioşi, în cele din urmă se întorc şi-l lovesc chiar pe el, zădărnicindu-i puterile. Asta, bineînțeles, nu se face pentru că o vrea el, ci întrucât Preaînțeleptul Dumnezeu conduce lucrurile astfel încât uneltirile şi armele lui să se întoarcă împotriva sa. Vicleanul i-a vârât aşadar în minte acelui tiran, Nabucodonosor, gândul să nu le taie capetele sfinților, şi nici să-i arunce la fiare, ci să-i ardă în flăcări. De ce? Ca să nu rămână nimic din moaştele lor, ca trupurile lor să dispară, ca

cenuşa oaselor lor să se amestece cu cenuşa lemnelor. Însă Dumnezeu a folosit acest mijloc pentru a birui lipsa de evlavie şi a nimici idolatria. Astfel a făcut ca flăcările să nu se atingă de trupurile lor, învățându-i pe barbari că focul, care fusese îndumnezeit în părțile Răsăritului, se teme nu numai de Dumnezeu, ci şi de robii Lui.

Pe timpul prigoanelor, iarăşi, ce s-a întâmplat? Prigonitorii s-au aruncat cu furie oarbă împotriva creştinilor. Şi totuşi, toată ura lor, toată uneltirea, toată sălbăticia au pierit mai uşor decât o pânză de păianjen, s-au destrămat mai repede decât fumul, s-au împrăştiat mai degrabă decât praful. Prigoana lor împotriva creştinilor a avut ca rezultat vădirea unei întregi cete de mucenici. Astfel Biserica s-a îmbogățit cu aceste comori vii şi nemuritoare care, nu numai în timpul vieții lor sfinte, ci şi după adormirea lor, ne-au dăruit tuturor din belşug atâtea binefaceri cereşti.

Dumnezeu Îşi arată puterea Sa îndeosebi atunci când vrăjmaşii credincioşilor Lui robi se înmulțesc.

Astfel, în generația noastră, când pe tron a urcat nelegiuitul Iulian (361-363), cel ce i-a întrecut pe toți ceilalți în necuviință, s-au arătat semne multe şi ciudate.

Mai întâi de toate, îndată ce a urcat pe tron, în cetăți s-a făcut foamete mare. Început rău al unui împărat rău.

Mai târziu, când a dat poruncă să se rezidească templul iudaic din Ierusalim, pentru a se tăgădui proorocirea lui Hristos, acesta a fost cuprins de flăcări de la temelii şi i-a făcut pe meşteri s-o ia la fugă. În felul acesta planul său a fost zădărnicit.

Când iarăşi, vistierul şi unchiul său – Iulian se numea şi acesta din urmă – au cutezat să pângărească sfintele vase ale creştinilor, au fost pedepsiți pilduitor de Dumnezeu: trupul vistierului s-a umplut de răni şi viermi, iar măruntaiele unchiului său au fost scoase afară. Aşa au murit amândoi. Înfricoşătoare morți!

În fine, în unele locuri, unde se aducea jertfă idolilor, izvoarele au secat. Încă un semn dumnezeiesc. Dumnezeu obişnuieşte să acționeze în felul acesta în împrejurări deosebite. Când relele se înmulțesc, când fărădelegea se întinde, când robii Lui sunt chinuiți, atunci îşi arată marea Sa putere.

Nu voi uita să amintesc şi de o altă înțeleaptă dar obişnuită pedagogie a lui Dumnezeu: Când întâmpinăm viclenii şi greutăți, nu intervine îndată pentru a ne ajuta, ci mai întâi ne lasă să ne chinuim un timp şi mai târziu săvârşeşte minunea. De ce face aşa? Ca să ne ferească de nerecunoştință şi nemulțumire. De obicei noi, oamenii, imediat ce ieşim din necazuri, uităm şi de amărăciunea lor şi de Dumnezeu Care ne izbăveşte de ele. De multe ori, iarăşi, credem că singuri am reuşit să scăpăm de nenorocirile care au dat peste noi. Aşadar de aceea Dumnezeu îngăduie ca mai întâi să ne lovească încercările şi mai târziu vine să ne salveze.

De pildă, când filistenii i-au amenințat pe israeliți şi Goliat i-a înfricoşat, Dumnezeu a plănuit să-l arunce în luptă pe David şi să-l arate biruitor. N-a făptuit însă de la început planul Său. A lăsat mai întâi să se scurgă patruzeci de zile. În toată perioada aceasta uriaşul barbar hulea, batjocorea şi-i provoca pe evrei, care încremeniseră de frică. Nimeni nu îndrăznea să se bată cu îngrozitorul adversar. Toți au deznădăjduit pentru

izbăvirea lor. Şi numai atunci când şi-au dat seama de neputinţa lor şi au crezut că vor pieri, Dumnezeu i-a dăruit lui David acea izbândă minunată şi nesperată. Cumplitul Goliat a fost omorât şi filistenii au fost ruşinaţi.

În situaţii de criză, noi obişnuim să gândim omeneşte şi să facem socoteli superficiale. Aşa de pildă, spunem: „Dacă duşmanii ne vor ataca prin surprindere şi armata noastră nu este gata să se apere, ce se va întâmpla? Ne vor face pe toţi robi şi vor distruge ţara noastră". Dar ce crezi? Pentru că tu nu-l poţi birui pe duşman nu-l va putea birui nici Dumnezeu? Pentru că tu nu eşti „pretutindeni prezent" nici Dumnezeu nu este? Sau nu cumva la Dânsul unele sunt cu putinţă şi altele nu?

Marea Roşie, deşi lipsită de suflare, s-a supus voii Domnului şi i-a înghiţit pe egipteni. Peştii, deşi lipsiţi de minte, s-au supus şi ei voii Domnului şi s-au lăsat prinşi în plasele apostolului Petru. Şi un înger, când primeşte poruncă de la Domnul, îi poate nimici pe toţi vrăjmaşii adevăratei credinţe. Nu s-a întâmplat aşa în vremea proorocului Isaia?

Un canaanit era tare mândru de el. Credea că este un foarte important general. Mă refer la Sisara, despre care vorbeşte şi psalmistul: „Fă-le lor (Doamne, vrăjmaşilor Tăi) ca lui Madian şi lui Sisara şi ca lui Iavin la râul Chişon" (Psalmi 82, 9). Iavin era împăratul cananeenilor, iar Sisara căpetenia oştilor. Israeliţii, văzând cele nouă sute de care de fier şi pe nenumăraţii ostaşi ai lui Sisara, s-au înfricoşat. Atunci iubitorul de oameni Dumnezeu a vorbit prin gura unei proorociţe, Debora, care a chemat-o pe căpetenia israeliţilor şi i-a

spus: „Nu te teme! Dumnezeu ți-l va da în mâinile tale pe Sisara. Izbânda însă, va fi a unei femei. Da, o femeie îl va nimici”. Şi într-adevăr, l-a omorât Iaela. Vezi cum a fost pedepsit pentru mândria lui? A fost ucis, şi încă de mână femeiască. Dumnezeu l-a legat cu legăturile somnului şi, pe când era adormit, Iaela i-a înfipt un țăruş în tâmplă!

Când Dumnezeu vrea să ne ajute, nimic nu-L poate împiedica. E de-ajuns atunci o armă a lui Dumnezeu, e de-ajuns un om al Lui, e de-ajuns doar un semn al Lui, pentru a fi biruiți şi cei mai puternici vrăjmaşi. Noi să ne rugăm la Hristos, zicând: „Doamne, spune un cuvânt şi vrăjmaşii Tăi se vor împrăştia. Spune un cuvânt şi cetatea Ta se va izbăvi. Spune un cuvânt şi poporul Tău va birui”. Să-I spunem la fel ca David: „Iată, vrăjmaşii Tăi au fremătat şi cei ce Te urăsc au ridicat capul” (Psalmi 82, 3). Şi atunci e de-ajuns o femeie ca Iaela, una ca Debora sau una ca acea necunoscută care l-a lovit cu bolovanul pe împăratul Abimeleh, aducând izbânda.

Dumnezeu are multe feluri de leacuri pentru mântuirea noastră. Fiecăruia îi dă ceea ce are nevoie. Căci fiecare avem nevoie de un leac. „Cine se poate lăuda că are inima curată? Sau cine va cuteza să spună că e curat de păcate?” (Pilde 20, 9).

Nu există om fără de păcat. Şi dacă-mi vei spune cum cutare este drept, este milostiv, este iubitor de oameni, sunt de acord. Nu se poate însă să nu fi făcut vreo greşeală. Ori va fi fost biruit de slava cea deşartă, ori de cârtire, ori de altceva. Unul face milostenii, dar nu este curat. Altul este curat, dar nu face milostenii. Unul are o virtute, altul altă virtute. Fariseul postea, se

ruga, nu nedreptățea pe nimeni, ținea legea. Însă era mândru. Astfel a fost osândit de Domnul, căci mândria îl vătăma mai mult decât l-ar fi vătămat toate celelalte păcate la un loc.

Nu există deci om cu desăvârşire drept, cu desăvârşire virtuos, cu desăvârşire curat de păcat. Pe de altă parte, nu există om păcătos care să nu fi săvârşit şi vreun lucru bun, oricât de mic. Unul, de pildă, e hrăpăreț şi distrugător. Uneori însă, arată bunătate, ajută un om, se căieşte de răul făcut.

Cine era mai sever decât împăratul Ahab? Însă chiar şi acesta a simțit odată zdrobire a inimii şi cucernicie. Cine era mai rău decât iubitorul de arginți şi trădătorul Iuda? Însă chiar şi acesta, după fapta de trădare, a spus: *„Greşit-am vânzând sânge nevinovat”* (Matei 27, 4).

În viața aceasta tuturor li se aplică legea răsplătirii. De aceea cei virtuoşi sunt cuprinşi de necazuri. De aceea cei nedrepți se desfată în bunătăți. Primii sunt pedepsiți aici pentru puținele lor păcate, şi în felul acesta nu vor fi lipsiți de rai. Ceilalți sunt răsplătiți aici pentru puținele lor fapte bune, şi vor fi pedepsiți veşnic pentru multa lor răutate.

Când suferim pe nedrept trebuie să ştim că asta se întâmplă cu îngăduința lui Dumnezeu, fie pentru a ne spăla păcatele, fie pentru a primi cunună. Împăratul David, când a fost hulit şi blestemat de Şimei, n-a lăsat pe nimeni să se atingă de el. *„Lăsați-l să mă blesteme”* a spus, *„căci dacă Domnul îmi va vedea umilirea, îmi va răsplăti cu bine pentru blestemul lui de astăzi”* (I Regi 16, 11-12). Dar despre acel corintean viclean ce a spus apostolul Pavel? *„Să fie dat Satanei spre pieirea*

trupului, pentru ca sufletul să i se mântuiască în ziua Domnului Iisus” (parafrază la I Corinteni 5, 5).

Mulți cred că cel care suferă este negreşit păcătos. Ei bănuiesc, neîntemeiat şi naiv, că necazurile vin mereu ca pedeapsă pentru călcarea legii dumnezeieşti. Aşa s-a petrecut în cazul dreptului şi mult-încercatului Iov. Cei trei prieteni ai lui, care l-au vizitat în timpul durerilor sale, cu toate că nu cunoşteau vreun păcat al lui, îi ziceau: *„Au nu cumva grozavă e răutatea ta şi multe, fără număr, păcatele îți sunt?”* (Iov 22, 5).

Dar şi Şimei, la care m-am referit mai înainte, de ce l-a blestemat pe David? Întrucât atunci se ridicase împotriva împăratului fiul său, Abesalom. Aşadar în vreme ce încerca să scape de oamenii fiului său, care-l fugăreau ca să-l omoare, David l-a întâlnit pe Şimei. Iar acela credea că împăratul se afla în această situație pentru că era un ucigaş. Iată de ce a început să-l hulească şi să-l blesteme.

Ceva asemănător i s-a întâmplat şi apostolului Pavel, când se afla pe insula Malta, după naufragiul corăbiei care-l ducea la Roma. O viperă l-a muşcat atunci de mână. Locuitorii insulei, văzând cum vipera atârna de mâna lui, ziceau între ei: *„Nu încape îndoială că omul acesta e un ucigaş; deşi a scăpat din mare, dumnezeiasca dreptate nu i-a îngăduit să trăiască”* (Fapte 28, 4).

Şi astăzi îi aud pe mulți spunând: „Dacă Dumnezeu i-ar iubi pe săraci, nu i-ar fi făcut săraci”. Iar alții, văzând vreun om milostiv suferind de o boală grea, îi întreabă: „Unde s-au dus milosteniile tale? Unde s-au dus binefacerile tale?”. Întrebări prosteşti.

Cum Îl osândeşti, omule, pe Dumnezeu cu atâta uşurinţă şi grabă? Ar putea vreodată Dumnezeu să-i urască pe săraci, şi desigur pe virtuoşi, şi să-i iubească pe bogaţi, şi desigur pe cei răi şi nemiloşi? Ca să nu păcătuieşti prin asemenea blasfemii şi cugete nebune, îţi voi explica ce iubeşte şi ce scârbeşte Dumnezeu.

Dumnezeu îl iubeşte pe cel care păzeşte poruncile Sale. Pe acela, zice, *„îl voi iubi şi Eu şi Mă voi arăta lui”* (Ioan 14, 21). Nu pe cel care are bogăţii, nu pe cel care este sănătos, ci pe cel „care păzeşte şi împlineşte poruncile Mele”. Şi pe cine scârbeşte Dumnezeu? Pe cel care nu păzeşte poruncile Lui.

Aşadar atunci când vezi pe cineva care nesocoteşte voia şi legea lui Dumnezeu, fie că-i bogat, fie că-i sănătos, să nu te îndoieşti că Dumnezeu şi-a întors faţa de la el. Dimpotrivă, pe cel virtuos şi evlavios, fie că-i sărac, fie bolnav, Dumnezeu îl iubeşte. N-ai auzit ce spune Scriptura? *„Domnul îl ceartă pe cel pe care-l iubeşte şi-l bate pe fiul căruia-i poartă de grijă”* (Proverbe 3, 12). Îmi vei spune, desigur, că mulţi oameni se smintesc din pricina asta. De vină e mintea lor. Pentru că nu gândesc în acest fel simplu: răsplata nu este dată în viaţa aceasta trecătoare. Aici este treapta nevoinţelor. Premiile şi cununile se vor da în viaţa de dincolo.

Nu trebuie să ne pară rău pentru cei care sunt încercaţi şi suferă, ci pentru cei care în vreme ce păcătuiesc nu sunt pedepsiţi. Pedepsele, de altfel, împiedică păcatul şi conduc la virtute. Însă dacă e aşa, îmi veţi spune, dacă într-adevăr pedepsele îndepărtează răul, de ce nu ne pedepseşte Dumnezeu pentru fiecare păcat al nostru? Vă voi răspunde: Dacă Dumnezeu l-ar fi pedepsit pe fiecare om pentru fiecare păcat al lui,

omenirea întreagă ar fi pierit şi posibilitatea mântuirii s-ar fi irosit. Priveşte, de exemplu, la cazul apostolului Pavel. Dacă Dumnezeu l-ar fi pedepsit pentru prigoana împotriva creştinilor, mai mult, dacă l-ar fi omorât, cum ar fi putut să se pocăiască, să săvârşească atâtea fapte plăcute lui Dumnezeu şi să călăuzească lumea întreagă de la rătăcire la adevăr? Uită-te şi la doctori cum lucrează. Când în fața lor se înfăţişează cineva grav rănit, aplică un tratament nu după numărul şi adâncimea rănilor, ci după rezistența organismului. Căci care este folosul dacă rănile se închid dar omul moare?

De aceea şi Dumnezeu nu-i pedepseşte nici pe toți oamenii, nici după gravitatea păcatelor lor. Pedepsele Lui sunt treptate, metodice şi urmăresc un anumit scop. Deseori, pedepsind un om, îi cuminţeşte pe mulți. În chip asemănător procedează şi doctorii, când taie un membru putred ca să asigure sănătatea trupului rămas.

Când vezi cum un bețiv devine postitor sau un obraznic psalmodiază cântări sfinte, să te minunezi de îndelunga răbdare a Domnului, să preamăreşti pocăința şi să rosteşti împreună cu psalmistul: *„Această schimbare e a dreptei Celui-Preaînalt”* (Psalmi 76, 11). Adică această minunată schimbare a fost făcută de mâna dreaptă a lui Dumnezeu, de intervenția puternică şi lucrarea Sa.

Orice lucrare care are ca scop mântuirea sufletelor este supusă de la început atacurilor. Îndată ce s-a născut Hristos a izbucnit furia lui Irod. Şi tu, dacă te vei învrednici vreodată să-L slujeşti în vreun fel pe Dumnezeu, vei suferi mult, te vei îndurera tare, te vei afla în mari primejdii. Să nu te miri. Să nu te tulburi. Să nu-ți spui: *„Eu împlinesc voia lui Dumnezeu şi ar trebui*

să fiu slăvit şi încununat pentru asta. Aşadar de ce să sufăr?". Să-ți aduci atunci aminte de Hristos, Care a fost prigonit până la moarte şi ne-a prevenit: „Dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni" (Ioan 15, 20). Ne-a făcut însă şi o făgăduială: *„Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui"* (Matei 10, 22). Dacă cineva se îngrijeşte de mântuirea lui, este imposibil să piară. Dumnezeu nu-l va părăsi în greutăți şi primejdii. Ce i-a spus Domnul lui Petru? *„Simone, Simone, iată că Satana v-a cerut să vă cearnă ca pe grâu; dar Eu M-am rugat pentru tine ca să nu-ți piară credința"* (Luca 22, 31-32).

Când Dumnezeu vede că povara ispitelor depăşeşte puterile noastre, îşi întinde mâna şi ne uşurează de greutatea prisositoare. Însă dacă vede că suntem nepăsători pentru mântuirea noastră, ne părăseşte lăsându-ne neajutorați.

Dumnezeu nu sileşte şi nu obligă pe nimeni. Cu cei leneşi şi nepăsători este nepăsător. Dimpotrivă, pe cei binevoitori şi bine intenționați îi trage lângă El cu multă iubire. Apostolul spune: *„Cu adevărat înțeleg că Domnul nu este părtinitor, ci, în orice neam, celui ce se teme de El şi face dreptate, este primit de El"* (Fapte 10, 34-35).

Roadele necazurilor

Multă sudoare varsă ţăranul pentru a-şi cultiva ogorul – pregăteşte boii, ară, seamănă, înfruntă greutăţile iernii, sapă şanţuri adânci pentru ca apa prisositoare să se scurgă, face atâtea şi atâtea lucrări necesare şi obositoare. Toate însă sunt făcute cu bunăvoinţă de ţăran, cu o singură nădejde: că atunci când va veni vara va secera grâul auriu, îşi va umple hambarele cu roade bogate, se va bucura de recolta îmbelşugată.

Căpitanul corăbiei, de asemenea, nu ţine cont de marea sălbatică şi de valurile cumplite care ameninţă corabia sa. Nesocoteşte orice primejdie, gândindu-se la câştigul pe care-l va avea din transportul mărfurilor.

La fel şi ofiţerul este obligat să lipsească vreme îndelungată de acasă, să rabde lipsuri şi suferinţe, să se primejduiască în război şi să fie rănit în lupte, gândindu-se la biruinţe, la decoraţii şi la slavă.

De ce însă spun toate acestea? Pentru a-i mângâia şi încuraja pe toţi cei care se trudesc pentru cucerirea virtuţii. Dacă ţăranul, căpitanul şi ofiţerul se nevoiesc atâta pentru a avea câştig în viaţa aceasta, cu atât mai mult noi trebuie să ridicăm cu bărbăţie povara greutăţilor şi a necazurilor, pentru a câştiga viaţa veşnică.

Aceia se luptă pentru o nădejde nu numai trecătoare, dar şi nesigură; căci adeseori nu reuşesc să-şi împlinească dorinţele. După atâtea eforturi, o boală, o invazie de lăcuste, o grindină sau vreo altă nenorocire

poate distruge toată recolta țăranului. După atâtea primejdii în largul mării, un colț de stâncă sau o furtună neaşteptată, uneori chiar la gura limanului, fac să piară şi corabia, şi încărcătura căpitanului. După atâtea bătălii şi fapte de vitejie, luptând pentru marea izbândă finală, ofițerul poate fi omorât, fără să se bucure de nimic pentru suferințele pe care le-a răbdat.

În viața creştinului însă, nu se întâmplă la fel. Nădejdea lui este sigură şi veşnică. Căci n-are a se teme nici de condițiile vremii, nici primejdii sau moartea nu e nevoie s-o înfrunte, iar pentru necazurile şi ispitele pe care le rabdă va lua şi răsplată bogată. Tocmai de aceea şi apostolul Pavel ne povățuieşte nu numai să răbdăm, ci să ne şi bucurăm de încercările care vin peste noi.

Să nu trecem cu uşurință peste povața Apostolului. S-o cercetăm cu atenție, pentru că ne învață cu multă înțelepciune. Care este cel mai profund înțeles al ei? Ce vrea să ne învețe? Ascultați!

Apostolii au străbătut lumea-n lung şi-n lat, dezrădăcinând rătăcirea idolatră şi răspândit pretutindeni adevărul evanghelic. Au descurajat orice fărădelege, au curățat murdăria păcatului şi i-au învățat pe creştini să nu aibă nici o legătură cu idolii, ci să-L adore pe singurul Dumnezeu adevărat, aşteptând învierea morților şi împărăția cerurilor.

Toate acestea însă au provocat împotrivire, au pornit război, cel mai înfricoşător dintre toate războaiele. Au izbucnit tulburări peste tot, în toate regiunile, la toate popoarele, în toate oraşele, în toate casele. Predica evanghelică a desființat morala veche şi a adus una nouă. Astfel luptătorii tradițiilor idolatre s-au răsculat. Împărații şi domnitorii au arătat severitate incredibilă, poporul se afla în tulburare, judecătorii

pedepseau cu mare asprime. Vrăjmaşii lui Hristos au predicat război total împotriva credincioşilor Lui. Prigoane, arestări, întemnițări, exiluri, amenințări, torturi cumplite, morți dureroase... Lumea întreagă semăna cu o mare furtunoasă, care provoca naufragii repetate. Tatăl se lepăda de fiu, pentru că era creştin; frații se despărțeau; stăpânii se înfuriau pe robii lor. Teamă de prieteni; teamă de străini; teamă chiar şi de rude. Mare învălmăşeală. Ai fi zis că natura s-a răsculat împotriva ei însăşi.

Văzând, aşadar, fericitul Pavel, pedagogul lumii şi dascălul înțelepciunii cereşti, chinurile aspre şi necazurile grele, pedepsele nesuferite şi morțile înfricoşătoare la care erau supuşi creştinii, cu nădejdea bunătăților viitoare ale împărăției cerurilor, ce le-a spus? *„Căci socotesc că patimile vremii de acum nu sunt vrednice față de mărirea care ni se va descoperi”* (Romani 8, 18).

Ce-mi spuneți, scrie Apostolul, despre răni, călăi, pedepse, foamete, lipsuri, temnițe şi lanțuri? Toate acestea şi încă pe atâtea nu pot să egaleze slava, răsplata şi cununile noastre. Căci încercările se sting odată cu viața aceasta, în vreme ce fericirea cerească este infinită. Necazurile pământeşti sunt trecătoare, pe când bunătățile cereşti sunt veşnice.

În altă parte, acelaşi Apostol scrie: *„Căci necazul nostru de acum, uşor şi trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veşnică covârşitoare. Neprivind noi la cele care se văd, ci la cele ce nu se văd; fiindcă cele ce se văd sunt trecătoare, iar cele ce nu se văd sunt veşnice”* (II Corinteni 4, 17-18). În altă parte, iarăşi, înfățişează zidirea oftând şi strigând de durere pentru răutățile pământeşti. De ce oftează oare?

Întrucât aşteaptă bunătăţile viitoare. Întrucât chiar şi natura se va izbăvi de sclavia stricăciunii şi va ajunge la libertatea fiilor lui Dumnezeu. Desigur, când auzi că natura oftează să nu te gândeşti că e vorba de ceva real. Expresia are un sens mai adânc, duhovnicesc. Când Dumnezeu vrea să le descopere oamenilor ceva mare şi important, se foloseşte şi de cele fără suflare, ca şi când ele ar simţi.

Însă creştinul care se împuţinează la suflet în faţa necazurilor nu se poate reînviora şi mulţumi numai cu nădejdea bunătăţilor viitoare. Ce face deci apostolul Pavel? Spune că ispitele şi necazurile sunt pricini de bucurie şi laudă, şi totodată aminteşte că prin jertfa pe cruce a Domnului am câştigat multe şi nepreţuite bunătăţi fără să ne chinuim, fără să trudim, fără să asudăm. Dumnezeu, zice, ne-a îndreptăţit fără a cere ceva în schimb, doar prin harul Său, trimiţându-L pe Fiul Lui să ne elibereze de păcat. Doar având credinţă în El ne-a dăruit iertarea păcatelor, pacea, sfinţenia, comunicarea cu Sfântul Duh, mântuirea, slava cerească cea de nepătruns. *„Ne lăudăm", aşadar, „în nădejdea slavei lui Dumnezeu"* (Romani 5, 2). Însă lauda noastră nu se limitează doar la asta, *„dar şi în necazuri ne lăudăm"* (Romani 5, 3). Şi nu numai că ne lăudăm, dar ne şi bucurăm, precum se bucura Apostolul, care mărturisea: *„Acum mă bucur de suferinţele mele"* (Coloseni 1, 24).

Vezi ce suflet puternic, ce cuget înalt, ce minte statornică? Nu aleargă numai după slavă, ci se mulţumeşte şi cu nevoinţele. Nu se bucură doar pentru cununi, ci se laudă şi în suferinţă. Nu-şi găseşte odihna numai în biruinţă, ci se desfată şi în luptă. Da, se cuvine să ne lăudăm nu numai pentru credinţa şi nădejdea

noastră în viața veşnică, dar şi pentru necazurile, suferințele şi chinurile pe care le încercăm în viața trecătoare. Şi în continuare vă voi dovedi acest lucru.

Luptătorii sunt istoviți în timpul bătăliei. Abia la sfârşit încearcă satisfacție, atunci când iau – dacă iau – cununa biruinței.

Cu creştinii nu se întâmplă la fel. Atleții lui Hristos simt bucurie şi mulțumire chiar din timpul bătăliei. Ne-o dovedesc viețile sfinților. Apostolul Iacob spune: *„Luați-i, fraților, drept pildă de suferință şi de îndelungă-răbdare pe profeții care-au grăit în numele Domnului”* (Iacob 5, 10). Şi apostolul Pavel, după ce mai întâi a amintit de nenumăratele suferințe ale sfinților, a adăugat: *„au trăit strâmtorați, necăjiți, înjosiți – ei, de care lumea nu era vrednică!”* (Evrei 11, 37-38). Şi cu toate acestea se bucurau! Ne încredințează de asta şi Faptele Apostolilor, unde se spune că Sfinții Apostoli, după ce au fost bătuți prin hotărârea membrilor sinedriului, *„au plecat bucurându-se să au fost învredniciți să sufere necinste pentru numele lui Hristos”* (Fapte 5, 40-41).

La fel vedem că se întâmplă şi în anii următori. Ce făceau tiranii vărsători de sânge în perioada prigoanelor? Prindeau câte o fată tânără, fecioară şi cu trupul fraged, mai moale decât ceara. O răstigneau, îi sfâşiau coastele cu gheare de fier. Sângele curgea râu din rănile ei adânci. Însă preacurata mireasă a lui Hristos răbda chinurile nădăjduind în împărăția cerurilor. Astfel, în vreme ce mucenicia încă nu se sfârşise, înainte ca suferința să se fi încheiat, primea cununa biruinței. Gândeşte-te cât de mult se ruşina tiranul. O fetişcană îl ruşina pe omul care era înconjurat de soldați voinici ce țineau în mâini săbii tăioase. Vezi

cum încercarea şi suferința devin de multe ori pricini de laudă? Aceasta, de altfel, o încredințăm cu toții, prin cinstirea pe care o dăm mucenicilor. În vreme ce încă n-au primit întreaga răsplată a nevoințelor lor, în vreme ce trupurile li s-au prefăcut în cenuşă, ne adunăm cu multă bunăvoință în biserici în zilele pomenirii lor şi îi încununăm cu cântări şi laude pentru suferințele şi chinurile lor, pentru rănile şi sângele lor, pentru nevoințele şi biruința lor.

Cât de mare şi minunat era Pavel în încercările lui! Când îl târau prin tribunale şi temnițe, atunci se înfățişa mai strălucitor, mai slăvit. Când îl puneau în lanțuri şi-l chinuiau, atunci devenea înfricoşător chiar şi pentru diavoli. Când naufragia, atunci făcea cele mai mari minuni. Cunoscând aşadar din experiență câştigul pe care sufletul îl ia prin pătimire, spunea: *„De aceea mă bucur în slăbiciuni, în defăimări, în nevoi, în prigoniri, în strâmtorări pentru Hristos; căci când sunt slab, atunci sunt tare..."* (II Corinteni 12, 10).

În Corint erau câțiva care simțeau mândrie pentru izbânzile lor şi-i nesocoteau pe ceilalți creştini. Aşadar atunci Pavel a fost nevoit să arate izbânzile lui. Care adică? Nu cumva minunile sau reuşitele sale sau cinstirile care i se aduceau? Nicidecum. Ca fapte vrednice de laudă a enumerat toate pătimirile, prigoanele şi suferințele lui, eforturile şi primejdiile, întemnițările şi chinurile, biciuirile şi bătăile, naufragiile şi foametea. Aşadar încheie cu următoarele cuvinte: *„Dacă trebuie să mă laud, cu slăbiciunile mele mă voi lăuda"* (II Corinteni 11, 30).

Vezi cum nu numai că nu-i pare rău şi nu se vaită pentru suferințele îndurate, ci le consideră pricini de laudă şi mărire, de slavă şi cinstire. Dincolo de aceasta

însă, ele au şi un alt rezultat important şi ciudat: ele cultivă răbdarea. Şi prin răbdare omul care este încercat de necazuri dobândeşte putere mare.

Copacii aflați în locuri neînsorite şi ferite de vânturi poate că par falnici sunt însă neputincioşi şi sensibili, nefiind în stare să reziste înfuriatelor furtuni. Dimpotrivă, copacii care sunt plantați în vârfuri de munte, cu toate că trăiesc în mijlocul vremurilor rele, a vijeliilor şi zăpezilor, devin mai tari ca fierul.

Aşa şi cu trupurile care încearcă diferite plăceri, care se desfată cu toate felurile de mâncare, care se îmbracă în haine fine, care sunt îngrijite încontinuu şi sunt îmbăiate şi parfumate, ele devin fragede, nepotrivite pentru nevoințe duhovniceşti înalte.

La fel se întâmplă şi cu sufletele care trăiesc în comoditate, care nu încearcă necazuri şi suferințe, care se mulțumesc cu desfătările pământeşti, care urmează calea fericirii lumeşti. Sufletele acestea devin bolnăvicioase, fragile, moi ca ceara. Dimpotrivă, sufletele care suferă şi se chinuie pentru Dumnezeu şi pentru împărăția Lui veşnică devin tari ca oțelul. Prin pătimirea continuă dobândesc rezistență şi vitejie, răbdare şi nădejde. Aşa cum cei care urcă pentru prima dată pe corabie sunt cuprinşi de frică, tulburare şi amețeală, iar cei care au călătorit de multe ori şi au înfruntat furtuni şi primejdii sunt liniştiți şi curajoşi, la fel şi sufletele care n-au fost atinse de încercări tremură şi se tem în fața oricărei suferințe, iar cele care au cunoscut multe ispite şi s-au obişnuit cu pătimirea şi cu durerea înfruntă cu multă uşurință şi vitejie toate nenorocirile care cad asupra lor.

Aşadar de aceea spune Pavel că nu ne lăudăm numai în nădejdea părtăşiei viitoare cu slava lui

Dumnezeu ci şi pentru încercările de acum. Deoarece şi înainte de desfătarea raiului, încă din această viață, prin încercări câştigăm ceva foarte important: sufletul nostru devine mai nădăjduitor şi cugetul mai viteaz.

Fiecare ispită, fiecare necaz, fiecare atac al diavolului, dacă suntem atenți şi răbdători, ne poate aduce mare folos. Vrăjmaşul cel închipuit l-a atacat cu atâta furie pe Iov. Dar cu ce l-a vătămat în cele din urmă? Cu nimic. Din contră, i-a adus o mai mare sfințenie şi o mai strălucitoare slavă.

Când noi suntem veghetori, diavolul nu ne poate vătăma. Poate, însă, fără voia lui, să ne fie de folos, să ne sporească virtutea. Uită-te ce se întâmplă când cineva suflă în foc. La început pare că-l stinge. Însă în cele din urmă nu numai că nu-l stinge, ci îl aprinde şi mai tare.

Fără probleme, fără necazuri, fără boli, fără întristări, ce-ar face omul? S-ar deda desfrâului şi beției, s-ar târî prin mocirlă ca porcul, ar uita cu desăvârşire de Dumnezeu şi de poruncile Lui. Aşa însă, nevoințele şi temerile, necazurile şi încercările îl mențin într-o oarecare stare de veghe, îi devin şcoli de filozofie, exerciții ale sufletului.

Aşa cum meşterul aurar bagă aurul în cuptor şi-l lasă în flăcări până ce se va curăți, la fel şi Dumnezeu lasă sufletele în cuptorul suferințelor, până ce vor dobândi curăție.

Dacă ai săvârşit crimă sau desfrâu sau alt păcat de moarte care nu te lasă să intri în împărăția cerurilor, atunci să te întristezi şi să plângi. Însă dacă, cu harul lui Dumnezeu, n-ai făcut asemenea fapte, de ce te tulburi şi te vaiți la primul necaz care te-a cuprins? Dumnezeu nu ne-a dat simțământul tristeții ca să-l folosim nesăbuit şi nepotrivit, ci atunci când trebuie şi când ne este de

folos. Să ne întristăm aşadar nu atunci când suntem vătămați, ci când vătămăm; nu când suntem nedreptățiți, ci când nedreptățim; nu când suntem îndurerați, ci când provocăm durere. Aşa a întocmit Ziditorul nostru. Noi însă facem lucrurile pe dos: îi vătămăm pe ceilalți fără mustrări de conştiință. Iar când suntem vătămați ne tulburăm, deznădăjduim, uneori suntem gata chiar să ne sinucidem.

Trebuie să înțelegem bine: pentru creştin există doar două pricini de tristețe. Prima, când se împotriveşte lui Dumnezeu, adică atunci când lucrează împotriva voii sfinte a Acestuia; şi a doua, când îl vede pe aproapele său împotrivindu-se lui Dumnezeu.

Necazurile şi încercările nu sunt pricini de întristare, ci de laudă şi bucurie. De altfel necazurile sunt trimise de Dumnezeu cu înțelepciune. Aşa cum cobzarul nu întinde prea mult corzile cobzei ca să nu se rupă, însă nici nu le lasă prea slabe, ca să nu-şi piardă rezonanța lor, la fel şi Dumnezeu nu ne lasă într-o stare de fericire continuă, însă nici într-o stare de suferință continuă. Ne dăruieşte perioade de linişte şi pace, pentru a ne mângâia şi odihni, dar din când în când, uneori mai des şi alteori mai rar, ne trimite şi ispite şi necazuri. În anumite cazuri, desigur, întârzie mult să ne scape de nenorociri. Din ce motiv? Ca să ne gândim la El şi să ne apropiem de El, ca să alergăm lângă El şi să-I cerem ajutor. De aceea îngăduie durerile, bolile, nenorocirile, foametea şi alte rele. Astfel, rămânând aproape de Dumnezeu, ne câştigăm mântuirea. Datorită suferințelor trecătoare, moştenim viața veşnică.

Dar iubirea lui Dumnezeu dă măsură şi intensității suferințelor, nu numai duratei lor. Aşa cum antrenorul nu-i antrenează pe toți tinerii în acelaşi fel pentru luptă,

ci celor slabi le dă adversari slabi iar celor puternici adversari voinici, la fel şi Dumnezeu dă fiecăruia dintre noi ispite după măsura puterilor lui. După cum spune Apostolul, ispitele pe care le înfruntăm sunt pe măsura noastră. Şi Dumnezeu nu îngăduie să fim încercați mai presus de puterile noastre, ci atunci când vine o ispită ne dă şi calea de ieşire din ea, ca s-o putem răbda (I Corinteni 10, 13). Prin asemenea metode tămăduieşte şi mântuieşte Domnul sufletele noastre, şi de aceea trebuie să-I mulțumim şi să-L slăvim.

Cunoscând toate acestea, fraților, să ridicăm cu bărbăție povara suferințelor care ne cuprind, pentru că Dumnezeu le îngăduie spre folosul nostru. Când nenorocirile ne lovesc, să nu ne tulburăm, să nu ne împuținăm la suflet, să nu ne văităm. Să le primim ca pe nişte daruri cereşti, ca pe nişte binefaceri dumnezeieşti, şi să-L slăvim pe Domnul. Astfel şi în această viață scurtă vom fi liniştiți şi mulțumiți, dar şi în viața de dincolo, cea veşnică, ne vom desfăta de bunătățile nestricăcioase, cu harul şi iubirea de oameni a lui Iisus Hristos.

Fiarele sălbatice ale patimilor

Cât de îngust la minte este omul acela care, văzând cum casa lui stă gata să se prăbuşească, în loc s-o repare şi să-i pună proptele, face curăţenie prin curte! Cât de nechibzuit este şi acela care are trupul bolnav şi, în loc să se îngrijească de vindecarea lui, stă şi ţese veşminte scumpe ca să-l împodobească!

În chip asemănător facem şi noi cu sufletul nostru. În vreme ce a fost cuprins de patimi, în vreme ce este chinuit de mânie, slavă deşartă, dorinţe ruşinoase şi atâtea alte răutăţi, nu ne îngrijim de tămăduirea lui. Dar pentru ce ne îngrijim? Pentru traiul bun şi pentru împodobirea trupului.

Dacă un urs scapă de la grădina zoologică şi umblă liber prin oraş, ne vom închide în casele noastre, ca să nu ne întâlnim cu această fiară, care ne va sfâşia cu ghearele ei. Iar acum, când sufletul nostru este sfâşiat nu doar de o fiară, ci de multe, nici nu ne interesează.

Fiarele, pentru siguranţa cetăţenilor, le închidem în cuşti de fier şi le păzim în locuri mărginaşe, departe de Senat, de Tribunal sau de Palat. În sufletul nostru, unde există un alt senat, un alt tribunal şi un alt palat, lăsăm fiarele închipuite ale patimilor noastre să urce până la tronul împărătesc, adică mintea, şi s-o tulbure cu urletele lor.

Patimile sunt cauzele tulburării lumii noastre lăuntrice. Patimile fac ca sufletele noastre să semene cu nişte cetăţi care înfruntă asediile barbarilor. Patimile aduc în mintea şi în cugetele noastre tulburare, cum se

întâmplă atunci când un şarpe intră întru-un cuib plin cu puişori şi aceştia țopăie dintr-un colț în altul ciripind cu groază.

De aceea, rogu-vă, să legăm fiarele, sau să le înăbuşim, să le înjunghiem, să le omorâm. Să nimicim orice patimă care se află înlăuntrul nostru cu sabia Duhului.

Fiarele, când sunt bine hrănite şi puternice, nu pot fi învinse. Însă când sunt înfometate şi slăbite, sălbăticia lor se micşorează şi puterea lor scade. Atunci se poate cineva lupta cu ele şi le poate nimici lesne. La fel se întâmplă şi cu patimile. Cel care le slăbeşte, le supune cugetului. Şi dimpotrivă, cel care le hrăneşte bine, greu se poate lupta cu ele. În felul acesta ajunge să fie biruit de ele şi să devină rob al lor.

Rădăcina, izvorul şi maica oricărui păcat este mândria. Din pricina ei primul om a pierdut viața fericită a raiului. Din pricina ei şi diavolul, care l-a înşelat pe Adam, şi-a pierdut rangul ceresc de înger.

Nimic nu ne înstrăinează atât de mult de iubirea de oameni a lui Dumnezeu şi nimic nu ne dă atât de mult focului iadului, cât patima tiranică a mândriei şi a slavei deşarte. Când acestea există în noi suntem pângăriți, chiar dacă avem alte virtuți, ca neprihănirea, postul, milostenia sau rugăciunea. Căci, cum spune Scriptura, *„tot cel ce are inima mândră e necurat în fața lui Dumnezeu”* (Proverbe 16, 5).

Pe om nu-l pângăresc doar păcatele trupeşti, desfrâul, adulterul şi cele asemenea, dar şi mândria, cu mult mai mult decât altele. Fiindcă fiecare cuget de desfrâu este, desigur, păcat de moarte, are însă ca pricină dorința. Când vorbim despre mândrie,

dimpotrivă, nu poți găsi vreo cauză sau fază de început, care s-o îndreptățească fie şi câtuşi de puțin. Mândria nu e altceva decât pervertirea sufletului şi boală grea, care se naşte din prostie. Da, cel mai lipsit de minte om din lume este cel mândru.

Slava pământească şi faima lumească sunt trecătoare. Nu se deosebesc cu nimic de piesele de teatru, care se termină în câteva ore, şi de florile de primăvară, care se ofilesc în câteva zile. Adevărat, ce este mai zadarnic şi deşert decât cinstirea lumească? Care este rodul ei? Care este folosul ei? La ce rezultat trebuincios ajunge? Şi măcar de-ar fi fost doar acest rău! Căci nu numai că nu aduce nici un câştig, dar provoacă şi mare vătămare.

Cel ce se supune mândriei, acestei stăpâne severe şi urâte la chip, suferă şi se întristează neîncetat. Da, este într-adevăr stăpână severă cu supuşii ei. Şi cu cât mai mult aceştia o linguşesc, cu atât îşi ridică capul şi îi chinuie. Din contră, oamenilor care o alungă şi o nesocotesc nu le poate face nimic.

Pe scurt, mândria este mai rea decât toate fiarele şi decât orice tiran. Pentru că fiarele şi tiranii, cu vorbă bună şi cu grijă, de multe ori se îmblânzesc, pe când aceasta, cu cât îi cântăm în strună cu atât se sălbăticeşte. Şi dacă găseşte pe cineva care să-i facă toate poftele, nu şovăie să-l împingă chiar şi la crimă.

Are şi o tovarăşă credincioasă, pe fiica ei, deznădejdea. Îi spun fiica ei pentru că aceasta o naşte, după ce creşte şi se înrădăcinează bine în om. Iar deznădejdea, când se naşte, conduce sufletul la distrugere totală.

Aşadar cum putem birui aceste patimi înfricoşătoare, mândria şi slava deşartă? Dacă în locul unei slave punem o slavă mai mare. Deseori nesocotim o bogăție când ne aflăm în fața unei alte bogății. Nesocotim chiar şi viața noastră, când ne dăm seama că există o alta, superioară. Aşa se întâmplă şi cu slava. Vom nesocoti cu totul slava lumii acesteia, când vom observa că există o alta, cu mult mai mare, slava cerească.

Slava lumească are numai nume şi strălucire, dar nu are conținut şi durată în timp. Este goală şi trecătoare. Slava cerească, însă, este adevărată şi nestricăcioasă. Laudele nu sunt pentru om, ci pentru îngeri, arhangheli şi pentru Stăpânul Hristos.

Deci dacă-ți întorci privirea spre ceata aceea sfântă din ceruri, dacă socoteşti laudele care există acolo, dacă te gândeşti la cununile lor, nicicând nu te vor putea scoate din minți laudele şi cununile care există aici pe pământ. Dacă te bucuri de ele, nu le vei considera importante, iar dacă-ți lipsesc, nu le vei căuta.

Spune-mi, de ce nu poți învinge ispita slavei, pe când alți oameni pot? Nu cumva aceia nu au acelaşi suflet, acelaşi trup, aceeaşi viață? Gândeşte-te la Dumnezeu. Cugetă la slava cerului. Compar-o cu cea de pe pământ şi o vei nesocoti degrabă pe aceasta din urmă.

Ți-e sete de cinstire? Ei, atunci să-ți fie sete de cea adevărată. Ce cinstire este aceasta, care se transformă adesea în necinstire? Ce cinstire este aceasta care piere atât de repede? Ce cinstire este aceasta, dată de oamenii muritori? Adevărata cinstire şi unica slavă provin doar de la Dumnezeu. Dacă doreşti din tot sufletul slava lui Dumnezeu, vei nesocoti slava de pe pământ,

considerând-o neimportantă. Însă dacă nu eşti atras de slava dumnezeiască, nu vei putea niciodată să înțelegi cât de ieftină şi batjocoritoare este slava pământească. Adică vei păți ca bărbatul care se îndrăgosteşte de o femeie rea: nu-i poate vedea răutatea, căci patima dragostei îi întunecă mintea şi-l lipseşte de judecată.

Dar ia dați-mi o definiție a slavei! Ce este, aşadar, slava? Este, va spune cineva, faptul de a fi admirat de toți. Şi cum te vor admira, pe drept sau pe nedrept? Pe nedrept? Atunci nu e vorba de admirație, ci de linguşire şi batjocură. Pe drept? Dar asta e cu neputință, pentru că oamenii judecă părtinitor. Sunt influențați de patimile lor şi-i admiră pe cei care slujesc dorințelor lor. Şi dacă vă îndoiți, priviți-i pe cei care-şi cheltuie banii şi le umplu de bani pe femeile desfrânate, pe lăutari şi pe dansatori.

Cel care caută laudele nu este om liber. Pentru că nu face ceea ce-i place lui, ci ceea ce place altora. Astfel, slava deşartă nu va întârzia să-l scoată de pe drumul virtuții.

Ce să vă sfătuiesc în legătură cu asta? Ce altceva decât să-L aveți mereu în minte pe Dumnezeu, să faceți voia Lui şi să nu dați importanță lucrurilor şi părerilor omeneşti. Dacă umblați după lauda oamenilor, veți pierde şi rugăciunea şi postul şi milostenia şi toată bogăția voastră duhovnicească. Vreți să păstrați aceste bunătăți? Plecați departe de patima slavei deşarte. Să cereți mereu sfatul lui Dumnezeu, lauda lui Dumnezeu, încuviințarea lui Dumnezeu. În felul acesta veți trăi o viață pământească plăcută Lui şi vă veți învrednici să vă desfătați de bunătățile viitoare împreună cu toți prietenii Domnului.

O altă mare patimă este cea a desfrânării. Desfrânarea duce deseori şi la patima adulterului. Ascultaţi ce trebuie să facem, ca să tăiem rădăcinile răului.

Cu toţii ştim că la tineri pofta trupească este puternică şi stăruitoare. Aşadar dacă sunteţi părinţi, înainte de vremea căsătoriei să-i înfrânaţi pe copiii voştri cu poveţe, cu făgăduieli, cu frică, cu orice mijloc posibil. Şi atunci când vor creşte, să nu amânaţi căsătoria lor. Nu lăsaţi anii să treacă. Chiar şi înainte ca fiul vostru să meargă în armată, chiar şi înainte de a se împlini profesional, îngrijiţi-vă să se însoare. Căci atunci când ştie că nu va întârzia să se afle împreună cu mireasa lui, flacăra trupului se va potoli. Însă dacă vede că voi faceţi ca nunta să întârzie, aşteptând să strângă bani, va deznădăjdui şi va aluneca în desfrâu.

Of, banii ăştia! Pe nimeni nu interesează despre cum va dobândi copilul cuminţenie, înţelepciune, cumpătare, bunătate, virtute. Toţi aleargă cu furie după bogăţii şi averi. Aurul Îl dă la o parte pe Hristos...

Să vă îngrijiţi, rogu-vă, mai întâi de sufletele copiilor voştri. Dacă fiul vostru se apropie neprihănit de mireasă, atunci bucuria va fi împreunată cu binecuvântarea şi cu frica de Dumnezeu, atunci căsătoria va fi într-adevăr vrednică de cinste, de vreme ce va uni suflete curate şi nepângărite. Atunci soţii vor avea în viaţa lor de obşte armonie, pace şi înţelegere.

Însă dacă tânărul înainte de căsătoria lui a obişnuit să trăiască în necurăţie şi desfrâu, la fel va face şi în căsnicie. Pentru o perioadă scurtă de timp va fi mulţumit de soţia lui. Dar grabnic se va întoarce la lucrurile de dinainte, la vorbe porcoase, la glume viclene, la fapte de desfrâu, pe cere nu-mi este îngăduit să le descriu.

Ți se par dulci, tinere, desfătările femeii păcătoase? Îmi dau şi eu seama de asta. O spune şi Scriptura: *„Din buzele femeii desfrânate picură miere”* (Proverbe 5, 3). Te previn însă, să nu guşti din ea, căci degrabă va deveni otravă. Ce spune iarăşi Scriptura? Că această miere *„până la o vreme îți îndulceşte gâtlejul, dar mai târziu o vei găsi mai amară decât fierea şi mai ascuțită decât sabia cu două tăişuri”* (Proverbe 5, 3-4).

Le-am spus părinților tăi că trebuie să te conducă cât mai repede la căsătorie, deoarece au răspundere pentru păstrarea curăției tale. Dar nici tu nu eşti lipsit de răspundere. Dacă te tăvăleşti prin păcat să nu-mi spui că de vină e vârsta ta tânără. Întrucât, dacă ar fi aşa, ar trebui ca toți tinerii să facă la fel. Tu eşti cel care te împingi singur în foc.

Când te duci la teatru şi-ți laşi ochii să se sature de lucruri necuviincioase şi desfrânate, nu simți doar atunci puțină plăcere, ci plecând iei împreună cu tine multe amintiri înflăcărate şi îmbolditoare. Când auzi povestiri şi cântece care nu au altă temă decât amorul nelegiuit, cum vei putea să-ți păstrezi curăția? Toate acestea înrobesc mintea şi inima. Chiar şi atunci când dormi, le vei vedea în vise, căci de obicei în închipuirile viselor nopții sunt întipărite poftele zilei.

Aşadar când îți răneşti sufletul cu privelişti porcoase şi cuvinte şi mai porcoase, fără ca mai târziu să faci ceva pentru curățarea rănilor tale, cum vei evita decăderea şi atacurile celui viclean? Când eşti atras de ceea ce te vatămă şi nu de ceea ce îți foloseşte, cum îți vei păstra sănătatea?

Înfrânarea nu este grea, e de-ajuns să o doreşti şi să te ții departe de cauzele păcatului. Ia spune-mi, există un lucru mai uşor decât mersul? Şi totuşi, şi acesta

devine greu, obositor şi dureros pentru unii oameni graşi, neantrenați şi comozi. Nimic nu este greu atunci când îl vrem. Nimic nu este uşor atunci când nu-l dorim. Toate depind de noi. De faptul dacă vrem sau nu să reuşim ceva.

Apostolul Pavel ne povățuieşte: *„Căutați pacea cu toții, şi sfințenia, fără de care nimeni nu-L va vedea pe Domnul”* (Evrei 12, 14). Spunând aici „sfințenie” se referă la cumințenie. Ce înseamnă cumințenie? Să se mulțumească cineva cu soția lui legitimă şi să nu meargă cu alte femei. Cine nu se mulțumeşte cu soția lui cade în greul păcat al adulterului. Cel ce săvârşeşte un asemenea păcat, oricât de multe fapte bune ar face, nu se va mântui, după cum ne înştiințează Apostolul: *„Nu vă amăgiți: Nici desfrânații, nici închinătorii la idoli, nici adulterii... nu vor moşteni împărăția lui Dumnezeu”* (I Corinteni 6, 9). Cu totul neîndreptățit este cel care are atâta neînfrânare încât ajunge la adulter. Dacă există atâția bărbați care, în timpul postului şi rugăciunii, nu se apropie nici de soția lor, ce să spunem despre cel care vrea şi femeie străină ca să-şi satisfacă poftele trupeşti? Greu şi urât păcat! De altfel tocmai de aceea Evanghelia îi îngăduie femeii să se despartă de soțul ei dacă acesta săvârşeşte adulter, pe când nu-i îngăduie să se despartă fără voia lui, dacă el este necredincios. Apostolul scrie referitor la asta: *„Şi femeia, dacă are bărbat necredincios şi el vrea să locuiască cu ea, să nu-şi lase bărbatul”* (I Corinteni 7, 13). Pe de altă parte însă, *„oricine-şi va lăsa femeia, în afara pricinii de desfrânare, o face să săvârşească adulter”* (Matei 5, 32), condamnând astfel indirect divorțul făcut din oricare altă pricină în afară de desfrâu.

Cel ce se apropie de o desfrânată devine un trup cu ea. Aşadar cum îl va primi o soție credincioasă şi cuminte, care este mădular al trupului lui Hristos? Cum se va uni cu cel care s-a făcut mădular al trupului unei desfrânate?

Fii cu luare-aminte şi la un alt lucru care este scris în Evanghelie: femeia creştină care are un soț necredincios nu este necurată, *„fiindcă bărbatul necredincios se sfințeşte prin femeia credincioasă”* (I Corinteni 7, 14). Despre desfrânată, însă, vorbeşte cu totul altfel: *„Voi lua”,* zice, *„mădularele lui Hristos ca să fac din ele mădularele unei desfrânate?”* (I Corinteni 6, 15). În primul caz, în ciuda convietuirii cu cel necredincios, harul lui Dumnezeu rămâne, pe când în al doilea caz harul se îndepărtează.

Înfricoşător, deci, este păcatul desfrânării şi încă mai înfricoşător cel al adulterului. Amândouă duc la iadul veşnic. De aceea, rogu-vă, aveți grijă să vă feriți de asemenea boală sufletească. Altfel nu veți avea un loc în spațiul sfânt al Bisericii. Oile bolnave trebuie să fie despărțite de cele sănătoase, până ce se vor vindeca. Suntem mădulare ale lui Hristos. Să nu devenim mădularele unei desfrânate. Aici nu este casa păcatului, ci biserica lui Dumnezeu. Dacă ai devenit mădular al desfrânatei, nu sta în biserică, ca să nu pângăreşti locul. Însă dacă te pocăieşti şi te îndreptezi, Domnul te va primi în lăcaşurile Sale cereşti.

Foc nestăpânit este mânia, foc ce le arde pe toate. Şi pe trup îl vatămă, şi pe suflet îl distruge. Nimic nu este mai cumplit, nimic mai neomenesc, nimic mai mizerabil decât mânia şi furia. Dacă cel furios ar putea să se observe pe el în ceasul în care izbucneşte şi se

poartă urât, nu i-ar mai trebui nici un sfat. Căci ce este mai respingător ca fața lui mânioasă?

Mânia este mai rea decât beția şi mai mizerabilă decât diavolul. Adevărat, beat şi demonizat la un loc este cel stăpânit de această patimă. Fața i se umflă, limba îi tremură, vocea i se sălbăticeşte, ochii i se înroşesc, urechile îi aud alte lucruri, tâmplele i se zbat, mintea i-o ia razna, judecata îi piere... Amețeală, tulburare şi întuneric pe dinăuntru; exaltare, violență şi țipete pe dinafară.

Pe toate acestea ar fi putut să le evite, dacă s-ar fi înfrânat, dacă şi-ar fi stăpânit nervii, folosindu-se pentru asta nu numai de îndelunga-răbdare şi de smerenie şi de bunătate, dar şi de simpla judecată. Atunci ar fi găsit şi o soluție mai bună la problema care l-a înfuriat, pentru că ar fi cugetat cu trezvie, şi nici n-ar fi provocat tulburare nefolositoare prin izbucnirea şi țipetele lui.

„Să piară de la voi toată amărăciunea şi întărâtarea şi mânia”, spune Apostolul (Efeseni 4, 31). La întâlnirile şi schimburile voastre negustoreşti să fiți blânzi şi liniştiți. Şi dacă în vreo împrejurare, fără voia voastră vă cuprinde mânia, cel puțin n-o dați pe față, nu vă înfuriați, nu începeți să țipați. Căci din țipăt se hrăneşte mânia. Să legăm aşadar calul, pentru a-l potoli şi pe călăreț. Să tăiem aripile corbului, pentru ca răul să nu urce în înălțimi.

Mânia aparține patimilor foarte iuți şi tăioase, de aceea poate pune foarte repede stăpânire pe sufletele noastre. Trebuie aşadar să-i închidem toate uşile. Trebuie să o înăbuşim cu orice chip. Pentru că nu este drept să îmblânzim fiarele sălbatice şi să ne lăsăm sufletele în stare de sălbăticie.

Uneori însă mânia este de folos. Când? Când o întoarcem împotriva vrăjmaşilor noştri închipuiţi. Dacă poţi stăpâni mânia, atunci n-o omorî. Păstreaz-o vie, dar legată. Îţi va fi folositoare ca un câine, care nu latră la oi sau la stăpânul lui, ci la tâlhari, la străini, la hoţi.

Vorbirea de rău sau osândirea este o altă patimă înfricoşătoare. Celui care vrea să-ţi vorbească despre alţii să-i spui: *„Dacă vrei să lauzi pe cineva, îmi voi deschide urechile. Însă dacă vrei să-l vorbeşti de rău, mi le închid. Primesc doar parfumuri şi miresme, nu duhori şi mizerie. Ce voi câştiga dacă aflu cum cutare este rău? Dimpotrivă, mă voi vătăma nespus. Să ne uităm la ale noastre. Să ne interesăm de păcatele şi greşelile făcute de noi. Ce răspuns vom da lui Dumnezeu şi ce milostenie Îi vom cere, atâta vreme cât ne preocupăm plini de curiozitate cu lucruri străine, iar la ale noastre nici nu ne gândim? Să arătăm interes şi grijă pentru viaţa noastră. Preocuparea cu vieţile altora dovedeşte josnicie şi necuviinţă. E ca şi cum am trece prin faţa unei case străine şi am privi indiscret înăuntru, ca să vedem ce fac stăpânii casei”.*

Dacă vezi cum un om stă într-o baltă cu murdărie şi mestecă în ea umplând astfel aerul cu duhoare, nu-i vei face observaţie? Ei, aşa să faci şi cu cei care îi osândesc sau bârfesc pe alţii. Şi să te gândeşti că mizeria din baltă nu loveşte atât de mult în nas, cât lovesc în suflet povestirile murdare despre viaţa altora.

Fii cu luare-aminte, deci, la cuvintele tale! Nu vorbi de rău, ca să nu te pângăreşti. Nu mesteca în balta cu murdării; fă cununi din trandafiri, toporaşi şi alte flori. Nu băga în gură bălegar; gustă din licoarea dulce a florilor, ca albina, şi fă miere din ea. Să fii cu toţi

politicos, dulce la vorbă, blând, primitor. Despre nici un om să nu-ți scape vreun cuvânt urât. În felul acesta toți te vor iubi. Dar şi în ziua Judecății Domnul te va afla curat şi nepătat. Căci dacă vom da socoteală pentru orice cuvânt de prisos, cu atât mai mult vom răspunde pentru vorbele noastre de rău.

Trebuie să amintesc acum şi de cea mai rea patimă dintre toate, lăcomia sau iubirea de arginți. De ce este cea mai rea? Deoarece din aceasta se nasc toate răutățile. Ne-o spune limpede Apostolul: *„iubirea de argint este rădăcina tuturor relelor”* (I Timotei 6, 10).

Mânia, pofta şi alte instincte sufleteşti, dacă trec de anumite hotare, vatămă sănătatea sufletului. Dacă cineva mănâncă exagerat îşi vatămă sănătatea trupului. Mintea, dacă va cugeta mai mult decât poate rezista, se va întuneca şi-şi va pierde însuşirea intelectuală. Ochiul, dacă este expus la lumină orbitoare, îşi pierde însuşirea de a vedea. Urechea, dacă este supusă la zgomote asurzitoare, îşi pierde însuşirea auditivă. Toate acestea arată unde duce lăcomia şi cât de nefirească este.

Cel ce se luptă să câştige mulți bani, fără să priceapă hrăneşte în el o fiară, care-i macină viața şi sufletul. Pentru că iubirea de arginți îl aruncă în nenumărate griji, nedreptăți, înşelăciuni, certuri şi alte păcate, care-l fac şi pe el victimă, şi pentru lume vrăjmaş. De aceea spune Apostolul: *„Cei ce vor să se îmbogățească, aceia cad în ispită şi în cursă şi în multe pofte nebuneşti şi vătămătoare, care-i cufundă pe oameni în ruină şi-n pierzare”* (I Timotei 6, 9).

Nu există om mai lipsit de omenie decât iubitorul de arginți. Pe toți îi urăşte, şi pe săraci şi pe bogați; pe săraci de frică, nu cumva să-i ceară ajutor, şi pe bogați

de invidie, pentru că nu are banii lor. Nu ştie ce înseamnă milostenie, iubire de oameni, compătimire. Este împotriva oricărei încercări de ajutor social. Orice lucrare, chiar şi cea mai importantă, dacă nu-i aduce câştig îl lasă indiferent. Din contră, poate face orice ca să-şi mărească fie şi cu puțin bogăția. Patima lui pentru bani nu-şi găseşte saturare, nu cunoaşte mulțumire. Iar această patimă îl cufundă din ce în ce mai adânc în păcatul cel cu multe chipuri, în diverse răutăți, în zădărnicia lumii. De aceea diavolul nu se osteneşte mult cu bogații. Îi încătuşează lesne cu bogății şi-i duce la pierzanie. Iată, aşadar, de ce Domnul a spus că *„celor ce se încred în bogății le este foarte greu să intre în împărăția lui Dumnezeu”* şi că *„mai lesne îi este cămilei să treacă prin urechile acului decât bogatului să intre în împărăția lui Dumnezeu”* (Marcu 10, 24-25).

Strămoşii noştri din vechime nici măcar nu ştiau ce-i banul, nu umblau după aur şi argint. Aşadar cum de a apărut atât de stăruitor iubirea de arginți la oamenii care au venit după ei? Din pricina slavei deşarte şi a plăcerilor trupeşti, dar şi din cauza trândăvirii şi a necredinței în pronia lui Dumnezeu.

Iubirea de arginți nu este o poftă firească, ca cele pe care le-a pus Dumnezeu în om atunci când l-a plăsmuit. Cum sunt, de pildă, poftele mâncării şi somnului, în anumite limite, fireşti şi necesare, pentru că dacă nu sunt satisfăcute omul moare. Pofta trupească este naturală, nu este însă şi necesară, întrucât mulți au biruit-o şi o biruiesc fără să pățească vreun rău. Pofta banilor, dimpotrivă, nu este nici naturală, nici necesară. Este de prisos. De aceea faptul de a ne lăsa stăpâniți de ea depinde cu totul de voința noastră.

Hristos, vorbind despre feciorie, a spus: *„Cine poate urma calea aceasta, s-o urmeze”*. Însă despre bani şi averi a vorbit diferit: *„Oricine dintre voi care nu se leapădă de tot ce are nu poate fi ucenic al meu”* (Luca 14, 33). Astfel, fecioria, pe care puţini o pot păstra, a lăsat-o în voia fiecărui om, iar lepădarea de averi a poruncit-o pentru toţi.

Să izgonim, aşadar, departe de noi iubirea de arginţi şi lăcomia. Căci cel ce este biruit de o patimă severă şi greu de războit nu va fi pedepsit rău, dar cel ce este biruit de una uşoară şi lesne de stăpânit nu va putea da răspuns la înfricoşătoarea Judecată a Domnului. Ce-i vom răspunde atunci, când ne va spune *„Am flămânzit şi nu mi-aţi dat să mănânc”* (Matei 25, 42). Cum ne vom justifica? Vom da vina pe sărăcie? Dar nu suntem mai săraci decât văduva aceea din Evanghelie, care pentru cei doi bănuţi pe care i-a dat a fost aşezată de Domnul înaintea altora care dăduseră mai mult.

Păcatele şi patimile sunt lanţuri cu care diavolul ne încătuşează şi ne face robi ai lui. Nu este rob iubitorul de arginţi şi lacomul? Nu este rob superstiţiosul şi cel ce merge la ghicitoare? Nu este rob cel furios şi iute la mânie? Nu este rob cel ce iubeşte plăcerile trupeşti şi desfrâul?

Şi cum s-ar putea cineva elibera de sclavia patimilor? Mai întâi prin voia şi nevoinţa sa, şi apoi cu ajutorul lui Dumnezeu.

Există – trebuie să ştim şi asta – unele lucrări şi manifestări omeneşti care par neutre, însă se pot transforma în păcate. Râsul, de pildă, el în sine nu constituie păcat, atunci când este reţinut şi firesc, însă poate conduce la păcat. Adică râsetele care de obicei

provin în urma vreunei glume, pot duce la glume şi mai „înțepate”. Acestea, iarăşi, pot da naştere vorbelor porcoase şi acestea, la rândul lor, la fapte ruşinoase. Iată cum ajungem la păcat. De asemenea, să privească cineva, nepăsător la început, un chip frumos sau un trup bine făcut, pare ceva lipsit de importanță. Din această privire însă, se poate naşte pofta trupească, şi din poftă fapta păcătoasă.

Taie aşadar rădăcina, ca să nu rodească fructul otrăvit. Păzeşte-te de cele care sunt, sau cel puțin par, lipsite de importanță şi de primejdie, ca să nu ajungi la cele serioase şi vătămătoare de suflet.

Apostolul ne povățuieşte: *„Ucideți mădularele voastre cele pământeşti”* (Coloseni 3, 5). Să stingem deci pofta cea rea, să înăbuşim mânia, să ucidem invidia, să dezrădăcinăm toată patima. Aceasta este „jertfa vie” (Romani 12, 1), jertfa care nu ajunge cenuşă, care nu se împrăştie în chip de fum, care nu are nevoie de foc şi cuțit. Focul şi totodată cuțitul acestei jertfe este Sfântul Duh.

Foloseşte şi tu cuțitul Duhului, ca să-ți faci o crestătură în inimă. Taie şi aruncă tot ce este nefolositor şi vătămător. Şi deschide-ți urechile să auzi cuvântul lui Dumnezeu, căci patimile şi dorințele păcătoase nu-l lasă să intre în noi şi să rodească. Iubirea de arginți nu ne îngăduie să ascultăm vreun cuvânt despre milostenie. Invidia ne împiedică să ascultăm învățătura despre iubire. Şi fiecare patimă, în general, naşte indispoziție pentru învățătură de folos.

Să ucidem, aşadar, poftele viclene. Să ne eliberăm de patimi. Dacă vrem, ne vom lupta. Şi dacă ne vom lupta, vom izbândi, cu harul Domnului.

Chinurile iadului

Plăcerea păcatului este ca o umbră şi ca un vis. Se stinge înainte ca omul să guste bine din ea. Însă pedepsele care o urmează nu au sfârşit. Puțină este dulceața pe care i-o dăruieşte omului, dar veşnică amărăciunea. Ceea ce este un vis de o clipă în fața întregii vieți, la fel sunt şi desfătările pământeşti în fața chinurilor iadului. Şi adevărat, cine ar vrea să aibă un vis plăcut din cauza căruia ar urma să fie pedepsit toată viața?

Să ne ferim, dragii mei, de viclenia diavolului, care ne înşeală cu lucruri mici şi ne face să săvârşim păcate mari. Altfel vom fi osândiți împreună cu el în iadul cel veşnic, vom auzi şi noi la Judecată cuvintele: *„Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui”* (Matei 25, 41).

Unii, însă, spun: „Dumnezeu este iubitor de oameni, nu va face asta”. Şi îi întrebăm: „Prin urmare acestea s-au scris în zadar?”. „Nu”, răspund ei, „ci pentru ca să ne înspăimântăm şi să fim buni”. „Adică dacă nu devenim buni, dacă rămânem răi până la sfârşit, nu ne va trimite în iad? Şi nu-i va răsplăti pe oamenii virtuoşi?”. „Da, îi va răsplăti. Dumnezeu ne răsplăteşte chiar mai mult decât o merităm”. „Bine, dar cum cele referitoare la răsplată sunt adevărate şi se vor realiza negreşit iar cele privitoare la iad nu?”.

Cât de uneltitor este diavolul! Cât de lipsit de iubire de oameni este! Acesta ne bagă în minte astfel de

cugete, care ne conduc la nesârguință şi trândăvie. Ştie, vicleanul, că frica de iad este ca un căpăstru care ne strânge sufletul şi-l înfrânează de la rele. Se străduieşte deci în toate felurile să ni-l scoată, ca să ne arunce lesne de râpă.

Orice cuvinte pe care le luăm din Scriptură despre iad, unii spun că sunt doar amenințări şi că nu se vor înfăptui. Bine, să acceptăm – chiar dacă asta dovedeşte necuviință – că aşa ar fi cu privire la cele viitoare. Însă pentru cele ce s-au întâmplat, pentru cele ce s-au făptuit deja, ce ne vor spune?

Îi întrebăm: Ați auzit de marea nenorocire, de acea distrugere a lumii care s-a petrecut pe vremea lui Noe? Nu cumva şi aceea a fost spusă doar ca o amenințare? Nu s-a întâmplat, nu s-a făptuit? N-o mărturisesc chiar şi munții Armeniei, unde s-a oprit corabia pentru a aduce aminte de întâmplare? Şi atunci mulți ziceau că nu se va întâmpla nimic rău. O sută de ani a construit corabia dreptul Noe, o sută de ani a strigat, dar nimeni nu l-a crezut. Şi pe când nu credeau în cuvintele amenințătoare, i-a aflat pedeapsa adevărată. Aşadar Cel Care i-a pedepsit atât de aspru, nu ne va pedepsi mult mai aspru pe noi? Căci fărădelegile timpurilor noastre nu sunt deloc mai mici ca cele din vremea aceea. Nu există păcat care să nu se săvârşească astăzi.

Spuneți şi voi, cei care ați mers vreodată în Palestina, spuneți, ca să audă şi cei care n-au fost acolo: În apropierea fluviului Iordan există o regiune foarte roditoare. Sau, mai bine-zis, exista. Acum nu mai este. Odată acolo era un adevărat rai, aşa cum ne spune Evanghelia. Astăzi a ajuns cea mai neroditoare dintre toate pustiile. Vezi acolo copaci şi vezi în ei fructe. Însă

fructele sunt acolo pentru a aduce aminte de urgia lui Dumnezeu. Vezi rodii. Ramurile par înfloritoare, rodiile par frumoase şi sunt dorite de trecătorul nebănuitor. Însă îndată ce ia o rodie şi-o sparge, doar praf şi cenuşă rămân în mâinile lui. Găseşti aşadar acolo pomi şi fructe, dar în realitate nu sunt pomi şi fructe. Găseşti aer şi apă, dar n-au nici o legătură cu aerul şi apa pe care le ştim. Toate sunt neroditoare, toate sunt seci, toate vorbesc despre urgia care a izbucnit odată şi înfăţişează urgia viitoare. Nu cumva şi cele pe care vi le-am spus sunt simple ameninţări? Nu, nu sunt vorbe goale, sunt adevăruri.

Dar, îmi veţi zice, toate acestea despre care ne povesteşti, despre Sodoma şi Gomora şi despre nimicirea lor, sunt grele. Dar şi ceea ce spuneţi voi, că nu există iad, că Dumnezeu pur şi simplu ne ameninţă, nu sunt grele? Dacă voi aţi fi crezut în cuvintele lui Hristos n-ar mai fi fost necesar ca eu să aduc dovezi despre existenţa iadului.

În Sodoma exista atunci un păcat trupesc înfricoşător. Doar unul. Şi pentru acesta au fost pedepsiţi. În ţara noastră astăzi se săvârşesc nenumărate păcate, şi ca acela al sodomiţilor şi chiar mai rele decât acela. Vă întreb deci: Dumnezeu, Care a lăsat atunci mânia Lui să izbucnească şi n-a ţinut seamă nici de implorările lui Avraam, nici de jertfirea de sine a lui Lot, care chiar şi pe fiicele sale era gata să le ofere sodomiţilor desfrânaţi ca să salveze cinstea trimişilor Lui, cum va îndura acum atâtea păcate ale noastre? Glume, îndelungă vorbire, rătăcire şi amăgire a diavolului sunt toate cuvinte despre inexistenţa iadului.

Vrei să-ţi aduc şi alt exemplu? Aminteşte-ţi cum l-a pedepsit Dumnezeu pe Faraon al Egiptului, care i-a

fugărit cu armata lui pe israeliți, înecându-l în Marea Roşie şi pe el şi oastea lui, şi toate carele lor. Poate îmi vei spune că acela fusese foarte necuviincios. Şi într-adevăr aşa a fost. Dar îți voi arăta cum au fost pedepsiți alții, care credeau şi se aflau aproape de Dumnezeu.

Auzi ce spune Pavel: *„Să nu ne desfrânăm, cum s-au desfrânat unii israeliți şi într-o singură zi au căzut douăzeci şi trei de mii; nici să-L ispitim pe Domnul, aşa cum L-au ispitit unii din ei şi au pierit de şerpi; nici să cârtiți, aşa cum au cârtit unii din ei, şi au fost nimiciți de către pierzătorul"* (I Corinteni 10, 8-10). Aşadar dacă desfrânarea şi cârtirea au o asemenea urmare nimicitoare, ce urmare vor avea păcatele noastre?

Şi să nu te amăgeşti, văzând că acum Dumnezeu nu pedepseşte imediat. Aceia au fost pedepsiți atunci în acelaşi ceas pentru că nu ştiau nimic despre iad. Tu însă vei plăti acolo păcatele pe care le faci aici. Apoi gândeşte-te şi la următorul lucru: Dacă pe israeliți, care se aflau într-o stare duhovnicească de prunc, i-a pedepsit Dumnezeu atât de aspru, cum se va milostivi de noi? Aşa ceva ar fi lipsit de judecată. Noi, chiar şi pentru aceleaşi păcate ca ale lor, avem o vină mai mare. De ce? Fiindcă ne-am învrednicit să primim har mai mare, harul lui Hristos, harul Sfântului Duh. Aşadar de vreme ce suntem cuprinşi nu numai de aceleaşi păcate ca ale lor, ci de unele şi mai mari şi mai grave, cum vom rămâne nepedepsiți?

Voi spune şi altceva, şi să nu creadă cineva că-i laud sau că-i iert pe israeliți. Departe de mine acest gând! Când Dumnezeu pedepseşte, cel ce are o părere diferită cugetă ca diavolul. Nu, nu-i laud, nici nu-i iert. Dar vreau să arăt răutatea noastră. Aceia deci, au căzut în desfrâu, dar abia ce ieşiseră din Egiptul cel păcătos.

Nici nu auziseră bine ce lucru rău este desfrâul. Nouă însă ne-au fost predate învățăturile mântuitoare ale Evangheliei. Prin urmare merităm chinuri mai mari pentru decăderile noastre.

Vrei să auzi şi alte necazuri care i-au aflat pe israeliți – foamete, boli, războaie, luări în robie – în anii babilonienilor, asirienilor, macedonilor, ai lui Adrian, ai lui Vespasian? Aş vrea să le povestesc, dar să nu mă întind prea mult. Mă limitez la a povesti ceva cutremurător din Scriptură.

Odată era mare foamete în Samaria. Într-o zi împăratul umbla pe zidurile cetății. Atunci s-a apropiat de el o femeie şi, arătând spre o alta, a spus: *„Această femeie mi-a zis: - Dă-l pe fiul tău, şi-l vom mânca astăzi, iar pe fiul tău îl vom mânca mâine. Aşa că l-am fript pe fiul meu şi l-am mâncat. Iar a doua zi i-am spus: - Dă-l pe fiul tău, ca să-l mâncăm!... Dar ea şi-a ascuns fiul”* (IV Regi 6, 28-29). Ce nenorocire! Atât de mare era foametea, încât mamele ajunseseră să-şi mănânce proprii copii! Şi în altă parte proorocul Ieremia scrie: *„Femei cu inimi calde şi duioase, cu propriile mâini şi-au fiert copiii; din ei mâncare şi-au făcut...”* (Plângerile lui Ieremia 4, 10). O asemenea grea pedeapsă a căzut pe capul iudeilor. Peste noi, aşadar, nu va cădea pedeapsă şi mai mare?

Vrei să auzi şi alte nenorociri ale iudeilor? Citeşte mai bine cărțile scrise de istoricul Iosip, şi vei afla toată tragedia nimicirii Ierusalimului (anii 70 d.H.). A fost şi atunci o foamete cumplită, încât au fost nevoiți să-şi mănânce şi curelele, şi veşmintele, şi alte lucruri mai scârboase. „Nevoia făcea ca toate să fie mâncate”, notează undeva Iosip. Dar nu s-au oprit aici. Au ajuns iarăşi să-şi mănânce proprii lor copii!

Poate că aşa te voi convinge că există iad. Gândeşte-te: Dacă aceia au fost supuşi atâtor chinuri, noi cum vom scăpa de chinurile iadului? N-ar fi ceva nelalocul lui, de vreme ce noi facem atâtea păcate grele? Lucrul e simplu: nu suntem pedepsiți acum pentru că ne aşteaptă iadul veşnic.

Păcatul şi iadul au o legătură strânsă între ele. Cei nedrepți şi păcătoşi sunt chinuiți şi aici, înainte de a fi chinuiți în iadul veşnic.

Vezi un om care se desfată cu mese bogate, poartă haine scumpe, umblă pe cal însoțit de slujitori, se făleşte în piață. Nu te opri la cele care par. Dacă ai putea privi în inima lui, ai observa acolo multă tulburare provenită din păcate, din grele sentimente de vinovăție, din frică mare. Ai vedea cum conştiința lui stă pe un scaun de judecată, şi cugetele stau alături ca nişte călăi, strigând puternic şi biciuindu-i mintea şi rănindu-l fără milă pentru păcatele săvârşite. Şi toate acestea nu le vede nimeni în afară de Dumnezeu.

Dacă cineva cade, de exemplu, în păcatul adulterului, oricât de bogat ar fi, chiar dacă n-ar fi nimeni care să-l învinovățească, nu poate scăpa de părerile de rău. Plăcerea lui a fost trecătoare, dar durerea sa va fi veşnică. De pretutindeni îl înconjoară temeri şi bănuieli. Îi e frică de ulițele strâmte, este bănuitor cu slujitorii lui, tremură chiar şi de umbra sa, se cutremură de tulburare ca nu cumva păcatul lui să se facă cunoscut soției înşelate. Oriunde s-ar duce, poartă cu el, ca pe un osânditor necruțător, conştiința. Se îneacă în cugetele de vinovăție, nu mai poate respira. În pat şi la masă, la piață şi acasă, zi şi noapte, chiar şi în visele lui, păcatul pe care l-a făcut stă în fața ochilor lui. Trăieşte viața lui

Cain, suspinând şi tremurând, la fel ca acela. Poartă în el un foc, fără ca cineva să ştie asta.

Aşa sunt chinuiți şi hoții, şi jefuitorii, şi criminalii, şi bețivii şi alții, în general, cei care trăiesc în păcat. Căci este cu neputință ca tribunalul conştiinței să fie desființat.

Nu trăim în virtute? Vom suferi. Trăim în răutate? Imediat ce încetează plăcerea păcătoasă, începe durerea sufletească.

Dar chiar dacă n-ar exista iadul, mică durere este ca cineva să piardă raiul? Mică pedeapsă este să nu moştenească împărăția veşnică a lui Dumnezeu, să fie lipsit de acea slavă negrăită, să rămână afară de la acea sărbătoare cerească, să piardă acele bunătăți nespuse?

Ştiu că mulți se gândesc la iad cu spaimă şi groază. Eu însă consider că lipsirea de la slava raiului este mult mai amară decât iadul. N-are importanță că starea de acolo nu poate fi exprimată în cuvinte. Nu cunoaştem, de altfel, ce fericire dăruiesc acele bunătăți, încât să înțelegem şi ce tristețe provoacă lipsa lor. Apostolul Pavel, însă, care s-a învrednicit să cunoască toate acestea, ne încredințează că cea mai mare nenorocire pentru un om este căderea lui din slava lui Hristos. O vom pricepe şi noi, dar numai dacă o vom încerca în faptă. Să nu pățim însă niciodată asemenea necaz, Doamne! Să nu gustăm nicicând înfricoşătorul iad!

Deşi nu este uşor să descrie cineva mărimea acestui rău, mă voi strădui, atâta cât îmi este cu putință, să vi-l prezint printr-un exemplu.

Să ne închipuim că există un copil minunat, care are toate virtuțile şi toate bunătățile lumii. Atât de mare

este bucuria şi bunătatea lui încât, celui care se apropie de el, îi provoacă iubire infinită, blândeţe şi admiraţie. Ia gândiţi-vă acum, ce n-ar da tatăl copilului acestuia ca să nu-l piardă? Câte necazuri mari sau mici ar fi gata să rabde ca să-l păstreze lângă el? Ceva asemănător să simţim şi noi pentru slava cerească. Iubirea şi dorul părintelui pentru copilul său, oricât de bun ar fi el, nu se compară cu dorul de rai, dorul de a pleca din lumea aceasta şi de a trăi viaţa veşnică împreună cu Hristos.

Gheena este nesuferită. Iadul este înfricoşător. Şi totuşi, mii de iaduri luate împreună nu sunt egale cu pierderea acelei slave dumnezeieşti, cu despărţirea de Hristos, cu auzirea cumplitului Său cuvânt: *„Nu vă cunosc”* (Matei 25, 12). Mai bine ar fi să cadă peste noi nenumărate trăsnete, decât să vedem faţa Celui preasfânt alungându-ne şi ochii Lui liniştiţi privindu-ne.

Nu vezi ce se întâmplă în societatea noastră? Unii s-au înecat în suferinţe pe când alţii trăiesc în belşug. Unii ucigaşi sunt osândiţi, iar alţii scapă de pedeapsă. Unii răufăcători sunt întemniţaţi, iar alţii rămân liberi. Câţi tâlhari, câţi hoţi, câţi înşelători nu umblă printre noi nepedepsiţi? Aşadar când vezi oameni care au făcut păcate asemănătoare sau poate şi mai mari, rămânând nepedepsiţi, vrând-nevrând eşti nevoit să admiţi că există iad, pentru că fireşte, Dumnezeu nu este nedrept şi nu face deosebiri. Ar fi nedrept dacă i-ar lăsa pe atâţia păcătoşi nepedepsiţi şi pe atâţia virtuoşi în suferinţă, dacă n-ar fi pregătit şi pentru unii şi pentru alţii o altă stare, viitoare.

Chiar şi filozofii idolatri, scriitori sau poeţi, dar în general şi toţi oamenii care au trăit înainte de Hristos, şi-au pus probleme în legătură cu răsplata viitoare şi au vorbit despre pedepsele care vor fi date în iad. N-au

putut, desigur, să descrie cu precizie câte se întâmplă în viaţa de după moarte, căci nu aveau decât idei confuze şi „frânturi” ale dogmelor noastre adevărate. Cu toate acestea însă alcătuiseră o oarecare imagine a judecăţii şi a osândirii păcătoşilor. Astfel, vorbesc despre râuri de foc, despre tartar, care se află la o depărtare egală cu cea a pământului de cer, şi despre alte feluri de iaduri.

Unii spun: „De ce Dumnezeu nu-i pedepseşte aici pe păcătoşi?” Le răspundem: Ca să arate îndelunga Lui răbdare. Ca să dăruiască mântuire prin pocăinţă. Fiindcă, dacă pedepsea şi omora îndată ce se săvârşea păcatul, cum s-ar fi mântuit Pavel şi Petru, apostolii şi iluminatorii lumii? Cum s-ar fi izbăvit împăratul David? Dar galatenii? Dar atâţia alţii?

Aşadar, de aceea nici aici nu-i pedepseşte pe toţi, nici acolo. Pe unul îl pedepseşte aici, încât prin această pedeapsă să-i trezească pe cei nesimţitori, iar pe altul acolo, încât prin nepedepsire să ne facă să aşteptăm veşnica Sa împărăţie.

Astfel, vezi cum mulţi sunt pedepsiţi în viaţa aceasta, la fel ca cei care au fost zdrobiţi în turnul lui Siloam, la fel ca galileenii pe care i-a înjunghiat Pilat în vreme ce aduceau jertfă la templu, ca şi corintenii care au murit pentru că împărtăşeau cu nevrednicie, la fel ca Faraon care a fost înecat cu armatele lui în Marea Roşie, la fel ca atâţia alţii şi atunci, şi acum, şi pururea.

Alţii iarăşi, care au făptuit multe păcate, au plecat din viaţa aceasta fără să fie pedepsiţi, precum bogatul din parabola evanghelică.

Toate acestea, desigur, sunt lucrări ale înţelepciunii lui Dumnezeu, care doreşte ca pe de o parte să-i trezească la credinţă pe cei care nu cred în cele viitoare iar pe de altă parte să-i facă pe credincioşi mai

binevoitori în lupta pentru dobândirea virtuţii. Căci *„Dumnezeu este judecător drept şi tare”*, totodată însă este şi *„îndelung-răbdător şi se mânie în fiecare zi”* (Psalmi 7, 11). Dacă, iarăşi, vom nesocoti îndelunga-răbdare a Lui, va veni vremea când îşi va arăta dreapta judecată.

Să nu ne aruncăm, aşadar, în trândăvie şi în desfătări păcătoase, şi astfel pentru o clipă – căci toată viaţa noastră pământească nu-i decât o clipă – să ajungem în iadul veşnic. Dimpotrivă, să ne ostenim şi să ne nevoim o clipă, ca să câştigăm cununa slavei veşnice. Nu vedeţi ce se întâmplă şi în această viaţă a noastră? Cei mai mulţi oameni aşa gândesc. Preferă efortul mic pentru o desfătare mare, deşi lucrurile vin uneori de-a-ndoaselea.

Spuneţi-mi, deci, ce răspuns vom da, când în cele lumeşti ne ostenim pentru o desfătare trecătoare – sau poate pentru nici una de vreme ce viitorul este nesigur – pe când în cele duhovniceşti arătăm nesârguinţă şi lene? Nu există îndoială că suntem fără de răspuns şi vom ajunge în iadul cel fără de fund. De aceea vă rog pe toţi, ridicaţi-vă, chiar şi într-un târziu, din această amorţeală! În ceasul judecăţii nimeni nu va putea să ne izbăvească, nici părinte, nici frate, nici prieten. Dacă lucrările noastre sunt vicioase, vom fi osândiţi şi vom pieri negreşit.

Cât de mult s-a jelit acel bogat! Cât l-a rugat pe patriarhul Avraam să i-l trimită pe Lazăr ca să-i răcorească limba! Auzi însă ce i-a spus Avraam: *„Între noi şi voi prăpastie mare s-a întărit, încât cei ce vor să treacă de aici la voi să nu poată”* (Luca 16, 26). Cât le-au rugat şi acele fecioare pe tovarăşele lor să le dea untdelemn! Dar auzi ce răspuns au primit: *„Nu (vă*

dăm), ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă şi nici vouă” (Matei 25, 9). Şi astfel n-au putut să intre la praznicul nunții.

Să ne gândim, aşadar, la acestea şi să arătăm râvnă în viața duhovnicească. Pentru că toate eforturile şi toate pătimirile de pe pământ nu egalează bunătățile cerului. Dar şi chinurile trecătoare, oricât de înfricoşătoare ar fi – fie cu foc, sau cu vergele ori cu fiare sălbatice sau cu orice altceva – sunt ca nişte umbre în fața chinurilor viitoare. De primele scăpăm uşor, căci trupul nu poate rezista vreme multă unor suferințe foarte mari. De ultimele, însă, nu putem scăpa, căci nu sunt doar foarte mari, ci şi veşnice. În iad *„viermele lor nu moare şi focul nu se stinge”* (Marcu 9, 44). Şi auzind despre foc, să nu crezi că e vorba de un foc asemănător celui material. Căci focul material îl arde şi-l nimiceşte pe om, care, după aceea, murind, încetează să mai simtă arsurile. Focul iadului, însă, pe cei care-i cuprinde, îi va arde neîncetat, veşnic. De aceea se şi numeşte *„focul cel nestins”* (Marcu 9, 43).

În viața viitoare şi păcătoşii vor fi nestricăcioşi, însă nu pentru a fi slăviți împreună cu Hristos, ci spre a fi chinuiți pururea împreună cu diavolul. Cuvântul nu are puterea de a arăta cât de înfricoşătoare este această stare, cu toate acestea însă putem culege o mică idee din câteva exemple.

Dacă vreodată ai intrat într-o baie şi ți s-a întâmplat să te dogoare mai mult decât trebuie, gândeşte-te cum va fi focul iadului. Şi dacă vreodată te-ai îmbolnăvit şi ai avut febră foarte mare, închipuie-ți cum va fi flacăra care nu se stinge niciodată. Băile fierbinți te chinuiesc? Febra mare te face să suferi? Ce

vei face când te vei afla în râul de foc, râul care va curge în ziua înfricoşătoarei judecăţi a lui Hristos?

Auzi cum vorbesc proorocii despre ziua judecăţii: *„Ziua Domnului vine fără putinţă de scăpare, zi de mânie şi de urgie”* (Isaia 13, 9). Niciunde nu vei vedea atunci faţa liniştită şi blândă a lui Iisus. Nu va fi nimeni care să te ajute. Dar, aşa cum cei care sunt osândiţi să muncească în mină sunt supuşi poruncilor aspre şi nu le mai văd pe nici una din rudele lor, ci doar pe acei oameni duri, la fel se va întâmpla atunci şi cu noi – sau poate că se va întâmpla ceva mult mai rău. Căci aici e posibil ca împăratul, dacă-l rugăm, să se îndure de osândit şi să-l scape de pedeapsă, acolo însă nu există o asemenea posibilitate. Acolo nu există iertare. Fiecare osândit arde veacuri nesfârşite şi are dureri a căror pătrunzime nu poate fi exprimată în cuvinte, dureri care nu pot fi comparate cu cele trupeşti. În cele din urmă, aici omul suferă pentru puţin şi după aceea moare, acolo însă arde fără să se strice şi fără să se topească.

Ce vom face aşadar, acolo? O spun şi pentru mine. Poate că cineva va zice: „Dacă tu, care ne înveţi, mergi în iad, eu nu trebuie să fac nici o strădanie pentru a scăpa de el. Ce-i mai firesc decât să ajung şi eu în iad?” Nu cugetaţi, rogu-vă, astfel de mângâieri nefolositoare, care nu vă aduc nici o uşurare.

Spuneţi-mi, diavolul n-a fost înger? Nu era mult mai înalt decât oamenii? Şi totuşi, a căzut. Aşadar se poate mângâia cineva cu gândul că voi merge în iad împreună cu el? Nu, desigur!

Mare amăgire este ca cineva să se mângâie cu gândul că ceilalţi vor merge în iad împreună cu el, spunând: „Mă duc şi eu acolo, ca toţi ceilalţi”. Însă de ce să mă refer la iadul viitor? Gândiţi-vă la cei care

suferă aici de dureri puternice şi se vaită de ne stârnesc mila. Dacă le veți arăta pe alții, care suferă mai mult ca ei, nu vor da nici o atenție. Durerea lor nesuferită nu-i lasă să cugete la cei care se găsesc într-o stare şi mai rea şi nu-şi găsesc mângâiere în asta.

Aşadar să nu ne facem nădejdi înşelătoare. Cineva se poate mângâia văzând nefericirea semenului său, atunci când suferința lui nu este foarte serioasă. Însă când îl află o nenorocire mare, când durerea sa este negrăită, când mintea lui este întristată şi sufletul plin de tulburare, atunci nimic nu-l poate mângâia.

Groaza iadului nu poate fi descrisă. Acolo este întuneric adânc, scrâşnetul dinților, viermele neadormit, lanțuri încătuşate, foc nestins, suferință, întristare şi flăcări care provoacă durere crâncenă, după cum citim în parabola bogatului şi a săracului Lazăr. Vom plânge, dar nimănui nu-i va fi milă de noi. Vom jeli, dar nimeni nu va căuta să ne împace. Vom suspina, dar nimeni nu ne va da atenție. Vom privi în jur cu nelinişte, dar de nicăieri nu vom afla mângâiere. În ce stare mai mizerabilă şi mai vrednică de milă ar putea să se afle sufletele noastre?

Dacă vizităm vreodată o temniță şi-i vedem acolo pe osândiții palizi şi neputincioşi, închişi în celule întunecate sau încătuşați în lanțuri de fier – cum se întâmplă cu cei mai periculoşi criminali –, nu numai că ne emoționăm şi simțim durere în suflete, dar facem totul pentru a nu încerca şi noi o asemenea suferință şi chin.

Ce vom face însă când vom fi conduşi legați spre suferințele iadului? Legăturile acelea nu vor fi făcute din fier, ci din foc, foc nestins. Iar temnicerii nu vor fi

oameni ca noi, care uneori se îmbunează şi arată compătimire, ci îngeri severi şi înfricoşători, pe care nimeni nu-i poate nici măcar privi, îngeri plini de urgie pentru nesocotirea pe care am arătat-o Domnului şi sfintelor Lui porunci. Şi nici un om bun nu vine acolo, cum se întâmplă aici, ca să ofere bani sau să aducă hrană sau să spună două vorbe de mângâiere celor osândiți. Acolo nu există mângâiere, nu există îndurare. Chiar şi sfinții – dreptul Noe, mult-încercatul Iov, proorocul Daniel şi alții – dacă au rude printre cei din iad, nu vor putea să-i mângâie ori să-i ajute. Căci atunci nu va mai exista compătimirea firească, care caracterizează legăturile pământeşti dintre oameni. Se va întâmpla ca părinții virtuoşi care se vor mântui să aibă copii păcătoşi, care vor intra în iad, şi invers. Răul, vedeți, nu se datorează naturii sau rudeniei, ci intenției fiecăruia. Aşadar pentru ca cei virtuoşi să se desfete neîmpiedicat cu bunătățile raiului şi să nu fie tulburați de compătimirea față de cei din iad, Dumnezeu îi va lipsi de simțământul compătimirii. Astfel, se va pierde chiar şi cel mai profund sentiment părintesc. Dacă chiar şi în viața aceasta unii părinți, văzând cum copiii lor aleg calea păcatului şi a crimei îi alungă şi se îndepărtează de ei, cu mult mai mult se va întâmpla aşa în viața de dincolo.

Arzi de flacăra poftei trupeşti? Bagă-te cu mintea în flacăra veşnică a iadului şi focul trupului se va stinge imediat.

Vrei să spui ceva necuviincios? Adu-ți aminte de scrâşnirea dinților, şi gura îți va rămâne închisă.

Vrei să-ți însuşeşti un lucru străin? Auzi-L în minte pe Judecătorul care spune: *„Legați-l de picioare şi de mâini, luați-l de aici şi aruncați-l în întunericul cel*

mai din afară!" (Matei 22, 13) şi ţi se va potoli această dorinţă.

Eşti sever şi nemilostiv? Adu-ţi aminte de acele fecioare ale căror candele s-au stins pentru că nu aveau untdelemn – untdelemnul simbolizează milostenia şi îndurarea – şi de aceea au rămas afară de la praznicul nunţii, şi astfel vei deveni iubitor de oameni.

Îţi plac distracţiile, chefurile şi beţiile? Adu-ţi aminte de bogatul care l-a rugat din focul iadului pe patriarhul Avraam să-l trimită pe Lazăr să-i răcorească limba uscată şi a cărui cerere n-a fost primită, şi te vei izbăvi degrabă de patima aceasta.

Dacă înfruntăm în felul acesta dorinţele noastre păcătoase nu vom întârzia să scăpăm de răutate şi să dobândim virtutea, să stingem din inimile noastră dragostea pentru cele de acum şi să aprindem iubirea pentru cele viitoare.

Cele pe care vi le-am spus despre iad, nu le-am spus pentru a vă obosi şi a vă înfricoşa sufletele, ci pentru a vi le odihni şi cuminţi.

Şi eu aş vrea să nu existe iad. Eu mai mult decât toţi. Deoarece, în vreme ce fiecăruia dintre voi îi e teamă pentru sufletul lui, eu mă neliniştesc pentru voi toţi, pentru atâtea suflete pe care mi le-a încredinţat Dumnezeu. Astfel, este mai greu pentru mine să mă izbăvesc de iad.

Să credem aşadar în iad, ca să nu-l cunoaştem. Cel ce nu crede nu se nevoieşte duhovniceşte; şi cel ce nu se nevoieşte, va ajunge negreşit în iad.

Dacă vă veţi aduce aminte de cele pe care vi le-am spus despre iad, va fi ca şi când aţi folosi un leac amar, foarte amar dar şi foarte lucrător, care vă va aduna

sufletul, va izgoni dorințele viclene şi vă va curăți de toată răutatea.

Să folosim, aşadar, acest leac, aducerea aminte de iad, pentru curățirea inimii noastre, pentru mântuirea sufletului nostru, pentru desfătarea cu bunătățile *„pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit”* (I Corinteni 2, 9). Să ne învrednicim cu toții a ne desfăta cu aceste bunătăți ale cerului, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu Tatăl şi cu Sfântul Duh I se cuvine slavă, mărire şi cinstire, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

Fericirea raiului

Dacă ai fi chemat să te faci împărat şi, pentru a ajunge în oraşul în care s-ar săvârşi încoronarea ta, ai fi nevoit să-ți petreci o noapte într-un han mizerabil, plin de fum, murdărie, gălăgie, zgomote, o mie şi una de greutăți şi deranjuri, n-ai face asta cu bunăvoință, având în minte tronul împărătesc?

Este drept, aşadar, ca cel sortit a deveni împărat să rabde fără murmur toate greutățile, luând putere din aşteptarea nădăjduitoare a stemei împărăteşti, iar cel ce urmează să intre în împărăția cerească şi veşnică să se teamă şi să se tulbure din pricina necazurilor care îl cuprind aici, în adăpostul nostru trecător?

Da, adăpost trecător şi casă de oaspeți şi han este viața noastră pământească. Sfinții lui Dumnezeu, ca să arate acest adevăr, spuneau că sunt străini şi trecători pe pământ. Voiau în felul acesta să ne învețe că trebuie să nesocotim, şi chiar să batjocorim atât bucuriile cât şi necazurile vieții acesteia, că trebuie să urcăm mai sus de pământ şi să ne agățăm sufletul de cer.

„Voi v-ați apropiat de muntele Sionului şi de cetatea Dumnezeului-Celui-Viu”, scrie apostolul Pavel, *„de Ierusalimul ceresc şi de zeci de mii de îngeri în sărbătorească adunare, şi de adunarea întâi-născuților care sunt scrişi în ceruri, şi de Dumnezeu Judecător al tuturor, şi de duhurile drepților celor ajunşi la desăvârşire, şi de Iisus, Mijlocitorul unui nou testament, şi de un sânge de stropire care grăieşte mai bine decât acela al lui Abel”* (Evrei 12, 22-24).

Priviți prin câte elemente se arată superior Noul Testament față de cel Vechi. În locul Ierusalimului pământesc a pus: *„cetatea Dumnezeului-Celui-Viu, Ierusalimul ceresc”*. În locul lui Moise l-a pus pe Iisus: *„V-ați apropiat... de Iisus, Mijlocitorul unui nou testament”*. În locul poporului i-a pus pe îngeri: *„V-ați apropiat... de zeci de mii de îngeri”*. Ce vrea să spună, însă, prin cuvintele: *„v-ați apropiat... de adunarea întâi-născuților care sunt scrişi în ceruri?”* Care sunt întâi-născuții scrişi în ceruri? Sunt toți credincioşii. Pe aceştia, pe credincioşi, îi caracterizează şi ca *„duhurile drepților celor ajunşi la desăvârşire”*. Dar nu vă neliniştiți, vă veți învrednici şi voi să ajungeți lângă ei.

„Înconjurați Sionul şi-l cuprindeți”, scrie psalmistul David, *„puneți-vă inimile voastre întru puterea lui şi străbateți palatele lui, ca sa povestiți neamului ce vine, că Acesta este Dumnezeu, Dumnezeul nostru în veac şi în veacul veacului; El ne paşte pe noi pe veci.”* (Psalmi 47, 12-13).

Din ce motiv oare ne îndeamnă să înconjurăm cetatea, să socotim turnurile, să fim atenți la clădiri, să-i vedem puterea şi frumusețea? Explicația ne este dată chiar de psalmist, prin ultima lui propoziție: „ca să puteți povesti neamului de după voi”.

Aşadar e ca şi când ne-ar spune: „umpleți-vă de desfătare, bucurie, entuziasm! Îngrijiți-vă să învățați nu numai provizoriu, ci în de-amănunt, puterea ei”.

Întrucât Ierusalimul fusese pustiit, întrucât fusese distrus în întregime (în anul 587) de către împăratul babilonian Nabucodonosor (al II-lea, 605-562 î.H), care i-a făcut robi pe iudeii din Babilon, întrucât omeneşte nu exista nici o nădejde de reconstrucție a lui, şi în ciuda

tuturor acestora, când împăratul perşilor, Cirus (al II-lea, 558-529), care a cucerit statul babilonian, le-a îngăduit iudeilor să se întoarcă în patria lor, au reconstruit-o, şi desigur mai mare, mai strălucitoare, mai slăvită, psalmistul vrea să spună poporului: „Iată, această cetate, pustiită şi deznădăjduită, şi-a regăsit vechea ei slavă. Priviți, aşadar, uitați-vă bine la clădirile ei, la strălucirea, la măreția sa, ca să aflați astfel puterea lui Dumnezeu şi să povestiți urmaşilor voştri nesfârşita bunătate şi neadormita pronie a Lui". Povestirea aceasta îi va face şi pe urmaşi să filozofeze în jurul dumnezeirii, să-L cunoască pe Dumnezeu, să se nevoiască pentru păzirea poruncilor Lui. De aceea deci îi îndeamnă să umble prin cetate, ca să poată povesti măreția ei generațiilor următoare.

Dar avem şi noi un Ierusalim. Este împărăția cerurilor, raiul. Să avem gândurile întoarse totdeauna spre acesta, cetatea noastră. S-o purtăm mereu în mintea noastră. Să cugetăm pururea cu dor la frumusețile ei. Este marea cetate, capitala împărăției veacurilor. Acolo se găsesc sufletele drepților, cetele patriarhilor, ale apostolilor, ale mucenicilor şi ale tuturor sfinților. Acolo toate sunt liniştite şi netulburate, neclintite şi continue, netrecătoare şi nedescrise, veşnice şi nestricăcioase.

Cine o va moşteni, cine se va desfăta în toate acestea? Doar aceia care au nesocotit şi s-au lepădat de bogăția stricăcioasă, de desfătările trecătoare şi de plăcerile vătămătoare de suflet ale lumii acesteia. Doar aceia care se nevoiesc zilnic pentru virtute, dragoste, iubire de frați, de străini şi de săraci. Doar aceia care iartă din toată inima lor pe cei care i-au nedreptățit.

Un vis este viața de aici, cu bucuriile şi desfătările ei trecătoare, dacă o comparăm cu viața viitoare şi cu odihna ei nesfârşită. Ceea ce este un vis în comparație cu un veac, aşa este viața de acum în comparație cu cea de dincolo. Sau poate şi mai mult. Ceea ce este o picătură de apă în comparație cu oceanul infinit, aşa este o mie de ani din lumea noastră în comparație cu slava şi veselia netrecătoare a împărăției cereşti.

Ce altceva am putea spune? Starea viitoare a fericirii nu are sfârşit. De aceea oamenii virtuoşi, chiar dacă suferă mult aici, ascund în ei nădejdea bună a mântuirii, năzuința raiului, care le dăruieşte plăcere nevinovată şi mulțumire neschimbătoare. Şi plecând din viața aceasta învolburată, merg în cea liniştită şi netulburată, unde nu există tristețe, nici durere, nici suferință.

Apostolul Pavel, scriind către noi, cei care ne aflăm încă pe pământ, zice: *„Bucurați-vă întotdeauna”* (I Tesaloniceni 5, 16). Dacă aici, unde există boli, răni, morți timpurii, calomnii, invidie, tristețe, ură, dorințe viclene, atacuri nenumărate, griji neîncetate şi răutăți repetate, care ne provoacă mii de necazuri, Apostolul a spus că putem să ne bucurăm întotdeauna, gândiți-vă, care va fi bucuria celui ce a plecat pregătit, cum vrea Dumnezeu, spre viața de dincolo, acolo unde toate relele au fost desființate, la fel ca şi bolile, patimile, păcatele, întristările, „al meu” şi „al tău”, pricinile atâtor nenorociri şi atâtor războaie.

De aceea îl fericesc pe omul care lasă cetatea aceasta şi merge în cealaltă, cetatea lui Dumnezeu. Lasă această Biserică, dar merge în cea a întâi-născuților copii ai lui Dumnezeu, ale căror nume au fost scrise în

ceruri. Lasă aceste sărbători, dar merge la praznicele îngerilor.

Când este sărbătoare aici pe pământ, se adună mulțime de oameni, care aduc nenumărate mărfuri – grâu, orz şi tot felul de roade, turme de oi şi cirezi de vite, haine, veşminte şi altele asemenea. Unii vând şi alții cumpără. Există asemenea lucruri în ceruri? Nu, există însă unele mai importante.

Nu găsim acolo grâu, orz sau alte roade ale pământului, prisosesc însă roadele Duhului, iubirea, bucuria, pacea, fericirea, bunătatea, blândețea. Nu se găsesc acolo turme de oi şi cirezi de vite, ci duhurile drepților, care au ajuns la desăvârşire, şi suflete împodobite cu virtuți. Nu se află acolo haine frumoase şi bijuterii strălucitoare, ci cununi mai prețioase ca aurul şi decorații şi daruri nenumărate, care sunt hărăzite biruitorilor luptelor duhovniceşti.

Dar şi mulțimea celor care participă la praznic este mai importantă şi mai vrednică. Nu este alcătuită din oameni simpli ai oraşelor şi satelor, ci din îngeri, prooroci, mucenici, apostoli, drepți, toți cei care s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu. Iar între ei se va afla Acela, Împăratul tuturor. Îl vor vedea şi se vor lumina şi se vor înfrumuseța de strălucirea Lui.

Sărbătorile pământului uneori nu durează nici măcar o zi. La amiază se destramă. Însă sărbătoarea aceea va fi diferită. Nu se va sfârşi niciodată. Iar bunătățile ei nu vor seca, nu se vor învechi, nu se vor ofili, ci se vor păstra pururea nestricăcioase şi nepieritoare.

La sărbătorile pământului există gălăgie, zgomote, tulburare, dezordine. La acea sărbătoare însă, va împărăți buna-cuviință, ordinea şi cumințenia. Îngeri şi

oameni Îi aduc neîncetat Domnului cântări de slavă şi imnuri minunate, care întrec orice muzică şi parcă ies dintr-un instrument plin de armonie.

David psalmodiază: *„În veac nu se va clinti cel ce locuieşte în Ierusalim”* (Psalmi 124, 1). Tâlcuind alegoric această frază, să privim spre Ierusalimul ceresc, acolo unde vor ajunge pentru a trăi veşnic creştinii evlavioşi. Aceştia nu vor cunoaşte stricăciune în vecii vecilor. Nu vor întâmpina greutăţi şi probleme, scandaluri şi primejdii. Nu vor simţi regrete şi nelinişti, ispite păcătoase şi pofte viclene. Toate acestea vor dispărea acolo. Sufletele, ca în nişte sanctuare sfinte, în cereasca sfântă a sfintelor, vor participa la taine negrăite şi la dumnezeiasca jertfă.

Israeliţii, după Legea lui Moise, la praznicul Paştilor mâncau încinşi, cu toiagul în mână şi sandalele în picioare, gata de plecare, la fel ca atunci când au ieşit din Egipt şi au pornit spre pământul făgăduinţei.

La praznicul de astăzi al Paştilor, care constă în faptul că Hristos S-a jertfit pentru noi, dar şi de fiecare dată când ne împărtăşim, mâncând Trupul şi Sângele Său – când iarăşi prăznuim Paştile – trebuie ca şi noi să fim încinşi şi încălţaţi. De ce? Ca să fim pregătiţi, pregătiţi de ieşire, pregătiţi pentru a pleca dintr-un alt Egipt: viaţa de aici.

Nu privi spre Egipt, ci spre Ierusalimul ceresc. Ai în faţa ta un drum lung şi greu. Mănâncă deci Paştile încins şi încălţat. Aici se ascund două înţelesuri tainice. Primul, că trebuie să ieşi din Egiptul închipuit al patimilor şi păcatelor. Şi al doilea, că, oriunde ai locui, trebuie să te simţi ca un străin, pentru că noi suntem locuitori ai cerului. În toată viaţa noastră suntem datori

să ne pregătim încât, îndată ce vom fi chemați de Dumnezeu, să rostim împreună cu psalmistul: *„Gata este inima mea!”* (Psalmi 107, 2).

Ce înseamnă să fie cineva încins? Înseamnă că sufletul lui este mereu pregătit şi treaz, după cum se arată în cuvintele pe cere Dumnezeu i le-a adresat dreptului Iov: *„Încinge-ți bărbăteşte mijlocu-n cingătoare”* (Iov 38, 3). Cel ce este încins poate sta bine şi poate ieşi biruitor din luptă. De aceea şi noi trebuie să ne încingem, căci după ieşirea noastră din viața aceasta vom întâlni vrăjmaşi. Îl vom întâlni pe diavol şi puterile lui, care amenință şi lovesc şi vor să-i omoare pe cei care s-au izbăvit din Egiptul închipuit şi au trecut Marea Roşie a vieții.

Să nu ne temem însă. Călăuză pe calea noastră şi căpetenie în lupta pe care o ducem nu-l avem pe Moise, ci pe Hristos. Să avem grijă însă să nu pățim ce-au pățit israeliții care au căzut în cârtire şi nemulțumire şi care au nesocotit pământul mult-dorit al făgăduinței (Psalmi 105, 24). Dar cum l-au nesocotit, de vreme ce îl admirau şi-l doreau? L-au nesocotit pentru că au arătat moliciune şi trândăvie în luptă, pentru că nu voiau să trudească. Să avem grijă şi noi, ca nu cumva din acelaşi motiv să nesocotim patria noastră cerească.

Aceia au găsit în pământul făgăduinței struguri uriaşi, dar nouă ne-a fost oferită roadă cerească, Duhul Sfânt. Roada aceasta n-a adus-o Caleb, fiul lui Iefon, nici Isus, fiul lui Navi, ci Iisus, Fiul Dumnezeului adevărat, Fiul Tatălui milelor. Acesta ne-a adus nouă din ceruri roade duhovniceşti. Acesta a adus pe pământ cântări îngereşti. Ne-a poruncit să cântăm aici jos, ceea ce cântă heruvimii acolo sus: *„Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot...”* (Isaia 6, 3). Ne-a învățat viața

îngerilor; căci aşa cum îngerii nu se căsătoresc, la fel fac şi creştinii care îmbrăţişează viaţa feciorească, pe care a stabilit-o Hristos; şi aşa cum îngerii nu mor, la fel şi noi nu cunoaştem moarte, de vreme ce Hristos a desfiinţat-o.

Vezi roadele Ierusalimului ceresc? Şi cel mai minunat lucru este că toate acestea ni s-au oferit înainte de împlinirea făgăduinţelor lui Dumnezeu, căci războiul încă n-a izbucnit. Israeliţii se osteneau şi în pământul făgăduinţei, sau mai bine-zis se osteneau când nu făceau ascultare de poruncile Domnului. Când Îl ascultau pe Dumnezeu, ieşeau biruitori fără efort. Stăpâneau peste cetăţile Palestinei fără arme şi lupte, cum s-a întâmplat de pildă cu Ierihonul, pe care l-au cucerit nu luptându-se, ci... dansând! Şi noi, când vom ajunge în pământul ceresc al făgăduinţei, nu ne vom mai război. Lupta noastră durează doar cât ne aflăm în această pustie, în această viaţă. Fiindcă, după cum spune Apostolul, *„cel ce a intrat întru odihna lui Dumnezeu s-a odihnit şi el de lucrurile lui, aşa precum Dumnezeu de ale sale (după facerea lumii)”* (Evrei 4, 10).

Aici, oricum, trebuie să fim gata de război şi treji, pentru a-i învinge pe vrăjmaşi. Şi măcar de i-am învinge! Astfel, când Dumnezeu va împărţi cununile biruinţei, ne vom învrednici să dobândim cetatea cerească, unde lumina nu este stinsă niciodată de întuneric, unde ziua nu este sugrumată nicicând de noapte, unde lumina izvorăşte pentru totdeauna şi ziua împărăţeşte pururea.

Căile pocăinței

Eşti păcătos? Nu deznădăjdui! Intră în biserică pentru pocăință. Ai păcătuit? Spune-I lui Dumnezeu: „Am păcătuit!”. E chiar atât de greu să-ți mărturiseşti păcatul? Dar dacă nu te osândeşti singur pe tine, îl vei avea osânditor pe diavol. Grăbeşte-te şi răpeşte-i această lucrare; căci, adevărat, lucrarea lui este să osândească. Grăbeşte-te şi stinge păcatul; căci ai un osânditor care nu poate să tacă.

Ai păcătuit? Nu-ți cer nimic altceva decât aceasta: intră în biserică şi spune-I cu pocăință lui Dumnezeu: „Am păcătuit”. Fiindcă este scris: *„Mărturiseşte-ți tu mai întâi păcatele, ca să poți fi îndreptățit”* (Isaia 43, 26). Mărturiseşte-ți păcatul, pentru a fi iertat. Nu e nevoie pentru asta nici de eforturi, nici de multe vorbe, nici de cheltuieli sau ceva asemănător. Un cuvânt doar: „Am păcătuit”.

Şi de unde ştiu, mă vei întreba, că dacă-mi mărturisesc păcatul, acesta va fi şters? Îți răspund: În Scriptură îl vei găsi atât pe cel care l-a mărturisit şi i-a fost şters, cât şi pe cel care nu l-a mărturisit şi a fost osândit.

Cain l-a ucis pe fratele său din invidie. *„Unde este Abel, fratele tău?”* l-a întrebat după aceea Dumnezeu (Facere 4, 9). Şi l-a întrebat nu pentru că Acela, Care le cunoaşte pe toate, nu ştia asta, ci pentru că voia să-l conducă pe ucigaş la pocăință. Însă Cain a răspuns: *„Nu ştiu; nu cumva sunt eu paznicul fratelui meu?”* (Facerea

4, 9). „*Fie, nu eşti paznic; de ce însă ai devenit ucigaş? Nu l-ai păzit; de ce însă l-ai omorât? Cum îndrăzneşti să vorbeşti aşa? „Glasul sângelui fratelui tău strigă spre Mine din pământ”*, a zis atunci Dumnezeu (Facerea 4, 10). Şi l-a pedepsit imediat, nu atât pentru crimă, cât pentru necuviința lui; căci Dumnezeu nu-l scârbeşte atât de mult pe cel care păcătuieşte cât pe cel care este necuviincios.

Aşadar, deoarece Cain, cu toate că mai târziu s-a căit, n-a mărturisit el primul păcatul pe care l-a săvârşit, de aceea nu şi-a aflat iertare. Pedeapsa lui a fost grea: *„Rătăcitor vei fi şi fugar pe pământ!”* (Facerea 4, 12). Dumnezeu nu i-a luat viața, pentru ca adevărul să nu fie uitat; ci a făcut din el lege, ca să-l citească toți oamenii care vor veni după el, şi în felul acesta nenorocirea lui să devină pentru alții pricină de filozofie. Şi rătăcea Cain ca o lege vie, ca un stâlp umblător, tăcut, dar mai răsunător ca o trâmbiță. *„Nimeni să nu facă ce am făcut eu, ca să nu pățească la fel”,* rosteşte în Scriptură. A fost pedepsit pentru necuviința lui. A fost osândit, întrucât nu şi-a mărturisit păcatul. Dacă-l mărturisea, ar fi fost iertat.

Aşadar prima cale a pocăinței şi a iertării păcatelor este *mărturisirea*. Şi pentru a te încredința că aşa este, priveşte cum un altul, mărturisindu-şi păcatul, i s-a şters.

Proorocul şi împăratul David a căzut într-un păcat îndoit, al adulterului şi crimei. A văzut, spune Scriptura, o femeie frumoasă care se îmbăia, a dorit-o puternic şi în continuare a păcătuit cu ea. Astfel, un prooroc a căzut în adulter, un mărgăritar a căzut în noroi. Dar nu pricepuse încă păcatul său; atât de mult îl întunecase patima. Căci sufletul este pentru trup ceea ce este

cărăuşul pentru car. S-a îmbătat cărăuşul? Şi carul înaintează în dezordine. S-a întunecat sufletul de patimă? Şi trupul se tăvăleşte prin mocirlă.

Ce-a făcut aşadar David? A săvârşit adulter. Nu-şi dădea însă seama de răul pe care l-a făptuit, deşi se afla aproape la bătrâneţile lui. Bătrâneţile, fireşte, nu sunt de folos celui nesârguincios şi nesocotitor, şi nici tinereţea nu-l poate vătăma pe cel ce are râvnă pentru virtute. Căci moralitatea nu este plăsmuită de vârstă, ci este izbânda voinţei. Dovadă pentru asta este neîndoielnic proorocul Daniel, care la vârsta de doisprezece ani era deja judecător, iar acei judecători bătrâni, la o vârstă atât de înaintată, voiau să păcătuiască cu evlavioasa Suzana. Nici pe acela nu l-a vătămat tinereţea lui, nici lor nu le-a folosit părul alb. Şi David, aşadar, care a păcătuit la o vârstă destul de bătrână, nu-şi dădea seama de păcatul lui, pentru că mintea îi era îmbătată de patima desfrâului.

Iar Dumnezeu ce-a făcut? I l-a trimis pe proorocul Natan. Proorocul a venit la prooroc. Aşa li se întâmplă şi doctorilor. Când un doctor se îmbolnăveşte, are nevoie de un alt doctor. La fel şi aici. Un prooroc a păcătuit, alt prooroc a adus leacul. A venit aşadar Natan, dar nu l-a cercetat îndată ce a intrat la el, nici nu i-a spus: „Nelegiuitule şi neruşinatule, care ai căzut în adulter şi crimă, cum de fiind atât de cinstit de Dumnezeu ai călcat poruncile Lui?”. Natan n-a spus aşa ceva, ca să nu-l facă şi mai necuvios; căci păcătosul, când i se descoperă păcatele, este cuprins de necuviinţă. Ce-i spune, deci? „Într-o cetate erau doi oameni: unul bogat şi altul sărac. Cel bogat avea foarte multe turme şi cirezi, iar cel sărac n-avea nimic, în afară de o mieluşea mică, pe care o cumpărase şi pe care a ţinut-o şi a

hrănit-o; şi ea a crescut laolaltă cu el şi copiii lui: din pâinea lui mânca şi din paharul lui bea şi la sânul lui dormea” – prin aceasta arăta cinstita legătură a bărbatului cu soția lui. *„La omul bogat a poposit un călător, dar el nu s-a îndurat să ia din turmele lui şi din cirezile lui ca să gătească pentru călătorul care venise la el, ci a luat mieluşeaua omului sărac şi a gătit-o pentru oaspetele său”* (II Regi 12, 1-4).

Iar împăratul ce a răspuns? Crezând că e vorba de altcineva, s-a mâniat foarte şi i-a spus lui Natan: *„Vinovat de moarte este omul care a făcut aceasta; de şapte ori va plăti mieluşeaua”* (II Regi 12, 5-6). Hotărâre foarte severă. Aşa sunt însă oamenii. Pe ceilalți îi osândesc lesne, cu mare severitate şi asprime.

Ce face atunci Natan? Nu pune pentru multă vreme leacuri alinătoare pe rană, ci după câteva clipe afundă bisturiul adânc, ca să-l îndurereze pe împărat. *„Tu eşti omul care a făcut aceasta”* îi spune. Iar David răspunde imediat: *„Am păcătuit împotriva Domnului”* (II Regi 12, 13). Nu spune: „Cine eşti tu, care mă cercetezi? Cine te-a trimis să-mi vorbeşti cu atâta cutezanță? Cum îndrăzneşti să faci aşa ceva? Ci şi-a dat seama de păcatul lui şi a recunoscut: „Am păcătuit împotriva Domnului”. Atunci şi Natan îl încredințează: „Şi Domnul ți-a îndepărtat păcatul”. Domnul l-a iertat, pentru că s-a osândit pe sine. I-a şters păcatul, fiindcă l-a mărturisit cu bărbăție. Aşadar mărturisirea este prima cale care conduce la pocăință.

Există însă şi o altă cale, *tânguirea* sau *plângerea*. Nici aceasta nu necesită osteneală. Nu-ți cer să călătoreşti în largul mării, să ajungi pe țărmuri îndepărtate, să mergi pe jos drum lung, să cheltuieşti

bani, să te lupți cu valurile sălbatice. Dar ce? Să plângi pentru păcat. Şi de unde ştiu, mă vei întreba iarăşi, că, dacă plâng, păcatul îmi va fi şters? Ai şi pentru asta dovezi în Scriptură.

Era un rege pe care-l chema Ahab, om drept. Împărăția lui însă, nu era bună, datorită femeii lui nelegitime, Izabela. Ahab a vrut să ia în stăpânire via unui anume Nabot, din cetatea Izreel, oferindu-i ca răsplată o altă vie sau bani. Dar Nabot nu i-a vândut-o, pentru că era moştenire părintească. Regele, de tristețe, nu voia nici să mănânce. Atunci împărăteasa Izabela, lipsită de ruşine şi ticăloasă, se apropie de el şi-i spuse: *„De ce-ți este sufletul tulburat şi nu vrei să mănânci?... Scoală-te şi mănâncă şi fii stăpân pe tine: eu îți voi da via lui Nabot Izreeliteanul”* (III Regi 21, 5-7). Se apucă deci şi scrise o epistolă tuturor bătrânilor şi fruntaşilor care locuiau în cetatea Izreel, poruncindu-le: *„Țineți post şi puneți-l pe Nabot să şadă printre fruntaşii poporului. Şi-n preajma lui puneți să şadă doi oameni netrebnici care să mărturisească împotrivă-i, zicând: Ai defăimat pe Dumnezeu şi pe rege!”* (III Regi 21, 9-10). Ce post era acela? Post plin de fărădelege. Au vestit post, ca să săvârşească crimă!

Şi ce s-a întâmplat după asta? Nabot a fost ucis cu pietre. Când Izabela a aflat acest lucru, i-a spus lui Ahab: *„Scoală-te şi pune stăpânire pe via lui Nabot Izreeliteanul, cel care n-a vrut să ți-o vândă, căci Nabot nu mai e viu, ci a murit”* (III Regi 21, 15). Iar acela, deşi la început i-a părut rău, după aceea s-a dus să pună stăpânire pe vie. Atunci Dumnezeu i l-a trimis pe proorocul Ilie, spunându-i: „Scoală-te şi te coboară să-l întâlneşti pe Ahab, regele Israelului, cel din Samaria;... Şi vei grăi către el, zicând: *„...De vreme ce tu ai ucis şi*

ai luat în stăpânire, de aceea aşa grăieşte Domnul: în locul unde porcii şi câinii au lins sângele lui Nabot, acolo vor linge câinii sângele tău” (III Regi 21, 18-19). Urgie trimisă de Dumnezeu, hotărâre desăvârşită, osândă dreaptă. Şi iată unde-l trimite, în vie. Unde s-a făptuit crima, acolo va avea loc şi pedeapsa. Şi când l-a văzut Ahab pe proorocul Ilie, i-a zis: *„M-ai aflat, vrăjmaşule, şi aici?”* (III Regi 21, 20). Adică, sunt vinovat, pentru că am păcătuit, şi m-ai prins; *„M-ai aflat, vrăjmaşule?”* De ce era Ilie vrăjmaş al lui Ahab? Deoarece proorocul îl cerceta mereu pe rege pentru faptele lui. *„Te-am aflat”*, i-a răspuns. Şi i-a adus la cunoştinţă hotărârea dumnezeiască: *„Aşa grăieşte Domnul:Ai ucis, şi vrei să intri în moştenire? Şi să-i mai spui: Aşa zice Domnul: În locul unde au lins câinii sângele lui Nabot, acolo vor linge câinii şi sângele tău!”*.

Regele a auzit şi s-a tulburat şi s-a căit pentru păcatul său. Şi-a dat seama de nedreptatea pe care a făcut-o, a plâns, a postit, şi-a sfâşiat veşmântul şi s-a îmbrăcat în sac, în semn de plângere. De aceea Dumnezeu şi-a schimbat hotărârea, după ce l-a apărat pe Ilie, ca să nu păţească proorocul ceea ce păţise Iona.

Vă aduceţi aminte ce a păţit Iona? Dumnezeu i-a spus: *„Scoală-te şi du-te la Ninive, cetatea cea mare, şi propovăduieşte în ea... Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită”* (Iona 1, 2 şi 3, 4). Iona, cunoscând iubirea de oameni a lui Dumnezeu, n-a vrut să se ducă. Şi ce-a făcut? A încercat să scape, căci se gândea: *„Eu merg să propovăduiesc; Dumnezeu însă, fiind îndurător, îşi va schimba hotărârea şi nu-i va pedepsi; şi atunci mă vor ucide ca pe un prooroc mincinos”*. *„A coborât la Iope”*, spune Scriptura, *„şi a aflat o corabie care mergea la*

Tarsis; şi şi-a plătit preţul călătoriei şi a intrat în ea” (Iona 1, 3).

Unde-ai plecat, Iona. Te duci în alt ţinut? Dar *„Al Domnului e pământul şi plinirea lui”* (Psalmi 23, 1). Pe mare? Dar *„a Lui este marea, El a făcut-o”* (Psalmi 94, 4). În cer? Dar nu l-ai auzit pe David spunând: *„Când privesc cerurile, lucrul mâinilor Tale, luna şi stelele pe care Tu le-ai întemeiat”* (Psalmi 8, 3). Cu toate acestea, teama l-a făcut să fugă – aşa credea; căci să scape cineva cu adevărat de Dumnezeu este cu neputinţă.

Însă când marea l-a adus înapoi pe uscat, a mers la niniviteni şi a propovăduit: *„Încă trei zile, şi Ninive va fi nimicită”* (Iona 3, 4). Şi când a văzut că au trecut trei zile şi nu s-a întâmplat nimic din câte a ameninţat Dumnezeu, s-a rugat, exprimându-şi durerea: *„O, Doamne!, oare nu acestea erau cuvintele mele pe care eu le-am grăit pe când încă mă aflam în ţara mea?... Fiindcă eu ştiam că Tu eşti milostiv şi îndurat, îndelung răbdător şi mult-milostiv, şi că-Ţi pare rău de răutăţi*” (Iona 4, 2).

Ca să nu păţească, aşadar, Ilie ceea ce a păţit Iona, Dumnezeu i-a arătat pricina pentru care l-a iertat pe Ahab: *„Ai văzut cum s-a pătruns Ahab de mâhnire în faţa Mea?: Nu în zilele lui voi aduce necazurile, ci în zilele fiului său le voi aduce”* (III Regi 21, 29).

E de mirare! Stăpânul se îndreptăţeşte în faţa robului. Dumnezeu se apără în faţa unui om pentru ce-a făcut cu alt om. Să nu crezi, îi spune, că l-am iertat fără motiv. Nu. Întrucât şi-a schimbat felul de viaţă, mi-am schimbat şi eu hotărârea faţă de el şi mi-am alungat mânia. Asta nu înseamnă că tu vei fi considerat prooroc mincinos. Pentru că ai spus adevărul. Dacă acela nu-şi schimba felul de viaţă, l-aş fi pedepsit, aşa cum

hotărâsem. Acum însă, după ce a plâns şi s-a căit, l-am iertat.

Vezi cum plângerea şterge păcatele?

Ai însă şi o a treia cale de pocăință. Îți pomenesc multe căi, ca să-ți fac, prin mulțimea lor, mântuirea mai uşoară. Aşadar care este această a treia cale? *Smerita cugetare.* Smereşte-te, şi vei face să dispară multele tale păcate. De asta te încredințează Scriptura, prin parabola vameşului şi a fariseului (Luca 18, 10-14): Au mers, zice, un fariseu şi un vameş la templu, pentru a se ruga. Şi a început fariseul să enumere una câte una virtuțile lui. *„Nu sunt ca ceilalți oameni"* spunea el, *„răpitori, nedrepți, adulteri, sau chiar ca acest vameş"*. Mizerabilule şi netrebnicule! Ai osândit pe toată lumea. De ce l-ai rănit cu cuvântul tău aspru şi pe cel care se afla lângă tine? Nu-ți ajungea lumea întreagă, trebuia să-l osândeşti şi pe vameş? Pe toți i-ai osândit; de niciunul nu ți-a părut rău? *„Postesc de două ori pe săptămână"* a continuat, *„şi dau zeciuială din toate câştigurile"*. Ce vorbe de mândrie!

Iar vameşul cum a răspuns? După ce l-a auzit, n-a zis: *„Cine eşti tu, care vorbeşti în felul ăsta despre mine? De unde ştii cum trăiesc eu? N-ai discutat cu mine, n-ai locuit cu mine, nu m-ai cunoscut. De ce eşti atât de îngâmfat? De ce te lauzi? Cine încredințează despre faptele tale bune?"*. Nimic asemenea n-a spus vameşul. Ci stătea cu capul plecat, se bătea în piept şi zicea: *„Dumnezeule, milostiv fii mie, păcătosului"*. Astfel, prin smerita sa cugetare, a fost îndreptățit. Fariseul a plecat din templu golit de virtute, iar vameşul plin de virtute; căci cuvintele lui au biruit lucrurile. Adică fariseul a fost osândit pentru mândria sa, pierzând

tot ceea ce câştigase prin faptele lui, iar vameşul s-a curățit prin smerita sa cugetare, ştergând păcatele pe care le săvârşise. În esență, desigur, n-a arătat smerită cugetare: căci smerită cugetare este atunci când cineva se smereşte pe sine, deşi este mare în virtute. Vameşul a rostit doar adevărul, pentru că era păcătos. Şi, într-adevăr, cine poate fi mai rău decât vameşul? Negustor al nenorocirilor celorlalți, uzurpator al ostenelilor străine, părtaş al câştigurilor altora, părtinitor faimos, legiuitor păcătos. Aşadar dacă un asemenea om a primit un dar atât de mare numai şi numai pentru că a arătat smerită cugetare, cu atât mai mult un virtuos care se smereşte. Încât, dacă-ți mărturiseşti păcatul şi devii smerit, vei fi iertat şi te vei împăca cu Dumnezeu.

Vrei acum să afli cine este smerit? Uită-te la Pavel, dascălul lumii, vasul ales, limanul liniştii, turnul nestricăcios, care cu trupul lui mărunt a cutreierat lumea ca să-L propovăduiască pe Hristos, a depus atâtea osteneli, i-a întins atâtea curse diavolului, a fost întemnițat, rănit, biciuit, a uimit lumea prin epistolele sale, a fost chemat la lucrarea lui prin glas ceresc... Şi cu toate acestea, se smerea şi spunea: *„Eu sunt cel mai mic dintre apostoli; nici nu sunt vrednic să mă numesc apostol”* (I Corinteni 15, 9). Vezi pe ce treaptă de smerenie se afla? Aceasta este adevărata smerită cugetare, să se smerească cineva în toate şi să se considere pe el ultimul dintre toți. Gândeşte-te, cine era acela care spunea aceste cuvinte? Era Pavel, locuitorul cerului, stâlpul bisericilor, îngerul pământesc, omul ceresc.

Smerita cugetare deci este o altă cale de pocăință; smerita cugetare, care l-a îndreptățit atât de uşor pe vameş şi i-a dăruit împărăția cerurilor.

Să vorbim acum despre o a patra cale. Este *milostenia*, împărăteasa virtuților.

„Mare lucru şi de cinste e omul milostiv”, spune Solomon (Proverbe 20, 6). Mari sunt aripile milosteniei. Sfâşie văzduhul, trece de lună, lasă în urmă soarele şi ajunge în ceruri. Dar nici acolo nu stă. Trece şi de ceruri, înconjoară puterile îngereşti şi se aşează în fața tronului Domnului. Află asta din Sfânta Scriptură, unde îngerul acela, care i s-a arătat cuviosului şi milostivului sutaş Corneliu, i-a zis: *„Rugăciunile şi milosteniile tale s-au suit spre pomenire înaintea lui Dumnezeu”* (Fapte 10, 4). Ce înseamnă acest lucru? Că, chiar dacă ai multe păcate, milostenia te apără în fața lui Dumnezeu. Nu-ți fie teamă, căci nici o putere nu i se poate împotrivi. Ea ține în mâini un catalog şi cere achitarea datoriilor. Pentru că Însuşi Hristos a spus: *„Cel ce face un bine unuia dintre aceşti foarte mici frați ai Mei, Mie Mi l-a făcut”* (parafrază la Matei 25, 40). Prin urmare, oricâte păcate ai avea, milostenia ta are mai mare greutate şi le ține piept tuturor.

N-ai citit în Evanghelie parabola celor zece fecioare? Cele care au păzit fecioria dar n-au avut milostenie au rămas afară din cămara nunții. Căci din zece, cinci erau înțelepte şi cinci fără de minte. Cele înțelepte luaseră untdelemn pentru candelele lor. Cele fără de minte nu luaseră, şi de aceea candelele au început să li se stingă. Atunci au cerut untdelemn de la cele înțelepte. Acelea însă au răspuns: *„Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă şi nici vouă”* (Matei 25, 9). Nu le-au refuzat din lipsă de milă sau din răutate, ci pentru că nu mai era vreme, căci venea deja mirele, şi din teamă, ca nu cumva să rămână toate pe afară. Şi le sfătuiesc: *„Mai bine mergeți la cei ce vând untdelemn şi*

cumpărați-vă”. Aveau şi cele neînțelepte candele, dar nu aveau untdelemn. Candela înseamnă feciorie, untdelemnul milostenie; şi aşa cum candela, dacă nu este întreținută cu untdelemn, se stinge, la fel şi fecioria, dacă nu este însoțită de milostenie, îşi pierde valoarea. Însă cine sunt cei care vând asemenea untdelemn? Săracii. Şi cât cer pe el? Cât vrei. Prețul nu este stabilit, şi în felul acesta nu te poți dezvinovăți spunând că eşti sărac. Ai un singur bănuț? Cumpără cerul; nu pentru că cerul este ieftin, ci pentru că Dumnezeu este iubitor de oameni. N-ai nici un ban? Dăruieşte un pahar cu apă rece; căci *„cel ce în nume de ucenic va da de băut numai un pahar cu apă rece unuia din aceşti mici, adevăr vă grăiesc: Nu-şi va pierde răsplata”* (Matei 10, 42).

Cerul este un negoț şi noi suntem nesârguincioşi. Dă pâine şi ia rai. Dă lucruri mici şi ia-le pe cele mari. Dă lucruri stricăcioase şi ia-le pe cele nestricăcioase. Dacă ar exista un bazar, unde ai putea să găseşti multe lucruri ieftine, n-ai vinde tot ce ai, n-ai face tot ce-ți stă în putință ca să cumperi mărfurile acelea? Aşadar cum pentru cele stricăcioase arăți atâta bunăvoință, iar pentru o marfă nepieritoare eşti nesârguincios şi nepăsător? Dă-le celor săraci şi, dacă tu taci în ceasul judecății, nenumărate guri te vor apăra; căci milostenia va fi acolo şi va depune mărturie pentru mântuirea ta. Nu te dezvinovăți spunând că eşti sărac. Văduva care l-a găzduit pe proorocul Ilie era foarte săracă, dar sărăcia n-a împiedicat-o să-l ospăteze şi să-l milostivească cu ceea ce avea. De aceea s-a şi învrednicit să se bucure de roadele milosteniei ei.

Poate că-mi vei spune: *„Dă-mi-l şi mie pe proorocul Ilie şi-l voi găzdui”*. De ce-l ceri pe Ilie? Ți-l dau pe Stăpânul lui Ilie, şi tu nu-i dăruieşti milostenie;

cum l-ai milostivi pe Ilie dacă l-ai întâlni? Hristos, Stăpânul tuturor, a spus limpede: *„Întrucât ați făcut unuia dintre aceşti foarte mici frați ai Mei, Mie Mi-ați făcut”* (Matei 25, 40). Gândeşte-te deci că Hristos în ziua aceea va spune despre tine în fața îngerilor şi a lumii întregi: *„Acesta m-a ospețit pe pământ; acesta mi-a făcut bine în nenumărate feluri; acesta, pe când eram neocrotit, mi-a oferit adăpost”.* Ce îndrăzneală vei avea atunci în fața îngerilor! Cât de mândru vei fi în fața puterilor cereşti!

Mare lucru este milostenia, fraților. Şi păcatele le şterge şi osândirea o îndepărtează. Să dăm, aşadar, mâncare celui sărac. Nu avem mâncare? Să-i dăm un bănuț. Nu avem nici bani? Să-i dăm un pahar cu apă. Nu-l avem nici pe acesta? Să-l compătimim pentru nefericirea lui, şi ne vom lua răsplata; căci Dumnezeu nu ne răsplăteşte pentru faptă, ci pentru buna noastră intenție.

Însă spunând toate acestea le-am uitat pe cele zece fecioare, despre care vorbeam. Să ne întoarcem deci la ele. Cele cinci înțelepte, cum am spus, le-au trimis pe cele cinci lipsite de înțelepciune să cumpere untdelemn. Dar între timp a venit mirele. Cele înțelepte, care aveau candelele pregătite şi aprinse, au intrat împreună cu el în cămara nunții, şi uşa s-a închis. Peste puțin au venit şi celelalte şi au început să bată. „Deschide-ne”, strigau către mire. Acesta însă, le-a răspuns dinăuntru: „Pe voi nu vă ştiu!”. După atâtea osteneli, au rămas pe afară. După ce şi-au înfrânat instinctele trupeşti, după ce s-au asemănat cu puterile cereşti, după ce au nesocotit lucrurile lumeşti, după ce au îndurat arşița înăbuşitoare, după ce au trecut de nisipurile mari, după ce au zburat de pe pământ la cer, după ce au dobândit marea harismă

a fecioriei, după ce au stârpit nevoile trupului, după ce au uitat de firea omenească, după ce trupul lor săvârşea fapte netrupeşti, atunci au auzit: „Pe voi nu vă ştiu”!

Mare lucru, mare izbândă, mare virtute este fecioria. Când este împreună cu sora ei, milostenia, devine foarte puternică, şi atunci nici un rău n-o poate dărâma. Cele cinci fecioare neînțelepte nu aveau şi milostenia împreună cu fecioria, şi de aceea au rămas afară din cămara nunții. Ce ruşine! Au biruit plăcerea, dar au fost biruite de bani. S-au lepădat de viața lumească, dar nu de cele materiale. Dar şi femeile măritate, care nu dau milostenie celor săraci, nu se pot dezvinovăți, chiar dacă s-ar apăra spunând că trebuia să-şi întrețină copiii. „Dă milostenie”, le spui. „Avem copii şi nu putem”, îți răspund. Dar Dumnezeu ți-a dat copii ca să devii iubitoare de oameni, nu lipsită de omenie. Vrei să laşi moştenire bună copiilor tăi? Lasă milostenia, ca să te admire toți şi să laşi pomenire bună şi mai ales ca să te izbăveşti de lanțul nenumăratelor tale păcate şi să fii milostivită de către Domnul.

Ai la îndemână şi o a cincia cale de pocăință, uşoară şi ea, prin care poți scăpa de povara păcatelor. Este *rugăciunea*.

Să te rogi în fiecare ceas. N-o întrerupe. Nu fi nesârguincios. Nu înceta să chemi iubirea de oameni a lui Dumnezeu. Iar Acela, dacă stăruieşti, nu te va nesocoti, ci îți va ierta păcatele şi îți va da tot ceea ce îi ceri. Dacă te ascultă, mulțumeşte-I şi continuă să te rogi. Dacă iarăşi nu te ascultă, nu numai că nu trebuie să deznădăjduieşti, ci trebuie să te rogi şi mai stăruitor. Nu spune: „Am făcut multe rugăciuni şi nu s-a întâmplat nimic”, căci şi asta spre binele tău se face. Adică,

deoarece Dumnezeu ştie că eşti nesârguincios şi nepăsător şi că, dacă vei dobândi prin rugăciune cele de care ai nevoie, vei înceta să te mai rogi, amână să-ți dea ceea ce-I ceri, pentru a te face stăruitor în rugăciune şi pentru a comunica mai des cu El. Întrucât dacă nu te rogi atunci când te afli într-o situație grea, ce vei face când toate-ți vor merge bine? Aşadar Dumnezeu se preface că nu te aude, spre binele tău, ca să te facă să nu părăseşti rugăciunea. De aceea, continuă să te rogi, nu fi nesârguincios. Nu subaprecia puterea rugăciunii, care poate izbândi multe. Şi faptul că ea contribuie la iertarea păcatelor, află-l din Sfânta Evanghelie. Ce se spune acolo?

Împărăția cerurilor se aseamănă unui om care a închis uşa casei sale şi s-a aşezat împreună cu copiii săi să doarmă. La miezul nopții a venit cineva ca să-i ceară pâine. A bătut la uşă şi a strigat: „Deschide-mi, căci am nevoie de pâine”. Cel dinăuntru i-a răspuns: *„Acum uşa e încuiată şi copiii mei sunt în aşternut cu mine; nu pot să mă scol să-ți dau...”*. Celălalt, însă, a continuat să bată cu stăruință. Gazda i-a spus din nou: *„Nu pot să-ți dau pâine. Ne-am culcat”*. Dar vizitatorul stăruitor n-a plecat. A rămas acolo bătând la uşă. Ce să facă atunci gazda? *„Sculați-vă”,* le-a zis copiilor săi, *„dați-i ce cere ca să plece şi să ne lase în pace”* (parafrază la Luca 11, 5-8). Ce înveți de aici? Să te rogi mereu şi să nu-ți pierzi curajul. Şi dacă nu primeşti ceea ce ceri, să stăruieşti în rugăciune, până ce vei primi.

Există şi o altă cale de pocăință, deloc grea. Care este aceasta? *Lacrimile*. Plângi pentru păcatele tale, aşa cum ne învață Sfânta Evanghelie:

Marele apostol Petru, prietenul lui Hristos, care n-a primit descoperirea dumnezeiască de la oameni ci de la Însuşi Dumnezeu Tatăl, după cum mărturiseşte Domnul – *„Fericit eşti, Simone, fiul lui Iona, că nu trup şi sânge ți-au descoperit ție aceasta, ci Tatăl Mel Cel din ceruri."* (parafrază la Matei 16, 17) –, acest Petru a căzut într-o greşeală foarte mare: s-a lepădat de Însuşi Hristos! Şi asta o spun nu pentru a-l osândi pe Sfânt, ci ca să-ți dau ție pricină de pocăință. Da, s-a lepădat de Domnul şi de Stăpânul şi Mântuitorul lumii! Să luăm însă lucrurile de la început.

Odată, Mântuitorul nostru a văzut pe câțiva ucenici de-ai Lui care L-au părăsit. Atunci le-a spus celor doisprezece: *„Nu cumva şi voi vreți să vă duceți?"*. *„Doamne, la cine ne vom duce?"*, a răspuns Petru. *„Tu ai cuvintele vieții veşnice"* (Ioan 6, 67-68). Mai târziu, iarăşi, Domnul, înainte de a fi dat în mâinile iudeilor, a profețit că Petru se va lepăda de El de trei ori. Însă acela i-a zis fără să se gândească mult: *„Chiar de-ar trebui să mor împreună cu Tine, de Tine nu mă voi lepăda"* (Matei 26, 35).

Ce spui, Petre? Dumnezeu profețeşte ce se va întâmpla şi tu nu-L crezi? Dar în felul acesta s-a arătat pe de o parte intenția sa iar pe de altă parte omeneasca lui slăbiciune.

Când s-a întâmplat asta? În noaptea în care Hristos a fost dat în mâinile iudeilor. Când se afla deja în mâinile lor şi era cercetat la palatul lui Caiafa, Petru stătea afară, în curte, împreună cu slujitorii, şi se încălzea lângă foc, aşteptând să vadă ce se va întâmpla. Atunci s-a apropiat de el o fată care i-a zis: *„Şi tu erai cu Iisus Galileeanul!"* (Matei 26, 69). Acesta însă a răspuns: *„Nu-l cunosc pe omul acesta"* (Matei 26, 72).

La fel s-a întâmplat şi a doua şi a treia oară. Astfel s-au împlinit cuvintele lui Iisus, Care S-a întors şi i-a aruncat lui Petru o privire grăitoare. Nu i-a vorbit ucenicului Său cu gura, ca să nu-l vădească în fața iudeilor, i-a vorbit însă cu privirea. Ca şi când i-ar fi spus: „Petre, ce am spus s-a întâmplat". Atunci Petru şi-a dat seama de greşeala lui şi a început să plângă; să plângă nu aşa simplu, ci cu lacrimi amare. S-a botezat, am putea spune, în lacrimile sale, şi s-a curățit prin ele de acest păcat, păcat atât de înfricoşător cum este lepădarea de Hristos.

Cu lacrimile tale şterge şi tu toate păcatele pe care le-ai săvârşit. Plângi nu simplu, nu pe dinafară, ci amarnic, ca Petru. Din străfundul sufletului tău să-ți izvorască lacrimile, ca să se milostivească de tine Stăpânul iubitor de oameni şi să te ierte. Căci El Însuşi a spus: *„Oare voiesc Eu cu tot dinadinsul moartea nelegiuitului, sau mai degrabă să se abată de la calea lui cea rea şi să fie viu?"* (Iezechiel 18, 23). De la tine cere ceva mic, pe când El ți le dă pe cele mari. Cere o pricină pentru a-ți dărui comoara mântuirii. În schimbul câtorva lacrimi de pocăință îți dăruieşte iertarea păcatelor.

În Scriptură vei găsi şi multe alte căi de pocăință, în afara celor la care m-am referit aici. Pocăința a fost propovăduită şi înainte de naşterea lui Hristos, de către proorocul Ieremia: *„Oare cel ce cade nu se ridică? Oare cel ce se abate nu se întoarce?"* (Ieremia 8, 4). *„Întoarce-te din nou la Mine!"* (Ieremia 3, 7). De aceea Dumnezeu ne-a dat multe şi diferite căi de pocăință, ca să taie în noi orice început de nesârguință.

Ai păcătuit? Vino în Biserică şi şterge păcatul tău. Ori de câte ori cazi pe un drum, tot de atâtea ori te şi ridici; astfel, ori de câte ori păcătuieşti, de atâtea ori să te şi pocăieşti. Nu deznădăjdui, nu fi nesârguincios, ca să nu-ți pierzi nădejdea în bunătățile cereşti care s-au pregătit pentru noi. Şi chiar dacă şi la bătrânețe ai păcătuit, pocăieşte-te şi vino în Biserică. Aici este spital, nu tribunal. Aici se dă iertare, nu ți se cere a răspunde pentru păcate. Spune-I lui Dumnezeu, *„Ție unuia am greşit şi răul în fața Ta l-am făcut”* (Psalmi 50, 4), şi te va ierta. Arată-I pocăință şi te va milui. Căci unele depind de noi iar altele de Dumnezeu. Dacă noi facem ceea ce depinde de noi, va face şi Dumnezeu ceea ce depinde de El.

Aşadar, de vreme ce Domnul tuturor este atât de iubitor de oameni, să nu fim nepăsători față de mântuirea noastră. Ne aşteaptă împărăția cerurilor, pe care ochiul n-a văzut-o şi urechea n-a auzit-o şi la inima omului nu s-a suit. Nu trebuie să facem tot ce ne stă în putință ca să n-o pierdem? Nu trebuie să dăm ceva, fie şi cât de mic, pentru a le dobândi pe cele mari şi neprețuite? Să ne pocăim, deci, să obişnuim mâinile noastre să dea milostenie, să ne smerim, să ne întristăm, să plângem. Toate acestea sunt mici. Mari, mai presus de puterile noastre, sunt cele pe care ni le va da Dumnezeu, raiul şi împărăția cerurilor, în care fie să intrăm cu toții, cu harul Lui.

Întâmpinarea morții

Multe lucruri vrem să le aflăm şi să le înțelegem, dar mai ales vremea când va veni sfârşitul lumii. Apostolul Pavel, pentru a potoli această nepotrivită preocupare a noastră, scrie într-o epistolă de-a lui: *„Iar despre ani şi despre vremi, fraților, nu aveți nevoie să vă scriem noi, căci voi înşivă ştiți bine că precum un fur noaptea, aşa vine ziua Domnului”* (I Tesaloniceni 5, 1-2).

Adică ce vom câştiga dacă ştim când va fi a doua venire a Domnului? Spuneți-mi. Să ne închipuim că va veni după douăzeci de ani, sau după treizeci, sau după o sută. Ce însemnătate poate avea asta pentru noi? Nu cumva pentru fiecare dintre noi sfârşitul nu vine odată cu moartea lui? Aşadar de ce-ți faci dureri de cap şi te chinui să afli despre sfârşitul lumii? Din păcate, însă, aşa cum se întâmplă şi în multe alte împrejurări, când suntem nepăsători față de lucrurile care ne privesc direct şi ne îndeletnicim cu treburile altora, nesocotind problemele noastre şi îngrijindu-ne de cele străine, la fel şi în cazul acesta; în loc ca fiecare să se intereseze de sfârşitul lui, vrem să aflăm în de-amănunt cum şi când va veni sfârşitul obştesc al tuturor?

Dacă vreți să aflați de ce este necunoscut fiecăruia dintre noi sfârşitul vieții sale şi de ce moartea vine pe neaşteptate, ca un fur noaptea, vă voi spune, considerând că e drept să se întâmple aşa. Aşadar dacă fiecare dintre noi şi-ar cunoaşte clipa morții, nimeni nu s-ar îngriji să săvârşească fapte virtuoase cât trăieşte, ci cunoscând care va fi ultima zi din viața sa, după ce mai

întâi va face nenumărate rele, s-ar pocăi cu puțin înainte de a închide ochii şi ar pleca spre viața de dincolo izbăvit de păcatele lui. Dacă acum, când frica şi necunoaşterea ceasului morții ne cutremură sufletele, după ce ne petrecem întreaga viață în păcat, cei mai mulți dintre noi abia în ultimele clipe ne hotărâm să ne pocăim, desigur dacă mai apucăm, care dintre noi s-ar mai îngriji de lucrarea virtuții, dacă am şti cu precizie când vom muri? N-am şovăi să săvârşim tot felul de lucruri până în ziua aceea. Ne-am răzbuna pe duşmani, am ucide pe cine vrem, ne-am satisface patimile sălbatice ale sufletului pe spinarea semenilor noştri, şi după aceea, înainte de a muri... ne-am pocăi!

În afară de asta, nici fapte de jertfire de sine adevărate n-ar exista, nici oamenii cu suflet viteaz n-ar avea vreun merit, deoarece, când ar înfrunta cu curaj şi neînfricare diferitele primejdii, şi-ar îndreptăți curajul prin încredințarea că nu le-a sosit ceasul morții. Încă şi cei mai laşi s-ar arunca fără şovăială în foc, ştiind că nu sunt în primejdie de a păți ceva rău. Căci cel care ştie că-şi poate pierde viața într-o primejdie şi cu toate acestea nu şovăie să se expună acestei primejdii, îşi dovedeşte fără putință de îndoială vitejia şi jertfirea de sine.

Cel ce are cu adevărat cugetul înțelept şi este călăuzit de nădejdea bunătăților viitoare, nici moartea n-o consideră moarte. Adică dreptul, care umblă pe calea lui Dumnezeu şi în fiecare zi aşteaptă să intre în împărăția Lui, nu se tulbură, nu se cutremură, nu se necăjeşte atunci când se află față în față cu moartea, adică, de pildă, când îi moare vreo rudă sau vreun prieten. Căci ştie că moartea, pentru cei care au trăit în virtute pe pământ, nu este decât trecerea într-o viață mai

bună, călătorie într-un ținut mai frumos, cale ce duce la încununare.

De aceea în fața cetăților şi a satelor sunt cimitire şi morminte, pentru a ne aduce mereu aminte că omul este muritor. Astfel, când intrăm într-o cetate mare şi bogată sau într-un sat frumos şi pitoresc, înainte de a vedea frumusețile şi priveliştile lor, vedem sfârşitul şi finalul oricărei frumuseți, oricărei bogății, oricărei slave.

Iarăşi, când un bărbat şi o femeie se căsătoresc, deseori semnează o înțelegere, prin care stabilesc dinainte soarta averii lor în cazul morții unuia sau a altuia dintre ei: „Dacă soțul moare înaintea soției se face asta". „Dacă soția moare înaintea soțului se va face asta şi asta". Nici nu s-au cunoscut bine, nici nu şi-au început bine viața, şi se gândesc la moarte. De multe ori, fireşte, înțelegerea spune şi ce se va întâmpla dacă va muri copilul pe care-l vor naşte: „Dacă copilul care se va naşte va muri, se va face asta şi asta". Nici n-a apărut urmaşul şi moartea i s-a şi hotărât!

Ce vreau să spun cu toate astea? Că, mergând la notar pentru alcătuirea unei înțelegeri, fiecare ştie că moartea îl va vizita la un moment dat pe el sau pe vreun membru al familiei sale. Consideră acest lucru absolut firesc şi inevitabil. Însă când vine moartea a uitat ce-a scris şi spune altele. „Trebuia să mi se întâmple mie un asemenea lucru?" strigă cu suspine şi jale bărbatul care a rămas văduv. „Aşteptam eu să mi se întâmple o asemenea nenorocire şi să-mi pierd soția?". Ce spui, omule? Când erai, sau credeai că eşti, departe de moarte, ştiai bine legile firii; acum că ai pățit necazul, le-ai uitat? Poate că Dumnezeu ți-a luat soția pentru că vrea să te conducă la înfrânare, pentru că te consideră în

stare de nevoințe mai mari, de o viață duhovnicească mai înaltă, şi de aceea te-a eliberat de legătura căsniciei.

Şi tu, femeie care ți-ai pierdut bărbatul, de ce plângi? Nu cumva pentru că ți-ai pierdut ocrotitorul şi ai rămas singură pe lume? Niciodată să nu spui aşa ceva. Căci nu L-ai pierdut pe Dumnezeu, Care este ocrotitorul nostru, al tuturor. De vreme ce-L ai ca ajutor pe Dumnezeu, n-ai nevoie de nimeni altul. Nu cumva atunci când soțul tău trăia nu tot Dumnezeu era Cel care vi le dădea pe toate? Aşa să te gândeşti, şi să spui precum David: *„Domnul este luminarea mea şi mântuirea mea; de cine mă voi teme? Domnul este ocrotitorul vieții mele; de cine mă voi înfricoşa?"* (Psalmi 26, 1). De-acum Acesta, *„Părinte al orfanilor şi judecător al văduvelor"* (Psalmi 67, 5), îți va purta de grijă mai mult decât ți-a purtat mai înainte.

Vezi cum o rudă de-a ta a plecat din această lume? Nu te înspăimânta, nu jeli, nu-ți zdrobi inima. Adună-ți mintea, cercetează-ți conştiința şi gândeşte-te că peste puțină vreme te va aştepta şi pe tine acelaşi sfârşit.

„Dar mortul", îmi vei spune, „putrezeşte, se face țărână". Tocmai de aceea trebuie să te bucuri mai mult. Când cineva vrea să rezidească o casă, care s-a învechit şi e gata să se prăbuşească, după ce mai întâi îi scoate afară pe cei ce locuiesc într-însa, o dărâmă din temelii şi construieşte alta mai bună. Şi când se întâmplă asta, locuitorii ei nu se întristează pentru că au ieşit din casa veche, ci sunt mai mulțumiți. Nu-i interesează, vezi bine, dărâmarea până la temelii, pe care o văd cu ochii lor, întrucât se gândesc la noua şi frumoasa clădire care se va rezidi, deşi încă n-o văd.

La fel face şi Dumnezeu. Când vine vremea ca trupul nostru să fie nimicit mai întâi scoate sufletul, care

locuieşte într-însul, ca şi cum l-ar scoate dintr-o casă veche şi gata să se prăbuşească, pentru a-l aşeza iarăşi cu slavă şi mai mare în casa nouă, care se va clădi. Şi Adam, când a fost creat, n-a văzut că a fost plăsmuit din lut. Adică Dumnezeu n-a plăsmuit mai întâi sufletul, ca să nu vadă cum a fost făcut trupul. De aceea sufletul nu cunoştea slăbiciunea trupului. Însă când va fi învierea de obşte, atunci sufletul se va afla într-un nou trup, nestricăcios, şi nu în vechiul lui veşmânt de lut.

Mortul, deşi nu se vede pe el, îi vede însă pe cei care au murit mai înainte cum devin țărână, şi învață multe. Ia priveşte cât de tăcuți şi reținuți sunt în fața morților chiar şi cei mai mândri, chiar şi cei mai făloşi oameni! Se aude cuvântul „moarte" şi inima tuturor este zdrobită de frică. Şi filozofăm în jurul mormintelor şi cugetăm unde o să ajungem şi pălăvrăgim despre zădărnicia celor lumeşti, dar îndată ce ne depărtăm, uităm de neputința noastră. Iată, de exemplu, când cineva se află la înmormântarea unui prieten de-al lui, se întoarce spre cel de lângă el şi-i spune cuvinte ca acestea: „Adevărat, cât de neputincioşi suntem! Cât de neînsemnată este viața noastră! Ce ni se întâmplă, oare, după moarte? Aşa trebuie să ne gândim şi să nu vorbim de rău, să nu nedreptățim, să nu ținem minte răul...". Pare că vorbeşte cu atâta sinceritate, încât, în vreme ce îl asculți, nu te îndoieşti că, chiar din clipa aceea, se va lepăda cu desăvârşire de răutatea lui şi va începe să trăiască în virtute. Dar vai, după înmormântare va uita şi de teama, şi de vorbele lui, şi va continua să trăiască în păcat, la fel ca înainte.

Să ne întoarcem însă la tema noastră. Spune-mi, din ce motiv îl plângi cu atâta durere pe cel care a murit? Pentru că era rău? Atunci nu numai că nu trebuie

să plângi, ci să-I şi mulţumeşti lui Dumnezeu, Care a oprit răutatea lui. Nu cumva, dimpotrivă, a fost bun? Şi în cazul acesta trebuie să te bucuri, pentru că a murit *„ca nu cumva răutatea să-i strâmbe înțelepciunea, ca nu cumva înşelarea să-i amăgească sufletul”* (Înțelepciunea lui Solomon 4, 11). Nu cumva era tânăr? Chiar şi pentru aceasta să-I mulţumeşti lui Dumnezeu şi să-L slăveşti, fiindcă l-a luat lângă Dânsul. Aşa cum pe cei care merg să primească vreun rang, îi conducem cu bucurie şi mulţumire, la fel trebuie să ne luăm rămas bun şi de la cei care pleacă din viaţa aceasta, pentru că se duc aproape de Dumnezeu, unde vor primi mare cinstire şi fericire.

Nu spun, desigur, că nu trebuie să ne pară rău pentru despărţirea de persoanele dragi nouă, care mor, dar să nu ne întristăm mai mult decât trebuie. Căci ne vom mângâia destul dacă ne gândim că omul pe care l-am pierdut era muritor, ca noi toţi. Dacă ne revoltăm nu arătăm altceva decât faptul că cerem lucruri care nu se potrivesc cu firea omenească. Te-ai născut om, prin urmare muritor. De ce suferi pentru ceva atât de firesc, cum este moartea? Nu cumva regreţi fiindcă pentru a trăi trebuie să mănânci? Nu cumva ai vrea să trăieşti fără hrană? Atunci de ce-ţi doreşti să nu mori? Pe cât de firesc este să mănânci, aşa şi să mori. De vreme ce eşti muritor, nu cere să devii nemuritor; căci acest lucru a fost stabilit o dată pentru totdeauna. Să nu ne asemănăm tâlharilor, care vor să-şi însuşească lucruri care aparţin altora. Astfel, când Dumnezeu ia de la noi bani sau cinstiri sau slavă, şi chiar trupul sau sufletul, le ia pe cele ce-I aparţin. Şi chiar şi pe copilul tău dacă l-ar lua, de fapt nu-l ia pe copilul tău, ci o făptura de-a Lui.

Aşadar dacă noi nu aparţinem nouă înşine, cum ne vor aparţine nouă cele ce aparţin Aceluia? Dacă sufletul tău nu este al tău, cum sunt ai tăi banii pe care-i ai? Şi dacă nu sunt ai tăi, cum cheltuieşti fără rost sau fără cuviinţă ceea ce aparţine altuia? Nu zice: „Cheltuiesc banii mei, din banii mei mă distrez”; căci cheltuieşti şi te distrezi din cele străine. Şi le numesc străine, pentru că Dumnezeu le consideră ale Lui pe cele care ţi le-a dat, dacă nu le împarţi cu cei săraci. Doar atunci cele străine devin ale tale. Dacă le cheltuieşti pentru tine, atunci cele ale tale devin străine.

Nu vezi că trupurile noastre sunt slujite de mâini? Nu vezi că mâncarea este mestecată de gură, înainte de a merge în stomac? Nu cumva stomacul spune: „De vreme ce am primit mâncarea, sunt îndreptăţit să le primesc pe toate?” Ochii, iarăşi, nu cumva pentru că primesc lumina, o ţin numai pentru ei şi n-o pun la dispoziţia întregului corp? Sau nu cumva picioarele, întrucât păşesc singure, se cară numai pe ele şi nu corpul întreg? Dar şi meşterii, dacă nici unul n-ar vrea să dea şi altora din folosul meşteşugului lor, nu-i va vătăma doar pe aceia, ci şi pe ei. Chiar şi săracii, dacă ar fi atât de răi cum sunteţi voi, bogaţii, care nu vă gândiţi la altceva decât la cum să vă măriţi câştigurile, şi n-ar da din puţinul lor prisos celor mai săraci şi mai nevoiaşi ca ei, v-ar arunca degrabă şi pe voi în sărăcie.

„Dar l-am pierdut pe scumpul meu copil”, va spune poate cineva, „în care mi-am pus atâta nădejde”. Şi ce vrei să spui prin asta? Mulţumeşte-I lui Dumnezeu, Care ţi-a luat copilul, şi atunci nu vei fi mai prejos de Avraam, care l-a dus pe fiul său Isaac ca să-l jertfească, după porunca dumnezeiască. Aşa cum acela I l-a oferit lui Dumnezeu fără murmur pe nepreţuitul său

fiu, aşa să-l oferi şi tu, şi nu vei lua răsplată mai mică. Nu plânge, nu suspina, nu cârti. Spune ce a spus şi fericitul Iov, când şi-a pierdut toți copiii: *„Domnul a dat, Domnul a luat; cum I-a plăcut Domnului, aşa s-a făcut; fie numele Domnului binecuvântat!”* (Iov 1, 21). Aşa a zis şi către femeia lui, prin aceste cuvinte care ne stârnesc admirația: „Dacă noi am primit din mâna Domnului pe cele bune, nu le vom primi şi pe cele rele?” (Iov 2, 10). Aşa să gândeşti şi tu, de vreme ce copilul tău n-a căzut în mâinile vrăjmaşului şi uneltitorului, ci s-a dus aproape de Dumnezeu, Care-i poartă de grijă mai mult ca tine şi Care cunoaşte interesul lui mai bine ca tine. Priveşte câți copii care trăiesc acum au făcut din viața părinților lor un martiriu.

„Pe copiii buni nu-i vezi?”, mă vei întreba. Şi-ți răspund. Îi văd şi pe ei, însă starea în care se află copilul tău este mai sigură decât a lor. Poate că acum sunt bine, însă sfârşitul lor este necunoscut. Ție nu-ți mai e teamă pentru copilul tău, ca nu cumva să pățească ceva sau nu cumva s-o ia pe un drum greşit. De aceea, îți spun din nou, nu mai jeli. Să-L slăveşti doar pe Domnul, cum a făcut Iov.

„Şi cum să nu plâng”, vei spune, „nu vezi că nu mai sunt tată?” Ce cuvinte sunt acestea? Nu cumva ți-ai pierdut copilul? Nu l-ai pierdut, ci poate că acum a devenit şi mai sigur al tău. N-ai încetat să fii tată. Acum eşti ceva mai mult – nu mai eşti tatăl unui copil muritor, ci al unei ființe nemuritoare! Să nu crezi că ți-ai pierdut cu adevărat copilul pentru că nu mai este lângă tine. Aşa cum ar fi continuat să fie copilul tău dacă ar fi plecat într-o țară îndepărtată, la fel şi acum, când a plecat spre cer. Văzând aşadar ochii lui închişi, gura amuțită şi trupul nemişcat, nu te gândi: „Gura aceasta nu va mai

vorbi, ochii aceştia nu vor mai vedea, picioarele acestea nu vor mai umbla”. Ci să te gândeşti: „Această gură va rosti cuvinte mai înțelepte, aceşti ochi vor vedea lucruri mai frumoase, aceste picioare vor umbla prin ceruri, acest trup va învia nestricăcios şi-l voi lua înapoi pe copilul meu mai strălucitor de cum a fost”.

„Dar nu ştiu unde s-a dus”, poate că-mi vei spune. Cum nu ştii? Fie că a trăit făcându-se plăcut lui Dumnezeu, fie că nu, este ştiut unde va merge. „Tocmai de aceea plâng”, îmi vei explica, „pentru că a plecat împovărat de păcate”. Dar şi dacă n-ar fi avut păcate, nu cumva n-ai fi plâns şi n-ai fi jelit? Acum te vaiți către Dumnezeu şi-I spui: „De ce l-ai luat pe copilul meu plin de păcate?”. Atunci i-ai fi spus: „De ce ai luat un copil atât de bun?”. În ambele cazuri, însă, trebuie să te bucuri. Dacă copilul era păcătos, să te bucuri că a încetat să mai păcătuiască şi n-a adăugat o mai mare povară de răutate în sufletul său. De vreme ce n-ai putut să-l ajuți cât trăia, pentru că n-a ascultat de povețele tale, acum îl poți ajuta; nu cu lacrimi şi jale, ci cu rugăciuni şi milostenii şi prescuri. Acestea au fost stabilite de Sfinții Apostoli nu întâmplător, ci cu iluminarea Sfântului Duh. Preotul, în fața sfântului jertfelnic, când săvârşeşte înfricoşătoarele Taine ale lui Hristos, îi pomeneşte nu numai pe cei vii, ci şi pe cei morți, aşa încât sufletele lor se uşurează. Şi când noi aducem pentru ei prescuri la biserică sau dăm milostenie săracilor, le oferim o mângâiere, oricât de păcătoşi ar fi fost. Dacă, iarăşi, copilul tău a fost bun şi virtuos, cu atât mai mult nu trebuie să-ți pară rău. Căci, aşa cum soarele curat şi strălucitor urcă pe cer, la fel şi sufletul curat care părăseşte trupul urcă în strălucire, însoțit de îngeri, la împărăția lui Dumnezeu.

Nu e rău, aşadar, ca cineva să moară. Atunci de ce ne temem de moarte? Pentru că nu ne-a cuprins iubirea împărăției cereşti, pentru că nu ne-a înflăcărat dorul bunătăților viitoare. Dacă se întâmpla aşa, am fi nesocotit toate bunătățile pământului. Cel ce se teme mereu de iad nu se va teme niciodată de moarte. Să nu aveți deci cugetele unui prunc, ci lipsa de răutate a lui. Pruncii se tem de măştile urâte dar neprimejdioase, însă nu se tem de primejdiosul foc. Astfel, dacă cineva îi ține aproape de o făclie aprinsă, fără să se gândească, ating flacăra cu mâna şi se ard.

Vreți să vă spun şi o altă cauză pentru care ne temem de moarte? Pentru că nu trăim o viață virtuoasă şi nu avem conştiința curată. Altfel moartea nu ne-ar înspăimânta. Dovedeşte-mi că voi moşteni împărăția cerurilor şi înjunghie-mă chiar acum. Şi-ți voi fi recunoscător pentru că m-ai înjunghiat, de vreme ce mă vei trimite atât de repede să mă înfrupt din bunătățile acelea. „Dar mi-e frică să nu mor pe nedrept”, îmi vei spune. Aşadar voiai să mori pe dreptate? Dar cine este atât de nechibzuit încât, pe când poate să moară pe nedrept, preferă să moară pe dreptate? Dacă trebuie să ne temem de moarte, atunci să ne temem de moartea care vine cu îndreptățire. Cel ce moare pe nedrept, se aseamănă sfinților. Căci cei mai mulți dintre cei care s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu au fost omorâți pe nedrept. Şi primul a fost Abel. N-a fost ucis pentru că de vină a fost Cain, ci pentru că Dumnezeu l-a cinstit. Şi Dumnezeu a îngăduit să se săvârşească această crimă pentru că-l iubea pe Abel sau pentru că-l ura? Desigur pentru că-l iubea şi voia să-i ofere o cunună mai strălucitoare, datorită morții sale nedrepte.

Vezi că nu trebuie să-ți fie teamă că mori pe nedrept, ci că mori încărcat de păcate? Abel a murit pe nedrept, dar Cain şi-a petrecut tot restul vieții având asupra sa blestemul lui Dumnezeu, suspinând şi tremurând neîncetat. Care din cei doi a fost mai fericit? Cel ce a încetat să trăiască, deşi trăia în virtute, sau cel care a continuat să trăiască în păcat?

Să nu-i plângem, aşadar, fără discernământ pe cei care mor, ci pe cei care mor împovărați de păcate. Aceştia au nevoie de lacrimi şi de jale. Căci ce nădejde mai au, de vreme ce nu mai e posibil să se curețe de păcatele lor? Cât se mai aflau în viața pământească, exista nădejde să se pocăiască. Acolo unde s-au dus, însă, nu câştigă nimeni nimic prin pocăință. Să-i plângem, da, însă nu într-un fel isteric şi necuvios, nu trăgându-ne de păr, nu sfâşiindu-ne fața, nu urlând şi țipând, ci cu cumpătare, lăsând lacrimile să ne curgă liniştite din ochi. Asta ne foloseşte şi nouă. Căci plângându-l în felul acesta pe mort, ne vom strădui mult mai mult să nu cădem şi noi în păcate asemănătoare. Prin tragerea de păr şi prin țipete mintea ni se întunecă, pe când prin plânsetul liniştit ea îşi păstrează limpezimea şi poate cugeta cu folos despre moarte.

În felul acesta să cugeți nu numai atunci când moare vreo cunoştință de-a ta, ci şi când vezi un mort necunoscut fiind condus în procesiune pe drumuri la ultimul lui lăcaş, însoțit de copiii săi orfani, de soția rămasă văduvă, de rudele şi prietenii lui, toți plânşi şi cu inimile zdrobite. Să te gândeşti atunci că viața şi lucrurile lumii acesteia n-au nici o valoare şi nu se deosebesc de umbre şi de vise.

Priveşte câte castele şi palate ale regilor, domnitorilor şi căpeteniilor au ajuns pustii! Gândeşte-te

câtă putere şi câtă bogăție aveau ei odată! Acum şi numele li s-au uitat. Scriptura spune: *„Mulți tirani au fost culcați la pământ, iar cel la care nu se gândea nimeni a purtat coroana"* (Înțelepciunea lui Sirah, 11, 5).

Nu-ți sunt de ajuns acestea? Cugetă, atunci, care este valoarea ta atunci când dormi? Atunci şi o gânganie mică te poate omorî. Da, mulți au murit în somn. Adevărat, viața ta atârnă de un fir de ață! Ața se rupe şi toate se sfârşesc.

Aşa să cugeți şi să nu fii încântat de frumusețe, de bogăție, de slavă, de desfătări. Un singur lucru să te preocupe: Cum se vor termina toate acestea? Admiri ceea ce vezi aici pe pământ? Însă mult mai vrednice de admirat sunt cele spuse în Scripturi.

Arată-mi un domnitor neînfricat sau un bogat îmbrăcat în veşminte strălucitoare, atunci când este chinuit de febră sau când se află pe patul de moarte, şi atunci te voi întreba: „Unde este cel care trecea prin piață mândru şi fălos, urmat de însoțitori şi paznici? Unde este cel care purta haine scumpe? Unde este măreția vieții lui, luxul adunărilor sale, distracțiile, râsetele, comoditățile, multele cheltuieli? Toate au plecat şi au zburat. Ce s-a întâmplat cu trupul care s-a desfătat în atâtea plăceri? Apropie-te de mormânt şi uită-te la țărână, la putregaiuri, la viermi. Priveşte şi oftează cu amar. Şi măcar ca răul să se fi limitat la această țărână pe care o vezi. De la mormânt şi de la viermi întoarce-ți gândul la viermele cel neadormit al vieții de dincolo, la scrâşnirea dinților, la întunericul veşnic, la focul nestins, la pedepsele acelea amarnice şi nesuferite care nu vor avea sfârşit. Aici pe pământ, şi bunele şi relele odată, mai devreme sau mai târziu, se vor sfârşit; acolo însă amândouă durează în veci. Iar

calitatea lor se deosebeşte de bunele şi de relele lumii acesteia, încât nu e cu putinţă ca cineva să le exprime în cuvinte.

Ce s-a întâmplat aşadar cu toate acele măreţii? Ce s-a întâmplat cu banii şi cu moşiile? Ce vânt le-a luat şi le-a împrăştiat? Şi ce rost mai are această cheltuială nefolositoare a înmormântării, care nici pe mort nu-l foloseşte, şi pe rudele lui le păgubeşte? Hristos a înviat gol din mormânt. Să nu devină, deci, înmormântarea pricină de satisfacere a patimii noastre pentru falǎ. Domnul a spus: *„Că am flămânzit şi Mi-aţi dat să mănânc; am însetat şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit”* (Matei 25, 35-36). Însă n-a spus: *„Mort am fost şi m-aţi îngropat”*. Căci, dacă ne-a poruncit să nu avem mai mult de un veşmânt cât trăim, cu atât mai mult atunci când murim. Ce răspuns vom da lui Dumnezeu, atunci când cheltuim sume uriaşe ca să înmormântăm un trup mort, din moment ce Hristos, sub chipul semenilor noştri săraci, rătăceşte, înfometat şi gol, iar noi trecem nepăsători pe lângă El?

Toate câte vi le spun, desigur, sunt nefolositoare pentru cei care au murit deja. Să le audă însă cei vii şi să-şi vină în fire, să le vină mintea la cap, să se îndrepteze. Orice-ar face va veni şi ceasul lor. Nu vor întârzia nici ei, nu vom întârzia nici noi să ne aflăm în faţa înfricoşătoarei Judecăţi, unde vom da socoteală pentru faptele noastre. Să ne nevoim aşadar, ca să devenim mai buni, părăsind păcatul şi urmând virtutea, ca să nu pierdem împărăţia cerurilor, ca să dobândim bunătăţile nestricăcioase pe care le-a pregătit pentru noi Domnul cel iubitor de oameni.

Căsnicia creştină

Un om înțelept, care a spus multe cuvinte de folos, le-a spus şi pe acestea: *„Femeia şi bărbatul să se înțeleagă bine între ei”* (Parafrază la Înțelepciunea lui Sirah 25, 1). De la început Dumnezeu a avut grijă ca soții să trăiască în armonie. De aceea vorbeşte despre amândoi ca şi când ar vorbi despre unul, şi spune: *„Bărbat şi femeie i-a făcut”* (Facerea 1, 27); şi *„nu mai este parte bărbătească şi parte femeiască”* (Galateni 3, 28). Pentru că nu poate exista legătură strânsă între doi bărbați aşa cum este legătura dintre un bărbat şi o femeie.

De aceea şi David, plângând şi jelind pentru moartea bunului său prieten, Ionatan, pe care-l iubea foarte mult, nu l-a numit tată ori mamă, frate ori soră, ci a spus: *„Iubirea ta mi te-a făcut minune mai sus decât iubirile femeii”* (II Regi 1, 26). Şi într-adevăr, această iubire este mai presus decât toate. Celelalte iubiri sunt puternice, aceasta însă este şi puternică şi neofilită. Pentru că există un instinct erotic care cuibăreşte în natura soților şi, fără să înțelegem cum, leagă cele două trupuri. De aceea încă de la început, din bărbat a provenit femeia, iar în continuare din bărbat şi femeie au provenit alți bărbați şi alte femei. Vezi ce legătură a creat Dumnezeu, neîngăduind vreunei alte firi să pătrundă din afară?

Vezi şi câte altele a încuviințat? A îngăduit ca sora lui Adam să-i devină acestuia soție; sau mai bine-zis, nu sora, ci fiica sa; sau poate nici fiica lui, ci ceva mai

mult, însuşi trupul lui. Iar legătura lor a stabilit-o direct de la început, ca pe o stâncă, unindu-i într-un singur întreg. De aceea nici pe femeie n-a făcut-o dintr-o natură străină lui Adam, pentru ca acesta să nu se lege cu ea ca şi cu o străină, şi nici n-a oprit căsnicia la unirea lui Adam cu Eva, ca acesta să nu se despartă, datorită unirii lui cu o singură femeie, de restul neamului omenesc. Aici s-a întâmplat adică ceea ce se întâmplă cu un copac frumos: are un trunchi, care se înalță deasupra rădăcinii şi după aceea se întinde în multe ramuri. Dacă nu are trunchi şi ramurile ies direct din rădăcină, nu valorează nimic; iar dacă are doar multe rădăcini, nu-l admiră nimeni. Aşadar în felul acesta Dumnezeu, dintr-un singur om, Adam, a făcut să se nască tot neamul omenesc, la fel ca ramurile din trunchiul copacului. Şi pentru ca iubirea să nu se micşoreze, ci să se întindă la toată omenirea, n-a îngăduit ca oamenii să se căsătorească cu surori şi fiice, impunându-ne despărțirea de rudele noastre. De aceea se spune: *„Acela Care i-a făcut de la început, bărbat şi femeie i-a făcut”* (Matei 19, 4).

Din acestea provin mari lucruri bune dar şi mari lucruri rele pentru familii şi societăți. Pentru că iubirea dintre bărbat şi femeie constituie, mai mult decât orice altceva, cea mai puternică legătură din viața noastră. Datorită acesteia mulți oameni încep a se război şi chiar şi sufletele şi le vând şi le jertfesc.

Aşadar nu întâmplător şi zadarnic a vorbit Pavel despre această chestiune, spunând: *„Femeile să li se supună bărbaților lor precum Domnului”* (Efeseni 5, 22). De ce oare? Pentru că dacă soții conviețuiesc în bună înțelegere, atunci şi copiii lor vor creşte bine şi vecinii se vor desfăta de mireasma vieții lor creştine şi

prietenii lor se vor bucura şi rudele lor se vor mândri. Dar dacă se întâmplă invers, toate se vor învălmăşi, toate vor fi tulburi şi confuze. Se întâmplă adică şi aici ce se întâmplă într-o armată: Când generalii ei au legături liniştite şi conlucrează armonios, armata merge bine şi poartă biruințe; însă când aceştia nu se înțeleg şi se ceartă, toată armata se întoarce cu susu-n jos. Aşadar de aceea spune: „Femeile să li se supună bărbaților lor precum Domnului”.

Însă cum se face că Scriptura într-un alt loc spune: *„Dacă vine cineva la mine şi nu urăşte pe femeie şi pe bărbat, nu poate fi ucenicul Meu”?* (Parafrază la Matei 14, 26). Dacă femeile trebuie să li se supună bărbaților lor precum Domnului, cum de în altă parte le cere să se lepede de ei pentru Domnul? Citind cu atenție ambele fragmente, veți constata că unul nu-l contrazice pe celălalt. Sunt valabile în paralel amândouă. Adică ce vrea să spună aici Apostolul? Sau „să vă supuneți bărbaților voştri, ştiind că aşa Îl veți sluji pe Domnul” sau „să-i ascultați pe bărbații voştri, considerând, ca ucenice ale lui Hristos, că faceți voia Lui”. Pentru că, dacă cel care nu se supune puterii statului şi autorităților se împotriveşte ordinii pe care a aşezat-o Dumnezeu, mult mai mult femeia care nu se supune bărbatului ei calcă porunca dumnezeiască.

Să considerăm deci că bărbatul este capul şi femeia trupul, după cum o arată şi acest pasaj apostolic: *„Bărbatul este cap femeii (adică cârmuitor), aşa cum şi Hristos îi este cap Bisericii, El Mântuitorul trupului. Dar aşa cum Biserica I se supune lui Hristos, tot astfel şi femeile să le fie întru toate bărbaților lor”* (Efeseni 5, 23-24).

Tu, bărbatul, îl auzi pe Pavel, care o povățuieşte pe femeie să ți se supună ție, şi-l lauzi şi-l admiri. Auzi însă ce spune mai jos: *„Bărbaților, iubiți pe femeile voastre aşa cum şi Hristos a iubit Biserica şi pe Sine S-a dat pentru ea”* (Efeseni 5, 25). Ai văzut mai înainte un model de supunere? Vezi acum şi modelul de iubire. Vrei ca femeia să ți se supună aşa cum Biserica i se supune lui Hristos? Poartă-i şi tu ei de grijă, aşa cum Hristos îi poartă de grijă Bisericii. Şi dacă trebuie să-ți jertfeşti viața pentru ea, să fii făcut bucăți de o mie de ori, să le suferi şi să le rabzi pe toate, nu refuza s-o faci. Căci nici măcar aşa nu vei face ceva egal cu ceea ce a făcut Hristos pentru Biserică, de vreme ce tu vei suferi acestea pentru cea cu care eşti unit, iar Domnul a suferit pentru cea care s-a întors împotriva Lui şi L-a nesocotit. Aşadar pe când Hristos, nu cu amenințări, nu cu huliri, nu cu spaime, ci cu multă iubire şi blândețe, cu grijă şi jertfă a reuşit să inspire încredere celei care atât de mult L-a necăjit, aşa să faci şi tu, aşa să te porți cu femeia ta. Dacă nu-ți acordă atenție, dacă te înfruntă cu mândrie, dacă te nesocoteşte, vei putea s-o îndreptezi prin marea ta purtare de grijă, prin dragostea şi bunătatea ta, nu prin mânie şi înfricoşare. Doar pe un slujitor îl poți cuminți în felul acesta, sau poate că nici pe el, pentru că se va înfuria degrabă şi va înceta să te mai slujească. Pe tovarăşa ta de viață, pe mama copiilor tăi, pe temelia oricărei bucurii din familie, nu trebuie s-o îndreptezi cu sălbăticie şi amenințări, ci cu iubire şi bune maniere.

Ce căsnicie mai e asta, când femeia tremură în fața bărbatului său? Şi de ce afecțiune familială se va bucura bărbatul, când trăieşte cu o femeie pe care o exploatează ca pe o roabă? Şi dacă pățeşti ceva datorită ei, să nu i-o reproşezi. Nici Hristos n-a făcut aşa ceva. *„Şi pe Sine*

S-a dat pentru ea”, zice*, „ca s-o sfinţească, curăţind-o...*” (Efeseni 5, 25-26). Prin urmare era necurată, avea slăbiciuni, era urâtă şi josnică.

Orice femeie ai lua, nu va fi ca Biserica, pe care Hristos a ales-o ca Mireasă a Lui, şi nici nu se va deosebi de tine atât cât se deosebea aceea de Hristos. Şi cu toate acestea, Domnul n-a simţit repulsie faţă de ea şi nici n-a scârbit-o pentru marea ei urâţenie. Şi vrei să pricepi cât de mare era urâţenia ei? Auzi ce spune Apostolul: *„Altădată eraţi întuneric”* (Efeseni 5, 8). Vezi cât de neagră era? Există ceva mai negru decât întunericul? Iată însă şi necuviinţa ei: *„Că noi eram cândva fără de minte... petrecându-ne viaţa în răutate şi invidie”* (Tit 3, 3). Iată şi necurăţia ei: *„Eram neascultători, rătăciţi, slujind poftelor şi feluritelor desfătări...”* (Tit 3, 3). Şi totuşi, deşi Biserica avea atâtea slăbiciuni, Hristos S-a dat pe Sine morţii pentru ea, de parcă era una bună, frumoasă, vrednică de admirat. Pavel, fiind uimit de acest lucru şi admirându-l, spunea: *„Hristos a murit pentru noi, oamenii nelegiuiţi. Cu greu va muri cineva chiar şi pentru un drept. Dar Dumnezeu, depăşind aceste hotare, şi-a arătat iubirea faţă de noi prin aceea că Hristos a murit pentru noi pe când noi eram încă păcătoşi”* (Parafrază la Romani 5, 6-8). Şi în vreme ce în starea asta era când a luat-o pe mireasa Lui, Biserica, a curăţit-o, a împodobit-o, a îmbăiat-o. Voia în felul acesta *„ca s-o sfinţească, curăţind-o prin baie de apă întru cuvânt, ca s-o înfăţişeze Sieşi Biserică slăvită, fără să aibă pată sau creţuri sau altceva de acest fel, ci să fie sfântă şi fără prihană”* (Efeseni 5, 26-27). Aşadar a curăţit-o prin baie de apă. Dar şi „întru cuvânt”, zice. Care cuvânt? *„În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh”*. Şi nu

numai că a împodobit-o, dar a şi slăvit-o, a făcut-o strălucitoare, *„fără pată sau crețuri sau altceva de acest fel”.*

Şi noi, aşadar, această frumusețe să o cerem. Şi dacă o nădăjduim, vom putea s-o dobândim. De aceea nu cere de la femeie cele ce nu sunt ale ei. Vezi cum Biserica le-a luat pe toate de la Domnul. De la El s-a făcut slăvită şi strălucitoare. Să nu simți respingere față de femeie pentru că s-a nimerit să nu fie frumoasă. Ascultă ce zice Scriptura: *„Albina e mică printre zburătoare, dar rodul muncii ei întrece orice dulceață”* (Înțelepciunea lui Sirah 11, 3). Făptură a lui Dumnezeu este şi femeia. Prin respingerea ta n-o jigneşti pe ea, ci pe Ziditorul ei. Ce are ea al ei? Nu i le-a dat pe toate Domnul? Dar nici pe femeia frumoasă să n-o lauzi, să n-o admiri. Admirația pentru una şi nesocotirea celeilalte arată că omul acela e desfrânat. Să cauți frumusețea sufletului şi să-L imiți pe Mirele Bisericii. Frumusețea trupească, dincolo de faptul că este plină de mândrie, provoacă gelozie, şi deseori chiar bănuieli neîntemeiate. Nu dăruieşte însă, şi plăcere? Pentru puțin, da; pentru o lună sau două, sau cel mult pentru un an; mai târziu, însă, nu. Pentru că, datorită obişnuinței, nu te mai preocupă frumusețea, care însă întreține mândria femeii. Aşa ceva nu se întâmplă în cazul unei femei care nu are frumusețe exterioară, însă are frumusețe lăuntrică. Acolo este normal ca plăcerea şi iubirea soțului să rămână de la început şi până la sfârşit nemicşorate, întrucât provin din frumusețea sufletului, nu a trupului.

Există ceva mai frumos decât stelele cerului? Un trup mai alb ca al lor nu poți găsi. Ochi mai strălucitori nu-mi poți arăta. Când Dumnezeu a zidit stelele, îngerii

le-au admirat plini de uimire. Şi noi acum le admirăm, însă nu atât de mult, aşa cum o făceam când le-am văzut pentru prima oară. Aceasta este obişnuința. Micşorează uimirea, şi prin urmare şi admirația şi atracția. Gândiți-vă acum cât de mult este valabil acest lucru în cazul femeii. Iar dacă se întâmplă s-o afle şi vreo boală, toate au pierit. Iată de ce de la femeie trebuie să cerem bunătate, cumpătare, responsabilitate şi sinceritate. Acestea sunt însuşirile frumuseții sufleteşti. Frumusețe trupească să nu cerem. Nu-i vezi pe atâția şi atâția care şi-au luat femei frumoase, cum şi-au distrus viețile în chip jalnic? Şi nu-i vezi pe alții, care fără să aibă femei frumoase au trăit foarte fericiți?

Însă nici femeie bogată să nu căutăm. Nimeni să nu aştepte să devină bogat prin căsătorie. Vrednică de scârbă şi de nesocotire este o asemenea îmbogățire. În plus, cum spune Apostolul, *„Cei ce vor să se îmbogățească, aceia cad în ispită şi în cursă şi în multe pofte nebuneşti şi vătămătoare, care-i cufundă pe oameni în ruină şi-n pierzare”* (I Timotei 6, 9).

De la femeie, deci, să nu ceri bani, ci virtuți. E cu putință să fii nepăsător față de cele importante şi să te îngrijeşti de cele lipsite de importanță? Din păcate însă, cu toate facem aşa. Dacă dobândim copil, ne interesează nu de cum va deveni om bun, ci de cum îi vom asigura averi; nu de cum va dobândi bune maniere, ci de cum va agonisi multe venituri. În profesia noastră, la fel, nu ne preocupăm de cum s-o practicăm cinstit, ci de cum ne va aduce mari câştiguri. Aşadar toate se fac pentru bani. Ne-a cuprins iubirea de arginți, şi de aceea mergem spre pieire.

„Aşa sunt datori bărbații să-şi iubească femeile”, continuă Apostolul, *„ca pe propriile lor trupuri. Cel*

ce-şi iubeşte femeia, pe sine se iubeşte. Că nimeni vreodată nu şi-a urât trupul; dimpotrivă, fiecare îl hrăneşte şi-l îngrijeşte, precum şi Hristos Biserica; pentru că noi suntem mădulare ale trupului Său, din carnea Lui şi din oasele Lui" (Efeseni 5, 28-30). Ce vrea să spună prin aceste cuvinte? Ne proiectează o imagine mai puternică, un exemplu mai viu. Totodată ne conduce mai aproape şi cu mai multă limpezime de încă o îndatorire a noastră. Ca să nu spună cineva că, *„Acela Dumnezeu a fost şi S-a dat pe sine"*, de aceea Pavel zice: *„Aşa sunt datori şi bărbații..."*. Prin urmare nu e vorba de o harismă, de un dar, ci de o îndatorire, de o obligație. După ce zice, *„să-şi iubească femeile ca pe propriile lor trupuri"*, adaugă: Căci *„nimeni vreodată nu şi-a urât trupul; dimpotrivă, fiecare îl hrăneşte şi-l îngrijeşte"*. Şi cum este femeia trup al tău? Citim în cartea „*Facerii*" că, atunci când Adam s-a trezit şi a văzut-o pe femeia pe care Dumnezeu a plăsmuit-o din coasta lui, a spus: *„De data aceasta iată os din oasele mele şi carne din carnea mea!"* (Facere 2, 23). Aşadar aşa cum Domnul îngrijeşte cu blândețe de Biserică, adică de noi toți, pentru că suntem mădulare ale Lui, trup al Lui şi oase ale Lui – şi asta o cunoaştem bine noi, cei ce participăm la Sfintele Taine –, la fel şi bărbatul este dator să se îngrijească cu blândețe de soția lui, pentru că din el s-a zidit, este bucată din trupul lui.

„De aceea", spune Scriptura, *„va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama sa şi se va lipi de femeia sa şi cei doi (prin căsătorie) vor fi un trup"*, un singur om (Facerea 2, 24; Efeseni 5, 31). Iată şi al treilea motiv. Aici se arată că bărbatul, după ce-i părăseşte pe cei care l-au născut, se lipeşte de femeie. De aici înainte trupul, tatăl şi mama, nasc copil care se plăsmuieşte din unirea

semințelor lor. Încât toți trei sunt un singur trup, aşa cum şi noi la fel suntem un trup cu Hristos. Aşadar câtă iubire ai pentru tine, atâta iubire vrea Dumnezeu să ai şi pentru femeia ta. Nu vedeți că şi în trupul nostru există multe lucruri nedesăvârşite şi multe lipsuri? Unul are picioarele strâmbe, altul mâinile paralizate, un al treilea are vreun mădular bolnav etc. Însă nici nu se poartă rău cu mădularul acela, nici nu-l taie; dimpotrivă, îl îngrijeşte şi-l ocroteşte mai mult decât pe mădularele sănătoase, şi motivul este lesne de înțeles.

Aşadar iubeşte-o pe femeia ta tot aşa cum te iubeşti şi pe tine. Nu numai pentru că bărbatul şi femeia au aceeaşi fire, ci şi dintr-o altă pricină, mai însemnată: Deoarece nu mai sunt două trupuri separate, ci unul singur; şi bărbatul este capul, iar femeia trupul. După cum spune apostolul Pavel într-o altă epistolă de-a sa, *„Hristos este capul oricărui bărbat, iar capul femeii este bărbatul, iar capul lui Hristos este Dumnezeu”* (I Corinteni 11, 3). Însă aşa cum spune, că „capul lui Hristos este Dumnezeu”, la fel zic şi eu că, după cum noi suntem un trup, aşa este şi Hristos cu Tatăl. Prin urmare şi Tatăl este capul nostru.

Ne aduce şi două exemple, unul despre trup şi altul despre Hristos. De aceea şi adaugă: *„Taina aceasta*” – adică cea care spune că bărbatul şi femeia vor deveni un trup – *„mare este; iar eu zic, în Hristos şi în Biserică”* (Efeseni 5, 32). Se referă la legătura dintre Hristos şi Biserică, pentru că şi Acela L-a lăsat pe Tatăl Său, s-a arătat ca om pe pământ, s-a unit cu mireasa (Biserica), adică cu noi, şi s-a făcut un duh cu ea – cu noi, căci *„cel ce se lipeşte de Domnul este un duh cu El”* (I Corinteni 6, 17). Şi este taină mare, pentru că omul pe tatăl lui, care l-a născut şi l-a crescut, pe mama

lui, care în dureri înfricoşătoare l-a adus pe lume, pe părinții lui, care i-au făcut atât bine şi l-au ocrotit atâția ani, pe aceştia îi părăseşte. Şi ce face? Se lipeşte de o femeie care cu puțin înainte îi era necunoscută, cu care nu avea nimic în comun. Cu adevărat, mare taină! Iar părinții nu numai că nu regretă că se întâmplă acest lucru, ci se şi bucură şi cheltuiesc cu bunăvoință bani pentru nuntă. Negrăită taină! Necercetată taină! A profețit-o şi Moise în cartea „Facerii" (2, 23-25). A propovăduit-o acum cu glas tare Pavel, zicând că se referă la legătura dintre Hristos şi Biserică.

„Dar şi în ceea ce vă priveşte, fiecare din voi să-şi iubească femeia ca pe sine însuşi, iar femeia spre bărbat să se-nfioare" (Efeseni 5, 33). Nu se arată aici doar dragoste, ci şi respect. Nefiind stăpân al familiei, femeia nu trebuie să ceară aceeaşi cinstire cu a stăpânului, bărbatul, de vreme ce este mai jos ca el. Dar nici bărbatul nu trebuie să-şi nesocotească femeia pentru că aceasta i se supune, căci ea este trupul; şi dacă capul nesocoteşte trupul, va pieri şi el împreună cu acela. De aceea bărbatul trebuie să-i ofere femeii iubirea lui ca o răsplată a supunerii ei. Şi capul este necesar, şi trupul. Trupul pune în slujba capului mâinile, picioarele, şi toate celelalte mădulare ale sale, iar capul se îngrijeşte de trup şi-l ocroteşte. Nu există lucru mai bun precum căsnicia şi conlucrarea de acest fel: respect din partea femeii, iubire din partea bărbatului. Desigur, femeia care-l respectă pe bărbat îl şi iubeşte. Îl respectă ca pe capul ei şi-l iubeşte ca pe un mădular, de vreme ce şi capul este tot un mădular al trupului.

Aşadar în felul acesta Dumnezeu a stabilit ca femeia să i se supună bărbatului, ca să existe pace şi înțelegere între ei. Căci nicăieri unde sunt mai mulți

stăpâni nu există pace. Unul trebuie să fie stăpânul. Aceasta o observăm peste tot. Oricum, acolo unde există oameni duhovniceşti există şi pace. De pildă, primii creştini ai Ierusalimului erau cinci mii de oameni, dar aveau o inimă şi un suflet. Şi nimeni nu considera că vreunul din bunurile lui era al său, ci se supuneau unul altuia. Acest lucru arată înțelepciune şi respect față de Dumnezeu.

Fii cu luare-aminte însă, la faptul că Apostolul stăruie mai mult pe iubire decât pe respect. E firesc. Căci atunci când există iubire între soți, pentru toate problemele se găsesc soluții. Bărbatul care-şi iubeşte femeia sa, chiar dacă ea ar fi neîmblânzită, o va răbda. În căsnicie, înțelegerea fără iubire nu se poate realiza.

Iar dacă la prima vedere poziția femeii pare dezavantajată, deoarece i-a fost poruncit să arate respect față de bărbatul ei, în realitate poziția este avantajată, căci bărbatului i s-a poruncit să fie înzestrat cu ce-i mai important, cu iubirea. Ce trebuie să se întâmple, însă, dacă femeia nu-l respectă pe bărbat? Şi într-o asemenea împrejurare, acesta are datoria s-o iubească. Dacă ceilalți nu-şi fac îndatoririle lor, noi trebuie să le facem. Zice, de pildă, *„să vă supuneți unul altuia întru frica lui Hristos”* (Efeseni 5, 21). Porunca se referă la amândoi. Ce însemnătate are, aşadar, dacă unul nu se supune? Tu să asculți de legea lui Dumnezeu. Femeia, chiar dacă soțul său n-o iubeşte, este datoare să-l respecte, ca să nu încalce îndatorirea ei. Şi când fiecare îşi duce la îndeplinire îndatorirea, atunci căsnicia lor este creştină, este duhovnicească, nu trupească.

Dar să ții seama de un lucru, bărbate, că, atunci când Apostolul a poruncit soției tale să-ți arate respect, a vorbit despre respectul care se cuvine unei femei libere,

nu unei sclave. Am spus-o, femeia este trupul tău. Dacă vrei să aibă respect de roabă, atunci îți necinsteşti trupul şi te insulți pe tine însuți. Care este conținutul respectului acestuia? Să nu-ți vorbească împotrivă, să nu se răzvrătească, să nu vrea să fie stăpână în casă. E de ajuns ca respectul ei să se limiteze la acestea. Dacă tu o iubeşti, cum ți-a poruncit Dumnezeu, vei izbuti mai multe. Căci firea femeiască este oarecum mai slabă şi are nevoie de ajutor, ocrotire, blândețe, purtare de grijă. Pe toate să i le oferi, pe toate să le faci de dragul ei, chiar şi la chinuri să te supui.

Femeia stă pe lângă stăpânul casei. Are şi ea putere asemănătoare cu cea a bărbatului. Bărbatul, însă, are ceva mai mult, un lucru izbăvitor pentru familie. A primit rangul de a fi cap al trupului, aşa cum este Hristos cap al Bisericii, nu numai de a o iubi şi îngriji pe femeie, dar şi s-o călăuzească spre bine, *„ca s-o înfățişeze...”,* zice, *„sfântă şi fără de prihană”* (Efeseni 5, 27). Şi dacă el se va îngriji ca femeia să dobândească sfințenie şi neprihănire, toate celelalte vor veni de la sine. Dacă le cere pe cele dumnezeieşti, cele omeneşti vor urma foarte uşor, şi în casă vor domni ordinea, pacea, evlavia.

Aşadar Apostolul a spus că toate problemele căsniciei pot fi rezolvate, dacă bărbatul îşi iubeşte femeia şi femeia îşi respectă bărbatul. N-a explicat însă în ce fel se vor realiza acestea. Vă voi explica eu: Nesocotind banii, năzuind la virtuțile sufletului şi având frică de Dumnezeu.

„Orice va făptui cineva, bun sau rău, va fi răsplătit pe măsură de Domnul” (Parafrază la Efeseni 6, 8). Aşadar nu de dragul ei, ci de dragul lui Hristos şi ascultând de El s-o iubească pe femeia lui. Dacă se

gândeşte aşa, ispita sau cearta nu se vor cuibări între ei. Femeia să nu creadă pe nimeni când soțul ei este vorbit de rău. Dar nici nu trebuie să urmărească bănuitoare unde intră şi de unde iese tovarăşul său de viață. Bărbatul, de asemenea, nu trebuie să îngăduie calomnii despre femeia sa, însă nici să nu-i nască bănuieli prin purtarea lui. De ce, omule, rătăceşti de colo-colo toată ziua şi te aduni acasă abia seara, fără să-i dai explicații mulțumitoare soției tale? Dacă-ți va reproşa asta, să nu-ți pară rău. Reproşurile ei dovedesc iubire, nu îndrăzneală şi răceală. Şi iubirea ei pentru tine o face să-i fie teamă. Îi e teamă ca nu cumva vreo alta să i te răpească, ca nu cumva să-i ia tot ce are mai de preț, ca nu cumva să-i rupă legătura căsniciei. Eşti dator deci să faci tot ce poți pentru a n-o amărî pe femeia ta.

Dar nici femeia nu trebuie să-l nesocotească pe bărbatul ei pentru vreun motiv, mai ales dacă este sărac. Să nu cârtească şi să nu hulească, spunând, de pildă, „Laşule şi fricosule, leneşule, nesârguinciosule şi somnorosule! Cutare, chiar dacă se trage dintr-o familie săracă, prin multe osteneli şi primejdii a făcut avere mare. Şi iată, femeia lui poartă haine scumpe, umblă cu trăsura, are atâția slujitori, iar eu te-am luat pe tine, care eşti măcinat de sărăcie şi trăieşti fără rost!". Femeia nu trebuie să-i spună bărbatului ei asemenea vorbe. Trupul nu se răzvrăteşte împotriva capului, ci i se supune. Însă cum va răbda sărăcia? De la cine va afla mângâiere? Să se gândească la femeile mai sărace ca ea. Să cugete câte fete provenite din familii bune, nu numai că n-au primit nimic de la bărbații lor, ci şi-au cheltuit şi averea lor pentru ei. Să socotească primejdiile care însoțesc o astfel de bogăție, şi va prefera atunci viața săracă dar liniştită. În general, dacă-şi iubeşte soțul, nu va grăi

nicicând cârteli sau vorbe de ocară la adresa lui. Va prefera să-l aibă lângă ea fără averi, decât să fie bogat dar ea să trăiască în nesiguranța şi neliniştea care însoțesc lucrările negustoreşti.

Nici bărbatul însă, auzind cârtelile şi ocările femeii sale, nu trebuie s-o înjure sau s-o lovească, sub pretext că are putere asupra ei. Mai bine s-o sfătuiască şi s-o povățuiască liniştit, fără ca vreodată să ridice mâna asupra ei. S-o învețe filozofia cerească, creştină, care este adevărata bogăție. S-o învețe nu numai prin cuvinte, ci şi prin fapte, că sărăcia nu este deloc rea. S-o învețe să nesocotească slava şi să iubească smerenia; şi atunci ea nici cârteli n-ar mai rosti, nici bani nu şi-ar mai dori. S-o învețe să nu iubească bijuterii de aur şi hainele luxoase şi multele parfumuri, nici să nu-şi dorească în casă mobilă scumpă şi podoabe de prisos. Toate acestea vădesc zădărnicie şi prostie. Podoabele ei şi ale casei sale să fie buna cuviință şi decența. Şi ea şi casa în care locuieşte să fie înmiresmate de mireasma înțelepciunii şi a virtuții.

Aşadar s-a terminat sărbătoarea nunții? Au plecat invitații? Ai rămas numai cu mireasa, soția ta? Nu arunca imediat de pe tine seriozitatea, aşa cum fac bărbații desfrânați. Păstreaz-o pentru multă vreme, şi mare câştig vei avea. Acum, în prima perioadă a căsniciei, înainte de a vă cunoaşte bine şi a căpăta libertate în relația voastră, când femeia este stăpânită de o anume ruşinare şi reținere, este ocazia cea mai bună s-o modelezi după tine şi să-i impui, în chip delicat şi cuminte, principiile tale. Căci, când femeia va prinde curaj, le va învălmăşi pe toate. Bine ar fi, deci, să menții sfiala ei cât mai mult cu putință. Şi cum vei face asta? Când şi tu arăți că nu ai mai puțină reținere ca ea; când

vorbeşti puţin, când eşti serios şi înţelept. Astfel te va asculta şi va accepta, vrând-nevrând, cele pe care i le vei spune. Dar şi mai binevoitor le va primi dacă-i vei arăta din belşug iubirea ta; căci nimic altceva nu contribuie atât de mult la a convinge un om de cuvintele noastre, cât dacă înţelege că i le-am spus cu dragoste şi din dragoste.

Şi cum îi vei arăta iubirea ta? Spunându-i, de exemplu: „N-am vrut să iau de soţie o altă femeie, care poate ar fi fost mai bogată sau mai gospodină. Te-am ales pe tine pentru caracterul, cuminţenia, blândeţea şi înţelepciunea ta. Căci am învăţat să nesocotesc bogăţia ca pe ceva zadarnic, ceva pe care-l dobândesc tâlharii, oamenii imorali şi înşelători. Pe mine m-a atras virtutea sufletului tău, pe care o prefer în locul vreunei alte bogăţii. O fată înţeleaptă, care trăieşte în evlavie, merită cât lumea întreagă. De aceea te-am iubit, te iubesc şi te pun mai presus de viaţa mea. Viaţa de aici este deşartă. Mă rog, aşadar, la Dumnezeu şi fac tot ce pot ca să ne învrednicim să ne trăim viaţa astfel încât şi în împărăţia cerurilor să fim împreună. Căci viaţa pământească este şi scurtă şi provizorie, însă dacă ne vom învrednici s-o petrecem făcându-ne plăcuţi lui Dumnezeu, vom fi veşnic împreună cu Hristos, desfătându-ne în fericire negrăită. Eu mai presus de toate pun iubirea pentru tine, şi nimic nu-mi va fi atât de neplăcut şi greu decât să mă cert vreodată cu tine. Şi dacă ar trebui să le pierd pe toate şi să devin sărac sau să mă aflu în primejdie sau să păţesc orice, pe toate le voi îndura cu răbdare, e de ajuns să ştiu că legăturile dintre noi doi sunt bune. Dar e necesar să faci şi tu la fel. Dumnezeu vrea ca legătura iubirii noastre să fie reciprocă şi nedespărţită. Auzi ce spune Scriptura: *„Va lăsa omul pe tatăl său şi pe mama*

sa şi se va lipi de femeia sa”. Să nu avem, deci, nici o pricină de împuţinare a sufletului. Piară toţi banii, slujitorii şi cinstirile! Eu mai presus de toate pun iubirea pe care o am pentru tine”.

Cuvintele acestea vor fi preţuite de femeie mai mult decât mulţimi de comori şi de bogăţii! Să-i spui c-o iubeşti, fără să te temi că vreodată se va răsfăţa sau se va folosi în chip rău de vorbele astea. Femeile necuviincioase, care se duc cu unul şi cu altul, e firesc să se răsfeţe la auzul unor asemenea cuvinte. O fată bună, însă, nu numai că nu se va înfumura, ci se va şi smeri. Arată-i că-ţi place mult să stai cu ea, că preferi să rămâi acasă de dragul ei, decât să te întâlneşti cu prietenii tăi. S-o cinsteşti mai mult decât pe prietenii tăi, mai mult chiar şi decât pe copiii voştri. Şi pe aceştia, de dragul ei să-i iubeşti. Dacă face ceva bun, s-o lauzi şi s-o admiri. Dacă va cădea în vreo greşeală, s-o povăţuieşti şi s-o îndreptezi într-o manieră delicată.

Să faceţi rugăciuni împreună. La biserică să mergeţi amândoi. Dacă se întâmplă să vă afle sărăcia, adu-i aminte soţiei tale că Sfinţii Apostoli Petru şi Pavel, care sunt mai presus de toţi împăraţii şi bogătaşii, şi-au petrecut viaţa în foame şi sete. Arată-i că nici un necaz din viaţă nu este înfricoşător, fără doar să ne împotrivim lui Dumnezeu şi voii Sa.

Dacă te comporţi în felul acesta în căsnicia ta şi acestea o înveţi pe soţia ta, nu vei fi mai prejos decât un monah. Şi dacă vrei ca vreodată să oferi un prânz şi să faci un praznic, nu invita oameni necuvioşi şi imorali. Găseşte un sărac sfânt, care, intrând în casa ta, va aduce cu el toată binecuvântarea lui Dumnezeu, şi pe acesta invită-l.

Să spun şi altceva? Nimeni să nu facă greşeala să-şi ia soţie mai bogată ca el. Mai săracă să ia. Căci cea care este mai bogată, intrând în casă, se va purta în chip neplăcut. Cu aerul bogăţiei sale, va vorbi urât, va cere multe, va risipi fără rost. Iar dacă bărbatul ei va îndrăzni să-i spună câteva vorbe, îi va răspunde cu neruşinare: „Nu cheltuiesc dintr-ale tale, ci dintr-ale mele!”.

Ce spui, doamnă? Ale tale? Care ale tale? Există vreun cuvânt mai necuviincios decât acesta? Acum, că te-ai măritat, nu mai ai un trup al tău, dar ai banii tăi? Prin căsătorie tu şi soţul tău aţi devenit un trup, un singur om, şi spui încă „ale mele”? Cuvântul acesta blestemat şi mizerabil a fost adus de diavol în lume. Toate cele care sunt necesare în viaţă, Dumnezeu ni le-a dat la toţi. Nu poţi spune „lumina mea”, „soarele meu”, „apa mea”. Toate sunt obşteşti, să nu fie aşa şi cu banii? Of, iubirea asta de arginţi! Să piară de o mie de ori banii; sau poate că nu banii, ci mentalitatea acelora care nu ştiu să mânuiască cum trebuie banii şi-i preţuiesc mai presus decât toate lucrurile.

Şi despre acestea s-o înveţi pe femeia ta, însă cu mult drag. Această povaţă de virtute în sine este grea şi neplăcută, şi de aceea trebuie să fie dată în chip plăcut. Mai presus de toate acest lucru să-l dezrădăcinezi din sufletul ei, pe „al meu” şi „al tău”. Şi dacă-ţi va spune vreodată „ale mele”, să-i răspunzi: „Care sunt ale tale? Căci eu nu le ştiu. Eu n-am nimic al meu. Aşadar cum spui „ale mele”, de vreme ce toate sunt ale tale?”. Dăruieşte-i-le pe toate. Nu facem aşa şi cu copiii? Când iau ceva pe care-l ţinem în mâini şi apoi vor să mai ia şi altceva, le spunem cu îngăduinţă: „Da, şi ăsta e tot al tău, şi ăla e tot al tău”. Aşa să faci şi în cazul femeii, căci are minte copilăroasă. Ţi-a spus „ale mele”? Spu-

ne-i: „Toate ale tale sunt, şi eu sunt al tău”. Nu sunt cuvinte linguşitoare, ci cuvinte înțelepte. În felul acesta vei putea să-i potoleşti mânia şi să stingi ținerea de minte a răului. Spune-i deci: „Şi eu al tău sunt!”. De altfel aceasta este şi porunca pe care a lăsat-o apostolul Pavel: *„Bărbatul nu este stăpân pe trupul său, ci femeia”* (I Corinteni 7, 4). Dacă eu nu sunt stăpân pe trupul meu, ci tu, cu mult mai mult nu sunt stăpân pe bani. Spunând aceasta ai liniştit-o, ai făcut-o sluga ta, ai legat-o strâns, dar şi pe diavol l-ai ruşinat. Şi niciodată să nu-i vorbeşti urâcios şi cu răceală, ci în chip dulce, cu cinstire şi cu multă dragoste. Dacă o cinsteşti tu, nu va avea nevoie de cinstirea altora. S-o pui mai presus de toți, s-o iei cu binişorul, s-o lauzi. Astfel nu va fi atentă decât la tine. Pune-i în inimă frica de Dumnezeu, şi toate celelalte vor curge cu îmbelşugare ca din izvor. Casa se va umple de bunătăți nenumărate. Când le cereți pe cele nestricăcioase, vă vor veni şi cele stricăcioase. *„Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi toate acestea vi se vor adăuga”* (Matei 6, 33).

Dacă trăiți în felul acesta, şi copii mulți veți dobândi, şi plăcuți lui Dumnezeu vă veți face, şi bunătățile veşnice le veți moşteni, cu harul şi iubirea de oameni ale Domnului nostru.

Creşterea copiilor

Vă rog din suflet şi vă implor să aveți mare grijă de copiii voştri şi să căutați mântuirea sufletului lor. Să urmați exemplul lui Iov, care, fiindu-i teamă ca nu cumva copiii lui să păcătuiască fie şi cu cugetul, aducea jertfe şi se ruga mult pentru ei. Să urmați pilda lui David, care, atunci când a murit, l-a chemat lângă el pe fiul său, viitorul rege Solomon şi, în loc să-i lasă bogății, l-a povățuit: *„Fiul meu, dacă vei trăi întru evlavie, nicicând nu vei păți nimic rău, toate îți vor merge bine şi viața ta se va petrece în linişte. Însă dacă nu te vei face plăcut lui Dumnezeu şi vei fi lipsit de ajutorul Său, rangul tău împărătesc nu-ți va folosi la nimic. Căci fără evlavie, şi bunurile pe care le ai le vei pierde, şi prin mari ruşini vei trece. Evlavia te va ajuta să dobândeşti şi cele care-ți lipsesc"* (Parafrază la III Regi 2, 1-4).

Trebuie, aşadar, ca părinții să se îngrijească nu de cum vor dobândi bani copiii lor, ci de cum vor dobândi evlavie şi bogăție sufletească. Trebuie să-i educe astfel încât să nu aibă nevoie de multe lucruri, să nu se dedea dorințelor vremurilor de astăzi. Trebuie încă să cerceteze cu atenție când ies copiii lor din casă şi când se întorc, unde se duc şi cu cine se întovărăşesc. Dacă nesocotesc aceste îndatoriri ale lor, vor da răspuns la Dumnezeu. Dacă ni se cere socoteală pentru cât ne-am îngrijit de alții – căci spune Scriptura că *„Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale celuilalt"* (I Corinteni

10, 24) –, cu atât mai mult ni se va cere răspuns pentru cum am avut grijă de copiii noştri.

Tu, însă, faci tot ce poți pentru ca fiul tău să dobândească un cal frumos, o casă spațioasă, un ogor sau o vie roditoare, trai bun şi multe alte bunătăți pământeşti. Dar te gândeşti vreodată ca el să fie virtuos, înțelept şi cumpătat? Fiindcă oricare ar fi bunătățile sale, oricât de mare ar fi averea lui, va pieri împreună cu el, dacă nu este virtuos şi înțelept. Dimpotrivă, dacă în sufletul său există bărbăție şi virtute, lesne le va dobândi pe toate, chiar dacă casa lui ar fi complet goală.

Mari necazuri pățesc părinții aceia care nu vor să-şi bată copiii, nici să-i mustre, nici să-i supere cumva, cu toate că trăiesc o viață dezordonată şi imorală. De multe ori am văzut cum asemenea copii erau duşi la tribunal şi osândiți pentru fărădelegile lor.

Când tu, ca părinte, nu-l sfătuieşti pe copilul tău şi nu-l călăuzeşti drept, e firesc să fie târât de oameni vicioşi şi să ajungă să săvârşească chiar şi crime. Atunci, desigur, va fi condamnat de societate şi-i va face de ruşine atât pe părinții săi cât şi pe el. Şi odată cu osândirea copilului, va fi arătat cu degetul şi tatăl, care nu mai îndrăzneşte să iasă din casă. Şi vor spune despre el: „Iată ce-a pățit dacă nu şi-a educat copilul!”. Cu ce ochi vei privi atunci lumea, care te va cerceta pentru că nu ți-ai educat copilul la vremea potrivită, şi astfel a ajuns la crimă şi în temniță? Îndrăzneşti să te mai numeşti tată, de vreme ce nu ți-ai împlinit îndatorirea? Nu te ascunzi? Nu-ți doreşti să se deschidă pământul şi să te înghită? Spune-mi deci, îndrăzneşti să te mai numeşti tată, de vreme ce ai fost nepăsător față de copilul tău şi l-ai lăsat să fie distrus?

Dacă ai fi văzut că un om îți loveşte copilul ți-ar fi părut rău, te-ai fi necăjit şi te-ai fi aruncat asupra lui ca o fiară. Şi totuşi, vezi cum diavolul îl loveşte în fiecare zi, îl trage în păcat, şi tu dormi. Nu te necăjeşti, nu te înfurii, nu te îngrijeşti să-ți salvezi copilul din ghearele acestei fiare. Ei, atunci ce îndurare aştepți de la Dumnezeu?

Dacă copilul tău este demonizat, alergi pe la toți Sfinții şi asceții şi-i rogi să ți-l izbăvească; însă dacă păcătuieşte – şi asta e mai grav – eşti nepăsător. Adevărat, ce lucru bizar! Pentru că atunci când copilul tău este chinuit de demon nu-i aşa de înfricoşător, căci în felul acesta poate scăpa de iad; dimpotrivă, din această încercare cineva se poate mântui şi încununa, dacă o rabdă cu nădejde. Însă cel care trăieşte în păcat, este imposibil să se mântuiască. Astfel, şi în viața aceasta este ruşinat, şi după moarte va fi pedepsit veşnic.

Ce răspuns Îi vei da lui Dumnezeu când te va cerceta pentru că nu te-ai sârguit să-l educi cum se cuvine pe copilul care ți s-a născut? Te va întreba Domnul: „Nu te-am pus ocrotitor şi dascăl al lui? Nu ți-am poruncit să-l călăuzeşti pe calea cea dreaptă?”. Ce vei putea spune atunci? Că a fost un copil dificil şi n-a vrut să te asculte? Pe toate acestea trebuia să le vezi de la început, de când era mic, şi puteai să-l modelezi cum voiai. Atunci l-ai fi obişnuit cu binele, dezrădăcinându-i din suflet spinii care, datorită vârstei lui fragede, ar fi ieşit uşor. Dacă te-ai fi ocupat atunci de el, patimile lui nu s-ar fi mărit şi n-ar fi fost greu astăzi să le războieşti.

Ne putem dezvinovăți atunci când Dumnezeu îi pedepseşte aspru pe copiii care înjură pe tatăl sau pe

mama lor, iar noi îi auzim pe copiii noştri cum Îl hulesc pe Însuşi Dumnezeu, şi îngăduim asta?

Să ne străduim, aşadar, să le dăm copiilor noştri educație creştină, cu încredințarea că, atunci când vor avea evlavie şi iubire de Dumnezeu, se vor deosebi şi în viața pământească prin virtuțile lor. Căci toți îl respectă şi-l prețuiesc pe omul virtuos şi bun, chiar dacă ar fi el cel mai sărac; dimpotrivă, îl scârbesc şi-l urăsc pe cel rău, chiar dacă ar fi el cel mai bogat.

Cei care sunt nepăsători față de buna educare a copiilor lor vor fi pedepsiți de Dumnezeu. Şi ascultați cu atenție povestirea pe care vă voi spune-o: În vremurile din vechime, înainte de venirea lui Hristos în lume, trăia un preot evreu, bun şi cumpătat, Eli, care avea doi copii, pe Ofni şi Finees. Deşi Eli îi vedea pe copiii săi umblând pe calea răutății, nici nu-i împiedica, nici nu-i pedepsea, nici nu-i mustra. Şi dacă uneori îi povățuia, o făcea cu moliciune, fără severitate. *„Nu mai faceți rele, fiii mei”*, le spunea, *„nu aud vorbe bune despre voi”* (Parafrază la I Regi 2, 24). Cuvintele lui ar fi fost de ajuns ca să-i cumințească pe cei doi copii, dacă aceştia ar fi vrut. Dar întrucât preotul n-a arătat severitatea cuvenită, Dumnezeu l-a pedepsit. Astfel, şi-a pierdut şi copiii şi mântuirea, deşi Dumnezeu nu avea pentru ce să-l osândească pe bătrânul tată, decât pentru nesârguința pe care a arătat-o față de copiii săi.

Aşadar dacă Eli a fost pedepsit atât de aspru pentru nesârguința lui, vor rămâne nepedepsiți cei care fac lucruri mai rele? Dacă pe preotul acela n-au reuşit să-l izbăvească cinstea lui, însuşirea de judecător şi slujirea pe care o aducea poporului israelit, şi a murit în chip jalnic deoarece nu s-a îngrijit cum trebuia de educarea copiilor lui, atunci ce pedeapsă va cădea

asupra noastră, care ne purtăm chiar mai rău decât barbarii, care nici virtuți nu avem şi nici pe copiii noştri nu-i creştem cum se cuvine?

Aşa cum nu ne vom putea dezvinovăți de păcatele noastre personale, la fel nici de păcatele copiilor noştri. Şi e ceva logic. Pentru că dacă răutatea ar fi fost din fire, am fi avut justificare. E ştiut însă, că prin voia noastră urmăm fie calea păcatului, fie pe cea a virtuții. Cum se va dezvinovăți aşadar părintele care a lăsat-o pe cea mai iubită ființă a lui, pe copilul său, să apuce pe drumul cel rău?

Dacă copiii sunt educați în bunele năravuri, greu îşi vor schimba purtarea când vor creşte. Căci sufletul de copil este ca pânza albă şi curată care, dacă o vopsim în vreo culoare, se vopseşte atât de bine încât, ori de câte ori vom vrea s-o revopsim, mereu se va observa culoarea de la început. Aşa sunt şi copiii. Când se obişnuiesc cu binele, greu se mai schimbă.

Apostolul Pavel ne spune un proverb pe care l-a împrumutat de la poetul Menandru: *„Tovărăşiile rele strică obiceiurile bune”* (I Corinteni 15, 33). Să nu ne mirăm că unii devin hoți sau desfrânați sau hulitori. Copiii care de mici sunt lipsiți de educația creştină se obişnuiesc să trăiască în rău şi la prima ocazie se abat de la calea dreaptă. De aceea Apostolul povățuieşte: *„Copii, ascultați întru Domnul de părinții voştri, căci aşa este drept. Cinsteşte pe tatăl tău şi pe mama ta; aceasta este cea dintâi poruncă urmată de făgăduință: ca să-ți fie ție bine şi să trăieşti mulți ani pe pământ. Şi voi, părinților, nu-i întărâtați pe copiii voştri spre mânie; dimpotrivă, creşteți-i întru învățătura şi certarea Domnului”* (Efeseni 6, 1-4). Şi înțeleptul Solomon spune: *„Fiul şcolit va fi înțelept”* (Proverbe 10, 5). Şi

„cel ce cruță nuiaua își urăşte fiul, dar cel care-l iubeşte îl mustră cu grijă” (cu blândețe dar şi cu severitate) (Proverbe 13, 25).

Aşadar cu virtute să-i îmbogățiți pe copiii voştri, şi nu cu bunătăți trecătoare. E neînțelept ca, atâta timp cât trăiți, să nu le dați putere asupra averii voastre, şi după ce muriți, să poată foarte lesne să risipească moştenirea pe care le-ați lăsat-o, desigur dacă sunt tineri. Dacă le-ați încredința averea voastră în vreme ce trăiți, ați putea interveni când este necesar, şi în felul acesta să evitați greşelile pe care le fac. Preluând însă nepregătiți administrarea moştenirii, împovărați şi de faptul că au rămas orfani, vor fi târâți cu uşurință în mizerie; şi vinovați pentru asta sunteți voi.

Nu le lăsați deci bogății, ci învățătură şi virtuți. Astfel nu se vor sprijini pe moştenirea bunătăților materiale, şi se vor distinge prin educarea minții şi cultivarea sufletului. Acesta este cel mai bun mijloc pentru depăşirea sărăciei şi a tuturor problemelor vieții. Şi dacă fiecare din noi se va îngriji să-şi crească în felul acesta copiii, în cele din urmă toți, din generație în generație, ne vom afla pregătiți pentru venirea lui Hristos şi vom fi răsplătiți de dreptul nostru Stăpân. Aşa este. Dacă-l educi cum trebuie pe copilul tău şi-l faci să aibă evlavie şi iubire, dacă şi el va face la fel cu copiii săi etc., se va alcătui un lanț binecuvântat datorită ție, care ai devenit rădăcina întregului bine.

Părinții care nu se îngrijesc de buna creştere a copiilor lor sunt mai răi chiar decât ucigaşii de prunci; pentru că primii omoară sufletul nepieritor, iar ultimii doar trupul muritor.

De aceea, precum caii care aleargă necugetat către prăpastie, şi îi ținem în frâu şi-i pedepsim lovindu-i – şi

pedeapsa aceasta este spre izbăvirea lor –, aşa şi pe copii trebuie să-i ținem în frâu, să-i strunim şi să-i pedepsim pentru greşelile lor. Pentru că, dacă nu-i pedepsim noi, îi aşteaptă alte pedepse, pedepse veşnice, ca şi pe noi.

Nu-mi spune: „L-am pedepsit pe copilul meu de multe ori”, pentru că asta nu-i de ajuns; trebuie să-l vezi şi îndreptat. Fii cu luare-aminte, are evlavie, este cuminte, şi-a schimbat purtarea cea rea? Dacă toate acestea s-au întâmplat, scopul a fost împlinit; altfel, multele pedepse nu sunt de folos. Nu numărăm de câte ori a fost legată o rană, ci ne uităm dacă s-a vindecat. Dacă s-a vindecat iute, nu-i nevoie să stea mult timp legată; însă dacă rămâne deschisă, trebuie ca pansamentul să fie schimbat de multe ori, până ce se va închide.

Părinte nu este cel care doar l-a născut pe copil, ci acela care şi după naştere îl iubeşte. Şi dacă iubirea este necesară acolo unde există din fire, cu atât mai mult e trebuincioasă acolo unde a fost sădită de Dumnezeu. Adică, dacă cineva trebuie să-i iubească pe copiii lui naturali pentru a se numi părinte drept, cu atât mai mult pe copiii harismatici, duhovniceşti, botezați, având grijă să nu ajungă în iad.

Dar şi tu, fiule, să asculți de părinții care te-au născut. Pentru cele pe care ți le-au oferit, cu nimic nu-i poți răsplăti, nici să-i naşti, nici să trudeşti pentru ei, cum au făcut aceştia pentru tine. Şi când tatăl tău îl ceartă pe vreun frate de-al tău, tu trebuie să fii de partea tatălui. Căci dacă-i iei apărarea fratelui tău care a greşit, vei deveni mai rău ca el. În felul acesta îți pui în pericol şi mântuirea sufletului tău, fiindcă cel care nu lasă o rană să se vindece, are o mai mare vină decât cel care a

provocat-o, şi de aceea va fi şi pedepsit. O rană, vezi bine, poate să nu fie pricinuitoare de moarte, dar împiedicarea vindecării ei poate provoca moartea.

De aceea şi dascălii îi pedepsesc pe copii, când sunt vinovați, în fața celorlalți, ca să-i vadă şi să se cuminţească. Dar şi pe copiii buni îi laudă în fața celorlalți, pentru a-i da spre pildă. Aceasta, desigur, o fac dascălii buni şi înțelepți. Şi trebuie să căutăm dascăli buni pentru copiii noştri, încât să fie educați pozitiv; căci părinții le dau viață copiilor, iar dascălii buni îi învață să trăiască în virtute.

Nu te mândri, fiule, cu tatăl tău cel bun şi virtuos. Bunătatea tatălui tău te va osândi pe tine, dacă te vei dovedi urmaş nevrednic. Mare lucru este să-ți sprijini viața, dar şi mântuirea, pe lupta ta şi nu pe a altora. În viața de aici puțini sunt aceia care ne vor sprijini, iar în viața de dincolo nici unul. Cinstirile şi laudele de care se bucură părinții noştri sunt şi ale noastre doar dacă îi imităm; altfel, nu numai că nu ne folosesc la nimic, dar se vor face şi pricină pentru care vom fi mai aspru pedepsiți.

Iată un exemplu: Abesalom era fiul regelui David, tânăr desfrânat şi ticălos. Acesta, odată, s-a răzvrătit împotriva tatălui său şi l-a silit să părăsească tronul său şi Ierusalimul şi să se exileze în pustia Arabot. Astfel, fiul a urcat nelegiuit pe tronul tatălui său. N-a respectat nici rangul, nici vârsta şi nici jertfele pe care tatăl lui le făcuse pentru el. S-a purtat cu părintele său sever, neomeneşte, obraznic, ca o fiară, călcând legile firii şi provocând tulburare, nelinişte, răzvrătire. N-a vrut să-l respecte pe David ca tată al său. Să se fi gândit cel puțin la bătrânețile şi la binefacerile lui. Însă slava deşartă şi iubirea de putere l-au făcut să-şi piardă orice sentiment

de ruşine şi să devină o adevărată fiară. Astfel, tatăl cel blând alerga fugărit dintr-un ținut în altul, pe când fiul răzvrătit se desfăta în bunătățile puterii, pe care le risipise izbutind să atragă de partea lui armata şi toate cetățile.

În vreme ce se întâmplau acestea, Huşai, prieten bun al lui David, prieten din aceia care rămân credincioşi chiar şi-n cele mai potrivnice situații, întâlnindu-se cu bătrânul rege în pustie, şi-a sfâşiat veşmântul, şi-a pus țărână în cap, în semn de plângere şi durere, a suspinat adânc şi a plâns sfâşietor. David cunoştea sinceritatea sentimentelor lui Huşai. I-a spus, aşadar, că lacrimile lui sunt dovada prieteniei pe care i-o poartă, dar că nu folosesc la nimic. Trebuiau să facă ceva, pentru a-l înfrunta cu succes pe fiul său şi pentru a opri nenorocirea. *„Mergi în cetate”*, i-a spus, *„du-te la Abesalom ca prieten şi încearcă să schimbi planurile viclene pe care le urzeşte Ahitofel împotriva mea”* (Parafrază la II regi 15, 34). Ahitofel era un general care avea înrâurire asupra lui Abesalom, viteaz în război şi primejdios în lupte, şi David se temea mult de el. Huşai într-adevăr, s-a dus la Abesalom, fără să se înspăimânte că scopul lui va fi descoperit şi că va fi omorât. Îşi punea mereu nădejdea în Dumnezeu. Şi până la urmă a reuşit. Astfel, David l-a învins pe fiul său apostat, care a avut un sfârşit rău. Căci Dumnezeu vrea ca copiii să-şi respecte părinții şi să asculte de ei. Şi dacă nu fac asta, pătimesc.

Dar şi părinții, o spun din nou, sunt datori să-şi educe cum trebuie copiii, străduindu-se pentru dezvoltarea echilibrată a trupului şi a duhului lor. Să-i învețe evlavia şi virtutea. Dacă nu fac aşa, nu trebuie să se numească părinți.

Aşa cum chemați doctorul, când copilul vostru se îmbolnăveşte trupeşte, la fel să faceți şi când el suferă sufleteşte. Sufletul este bolnav când păcătuieşte, când se desfrânează, când fură, când face ceea ce Dumnezeu interzice.

Dar şi neşcolirea, needucarea, este o boală a sufletului, şi desigur mare, pentru că din pricina ei se întâmplă atâtea şi atâtea rele. Trebuie deci să-i şi educăm pe copiii noştri, căci astfel vor putea să-L cunoască mai bine pe Dumnezeu. Fără învățătură vor fi ca animalele, care sunt lipsite de cuget. Omul, care a fost înzestrat cu cuget, trebuie să fie şi înțelept, aşa cum l-a făcut dintru început Dumnezeu. Fără înțelepciune el este o piatră prețioasă afundată în mocirlă, este corabie fără cârmă şi fără echipaj, care înaintează pe marea vieții necârmuită, la întâmplare. De aceea un înțelept a spus: „Omul neşcolit priveşte, dar nu vede". I se pare că vede, dar este orb, fiindcă nu are cunoaştere, şi îndeosebi cunoaşterea adevărurilor şi a dogmelor credinței – ce este sufletul, cerul, Dumnezeu Cel în trei ipostasuri, învierea, botezul, îngerii, Sfânta Liturghie, preoția etc.

Proorocul David spune: *„Luați învățătură, ca nu cumva să se mânie Domnul"* (Psalmi 2, 12). Educați-vă creştineşte copiii. Aceasta este datoria voastră. Dacă veți fi nepăsători, veți merge în iad, chiar dacă aveți alte virtuți. Să-i învățați tainele Bisericii, dreptatea, înțelepciunea, vitejia sufletească. Să-i ajutați să se cunoască pe ei, căci prin cunoaşterea de sine vor fi conduşi şi la cunoaşterea de Dumnezeu. Dacă nu-L cunosc pe Dumnezeu, la ce le va fi de folos toate celelalte? Nu-L auziți pe Domnul, Care spune în Sfânta

Evanghelie că, dacă omul ar câştiga lumea întreagă dar şi-ar pierde sufletul său, nu i-ar folosi la nimic?

Educaţi-i, aşadar, duhovniceşte pe copiii voştri. Educaţi-vă şi pe voi. În felul acesta vă veţi mântui şi veţi intra în împărăţia cerurilor, cu harul lui Hristos.

Iubirea creştină

Domnul a spus: *„Că unde sunt doi sau trei adunaţi întru numele Meu, acolo sunt şi Eu în mijlocul lor”* (Matei 18, 20). Se găsesc oare doi sau trei adunaţi întru numele Lui? Se găsesc, dar rareori. De altfel nu vorbeşte de o simplă adunare şi unire locală a oamenilor. Nu cere numai asta. Vrea ca, împreună cu unirea, să existe la cei adunaţi acolo şi alte virtuţi. Prin aceste cuvinte, aşadar, vrea să spună: *„Dacă cineva Mă va avea pe Mine ca temelie a iubirii lui faţă de aproapele, şi împreună cu această iubire are şi celelalte virtuţi, atunci voi fi împreună cu el”.* Acum însă, cei mai mulţi oameni au alte scopuri. Nu întemeiază pe Hristos iubirea lor. Cineva iubeşte pe altcineva, pentru că şi acela îi arată iubire; altul îl iubeşte pe cel care l-a cinstit; iar altul îl iubeşte pentru că i-a fost de folos la vreo treabă de-a lui. E greu să găseşti pe cineva care-l iubeşte pe aproapele doar din dragoste pentru Hristos, căci ceea ce-i leagă pe oameni sunt de obicei interesele materiale. Însă o iubire cu atâtea lipsuri este batjocoritoare şi trecătoare. La cea mai mică problemă – vreun cuvânt jignitor, daune băneşti, invidie, ambiţie sau ceva asemănător – iubirea aceasta, care nu are temelie duhovnicească, se destramă.

Dimpotrivă, iubirea care-L are ca pricină şi temelie pe Hristos, este statornică şi nepieritoare. Nimic n-o poate destrăma, nici calomnii, nici primejdii, nici chiar ameninţările cu moartea. Cel ce are dragoste creştină, oricâte neplăceri ar suferi de la un om, nu

încetează să-l iubească; căci nu este influențat de patimile sale, ci este insuflat de Iubire, de Hristos. Tocmai de aceea iubirea creştină, cum spunea Pavel, nicicând nu va pieri.

Şi, adevărat, ce pricină ai putea aduce, pentru care să încetezi să-l mai iubeşti pe aproapele tău? Faptul că, pe când tu îl cinsteai, acela te înjura? Sau faptul că, pe când tu săvârşeai fapte bune în folosul lui, acela voia să te vatăme? Dar dacă-l iubeşti întru Hristos, aceste cauze te vor face nu să-l urăşti, ci să-l iubeşti şi mai mult. Căci toate cele care distrug iubirea obişnuită, născută din interes, întăresc iubirea creştină. Cum? În primul rând, întrucât cel care se poartă în chip vrăjmaş cu tine, îți aduce răsplată de la Dumnezeu; şi în al doilea rând, fiindcă acela, fiind bolnav duhovniceşte, are nevoie de compătimirea şi de sprijinul tău.

Prin urmare, cel care are iubire adevărată continuă să-l iubească pe aproapele, chiar dacă acesta îl urăşte sau îl înjură sau îl amenință, cu mulțumirea că iubeşte pentru Hristos şi deci Îl şi urmează pe Hristos, Care asemenea iubire a arătat vrăjmaşilor Săi. Nu numai că S-a jertfit pentru cei care L-au urât şi L-au răstignit, dar L-a şi rugat pe Tatăl Lui să-i ierte: *„Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac”* (Luca 23, 34).

Iubirea, de asemenea, nu ştie ce înseamnă interesul. De aceea Pavel ne povățuieşte: *„Nimeni să nu caute pe ale sale, ci fiecare pe ale celuilalt”* (I Corinteni 10, 24). Iubirea nu ştie ce înseamnă nici invidia, căci cine iubeşte cu adevărat consideră binele aproapelui ca pe al său. Astfel iubirea, încet-încet, îl preschimbă pe om în înger. După ce îl scapă de mânie, de invidie şi de oricare altă patimă tiranică, îl scoate din starea naturală

omenească şi-l aşează în starea îngereştii eliberări de patimi.

Cum se naşte însă dragostea în sufletul omului? Dragostea este rodul virtuții. Dar şi iubirea, la rândul ei, dă naştere virtuții. Şi iată cum se întâmplă asta: Cel virtuos nu alege banii în locul iubirii aproapelui său. Nu ține minte răul. Nu este nedrept. Nu vorbeşte de rău. Pe toate le rabdă cu vitejie sufletească. Din acestea provine iubirea. Faptul că din virtute se naşte dragostea este arătat de cuvintele Domnului: *„Din pricina înmulțirii fărădelegii, iubirea multora se va răci”* (Matei 24, 12). Şi iarăşi, faptul că din iubire se naşte virtutea, îl arată cuvintele apostolului Pavel: *„Cel ce iubeşte pe altul a plinit legea”* (Romani 13, 8). Aşadar una din două se cere, dragostea sau virtutea. Cel ce o are pe una, o deține negreşit şi pe cealaltă. Şi invers: cel care nu iubeşte şi răul îl va săvârşi; şi cel ce face răul nu iubeşte. Să ne străduim deci să dobândim iubirea, pentru că ea este o fortăreață care ne apără de tot răul.

Apostolul nu a spus simplu *„iubiți*”, ci *„urmăriți iubirea”* (I Corinteni 14, 1), de vreme ce e nevoie de multă luptă pentru a o dobândi. Dragostea trece degrabă şi dispare, căci multe lucruri ale lumii acesteia o distrug. S-o urmărim, să alergăm încontinuu în spatele ei, ca s-o prindem, înainte de a reuşi să ne scape.

Apostolul Pavel ne spune şi motivele pentru care trebuie să ne iubim unul pe altul: *„Întru frățească prietenie iubiți-vă unii pe alții”* (Romani 12, 10). Vrea să spună: sunteți frați, şi de aceea trebuie să aveți dragoste frățească între voi. Aceasta a spus-o şi Moise evreilor acelora care se certau în Egipt: *„De ce vă certați? Sunteți frați”* (Parafrază la Ieşirea 2, 13). Este

remarcabil faptul că Apostolul, deşi îi povăţuieşte pe creştini să aibă între ei blândeţe şi iubire frăţească, atunci când se referă la legăturile dintre creştini şi necredincioşi spune altfel de cuvinte: *„Dacă-i cu putinţă, pe cât ţine de voi, trăiţi în pace cu toţi oamenii”* (Romani 12, 18). Deci în cazul necredincioşilor ne cere să nu ne certăm cu ei, să nu-i urâm, să nu-i nesocotim, pe când în cazul fraţilor noştri creştini cere în plus blândeţe, iubire frăţească, sinceră şi neprefăcută, iubire arzătoare şi statornică.

Însă cum va fi iubirea statornică? Ne-o arată tot Apostolul, spunând: *„Întreceţi-vă cu cinstirea”* (Romani 12, 10). În felul acesta se şi plăsmuieşte dragostea, şi rămâne statornică. Căci, adevărat, nu există mijloc mai bun pentru păstrarea iubirii, cât să-l cinstim pe celălalt. Astfel şi iubirea devine mai vie, şi respectul reciproc mai adânc.

Dincolo de cinstire, trebuie încă să arătăm că ne pasă de problemele celuilalt, pentru că îmbinarea cinstirii cu purtarea de grijă dă naştere celei mai arzătoare iubiri. Nu ajunge să iubim numai cu inima, ci sunt necesare şi acestea două, cinstirea şi interesul pentru celălalt, care sunt manifestările dragostei, şi totodată şi condiţiile ei. Ele se nasc din iubire, dar şi nasc iubire.

Trebuie să ştim că iubirea nu este ceva voluntar. Este obligatorie. Eşti dator să-l iubeşti pe fratele tău, atât pentru că eşti înrudit duhovniceşte cu el, cât şi pentru că vă sunteţi mădulare unul altuia. Dacă lipseşte dragostea, vine nimicirea.

Eşti dator însă să-l iubeşti pe fratele tău şi dintr-un alt motiv: pentru că ai câştig şi folos, de vreme ce prin

iubire plineşti toată legea lui Dumnezeu. Astfel, fratele pe care-l iubeşti devine binefăcătorul tău. Şi într-adevăr, *„să nu săvârşeşti adulter; să nu ucizi; să nu furi; să nu mărturiseşti strâmb; să nu pofteşti şi oricare alta se cuprind în acest cuvânt, adică: să-l iubeşti pe aproapele tău ca pe tine însuți”* (Romani 13, 9).

Însuşi Hristos ne-a încredințat că toată legea şi învățătura proorocilor se cuprind în iubire (Matei 22, 40). Şi iată cât de sus a aşezat-o: a stabilit două porunci de iubire şi hotarele fiecăreia. Prima, zice, este să-L iubeşti pe Domnul Dumnezeul tău; iar a doua, la fel de importantă, este să-l iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuți (Matei 22, 37-39). Cât de înaltă este iubirea de oameni şi bunătatea lui Hristos! Dragostea față de El, deşi suntem cu mult inferiori Lui, o aşează pe o treaptă cu dragostea față de aproapele nostru. Tocmai de aceea hotarele acestor două porunci de iubire aproape că sunt identice. Despre prima, iubirea de Dumnezeu, a spus: *„din toată inima ta şi din tot sufletul tău”* (Matei 22, 37); iar pentru a doua, iubirea de aproapele, a grăit: *„ca pe tine însuți”* (Matei 22, 39). Şi e de la sine înțeles că fără a doua, prima nu foloseşte la nimic. De altfel, cum a spus şi Evanghelistul Ioan, *„Dacă cineva zice: Îl iubesc pe Dumnezeu!, dar pe fratele său îl urăşte, mincinos este. Cel care-L iubeşte pe Dumnezeu, să-L iubească şi pe fratele său”* (I Ioan 4, 20-21).

Cel ce iubeşte nu-i face rău aproapelui său. Dragostea, fiind plinirea tuturor poruncilor lui Dumnezeu, are două avantaje, evitarea răului şi săvârşirea binelui. Şi este numită plinire a tuturor poruncilor lui Dumnezeu nu numai pentru că ea constituie suma tuturor îndatoririlor noastre creştine, ci şi pentru că înlesneşte plinirea lor.

Iubirea este o datorie care rămâne mereu neachitată. Cu cât lucrăm pentru a o achita, cu atât datoria creşte. Când e vorba de foloase băneşti, îi admirăm pe cei care nu au datorii, pe când, atunci când e vorba de foloasele iubirii, îi fericim pe cei care sunt foarte îndatoraţi. De aceea apostolul Pavel scrie: *„Nimănui cu nimic să nu-i fiţi datori, decât cu iubirea unuia faţă de altul”* (Romani 13, 8). Prin aceste cuvinte vrea să ne arate că datoria dragostei trebuie totdeauna s-o achităm şi totodată să rămânem îndatoraţi. Niciodată să nu încetăm să fim îndatoraţi cu ea, câtă vreme ne aflăm în această viaţă. Căci pe cât de grav şi supărător este să datoreze cineva bani, tot atât de vrednic de osândire este să nu datoreze iubire. Iubirea este o datorie care rămâne, cum am spus, mereu neachitată. Fiindcă această datorie este cea care mai presus de orice ne alcătuieşte viaţa şi ne leagă mai strâns între noi.

Orice faptă bună este rodul dragostei. De aceea Domnul a vorbit de multe ori despre aceasta. *„Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei”*, a spus, *„de veţi avea iubire unii pentru alţii”* (Ioan 13, 35).

Aşa cum toată viaţa noastră ne hrănim trupul, la fel trebuie să-i iubim pe semenii noştri, şi, desigur, cu şi mai multă râvnă decât întreţinerea trupului, pentru că dragostea conduce la viaţa veşnică şi nu va înceta să existe vreodată.

Necesitatea iubirii n-o învăţăm numai din cuvintele lui Dumnezeu, ci şi din faptele Lui. O astfel de lecţie este felul în care ne-a zidit pe noi. Dumnezeu, creându-l pe primul om, a stabilit ca din el să se nască toţi ceilalţi oameni, ca să fim consideraţi toţi ca un singur om şi să ne legăm prin dragoste. Legătura de

iubire a tuturor oamenilor a impus-o cu înțelepciune prin schimburile pe care suntem nevoiți să le avem între noi. Căci a dat mulțime de bunătăți în lume, însă nu pe toate pretutindeni, ci în fiecare țară anumite feluri. Astfel suntem obligați să facem negoț, dând cele care ne prisosesc şi primind pe cele de care avem nevoie, iubindu-i pe semenii noştri.

La fel a făcut Dumnezeu şi cu fiecare om în parte. N-a îngăduit fiecăruia să aibă toate cunoştințele, ci unuia să aibă cunoştințe de medicină, altuia de zidărie, altuia de vreo altă ştiință sau meşteşug etc., ca să avem nevoie unul de altul şi în felul acesta să ne iubim unul pe altul.

La fel se întâmplă şi cu harismele duhovniceşti, cum spune Apostolul: *„Unuia i se dă prin Duhul cuvânt de înțelepciune, iar altuia, cuvânt de cunoaştere... unuia, faceri de minuni, iar altuia profeție, unuia, deosebirea duhurilor, iar altuia, felurimea limbilor, iar altuia, tălmăcirea limbilor”* (I Corinteni 12, 8-10).

Dar deoarece nimic nu este mai presus de iubire, a aşezat-o deasupra tuturor, spunând: *„De-aş grăi în limbile oamenilor şi ale îngerilor, dar dacă n-am iubire făcutu-m-am aramă sunătoare şi chimval zăngănitor. Şi de-aş avea darul profeției şi de-aş cunoaşte toate tainele şi toată ştiința şi de-aş avea credința toată să pot muta şi munții, dar dacă n-am iubire, nimic nu sunt”* (I Corinteni 13, 1-2). Şi nu s-a oprit aici, ci a adăugat că, chiar moartea pentru credință ar fi nefolositoare, dacă lipseşte iubirea (I Corinteni 13, 3). De ce a pus atât de mult bază pe însemnătatea iubirii? Întrucât cunoştea, ca un cultivator înțelept al sufletelor noastre, că, atunci când dragostea se înrădăcinează bine

înlăuntrul nostru, vor răsări din ea, ca nişte vlăstare, toate virtuţile.

De ce, însă, vorbim despre micile argumente ale însemnătăţii iubirii şi le nesocotim pe cele mari? Din dragoste a venit lângă noi Fiul lui Dumnezeu şi S-a făcut om, ca să nimicească rătăcirea idolatriei, să aducă adevărata cunoaştere de Dumnezeu şi să ne dăruiască viaţa veşnică, după cum spune şi Evanghelistul Ioan: *„Că într-atât a iubit Dumnezeu lumea, încât pe Fiul Său Cel Unul-Născut L-a dat, pentru ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică”* (Ioan 3, 16). Înflăcărat de iubire, apostolul Pavel a spus aceste cuvinte cereşti: *„Cine ne va despărţi de iubirea lui Hristos?: Oare necazul? Sau strâmtorarea? Sau prigoana? Sau foametea? Sau golătatea? Sau primejdia? Sau sabia?!..”*. (Romani 8, 35). Şi după ce a nesocotit toate aceste greutăţi, considerându-le lipsite de importanţă, vorbeşte de cele mai înfricoşătoare, nesocotindu-le şi pe acestea: *„... nici moartea, nici viaţa, nici îngerii, nici stăpânirile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici puterile, nici înălţimea, nici adâncul şi nici o altă făptură nu va putea să ne despartă de iubirea lui Dumnezeu cea întru Hristos Iisus, Domnul nostru”* (Romani 8, 38-39).

Iubirea ţi-l arată pe aproapele ca pe un alt sine al tău, te învaţă să te bucuri pentru fericirea lui, ca şi cum ar fi fericirea ta, şi să te întristezi la necazurile lui, ca şi cum ar fi necazurile tale. Iubirea face din mulţi un trup şi din sufletele lor vase ale Sfântului Duh. Căci Duhul păcii nu odihneşte acolo unde împărăţeşte dezbinarea, ci acolo unde stăpâneşte unirea sufletelor. Iubirea, de asemenea, face ca toţi să se folosească de bunurile fiecăruia, după cum vedem în Faptele Apostolilor: *„Iar*

inima şi sufletul mulțimii celor ce au crezut erau una; şi nici unul nu zicea că este al său ceva din averea sa, ci toate le erau de obşte" (Fapte 4, 32).

În afară de acestea, iubirea dăruieşte oamenilor putere mare. Nu există fortăreață atât de tare, de greu de dărâmat şi necucerită de duşmani, cum este o mulțime de oameni care se iubesc şi care sunt strâns legați cu rodul dragostei, buna înțelegere. Chiar şi atacurile diavolului pot fi respinse, pentru că, înfruntându-l împreună, devin nebiruiți, zădărnicesc uneltirile lui şi primesc cununile strălucitoare ale iubirii. Aşa cum coardele lirei, deşi sunt multe, scot un sunet dulce dacă conlucrează toate armonios mânuite de degetele muzicianului, la fel şi cei care au bună înțelegere, ca o altă liră de iubire, scot o melodie minunată. De aceea Pavel îi povățuieşte pe credincioşi să caute să fie în orice împrejurare în acelaşi cuget, să-i considere pe ceilalți mai presus de ei, pentru ca dragostea să nu fie nimicită de slava deşartă, să fie uniți, să se cinstească unul pe altul, să se slujească unul pe altul.

Iubirea ne face blânzi, pentru că împiedică lăcomia, desfrâul, invidia şi alte patimi să ne stăpânească sufletele. În general nu există patimă, nu există păcat pe care să nu le distrugă iubirea. Mai lesne este să scape de flăcările sobei o creangă uscată, decât păcatul de focul iubirii. Aşadar, dacă sădim dragostea în inimile noastre vom deveni sfinți. Da, fiindcă toți sfinții prin iubire s-au făcut plăcuți lui Dumnezeu. Din ce motiv Abel a devenit victima crimei şi nu criminal? Pentru că avea iubire puternică pentru fratele său şi n-a putut să-i facă rău nici când acela l-a omorât. Din ce motiv Cain l-a invidiat pe Abel şi l-a ucis? Pentru că din

inima lui a lipsit iubirea. Din ce motiv cei doi fii ai lui Noe, Sem şi Iafet, au dobândit faimă bună? Pentru că îl iubeau mult pe tatăl lor şi n-au răbdat să-l vadă gol. Şi pe al treilea, Ham, de ce l-a blestemat Noe? Pentru că nu-l iubea pe tatăl său şi-l batjocorea. Dar marea faimă a lui Avraam cui se datorează? Iubirii pe care i-a arătat-o atât nepotului său Lot, cât şi sodomiţilor, pentru a căror izbăvire a mijlocit la Dumnezeu.

Plini de iubire, plini de blândeţe, plini de compătimire erau şi sfinţii. Gândiţi-vă la Pavel care, deşi era în primejdie să fie dat flăcărilor, deşi rămânea neclintit la încercări, deşi nu se temea decât de Dumnezeu, deşi nu-i păsa de nimic, nici chiar de iad, când a văzut lacrimile persoanelor iubite, s-a înmuiat, acest puternic, s-a emoţionat şi a spus: *„Ce faceţi? Plângeţi şi-mi sfâşiaţi inima?”* (Fapte 21, 13). Şi veţi întreba: Au putut lacrimile să zdrobească sufletul acela de diamant? Sigur că da. Pentru că, aşa cum el însuşi a spus, pe toate le biruia cu puterea dragostei, însă nu şi dragostea, care-l sufoca şi-l biruia. Iată ce i-a plăcut lui Dumnezeu! Omul pe care nu l-a putut zdrobi marea sălbatică, au putut să-l biruie câteva lacrimi de iubire. Atât de mare este puterea acesteia!

Vreţi să-l vedeţi şi pe Pavel plângând? Iată ce spune într-o altă împrejurare: *„Timp de trei ani, noaptea şi ziua n-am încetat să vă sfătuiesc, cu lacrimi, pe fiecare din voi”* (Fapte 20, 31). Marea lui dragoste l-a făcut să-i fie teamă ca nu cumva iubiţii lui creştini să păţească vreun rău, şi cu lacrimi îi sfătuia.

Acelaşi lucru vedem şi la preabunul Iosif. Această stâncă, care a rămas neclintită în faţa puterii uriaşe a acelei femei desfrânate şi la focul păcatului, când i-a văzut pe fraţii săi, care îl vânduseră, îl aruncaseră într-o

groapă şi voiseră să-l omoare, când i-a văzut aşadar, s-a emoționat, s-a zbuciumat sufleteşte şi, întrucât nu-şi putea reține lacrimile, a intrat în camera de alături şi a plâns.

Domnul, înainte de a fi predat în mâinile iudeilor şi de fi răstignit, a dat o poruncă pe care a numit-o nouă, porunca iubirii: *„Poruncă nouă dau vouă: Să vă iubiți unii pe alții”* (Ioan 13, 34). Însă de ce a numit-o nouă, de vreme ce exista şi în Vechiul Testament? Pentru că a dat-o într-un fel nou, îmbunătățit, superior. De aceea a adăugat: „Aşa cum v-am iubit Eu pe voi, aşa şi voi să vă iubiți unii pe alții”. Iubirea Mea pentru voi, voia să le spună, nu este ca răsplată la ceva pe care Mi l-ați oferit, căci eu v-am iubit primul. În acelaşi fel şi voi trebuie să le faceți bine semenilor voştri, nu ca răsplată, ci din iubire spontană. Şi fără să amintească de minunile pe care le vor săvârşi în numele şi cu puterea Lui, a spus că iubirea este aceea care-i va deosebi şi-i va face ucenici ai Săi. Ciudat! De ce nu minunile, ci iubirea? Deoarece iubirea este însuşirea principală a sfinților şi temelia virtuții. Prin aceasta ne mântuim toți, ea naşte lucrători ai lui Hristos, ea încântă sufletele, ea aduce oile pierdute în staulul Bisericii.

Şi minunile pe care le vor face Apostolii, nu vor vădi că sunt ucenici ai Lui? Deloc. Auziți ce a spus odată: *„Mulți Îmi vor spune în ziua aceea: Doamne, Doamne, oare nu în numele Tău am profețit? Şi nu în numele Tău demoni am scos? Şi nu în numele Tău multe minuni am făcut? Şi atunci le voi mărturisi: Niciodată nu v-am cunoscut pe voi”* (Matei 7, 22-23). Şi altă dată, când Apostolii erau bucuroşi, pentru că şi demonii li se supuneau, Domnul le-a spus: *„Nu vă bucurați pentru asta, ci pentru că numele voastre sunt scrise în ceruri”*

(Parafrază la Luca 10, 20). Minunile pe care le-au făcut, desigur, au ajutat la convertirea lumii la credința creştină, dar pentru că a existat mai întâi dragostea, fără de care nici minunile nu s-ar fi săvârşit. Dragostea le-a dat sfințenia şi putința de a avea cu toții un suflet şi o inimă. Dacă n-ar fi fost uniți prin legăturile dragostei, n-ar fi putut să facă nimic.

Acestea însă, Domnul nu le-a spus doar pentru ucenicii Lui de atunci, ci şi pentru toți cei care în viitor vor crede în Dânsul. Căci şi astăzi, ceea ce-i ține pe necredincioşi departe de Hristos nu este faptul că nu se fac minuni, aşa cum spun unii, ci faptul că iubirea lipseşte de la creştini. Pe necredincioşi nu-i atrag neapărat minunile, cât viața virtuoasă, pe care doar iubirea o poate naşte. Pe făcătorii de minuni i-au acuzat de multe ori că amăgesc poporul, niciodată însă pe cei care aveau viață sfântă. Cel ce are iubire este mai vrednic de admirat decât cel care chiar şi pe morți îi învie. Şi acest lucru e firesc. Pentru că învierea din morți, ca minune, depinde cu totul de sfântul har, pe când iubirea depinde de buna intenție şi de râvna evlavioasă a fiecăruia.

Iubirea este însuşirea adevăratului creştin şi-l arată pe ucenicul răstignit al lui Hristos, care nu are nimic în comun cu lucrurile pământeşti. Fără iubire, nici chiar mucenicia nu foloseşte la nimic.

Să dobândim, aşadar, această minunată harismă, de a ne iubi unul pe altul. Şi să nu spunem vreodată că iubim pentru că avem prieteni, unul mai mulți, altul mai puțini. Aceasta nu este iubire adevărată, iubire creştinească, iubire după voia lui Dumnezeu. Cel ce are iubirea plăcută lui Dumnezeu nu-i iubeşte doar pe prietenii lui, care-l iubesc la rândul lor, ci pe toți

oamenii, chiar şi pe duşmanii săi, care-l urăsc şi-l nedreptățesc. Asta o spune Domnul: *„Iubiți pe vrăjmaşii voştri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc şi rugați-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc, ca să fiți fiii Tatălui vostru Celui din ceruri, că El face să răsară soarele Său peste cei răi şi peste cei buni şi face să plouă peste cei drepți şi peste cei nedrepți. Că dacă-i iubiți pe cei ce vă iubesc, ce răsplată veți avea?"* (Matei 5, 44-46).

Dacă iubirea ar fi stăpânit pretutindeni, lumea noastră ar fi fost atât de diferită! N-ar fi fost nevoie nici de legi, nici de tribunale, nici de pedepse. Nimeni nu şi-ar fi nedreptățit aproapele. Crimele, certurile, războaiele, răscoalele, răpirile, părtinirile şi toate nedreptățile ar fi dispărut. Răutatea ar fi fost cu totul necunoscută. Căci dragostea are marele avantaj că nu are legătură, precum alte virtuți, cu anumite răutăți. Lepădarea de cele materiale, de pildă, se leagă deseori de slava deşartă, uşurința de a învăța cu ambiția, facerea de minuni cu mândria, milostenia cu desfrâul, smerita cugetarea cu înălțarea lăuntrică etc. Acestea nu există în iubire, în iubirea adevărată. Omul care iubeşte trăieşte pe pământ ca şi cum ar trăi în cer, cu linişte şi fericire neumbrite, cu sufletul curățat de invidie, zavistie, mânie, mândrie, rea dorință. Aşa cum nimeni nu-şi face rău sieşi, la fel nici el nu-i face rău aproapelui său, pe care-l consideră ca un alt sine. Iată omul iubirii – un înger pământesc! Însă cel care nu are iubire, oricâte minuni ar face, oricâtă cunoaştere desăvârşită a celor dumnezeieşti ar avea, mii de morți de-ar învia, nimic n-ar câştiga, de vreme ce trăieşte doar pentru el, departe de ceilalți. Tocmai de aceea Hristos a aşezat iubirea de

aproapele ca dovadă de iubire desăvârşită pentru El. *„Dacă mă iubeşti”,* i-a spus apostolului Petru, *„păstoreşte oile mele”* (Parafrază la Ioan 21, 16). Mare taină este şi aceasta, faptul că iubirea are mai mare valoare decât mucenicia.

Dacă în societatea noastră ar stăpâni dragostea, n-ar exista deosebiri, n-ar fi sclavi şi oameni liberi, stăpâniți şi stăpâni, săraci şi bogați, mici şi mari. De asemenea, diavolul şi demonii săi ar fi cu totul necunoscuți şi lipsiți de putere. Căci dragostea este mai puternică decât toate zidurile şi mai tare decât toate metalele. Pe ea n-o cuceresc nici bogăția, nici sărăcia; sau mai bine-zis, acolo unde stăpâneşte ea, nu există bogăție şi sărăcie, ci doar bunătățile amândurora: de la bogăție sărăcia le ia pe cele necesare întreținerii sale, iar de la sărăcie bogăția ia lipsa de griji. În felul acesta dispar şi grijile bogăției şi temerile sărăciei.

Însă de ce vorbesc doar de foloasele pe care iubirea le provoacă celorlalți? Iubirea în sine e atât de frumoasă! Cu câtă bucurie şi pace umple sufletul care o deține! Acesta este unul din marile ei privilegii. Celelalte virtuți, precum postul, privegherea, înfrânarea, sunt însoțite de o anumită osteneală, şi de multe ori provoacă celorlalți invidie. Iubirea însă, dincolo de alte foloase ale sale, provoacă o dispoziție foarte plăcută şi niciodată trudă. Aşa cum albina adună sucul de nectar din diferite flori şi-l duce în stup, la fel şi iubirea adună de pretutindeni bunătățile şi le aduce în suflet, unde locuieşte. Şi rob dacă este cel ce are iubire în suflet, robia lui i se pare mai plăcută ca libertatea, pentru că se bucură să i se dea porunci decât să dea porunci, să slujească decât să fie slujit, să ajute decât să fie ajutat. Iubirea schimbă natura lucrurilor şi, având mâinile pline

de toate bunătățile, se apropie de noi cu blândețe mai mare decât cea maternă şi cu dărnicie mai presus de cea împărătească. Lucrările ostenitoare şi grele le face uşoare şi lesnicioase, descoperindu-ne dulceața virtuții şi amărăciunea răutății. Vă voi aduce câteva exemple:

Să dăruieşti altora pare lucru greu, iubirea însă îl face uşor. Să iei de la ceilalți pare ceva plăcut, iubirea însă îl face respingător. Să-i vorbeşti de rău pe ceilalți pare îmbucurător, iubirea însă îl face amar. Pentru iubire cea mai mare bucurie este să-i vorbească de bine şi să-i laude pe toți.

Mânia iarăşi, oferă o mulțumire sălbatică, însă nu omului iubirii, fiindcă el nu cunoaşte mânia. Dacă semenul său îl necăjeşte nu se înfurie, ci izbucneşte în lacrimi, rugăminți şi implorări. Dacă-l vede pe semenul lui păcătuind, jeleşte şi se îndurerează sufleteşte. Dar durerea aceasta este dulce, căci lacrimile şi întristarea dragostei sunt mai presus de orice râsete şi orice bucurie. Pacea şi odihna pe care le simt cei ce plâng pentru ființele iubite n-o simt cei care râd.

Poate că mă veți întreba: Nu oricare iubire, fie ea şi abstractă, aduce bucurie? Nu. Doar iubirea adevărată aduce bucurie curată şi sănătoasă. Şi iubirea adevărată nu este cea lumească, cea josnică, care are în ea răutate şi viciu, ci cea creştină, cea duhovnicească, cea pe care ne-o cere Pavel, cea care urmăreşte interesul aproapelui. Această iubire o avea Apostolul, care spunea*: „Cine este slab şi eu să nu fiu slab? Cine se poticneşte şi eu să nu ard?”* (II Corinteni 11, 29).

Nimic nu-l mânie pe Dumnezeu cât nepăsarea noastră față de aproapele. De aceea a poruncit să fie pedepsit sever robul care a arătat neîndurare față de semenii lui. De aceea a spus că ucenicii Săi trebuie să

aibă ca însuşire iubirea. Pentru că iubirea, în mod normal, duce la interesul pentru aproapele.

Şi iarăşi mă veți întreba: Îngrijindu-ne de aproapele, nu vom nesocoti mântuirea noastră? Nu există o astfel de primejdie. Ba, dimpotrivă, pentru că cel ce poartă de grijă celorlalți nimănui nu-i provoacă supărare. Pe toți îi compătimeşte şi pe toți îi ajută, atât cât poate. Nu răpeşte nimic de la nimeni. Nici părtinitor nu este, nici hoț, nici mincinos. Se fereşte de orice rău şi urmăreşte mereu doar lucruri bune. Se roagă pentru toți vrăjmaşii lui. Săvârşeşte binefaceri tuturor celor care-l nedreptățesc. Nu înjură şi nu vorbeşte de rău, orice i s-ar întâmpla. Toate acestea nu contribuie la mântuirea noastră?

Aşadar iubirea este calea mântuirii. Pe această cale să umblăm, ca să moştenim viața veşnică.

Îmbuibarea pântecelui şi beţia

Nimic nu provoacă atâta mulţumire şi atâta sănătate, ca atunci când cineva mănâncă şi bea după măsura adevăratei nevoi a trupului său, astfel încât să nu aibă o greutate mai mare decât cea normală. Şi pentru a te convinge, observă-i mai întâi pe cei care mănâncă cu măsură şi apoi pe cei care mănâncă exagerat. Trupurile primilor sunt de obicei puternice, sănătoase, cu organe care funcţionează armonios, pe când ale celorlalţi sunt molâi, greoaie, anevoioase şi bolnăvicioase.

E acesta un lucru plăcut? Şi putem spune că cel ce-şi îmbuibează pântecele simte plăcere adevărată, îngurgitând mâncăruri multe şi variate? Dar când există plăcere adevărată? Când mai întâi există dorinţa şi apoi urmează satisfacerea ei. Dacă, însă, este urmărită o desfătare fără să existe dorinţă sau dincolo de hotarele dorinţei, atunci mulţumirea pricinuită de plăcere dispare.

Aşa cum o corabie, când este încărcată cu mai multe mărfuri decât poate rezista, se scufundă, la fel şi trupul nostru, atunci când primeşte mai multă hrană decât are nevoie, se scufundă în nenorocire. Corabia împovărată nu este ajutată nici de buna construcţie, nici de vremea favorabilă, nici de îndemânarea căpitanului, nici de mulţimea marinarilor. Şi celor ce se dedau desfătărilor materiale şi sunt lacomi la mâncare şi băutură, nu le sunt de folos sfaturile şi poveţele, nici prevestirile şi ameninţările, nici frica de moarte şi de iad. Ai zice că nu mănâncă pentru a trăi, ci trăiesc

pentru a mânca. Aşadar, după ce-şi îmbuibează pântecele şi îşi îngraşă trupul, pleacă din viața aceasta, nereuşind altceva decât să-şi pregătească trupul pentru un ospăț mai bogat al viermilor. Căci îngrăşarea, de vreme ce provoacă multe boli, duce deseori la o moarte timpurie. Am putea spune că mesele bogate sunt mai rele decât otrăvurile. Deoarece otrăvurile îi omoară iute şi fără dureri pe cei care le iau, pe când mesele bogate dau naştere unei vieți mai rele decât o mie de morți, pentru că ele îl omoară lent pe om. Şi cei care suferă de alte boli sunt compătimiți de mulți, pe când cei ce suferă de boli provocate de multa mâncare şi băutură nu pot fi compătimiți de oameni, chiar dacă ei ar vrea. Întrucât ei singuri îşi provoacă bolile, se îndreaptă cu voia lor spre prăpastia relelor.

O fiară sălbatică nu ne poate vătăma atât de mult precum dorința desfătărilor materiale. Căci fiara ne poate sfâşia doar trupul, pe când dorința desfătărilor materiale, când se sălăşluieşte în inima noastră, împreună cu trupul ne nimiceşte şi sufletul.

Nu spun să vă dedați nevoințelor aspre, dacă nu vreți. Dar să ne ferim de cele de prisos, să îndepărtăm ceea ce nu este absolut necesar. Adevărat, ce iertare vom primi, când alții nu le au nici pe cele necesare, deşi sunt îndreptățiți să le aibă, iar noi ne bucurăm de mai mult decât ne este necesar? Dar ne-am putea întreba şi cine se bucură mai mult, cel ce se hrăneşte cu ierburi şi este sănătos sau cel care mănâncă din belşug şi suferă de diferite patimi? Fireşte că primul se bucură mai mult, pentru că-şi păstrează sănătatea.

Să nu cerem, aşadar, nimic mai mult decât necesarul. Îți este de ajuns fasolea pentru ca să trăieşti sănătos? Mănâncă fasole. Eşti bolnăvicios şi ai nevoie

de fructe şi legume? Nu te împiedică nimeni să le mănânci. Eşti chiar şi mai neputincios şi ai nevoie de carne? Nu te vom lipsi de ea. Scopul nostru nu este vătămarea oamenilor, ci tăierea celor prisositoare; şi prisositor este ceea ce depăşeşte necesarul, ceea ce este mai mult decât ne trebuie ca să trăim în sănătate şi cumpătare.

Nu vedeți că luptați împotriva unor puteri netrupeşti? Cum le vom birui, aşadar, de vreme ce suntem în trup? Dacă cel care se luptă cu oamenii trebuie să aibă grijă cum se hrăneşte, cu atât mai mult trebuie s-o facă atunci când are de luptat cu diavolii. Ce se întâmplă când cineva se străduieşte să cânte la o liră ale cărei corzi nu sunt bine întinse? Oricâtă iscusință ar avea el, nimic nu izbuteşte. Corzile slabe nu-i vor lăsa degetele să-şi arate îndemânarea. La fel se întâmplă şi cu trupul. Când este slăbit şi moleşit de desfătările materiale, nu lasă sufletul să sporească duhovniceşte. De aceea, să mâncăm şi să bem atât cât să ne mulțumim, dar şi cât să ne menținem trupul într-o asemenea stare naturală, încât să nu vatăme sufletul.

Adevărat, nimic nu este mai îndrăgit de diavol ca îmbuibarea pântecelui cu multă mâncare şi băutură şi, în general, ca desfătările materiale, care-l preschimbă pe om în porc sau în ceva şi mai rău. Căci porcul, măgarul, câinele şi toate animalele necuvântătoare nu mănâncă şi nu beau niciodată mai mult decât au nevoie, iar omul cuvântător, cel cinstit cu chipul lui Dumnezeu, devine necuvântător, depăşind măsura. Tot el, desigur, dacă are animale, nu le sileşte niciodată să mănânce ori să bea mai mult decât vor. Şi dacă-l întrebi de ce, îți va răspunde: „Ca să nu pățească vreun rău şi să sufere”. Pentru sine însuşi, însă, nu ia această măsură. Astfel,

suferă mereu. Căci urmările îmbuibării pântecelui şi beției – mai ales ale beției – durează mult. Aşa cum, după ce trece febra, slăbiciunea rămâne, la fel şi după ce trece beția, amețeala rămâne atât în trup cât şi în suflet. Trupul chinuit este ca paralizat, ca o corabie naufragiată; iar sufletul, şi mai rău chinuit, de vreme ce trupul se află în această stare, iscă o nouă furtună şi aprinde şi mai viu dorința. Câte rele sunt provocate omului de beție, mi-e ruşine să spun. Las conştiința voastră, care le cunoaşte mai bine, să judece.

Adevărat, ce este mai rău decât un bețiv care umblă împletecindu-se de colo până colo şi devine pentru cei neînțelepți pricină de hulire a darurilor lui Dumnezeu? Căci îi aud pe mulți dintre cei care văd ciudățeniile bețivilor, zicând: „Mai bine n-ar fi existat vinul”. Ce prostie! Alții sunt de vină, şi tu osândeşti darurile lui Dumnezeu? Nu cumva vinul săvârşeşte răul, omule al lui Dumnezeu? Nu vinul, ci necugetarea celor care-l folosesc în chip rău. Să zici, aşadar, „să nu fi existat beția”, nu „să nu fi existat vinul”. Pentru că aşa, dacă înaintezi încă puțin, vei spune: „Să nu fi existat cuțite, pentru ca ucigaşii să nu mai omoare. Să nu fi existat noapte, pentru ca hoții să nu mai fure. Să nu fi existat femeia, ca să nu mai cădem în desfrâu”. Şi pe scurt, vei cere să nu fi existat nimic.

Nu osândi aşadar vinul, ci beția şi pe cei care mânuiesc binele în chip rău. Apropie-te de omul acesta când îl vei afla treaz şi spune-i: „Vinul ne-a fost dat de Dumnezeu ca să ne veselească, nu pentru a ne purta necuviincios; pentru a râde, nu ca să ne facem de râs; pentru a ne menține sănătatea, nu ca să ne îmbolnăvim; pentru a ne întări trupul, nu ca să ne slăbim sufletul.

Într-adevăr, puțin vin dăruieşte veselie – cum spune psalmistul, *„Vinul veseleşte inima omului”* (Psalmi 103, 15) – dar şi sănătate, după cum spune şi apostolul Pavel, sfătuindu-l pe ucenicul său, Timotei: *„Foloseşte puțin vin, din pricina stomacului tău şi a deselor tale slăbiciuni”* (I Timotei 5, 23). Fiecăruia dintre noi, desigur, Apostolul ne-ar fi spus: *„Să foloseşti doar puțin vin, din pricina primejdiei desfrâului, a vorbelor necuviincioase şi a dorințelor viclene, care de obicei sunt provocate de beție”*.

Câți dintre voi vă îmbătați, distrugeți foloasele vinului. Şi sănătatea v-o zdruncinați, şi de veselie vă lipsiți. Adevărat, ce există mai rău decât să ne pierdem echilibrul şi să simțim o neplăcere negrăită, să credem că toate se învârt în jurul nostru, să ne cufundăm în întuneric adânc, să avem nevoie de ajutor şi îngrijire, precum bolnavii, să fim chinuiți de atâtea şi atâtea rele?

Cei care se dedau beției, cu cât beau mai mult vin, cu atât le e sete mai mult. Băutura le stârneşte din ce în ce mai mult setea. Iar plăcerea pe care o provoacă vinul, dispare, setea însă, deoarece devine nestăpânită, îi trage în prăpastia beției pe cei pe care îi înrobeşte.

Nu cumva credem că gâtlejul îl avem ca să turnăm în el necontenit mâncăruri şi băuturi? Nu-l avem pentru asta, ci pentru a face rugăciuni la Dumnezeu, pentru a-i învăța pe alții legile dumnezeieşti, pentru a-i povățui pe semenii noştri tot ceea ce le e de folos sufletelor lor.

Râurile înfuriate nu sapă şi nu distrug malurile lor aşa de uşor precum ne distruge sănătatea desfrâul şi desfătarea, îmbuibarea pântecelui şi beția. Căci acestea fac trupul moale, slab, bolnăvicios; iar pe suflet îl fac trândav, laş, molâu.

Aşadar nu este rău să mâncăm. Nicidecum. Îmbuibarea este rea. Nu este, de asemenea, rău să bem vin. Vinul fără măsură, care duce la beție, este rău. Domnul ne-a dat trup material, care nu se poate întreține altfel, decât cu hrană. Dar când ne hrănim, trebuie s-o facem cu măsură, ca să rămânem sănătoşi şi ageri.

Prin urmare, să avem grijă să mâncăm şi să bem doar atât cât şi plăcere adevărată să simțim, şi trupul să ni-l hrănim, încât să fie în stare să împlinească poruncile lui Hristos. Astfel, cu harul Său, şi viața de aici o vom petrece bine, şi pe cea de dincolo o vom câştiga.

Bogăția şi sărăcia

Dacă vezi că cineva devine bogat fără s-o merite, nu-l ferici, nu-l invidia, nu te îndoi de sfânta pronie, nu crede că în lumea aceasta se petrece ceva întâmplător şi fără scop. Adu-ți aminte de parabola bogatului şi a lui Lazăr. Bogatul ajunsese pe crestele bogăției şi desfătărilor, şi totodată era sever şi lipsit de omenie, mai sălbatic chiar decât câinii. Câinilor le era milă de Lazăr şi-i lingeau rănile care-i acopereau trupul, pe când bogatul nici firimiturile de la masa lui nu le dădea săracului. Bogatul avea mai mult decât îi trebuia. Lazăr nu le avea nici pe cele neapărat necesare, nici măcar hrana zilnică. Şi deşi lupta încontinuu cu foamea şi cu boala, nu s-a mâniat, nu L-a hulit pe Dumnezeu, n-a cârtit împotriva sfintei pronii.

Nu este aşadar nejustificat ca, în vreme ce eşti ferit de asemenea nenorociri, să-L huleşti pe Dumnezeu, când alți oameni, care sunt aspru încercați de diferite chinuri, Îl slăvesc pe Domnul neîncetat? La urma urmei, cel care suferă, chiar dacă mai rosteşte câte-o vorbă rea în durerea lui, este vrednic de iertare. Însă cel care, fără să sufere, Îl huleşte pe Dumnezeu şi-şi pierde sufletul, ce iertare mai aşteaptă?

Din ce motiv, omule, bogăția ți se pare lucru important? Neîndoielnic pentru că-ți plac ospețele scumpe, pentru că simți mulțumire când alții te admiră şi te invidiază, pentru că poți cu banii tăi să le faci rău duşmanilor şi, în fine, pentru că toți se tem de tine datorită puterii pe care ți-o dă bogăția. Da, din aceste

patru motive alergi după bani, pentru plăcere, desfrâu, răzbunare şi frică. Alt motiv nu există. Căci, de obicei, bogăția nu-l face pe om nici mai înțelept, nici mai cuminte, nici mai bun sau de oameni iubitor. Bogăția nu ne poate sădi în suflet nici o virtute. Ci dimpotrivă, dacă află acolo unele virtuți, le dezrădăcinează, ca să sădească în noi răutățile corespunzătoare.

Ți se pare, aşadar, că bogăția este vrednică de râvnit şi de dorit deoarece cultivă în sufletele noastre cele mai mari slăbiciuni, deoarece preschimbă mânia în faptă, deoarece umflă baloanele de săpun ale slavei deşarte, deoarece trezeşte în noi mândria? Tocmai din aceste motive trebuie să te fereşti de ea, neîntorcându-ți nici măcar capul ca s-o priveşti. Altfel, va trimite să sălăşluiască în inima ta câteva fiare sălbatice şi înfricoşătoare, care vor deveni pricină de pierdere a oricărei cinstiri. Şi înfățişându-ți necinstirea ca pe cinstire, va reuşi să te înşele, precum desfrânatele urâte, care îşi înfrumusețează fața spoindu-se cu rujuri şi vopsele şi îi înşeală pe bărbați.

Aşadar tu, bogatule, nu te amăgi de linguşirile şi zâmbetele celorlalți. Ei se poartă aşa fie de teamă, fie din interes personal. Dacă ai putea să cercetezi adâncurile inimilor celor care te linguşesc, ai vedea că în lăuntrul lor te osândesc, te înjură, te urăsc mai mult chiar şi decât cei mai răi duşmani ai tăi. Şi dacă vreodată situația se va schimba, dacă-ți vei pierde bogăția, atunci măştile vor cădea. Atunci se va întâmpla ca şi cu desfrânatele, când se demachiază. Atunci vei vedea limpede fețele acelora care mai înainte te linguşeau. Atunci vei înțelege că simțeau pentru tine nu prețuire ci nesocotire, nu admirație ci invidie, nu iubire ci ură.

Aşa cum omul este zadarnic, trecător şi muritor, la fel este şi bogăția. Sau poate că bogăția este şi mai zadarnică. Căci de multe ori nu moare odată cu omul, ci piere înaintea lui. Fiecare din voi cunoaşte exemplele atâtor şi atâtor bogați care au ajuns în sărăcie. Aceştia continuă să trăiască, dar averea lor a pierit. Şi măcar de-ar fi pierit numai averea, fiindcă de obicei îl duce la pieire şi pe deținătorul ei. N-ar greşi cineva dacă ar numi bogăția slujitor nerecunoscător, slujitor ucigaş, care-l omoară pe stăpânul său.

Acestea le spun şi nu voi înceta a le spune, chiar dacă mulți mă vor acuza. „Mereu ai ceva cu bogații”, se revoltă ei. Într-adevăr, însă nu cu toți, ci doar cu aceia care-şi întrebuințează rău bogățiile. Nu lovesc în bogat, ci în cel care răpeşte bunurile celorlalți. Unul este bogatul, altul răpitorul. Să deosebim lucrurile, ca să nu se creeze tulburare sau rea-înțelegere. Eşti bogat? Nu te împiedic. Răpeşti? Sunt scârbit de tine. Ai moşiile tale? Să te foloseşti de ele. Le iei pe-ale altora? Nu pot să tac. Vrei să mă ucizi cu pietre? Sunt gata să-mi vărs şi sângele, e de-ajuns să te opresc de la păcat. Nu-mi pasă că mă voi face urât, nu mă sperii de discuții aprinse. Un singur lucru mă interesează, sporirea celor care mă ascultă.

Şi săracii şi bogații sunt fiii mei. Cine vrea, să arunce cu pietre în mine. Cine vrea, să mă urască. Cine vrea, să-mi plănuiască moartea. Uneltirile asupra vieții mele sunt pentru mine munți de cununi, rănile sunt pentru mine decorații. Nu mi-e teamă de uneltiri. Dacă nimeni nu găseşte vreun păcat pentru care să mă cerceteze, războiască-mă lumea întreagă.

Aşadar bogăția este un trădător, trădător şi fugar şi ucigaş. Atunci când nu te aştepți îți scapă şi te părăseşte

şi te distruge. Vrei s-o ţii cu adevărat lângă tine? N-o ascunde, ci împarte-o săracilor. Bogăţia este fiară. Dacă e ţinută aproape, pleacă. Dacă este risipită, rămâne. Risipeşte-o ca să rămână. N-o ţine la tine, ca să nu-ţi scape.

„Unde este bogăţia voastră?" i-aş întreba pe cei care au avut-o şi au pierdut-o. Şi i-aş întreba nu pentru a-i batjocori – să nu fie! – nici pentru a scormoni rănile, ci ca să fac din naufragiul lor liman al mântuirii voastre. Pentru a vă da seama că cei care astăzi sunt bogaţi, mâine vor ajunge săraci. De aceea de multe ori am râs, când am citit testamente care scriau: „Cutare să aibă stăpânire peste ogoare sau peste casă, însă altul să se folosească de acestea". Dar toţi avem doar foloasele, nimeni nu este stăpân pe ceva. Chiar şi dacă am rămâne bogaţi în toată perioada vieţii noastre, când vom muri, fie că vrem sau nu, vom încredinţa bogăţia noastră altora. Goi vom pleca în viaţa de dincolo, după ce pentru câţiva ani am fost doar cheltuitori, nu şi stăpâni ai bogăţiilor.

Ştiţi cine sunt cu adevărat stăpâni peste bogăţii? Cei care nesocotesc foloasele lor şi batjocoresc desfătările. Cei care-şi risipesc banii şi-i împart săracilor, îi cheltuiesc cu înţelepciune şi pleacă din lumea aceasta cu adevărat bogaţi, bogaţi în fapte bune şi în iubirea şi harul lui Dumnezeu.

Dar de ce consideri bogăţia vrednică de râvnit? De ce-i fericeşti pe cei care au bani mulţi? Care este diferenţa dintre bogat şi sărac? Nu sunt amândoi oameni? Îţi voi dovedi că unul are nevoie de altul, astfel încât nici bogatul nu poate trăi fără sărac, nici săracul fără bogat. Dumnezeu a iconomisit cu înţelepciune această dependenţă a unuia de altul, ca să există iubire şi

sprijin reciproc, comuniune socială şi bună rânduială. Şi trebuie să subliniez aici că bogații au mai mare nevoie de săraci decât săracii de bogați. Şi pentru a pricepe asta, îți voi da un exemplu: Să presupunem că am construi două cetăți, şi prin lege am stabili ca într-una să locuiască doar bogații, iar în cealaltă doar săracii. Dacă în cetatea bogaților nu există nici un sărac şi în cetatea săracilor nici un bogat, să vedem care dintre ele va fi mai bine administrată.

Aşadar în cetatea bogaților nu vor exista nici meşteri, nici zidari, nici tâmplari, nici cizmari, nici brutari, nici agricultori, nici fierari, etc. Căci ce bogat se va apuca să practice vreuna din aceste meserii, de vreme ce şi cei care le practică, după ce se îmbogățesc le părăsesc? Dar în felul acesta cum va putea fi întreținută cetatea? Nu există altă soluție decât să se desființeze legea pe care am stabilit-o la început, şi să fie chemați meşterii, pentru a se ocupa de nevoile practice.

Să mergem acum şi în cetatea săracilor. Dacă, după cum am stabilit, nu are nici un locuitor bogat şi nici o bogăție, nici aur, nici argint, nici pietre prețioase, nici purpură, nici veşminte cusute-n fir de aur, ce părere ai? În asemenea condiții, va fi grea viața în cetate? Deloc. Deoarece, dacă trebuie să se construiască case sau se să prelucreze fierul sau să se țeasă haine, nu e nevoie de aur, argint şi mărgăritare, ci de meşteri şi mână de lucru. Şi dacă trebuie să săpăm şi să cultivăm pământul, de ce avem nevoie, de bogați ori de săraci? Negreşit de săraci. Unde vom avea deci nevoie de bogați? Doar dacă ne hotărâm să dărâmăm cetatea.

Bogații sunt nefolositori, da, nefolositori, în afară de cei care sunt milostivi şi iubitori de oameni. Dar, din păcate, puțini bogați, foarte puțini se disting prin iubirea

lor de oameni. Cei mai mulți sunt afundați în egoism, în neîndurare, în păcat. De aceea să nu-i invidiezi. Tu să te gândeşti la Petru şi la Pavel, să te gândeşti la Ioan şi la Ilie, să te gândeşti la Însuşi Hristos, care n-avea unde să-şi plece capul. Urmează sărăcia Aceluia şi a sfinților Lui, care erau lipsiți de bunuri materiale, dar care aveau o negrăită bogăție duhovnicească. Să-ți aduci aminte mereu şi de spusele Domnului, care ne-a încredințat că e foarte greu ca bogatul să se mântuiască: *„Cei ce au bogății, cât de greu vor intra ei în împărăția lui Dumnezeu! Că mai lesne este să treacă o cămilă prin urechile acului decât să intre bogatul în împărăția lui Dumnezeu!”* (Luca 18, 24-25). Alături de această predică dumnezeiască pune, dacă vrei, tot aurul pământului, şi vei vedea că nu poate cumpăni vătămarea pe care ți-o provoacă deținerea lui. Adică, chiar dacă ai avea pământurile şi mările tale, țările şi oraşele lumii, dacă ar lucra pentru tine toată omenirea, dacă izvoarele ar țâşni aur în loc de apă, şi atunci aş spune că nu valorezi nici trei bănuți, de vreme ce ai pierdut împărăția cerurilor.

Spune-mi, dacă împăratul te-ar invita la palat şi te-ar pune să stai lângă tronul său şi ți-ar spune cuvinte care îți fac cinste în fața tuturor curtenilor şi te-ar aşeza la masa lui ca să guşti din mâncărurile împărăteşti, nu te-ai considera pe tine cel mai fericit om? Aşadar acum, când e vorba să urci la împărăția cerurilor şi să stai alături de Împăratul universului şi să străluceşti precum îngerii şi să participi la slava dumnezeiască cea nespusă, şovăieşti să nesocoteşti banii, pe când ar trebui să pluteşti de bucurie, chiar dacă ar trebui să-ți jertfeşti şi viața pentru aceasta? Pentru a primi un rang public provizoriu, care-ți va da prilejul să furi, foloseşti orice

mijloace, bune şi rele. Iar acum, când în fața ta se află împărăția veşnică a cerurilor, pe care nimeni n-o va putea distruge, nesocoteşti asta şi stai cu gura căscată în fața banilor?

Vai, cât de mare este nesimțirea noastră! Ne dorim bunătăți trecătoare şi suntem ataşați de lucrurile pământeşti! Nu ne dăm seama de viclenia diavolului, care ni le dă pe cele mici şi ni le ia pe cele mari. Ne oferă noroi şi ne răpeşte cerul. Ne târăşte în umbră şi ne depărtează de lumină. Ne atrage în amăgire şi ne ascunde adevărul. Ne înşeală cu visuri – căci vis este bogăția lumii acesteia – şi ne arată, când soseşte ceasul morții noastre, mai săraci decât ultimul sărac. Fiindcă atunci omul nu ia nimic cu el, în afară de virtuțile şi de faptele sale bune.

Să nu credem, aşadar, că bogăția este de mare preț. De mare preț nu este să dobândească cineva bani, ci frică de Dumnezeu. Un om drept, care pentru virtutea lui are mare îndrăzneală înaintea lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi cel mai sărac dintre toți, poate înfrunta orice necaz. În împrejurări în care banii sunt nefolositori, un sfânt le izbuteşte pe cele neizbutite, e de-ajuns numai să-şi ridice mâinile spre cer şi să ceară intervenția lui Dumnezeu. Vă aduc aminte de o întâmplare caracteristică referitoare la asta, scrisă în Faptele Apostolilor:

Apostolii Petru şi Ioan mergeau într-o zi împreună la templu. Era ora trei după-amiază, ceasul rugăciunii. În fața porții templului, zisă Cea Frumoasă, era adus un bărbat olog şi lăsat acolo în fiecare zi ca să ceară milostenie. Aşadar acesta, îndată ce i-a văzut pe Petru şi pe Ioan pregătindu-se să intre în templu, le-a cerut milostenie. Petru i-a spus: „Uită-te la noi!”. Ologul i-a privit cu luare-aminte, aşteptând să primească ceva de la

ei. Dar Petru a zis: *„Argint şi aur nu am; dar ce am, aceea îți dau: În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, ridică-te şi umblă!”*. Şi apucându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat. Atunci acela, dintr-o săritură, a stat în picioare şi a început să meargă. Apoi a intrat în templu împreună cu Apostolii, slăvindu-L pe Dumnezeu (Fapte 3, 1-8).

„Argint şi aur nu am”, a spus Petru. Ce cuvinte sunt mai cuvioase ca acestea? Câtă măreție şi câtă bogăție ascund în ele! Alții se laudă cu bani şi avuții, zicând cu mândrie: „Am atâția şi atâția talanți de aur, atâtea hectare de pământ, atâtea case, atâtea animale”. Petru, neavând absolut nimic, nu numai că nu este întristat de sărăcie, dar se şi împodobeşte cu ea. Astfel, fără să ai nimic, poți să le dobândeşti pe toate; şi avându-le pe toate, poți să nu ai nimic. Căci cel ce consideră că bogăția sa este a tuturor, nu numai a lui, şi o împarte cu ceilalți, deține şi averea străină, căci va lua de la toți cele de trebuință. Pe când cel care se consideră pe sine stăpân peste lucrurile pe care le are şi nu dă nimănui nimic, nu numai că nu va lua câtuşi de puțin de la ceilalți, dar nici peste ale sale nu este stăpân, de vreme ce acestea în cele din urmă nu-i aparțin lui, ci tâlharilor şi datornicilor şi moştenitorilor.

Cheltuieşte-ți, aşadar, banii, ca să rămână mereu ai tăi. Aşa cum cel care este cercetat de conştiința sa din cauza săvârşirii fărădelegilor este chinuit, asemenea şi cel care are conştiința curată, chiar dacă s-ar îmbrăca în zdrențe sau s-ar lupta cu foamea, este mai voios decât cei care trăiesc în ospețe.

Banii îi ai ca să te uşurezi de sărăcie, nu ca să te târguieşti cu sărăcia. Tu, însă, împrumutându-i bani cu dobândă săracului, care este semenul tău, îi pregăteşti o şi mai mare nenorocire. Fă acest schimb, nu te împiedic,

dar pentru împărăția cerurilor. Ca răsplată a ajutorului pe care îl oferi nu lua dobândă, ci viață veşnică. De ce devii neînțelept şi pierzi ceva atât de mare pentru câțiva bani, care pier? De ce-L laşi pe Dumnezeu şi urmăreşti câştig material? De ce te faci că nu-L vezi pe Domnul cel bogat şi alergi după omul sărac? Domnul îți va răsplăti fiecare binefacere pe care o săvârşeşti, pe când omul se supără atunci când îți înapoiază ceea ce i-ai împrumutat. Acesta cu greu îți dă chiar şi o sutime din datorie, pe când Acela te răsplăteşte însutit şi pe deasupra îți dăruieşte şi nemurirea. Omul îți întoarce datoria cu cârteli şi înjurături, pe când Acela îți răsplăteşte faptele bune cu laude şi vorbe bune. Omul simte față de tine ură, pe când Acela îți pregăteşte cu iubire cununi de slavă. Omul îți dă fără tragere de inimă ceea ce-ți datorează în viața aceasta, pe când Acela îți dă cu bunăvoință şi în viața de acum şi în cea de dincolo bunătăți pe care nu ți le datorează.

Ce poate fi mai neînțelept, aşadar, decât să nu ştii cum să dobândeşti cel mai mare câştig? Căci banii trebuie să-i dobândească cineva ca un stăpân adevărat, şi nu ca un rob al lor. Nimeni nu este mai lipsit de minte decât robul banilor. Crede că are putere peste ei, în vreme ce ei au putere peste el. Pe când în realitate s-a înrobit pe sine, este mulțumit ca şi când ar fi stăpân. În vreme ce vede un câine turbat aruncându-se asupra sufletului său, în loc să-l lege şi să-l istovească de foame, îi dă din ce în ce mai multă hrană, ca să devină şi mai înfricoşător şi să-l atace cu şi mai multă furie.

Să nu crezi că, dobândind multe, vei dobândi şi adevărata plăcere. Plăcere şi bucurie şi pace ai atunci când nu vrei să te îmbogățeşti. Dacă alergi după bogăție, atunci nu vei înceta să te chinui. Căci dorința de

îmbogățire nu poate fi potolită. Cu cât străbați un drum mai lung, cu atât mai mult te îndepărtezi de scopul tău final. Cu cât îți doreşti mai mulți bani, cu atât vei fi mai neliniştit.

Săracul nu-şi doreşte atât de mult cele necesare, pe cât doreşte bogatul pe cele de prisos. Săracul nu are atâta îndemânare în munca cinstită, cum are bogatul în înşelăciune şi în câştigul nelegiuit. Aşadar, de vreme ce şi vrea şi poate face orice vrea, e evident că va cere din ce în ce mai mult.

Dumnezeu te-a îmbogățit ca să-i ajuți pe cei care sunt în nevoi, pentru a-ți fi iertate păcatele prin iubirea ta de oameni. Nu ți-a dat bani ca să-i păstrezi şi să-i cheltuieşti fără rost, ci ca să-i împarți şi în felul acesta să te mântuieşti. Din această pricină a făcut şi bogăția nesigură, provizorie, nestatornică, ca să micşoreze pofta ta nebună pentru bani. Aşadar dacă acum, când păstrarea bogăției este nesigură, dar şi plină de primejdii, uneltiri şi temeri, o doreşti cu atâta turbare, câte crime ai fi făcut fără şovăială, dacă ai fi avut încredințarea că o poți păstra!

Spune-mi, cine era mai sărac decât proorocul Ilie? Şi totuşi, aflat într-o asemenea sărăcie, era mai presus şi mai fericit decât toți bogații. Căci inima lui bogată considera că toți banii din lume nu valorează nimic, dacă sunt comparați cu trăirea aproape de Dumnezeu. Dacă ar fi considerat importante lucrurile lumii acesteia n-ar fi avut doar o singură haină de păr. Însă atât de mult nesocotea orice lucru material, considerându-l zadarnic, încât şi aurul îl vedea ca pe noroi. Şi iată, bogatul rege Ahab asculta cu uimire cuvintele dumnezeieşti ale proorocului sărac. Atât de superioară, atât de strălucitoare, atât de prețioasă față de purpura

regească era haina de păr şi peştera în care locuia proorocul Ilie faţă de palatul regelui. Din această cauză, când s-a suit în carul de foc la cer, nimic altceva nu i-a lăsat ucenicului Elisei, decât această haină de păr. „Cu aceasta” i-a spus, „am luptat împotriva diavolului. Ia-o şi tu, deci, şi fă la fel. Căci lepădarea de cele lumeşti este armă tare, de nebiruit”. Iar Elisei a primit haina de păr ca pe cea mai mare moştenire. Într-adevăr, valora mai mult decât tot aurul pământului. Cu acea haină de păr a devenit un Ilie îndoit, prooroc şi făcător de minuni.

Ştiu cât îl fericiţi pe dreptul Elisei. Fiecare dintre voi ar vrea să fie în locul lui. Ce veţi face însă, când vă voi dovedi că fiecare dintre noi am primit altceva, incomparabil mai de preţ decât ceea ce a primit acela? Adică Ilie, suindu-se la ceruri, i-a lăsat ucenicului său haina de păr. Dar Fiul lui Dumnezeu, suindu-se la ceruri, ne-a lăsat nouă Trupul Său.

Aşadar când pierdem bogăţii şi bani, să nu ne tulburăm, ci să zicem: „Slăvit să fie Dumnezeu”, şi vom afla bogăţie mult mai mare. Cât ne folosim din aceste cuvinte nu ne-am folosi nici dacă am cheltui tot ce avem pe binefaceri, nici dacă am umbla peste tot căutând săraci pentru a-i ajuta, nici dacă ne-am risipi banii pentru a oferi mâncare celor înfometaţi. Din această pricină nu-l admir atât de mult pe Iov pentru că-şi ţinea casa deschisă celor aflaţi în nevoi, ci pentru faptul că a îndurat pierderea bunurilor sale mulţumindu-I şi slăvindu-L pe Dumnezeu. Cel care poate, atunci când este încercat de necaz, să spună sincer şi fără cârteală ceea ce a spus Iov, *„Domnul a dat, Domnul a luat*” (Iov 1, 21), fie doar din pricina asta va fi arătat drept împreună cu Iov şi va sta în slavă alături de Avraam. Când diavolul îţi înşfacă bogăţia prin orice mijloc şi tu

Îl slăveşti pe Domnul, îl răneşti îndoit pe vrăjmaş, pe de o parte pentru că nu ți-a părut rău pentru cele pe care le-ai pierdut, şi pe de altă parte pentru că primeşti chiar şi necazul mulțumindu-I lui Dumnezeu. Diavolul, dacă vede că te-ai necăjit din cauza pierderii banilor şi că te ridici împotriva lui Dumnezeu, atunci nu va înceta să-ți provoace ispite asemănătoare. Însă dacă vede că întâmpini chiar şi cea mai mare nenorocire cu răbdarea lui Iov, va înceta să te mai războiască, ca să nu-ți aducă, fără să vrea, cununi mai strălucitoare. Chiar Iov, datorită atitudinii sale plăcute lui Dumnezeu, a primit înapoi îndoit cele pe care le pierduse. Tu, însă, nu vei primi îndoit sau întreit, ci însutit le vei primi pe toate, dacă rabzi cu vitejie duhovnicească nenorocirile care ți se întâmplă şi, mai important, vei moşteni viața veşnică, de care doresc să ne bucurăm cu toții, cu harul Domnului.

Participarea la slujbele Bisericii

Puţini sunt aceia care vin la biserică. Care este, oare, cauza acestui fenomen? Prăznuim pomenirile sfinţilor şi aproape nimeni nu apare în biserică. Se pare că distanţa îi duce pe creştini la nesârguinţă; sau poate că nu distanţa, ci doar nesârguinţa îi împiedică. Fiindcă, aşa cum nimic nu-l poate împiedica pe cel care are bunăvoinţă şi râvnă de a face ceva, la fel şi nesârguinţa, trândăvia şi amânarea, pe toate le pot împiedica.

Mucenicii şi-au vărsat sângele pentru Adevăr, şi tu socoteşti o aşa mică distanţă? Aceia şi-au jertfit viaţa pentru Hristos şi tu nu vrei să te osteneşti deloc? Domnul a murit pentru tine şi tu Îl nesocoteşti? Prăznuim pomenirile sfinţilor şi ţie ţi-e greu să vii la biserică, preferând să stai acasă? Şi totuşi trebuie să vii, ca să vezi cum diavolul este biruit, cum Sfântul biruie, cum Dumnezeu este slăvit şi Biserica triumfă.

„Dar sunt păcătos”, vei spune, „şi nu îndrăznesc să mă întâlnesc cu cei sfinţi”. Tocmai pentru că eşti păcătos, vino aici, ca să devii drept. Sau nu cumva nu ştii că şi cei care stau în faţa sfântului jertfelnic au săvârşit păcate? Şi noi, care vă învăţăm de la amvon, suntem păcătoşi. Dar nu deznădăjduim, fiindcă Dumnezeu este iubitor de oameni. De aceea a iconomisit ca şi preoţii să sufere de anumite patimi, încât să înţeleagă neputinţa omenească şi să-i ierte pe ceilalţi.

Ce trist! La baluri şi la distracţii alergăm binevoitori. Prostiile cântecelor le ascultăm cu plăcere.

Necuviințele actorilor le privim ceasuri întregi, fără să ne plictisim. Şi doar atunci când vorbeşte Dumnezeu, prin gura proorocilor şi a apostolilor, căscăm, ne scărpinăm şi ne ia cu ameţeală. Dar şi pe hipodromuri, cu toate că nu există acoperiş pentru a-i adăposti de ploaie pe privitori, mulți aleargă ca turbații, chiar şi când plouă torențial, chiar şi când vântul le răvăşeşte pe toate. Nu socotesc nici vremea rea, nici gerul, nici distanța. Nimic nu-i poate ține acasă. Însă când e vorba să meargă la biserică, atunci şi o ploaie măruntă le devine piedică. Şi dacă-i întrebi cine este Amos sau Ahab, câți prooroci şi apostoli sunt, nu-şi pot deschide gura. Dar despre cai şi călăreți, despre sofişti şi oratori, despre cântăreți şi actori pot să te informeze îndeamănunt. Ce situație e asta?

De multe ori v-am sfătuit să nu mergeți la locurile de distracții neruşinate. M-ați auzit, dar nu m-ați ascultat. Cu toate acestea, nu vă fie ruşine să veniți iarăşi să mă ascultați. „Dar de vreme ce n-am ascultat”, îmi va spune cineva, „cum voi putea veni din nou?”. Întrucât n-ai ascultat de sfatul meu, ți-e ruşine. Şi deşi nimeni nu te cercetează, singur îți pui ție hotare. Nu mă aflu în fața ta, dar cuvântul meu este înrădăcinat în sufletul tău şi învățătura mea îți preocupă mintea. Aşadar n-ai păzit povața mea? Vino s-o asculți iarăşi şi străduieşte-te acum s-o păzeşti. Dacă pui un leac pe rana ta şi n-o vindecă în prima zi, nu-l vei pune şi în ziua următoare? Dacă tăietorul de lemne, care vrea să taie un stejar, nu reuşeşte să-l taie din prima lovitură, nu va lovi şi a doua, şi a cincia, şi a zecea oară? Fă şi tu la fel.

Acestea le spun nu pentru a mări trândăvia ta, ci, dimpotrivă, ca să te fac mai binevoitor şi mai atent. N-ai venit până acum la biserică? Vino de astăzi. Ai venit şi

te-ai învrednicit să-L întâlneşti pe Hristos? Nu pleca până nu se termină slujba. Dacă pleci înainte de a se termina, eşti vinovat la fel ca un fugar. Atâtea zile, atâta timp cheltuieşti pentru satisfacerea dorințelor tale pământeşti, şi nu poți dedica un ceas-două nevoilor tale duhovniceşti şi lui Dumnezeu? Te duci la teatru şi, până nu se termină piesa, nu pleci. Intri în biserică, în casa Domnului, şi întorci spatele Preacuratelor Taine? Fie-ți teamă măcar de cel care a spus: *„Cel ce-L nesocoteşte pe Dumnezeu, îl va nesocoti şi Acela pe el”* (Parafrază la Proverbe 13, 13).

Dar şi cât stai în biserică purtarea ta este necuviincioasă. Dacă te prezinți în fața unui stăpân lumesc pentru vreo treabă, nu cutezi nici să zâmbeşti. Şi când stai în fața Stăpânului universului, râzi fără frică şi fără ruşine? În felul acesta Îl mânii mai mult decât prin alte păcate ale tale. Căci Dumnezeu nu se scârbeşte atât de cei care păcătuiesc, cât de cei care nu se ruşinează după săvârşirea păcatului.

Ce faci acolo, omule? Te afli în biserică şi te uiți la frumusețile femeieşti? Cum pângăreşti în asemenea fel templul lui Dumnezeu? Crezi că biserica este piață sau, ceva şi mai rău, bordel? În piață, desigur, ți-e ruşine să priveşti viclean o femeie; şi în biserică, tocmai în ceasul în care Domnul îți vorbeşte, îndemnându-te să te depărtezi de asemenea păcat – căci *„oricine se uită la o femeie”* zice, *„spre a o pofti a şi desfrânat cu ea în inima lui”* (Matei 5, 28) – îți învârți privirile pe organele nelegiuirii şi cu inima vizitezi atelierul desfrâului? Mai bine să fi fost orb, decât să-ți foloseşti în felul acesta ochii. Gândeşte-te, omule, în fața cui stai în ceasul slujbei şi împreună cu cine – cu heruvimii, serafimii, cu toate puterile cereşti. Dă-ți seama cu cine

psalmodiezi şi te rogi. Ca să-ți revii e de-ajuns să-ți aduci aminte că, în vreme ce ai trup material, te-ai învrednicit să-I aduci cântări Domnului împreună cu îngerii cei nemateriali.

Aşadar să nu participi cu nepăsare la acea cântare sfântă. Să nu ai în minte gânduri pătimaşe. Alungă orice cuget pământesc şi urcă cu mintea la cer, lângă tronul lui Dumnezeu. Zboară acolo împreună cu serafimii, dă din aripi împreună cu heruvimii, psalmodiază imnuri închinate Preasfintei Treimi.

Şi când va veni vremea sfintei împărtăşanii gândeşte-te, ce greşeală ai îndreptat, ce virtute ai izbutit, ce păcat ai şters prin spovedanie, în ce ai devenit mai bun? Dacă conştiința te înştiințează că te-ai străduit îndeajuns pentru vindecarea rănilor tale sufleteşti, dacă ai făcut ceva mai mult decât postul, împărtăşeşte-te cu frică de Dumnezeu. Altfel, stai departe de Preacuratele Taine. Şi când te vei curăța de toate păcatele tale, atunci să te apropii. Căci cel care nu posteşte este firesc să fie iertat, aducând ca justificare boala sau slăbiciunea trupească. Însă cel care nu şi-a îndreptat păcatele, e cu neputință să găsească justificare.

Dacă, de pildă, Dumnezeu îți va cere socoteală pentru nepăsarea sau necuviința pe care o arăți la slujbele bisericii, ce vei face? Iată, în ceasul când îți vorbeşte Dumnezeu, tu, în loc să te rogi, ai început cu cel de lângă tine o discuție în şoaptă, despre lucruri nefolositoare. Şi chiar dacă Dumnezeu ar trece cu vederea toate celelalte păcate ale noastre, acesta e de ajuns pentru a pierde mântuirea. Să nu crezi că e o greşeală mică. Pentru a pricepe gravitatea lui, gândeşte-te ce se întâmplă în cazul analog al oamenilor. Să presupunem că discuți cu o persoană oficială sau cu un

prieten bun de-al tău. Şi în vreme ce acela îţi vorbeşte, tu întorci capul cu nepăsare şi începi să discuţi cu altcineva. Cel cu care vorbeşti nu va fi jignit de această necuviinţă a ta? Nu se va mânia? Nu-ţi va cere socoteală? Dumnezeu însă, deşi este jignit în fiecare zi într-un mod mult mai rău, şi nu numai de doi-trei oameni, ci aproape de noi toţi, ne îngăduie cu îndelungă-răbdare. Cât despre cei care nu vin deloc la slujbe, aş vrea să ştiu unde se află în acel ceas sfânt. Dar cred că ştiu bine asta. Sau se ocupă cu lucruri necuvioase şi zadarnice, sau sunt afundaţi în grijile lumeşti. În ambele situaţii însă, sunt de neiertat. Pentru primii acest lucru este vădit şi nu mai are nevoie de dovezi. Dar şi ultimii, care aduc ca justificare pentru absenţa lor treburile familiale, şi aceştia sunt de neiertat, pentru că preferă pe cele pământeşti în locul celor cereşti, pe cele trecătoare în locul celor veşnice, pe cele materiale în locul celor duhovniceşti.

Aş vrea, dacă aş putea, să vă arăt sufletele celor care nu merg la biserică, care nu participă la Sfintele Taine, care nu-L ascultă pe Dumnezeu; şi le-aţi vedea murdare şi respingătoare. Aşa cum trupurile nespălate sunt pline de mizerie şi duhoare, la fel şi sufletele care nu se curăţesc prin spovedanie, prin sfânta împărtăşanie şi prin învăţătură duhovnicească, sunt pătate de păcat. Aşa cum ogoarele nearate se umplu de buruieni, la fel şi sufletele necultivate duhovniceşte se umplu de mărăcinii răutăţii.

Dacă noi, care mergem la biserică, participăm la Sfintele Taine şi ascultăm Evanghelia, cu greu ne înfrânăm mânia, cu greu ne izgonim invidia din inimă, cu greu ne controlăm instinctele păcătoase, cu greu ne împotrivim poftelor rele, cu greu domesticim fiarele

sălbatice ale patimilor, atunci ce vor face cei care nu calcă aproape niciodată pe la biserică?

Există însă şi o altă chestiune: Mulți se împărtăşesc o dată pe an, alții de două ori, alții de mai multe ori. Pe care dintre ei îi vom ferici mai mult? Pe cei care se împărtăşesc o dată, pe cei care se împărtăşesc de câteva ori sau pe cei care se împărtăşesc de mai multe ori? Nici pe unii nici pe alții, ci pe cei care se apropie de sfântul potir cu conştiința curată, cu inima neprihănită, cu trăire lipsită de reproşuri. Aceştia se pot împărtăşi mereu. Ceilalți însă, păcătoşii nepocăiți, să stea departe de Preacuratele Taine, căci altfel îşi pregătesc lor răutate şi osândă.

Se întâmplă deci şi aici ca şi cu un aliment care, deşi din natura lui este hrănitor şi folositor, dacă este consumat de un om bolnav de stomac, îl vatămă. Adică te bucuri de hrana cerească, iei parte la adunarea duhovnicească a Împăratului Hristos şi te tăvăleşti iar prin noroi? Te ungi cu mir şi te întorci în mizerie? Ai un an de când nu te-ai împărtăşit şi, după ce trece o săptămână, cazi din nou în păcatele de mai înainte? Spune-mi, dacă după o boală îndelungată te faci bine şi în continuare faci aceleaşi greşeli care au condus la producerea bolii tale, nu este zadarnică truda pe care ai depus-o pentru a te vindeca? Dacă lucrurile fireşti se schimbă, cu atât mai mult cele care depind de voia noastră. Cum îndrăzneşti, aşadar, să primeşti în tine Preacuratul Trup al lui Hristos având sufletul pătat, în vreme ce nu vrei să mănânci nimic până nu te speli pe mâini?

Sfântul Apostol spune: *„Oricine va mânca pâinea sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi față de Trupul şi de Sângele Domnului... şi osândă*

îşi mănâncă şi bea” (I Corinteni 11; 27, 29). Adică va fi pedepsit la fel de aspru ca şi cei ce L-au răstignit pe Hristos, căci şi ei s-au făcut vinovați față de Trupul Său.

Asta vă sperie, ştiu, vă cutremură, muşcă din conştiința voastră. Dar muşcă şi din conştiința mea, cel care spun acestea. Rănile sunt la fel, de aceea folosesc aceleaşi leacuri, atât pentru voi, cât şi pentru mine. Din înțelepciunea şi din iubirea de oameni a lui Dumnezeu face parte şi asta, adică faptul că aceloraşi legi fireşti se supun atât cel care vorbeşte cât şi cei ce-l ascultă, şi că toți sunt la fel de responsabili când săvârşesc vreun păcat. De ce? Am spus şi mai înainte. Pentru ca în felul acesta să se smerească şi propovăduitorul cuvântului dumnezeiesc. Ca să judece cu cumpătare. Ca să fie îngăduitor față de cei ce păcătuiesc. Ca să cugete la slăbiciunea lui şi să nu devină sever în cercetarea păcătoşilor.

Cu toate acestea, mulți n-au putut să ridice nici povara uşoară a cercetărilor reținute pe care le-am făcut asupra celor care se împărtăşesc cu nevrednicie. Astfel, după slujbă, au apărut în fața mea, ca să-mi spună cu neplăcere şi furie: „Aşadar ne alungi din biserică? Ne lipseşti de sfânta împărtăşanie?” Nu, nu vă alung. Ba dimpotrivă, vă aduc mai aproape de ea. Căci teama de pedeapsă ne pătrunde în conştiință şi acționează precum flacăra asupra cerii: topeşte şi nimiceşte păcatele noastre, pentru că rămâne neîncetat acolo, făcând astfel sufletul nostru mai strălucitor şi dăruindu-i mai mare îndrăzneală la Dumnezeu. Şi aşa cum doctorul care le dă bolnavilor leacuri amare îi scapă de microbii bolii, deschizându-le astfel pofta de mâncare şi făcându-i să-şi dorească mâncarea, la fel şi dascălul duhovnicesc, care spune cuvinte amare, îi dă conştiinței prilejul de a

respira cu uşurinţă şi-l pregăteşte pe om să guste cu mare bucurie Trupul Domnului.

Adevărat spunea fericitul Pavel: *„Ascultaţi de mai-marii voştri şi supuneţi-vă lor, că ei priveghează pentru sufletele voastre, ca unii ce au să dea seamă de ele”* (Evrei 13, 17). Tu ai grijă doar de treburile tale; şi după ce le aranjezi bine, nu te mai preocupă alt gând. Preotul însă, dacă dincolo de viaţa lui nu se va îngriji şi de a ta cu aceeaşi sârguinţă, se va afla cu păcătoşii în iad. Şi deseori, în vreme ce pentru păcatele sale nu este pedepsit, îşi pierde sufletul pentru păcatele altora, pe care nu s-a îngrijit să-i îndrepteze.

Aşadar, după ce am vorbit cu atâta asprime celor care se împărtăşesc cu nevrednicie, trebuie să spun două vorbe şi celor care diaconesc la Preacuratele Taine. Voi, preoţii, trebuie să daţi aceste daruri sfinte cu multă luare-aminte, altfel veţi ajunge în iad. Dacă ştiţi că cineva a săvârşit păcat şi rămâne nepocăit, nu-i îngăduiţi să ia parte la cina pascală. Chiar de-ar fi general, chiar de-ar fi domnitor, chiar de-ar fi însuşi împăratul. Dacă se apropie fără a fi vrednic, îndepărtaţi-l. Voi aveţi putere mai mare decât acela. Nu vă fie teamă de el, orice rang ar avea. De Dumnezeu să vă fie teamă, nu de om. Altfel, şi omul vă va lua în râs şi pe Dumnezeu Îl veţi întrista. Oricum, în cazul în care nu îndrăzniţi să faceţi acest lucru, nu şovăiţi să mi-l încredinţaţi mie. Iar eu nu voi îngădui să se întâmple asemenea necuviinţe. Voi prefera să mor, decât să împărtăşesc un nevrednic cu Trupul lui Hristos. E mai de folos să-şi piardă cineva viaţa pentru Hristos, decât să-şi salveze viaţa de aici şi să fie lipsit pentru totdeauna de Dumnezeu.

Pronia lui Dumnezeu

Din ce cauză Dumnezeu nu-l nimiceşte pe vrăjmaşul oamenilor, diavolul, care i-a înşelat pe Adam şi Eva şi continuă să ne războiască sălbatic pe toţi? Este o întrebare şi totodată un reproş al multora.

Reproşul aceasta ar fi fost just dacă diavolul ne-ar fi cucerit prin forţă. Dar de vreme ce nu are nici o putere să ne tragă cu forţa în păcat, de vreme ce numai prin conlucrarea noastră îşi poate izbuti scopurile, de vreme ce de noi depinde dacă facem voia lui, atunci de ce vrem să piară pricina izbânzii noastre în lupta împotriva lui, condiţia triumfului şi a încununării noastre?

Chiar şi în cazul fantastic că diavolul ar putea să-i biruie pe toţi oamenii şi să-i ducă la pieire, iarăşi n-ar trebui să ne întrebăm de ce Dumnezeu l-a lăsat să săvârşească în chip liber lucrarea sa distrugătoare. Căci de noi depinde biruinţa lui şi stăpânirea pe care o are peste noi. Cu voia noastră devenim sclavii lui, nu forţat. Asta o dovedesc cei care l-au biruit până astăzi. Şi nu sunt puţini. Dar şi în viitor vor exista mulţi care-l vor învinge. Desigur, nu toţi. Însă tocmai de aceea, este foarte corect şi drept ca luptătorii viteji să găsească ocazii prin care să-şi arate buna lor intenţie iar trândavii să fie pedepsiţi, decât să fie vătămaţi primii de dragul celor din urmă. Molâul şi nepăsătorul nu este vătămat de adversarul lui, ci de trândăvia sa. Aşadar de ce să-l nimicească Dumnezeu pe diavol, lipsindu-i astfel pe viteji, de dragul celor vicioşi, de putinţa de a săvârşi fapte de bărbăţie?

Cugetând în felul acesta, am putea acuza şi ochii, deoarece prin ei mulți poftesc la trupuri străine şi cad în desfrânare, dar şi gura, întrucât cu ea unii hulesc şi spun vorbe rele. Aşadar nu cumva oamenii ar fi trebuit să fie făcuți fără ochi şi limbă? Dar atunci să ne tăiem şi mâinile, care făptuiesc atâtea crime, şi picioarele, care aleargă la păcat. Să ne tăiem şi urechile, care ascultă povestiri viclene şi-i transmit sufletului mizeria gândurilor. Însă după ce se întâmplă toate acestea, va trebui să dispară şi hrana şi băuturile şi cerul şi pământul şi marea şi întregul univers. Adevărat, de ce mai e nevoie de lucrurile materiale, când omul, pentru care Dumnezeu le-a creat pe toate, se va fi ciopârțit atât de jalnic? Vezi la ce concluzii comice şi fără rost conduce acest şir de cugete?

Diavolul este rău pentru el însuşi, nu pentru noi. Pentru că noi, dacă vrem, multe avem de câştigat de la el, desigur fără voia lui. Astfel, minunea devine şi mai mare şi dovedeşte nemărginita iubire de oameni a lui Dumnezeu, căci, când noi ne îmbunătățim, diavolul se întristează şi suferă; iar când îmbunătățirea noastră se datorează chiar lui, atunci nu mai poate îndura nenorocirea în care a căzut şi se înăbuşă în răutatea lui.

Unii spun că diavolul nu i-ar fi amăgit pe primii oameni dacă nu i-ar fi îngăduit-o Dumnezeu. Ce le vom răspunde? Că, dacă nu se întâmpla aceasta, Adam n-ar fi aflat nicicând cât de mari erau bunătățile în care se desfăta, nicicând nu s-ar fi izbăvit de superficialitatea şi de neştiința lui. Căci cel care se consideră pe el atât de important, încât ar putea deveni chiar Dumnezeu, spuneți-mi, ce n-ar îndrăzni un asemenea om să facă dacă n-ar fi cumințit în vreun fel?

Să ne închipuim însă că diavolul n-ar fi apărut deloc. În cazul acesta, oare, ar fi rămas Adam fără de păcat? Aproape cu neputință. Cel ce atât de uşor a fost amăgit de o femeie, degrabă ar fi căzut singur în păcat, chiar dacă n-ar fi existat diavolul. Cel ce atât de lesne a fost înşelat de altul, cu siguranță că şi înainte de înşelare era neatent şi naiv. Diavolul n-ar fi reuşit nimic dacă Adam ar fi fost atent şi înțelept.

Atunci de ce i-a dat Dumnezeu această poruncă lui Adam, dacă ştia că o va călca? Dar tocmai faptul că i-a dat această poruncă este dovada interesului Său pentru om, interes care se arată mult mai mare decât dacă n-o dădea. Să presupunem că Adam n-ar fi primit nici o poruncă de la Dumnezeu, ci ar fi rămas în rai trăind în desfătare şi bunătăți nesfârşite. Oare moliciunea şi trândăvia provenite din desfătarea aceasta l-ar fi condus la ceva mai rău sau mai bun? Este evident pentru oricine, cred, că ar fi ajuns pe crestele răutății, dacă n-ar fi avut nici o grijă şi nici o limită. Căci, deşi nu era încă încredințat de nemurirea lui, ajunsese la o asemenea mândrie şi necumpătare, încât nădăjduia să devină Dumnezeu, cu toate că nu avea nici o dovadă că diavolul, care i-a făgăduit asta, era vrednic de crezare. Vă dați seama în ce punct de nechibzuință ar fi ajuns, dacă ar fi fost sigur de nemurirea lui? Ar fi existat păcat pe care să nu-l facă? Ar fi ascultat vreodată de vreo poruncă a lui Dumnezeu? O poruncă a primit de la Domnul şi L-a nesocotit atât de mult. Dacă nu i-ar fi dat nici o poruncă, ar fi uitat degrabă că este făptura Lui.

Dacă aici, pe pământ, societatea noastră nu i-ar fi pedepsit pe nici unul din oamenii răi şi nu i-ar fi cinstit pe nici unul din oamenii buni, cei care nu cred în Învierea şi în a Doua Venire a lui Hristos s-ar fi

îndepărtat mult de virtute, care este însoțită de multe probleme, şi ar fi preferat răutatea, care dăruieşte multe desfătări. Iar dacă aici, în viața pământească, fiecare om s-ar fi bucurat de bunătăți după vrednicia lui, atunci cei mai mulți ar fi considerat Judecata viitoare improbabilă şi de prisos.

Aşadar, ca să nu vă îndoiți de adevărul Judecății viitoare şi pentru ca oamenii să nu devină mai răi, nesocotind acest adevăr, de aceea Dumnezeu şi în viața de acum pe mulți oameni răi îi pedepseşte şi pe mulți oameni buni îi răsplăteşte. Faptul că nu-i răsplăteşte pe toți cei buni ne încredințează de învățătura despre Judecata viitoare. Iar faptul că pe unii oameni răi nu-i pedepseşte înainte de Judecata viitoare îi trezeşte pe cei care s-au afundat în somnul nepăsării şi al trândăviei. Astfel, pedepsindu-i pe cei răi, îi face pe mulți alții să se ferească de păcat, de teamă ca nu cumva să pățească şi ei la fel; dar şi nerăsplătindu-i pe mulți oameni buni, îi face să se gândească că vor fi răsplătiți într-o altă vreme.

De aceea nici pe Cain Dumnezeu nu l-a pedepsit cu moartea imediat după uciderea fratelui său, ci l-a lăsat să cutreiere pământul suspinând şi tremurând, astfel încât toți cei ce au venit după el, văzând urmările faptelor lui, să ia pildă şi să se cumințească. Dacă ar fi auzit că un oarecare Cain, care l-a ucis pe fratele său, a fost omorât pentru crima lui, n-ar fi dat atâta importanță evenimentului, poate că s-ar fi şi îndoit de asta. Acum însă, când după atâția ani îl vedeau viu, cum se chinuie jalnic, acum când atât de mulți martori au văzut şi au adeverit pedeapsa lui, evenimentul a devenit neîndoielnic şi crezut de toți oamenii cu bunăvoință, atât din epoca aceea cât şi din cele care au urmat. De altfel,

dacă Dumnezeu l-ar fi omorât, nu i-ar fi dat timp şi prilej de pocăinţă. În fine, prin pedeapsa provizorie pe care i-a dat-o aici, i-a făcut mai uşoară suferinţa veşnică care-l aşteaptă dincolo; căci necazurile şi pedepsele la care suntem supuşi în viaţa de aici micşorează mult chinurile vieţii de dincolo.

Aşadar de aceea, Dumnezeu nu-i pedepseşte de obicei pe toţi împreună, pe câţi sunt vrednici de aceeaşi pedeapsă, ci doar pe puţini dintre ei, încât ceilalţi, văzând nenorocirile acelora, să se pocăiască şi să se îndrepteze. Uneori, însă, îi pedepseşte şi pe toţi împreună, după cum s-a întâmplat la potopul lui Noe, pe de o parte pentru ca păcătoşii să fie împiedicaţi să facă şi mai multe păcate, şi pe de altă parte pentru ca urmaşii lor să se folosească, scăpând de pilda rea a dascălilor fărădelegii. Căci dacă oamenii săvârşesc multe rele neavând pe cineva drept pildă, ce-ar face dacă ar exista unii care i-ar îndemna la fapte păcătoase?

Să fim siguri, deci, că toate sunt iconomisite de Dumnezeu numai spre binele nostru. Însă felul în care sunt iconomisite să nu-l căutăm. Nici să ne supărăm şi să ne necăjim că nu-l cunoaştem. Nu e posibil să ştim astfel de lucruri, şi nici nu ne e de vreun folos să le cunoaştem, atât pentru că suntem muritori, cât şi pentru că vom ajunge repede la nebunie. Dumnezeu vrea să se pocăiască şi să se mântuiască şi cei care nu cred în Dânsul. El Însuşi o spune: *„N-am venit să-i chem pe cei drepţi la pocăinţă, ci pe cei păcătoşi”* (Matei 9, 13). Dar chiar şi când nu vor să se îndrepteze şi să cunoască adevărul, nici atunci nu-i părăseşte. Deşi cu voia lor se lipsesc de viaţa veşnică, Dumnezeu le oferă toate cele necesare pentru viaţa pământească, răsărind soarele Lui şi peste cei buni şi peste cei răi, trimiţând ploaie şi celor

drepți şi celor nedrepți şi, în general, dându-le tuturor cele de trebuință pentru a trăi. Aşadar dacă Domnul arată atâta grijă pentru vrăjmaşii Lui, cum îi va trece cu vederea pe cei care-L iubesc şi-L urmează?

Astfel, când vedem dezordine şi tulburare şi aşa-zise nedreptăți, să nu cârtim împotriva lui Dumnezeu, căci în viața de aici nimic nu se face fără pronia Lui. În realitate lipsa de orânduială şi tulburarea se află nu în evenimentele exterioare, ci în cugetul nostru. Atâta vreme cât cugetul rămâne tulburat de patimi, nicăieri nu va vedea ordine şi armonie. Aşa cum ochii, când sunt bolnavi, şi în miezul zilei văd totul întunecat, iar când sunt sănătoşi chiar şi noaptea călăuzesc bine trupul, la fel şi mintea noastră, când este sănătoasă pe toate le vede bine, dar când este bolnavă, chiar în cer dac-ai înălța-o, şi acolo găseşte dezordine şi tulburare.

De aceea, repet, Dumnezeu nici nu-i lasă pe toți să plece nepedepsiți din viața aceasta, ca să nu credem că nu există pronie dumnezeiască, nici socoteală nu cere de la toți, ca să nu credem că nu există înviere şi Judecată viitoare. Pe diavol, iarăşi, îl lasă să ne războiască, pentru ca, odată cu trecerea timpului să nu ajungem la liniştire, să nu cădem în trândăvie şi moleşeală, ca să ne aflăm mereu pregătiți de luptă, ca să fim în orice clipă veghetori şi atenți. Dar chiar şi focul gheenei l-a făcut Dumnezeu pentru mântuirea noastră, ca să ne dea motiv de luptă şi pricină de încununare, ca să ne atragă în împărăția cerurilor prin frica chinurilor veşnice şi prin străduința evitării lor.

Aşadar dacă faci ceva bun şi nu eşti răsplătit pentru el în viața de acum să nu te întristezi; răsplata te aşteaptă în viața de dincolo, şi desigur o răsplată mult mai mare. Iar dacă faci ceva rău şi nu eşti pedepsit

pentru asta, nu te bucura; acolo te aşteaptă pedeapsa, dacă nu te vei schimba şi nu vei deveni mai bun.

Te tulburi şi te necăjeşti pentru că-i vezi pe mulți trăind în fericire şi desfătare, deşi sunt oameni răi şi păcătoşi? Adică suferi datorită îngăduinței şi îndelung-răbdării lui Dumnezeu? Spune-mi, câți fură, câți nedreptățesc, câți ucid? Nu cumva pentru aceştia îl osândim pe judecător? Nicicând! Îl vom osândi numai dacă, după ce vinovații sunt prinşi şi duşi în fața lui, acela îi găseşte nevinovați. Deci cum îi ceri socoteală judecătorului înainte ca criminalii să fie judecați de el? Dar să-ți spun şi altceva? Gândeşte-te ce ai făcut tu în viață, omule! Cercetează-ți bine conştiința. Atunci nu numai că nu te vei mândri cu faptele tale, dar şi părerea ți-o vei schimba, şi iubirea de oameni a lui Dumnezeu o vei accepta, şi îndelung-răbdarea Lui o vei mărturisi, şi de neținerea Sa de minte a răului te vei minuna. Căci dacă ne-ar fi pedepsit pe fiecare dintre noi îndată ce păcătuiam, neamul omenesc ar dispărut cu mult înaintea noastră.

Să nu ne împuținăm la suflet, pentru că nu ne îngrijim doar noi de mântuirea noastră, ci cu mult mai mult Acela care ne-a creat; nu ne pasă doar nouă de viața noastră, cât Îi pasă Aceluia Care ne-a dăruit viața. Astfel, nici în necazuri nu-i lasă mereu pe oameni Dumnezeu, ca să nu se împuținеze la suflet, nici în trai bun, ca să nu devină trândavi, ci prin alternarea diferitelor stări urmăreşte mereu mântuirea lor.

Dacă o corabie nu poate pluti pe mare fără cârmaci, pentru că va naufragia, e cu putință ca lumea întreagă să rămână necârmuită din clipa zidirii ei? Lasă o corabie pe mare doar pentru o zi fără căpitan şi echipaj, şi-o vei vedea scufundându-se. Lasă neîngrijită

doar pentru două zile o colibă mică, pe care-ai construit-o în via ta pentru nevoile culesului, şi-o vei vedea năruindu-se. Corabia deci nu poate călători fără cârmaci. Coliba nu poate sta în picioare fără îngrijire. O zidire atât de mare, atât de complexă şi atât de vrednică de admirat cum este universul, cum ar fi rămas întreagă şi cum ar fi funcționat mii de ani fără pronie? Priveşte nemărginirea cerului cu nenumăratele stele, priveşte frumusețea pământului cu toate animalele şi plantele lui, şi strigă din inimă: *„Cât de mărite sunt lucrurile Tale, Doamne, pe toate-ntru înțelepciune le-ai făcut”* (Psalmi 103, 24).

Vedem un tăietor de lemne făcându-şi treaba şi nu-i cerem socoteală pentru asta. Vedem un doctor arzând răni, tăind mădulare, chinuind cu regim istovitor vreun bolnav, şi nu-l întrebăm de ce face toate acestea. Tăietorului de lemne, doctorului şi altor oameni le arătăm încredere şi primim tăcut, fără să cercetăm şi fără să cârtim ceea ce fac ei. Însă nemuritorului şi preaînțeleptului Dumnezeu nu-I arătăm încredere şi vrem să-I punem la îndoială minunatele Sale lucrări, de multe ori îndrăznind chiar să-L acuzăm de nedreptate! Iar să dăm bani săracilor sau să-i apărăm pe cei nedreptățiți nu ne hotărâm uşor, cercetăm însă cu stăruință – şi din păcate, aproape mereu cu dispoziție de rea-credință – de ce Dumnezeu îngăduie ca unul să fie bogat, altul sărac iar altul sărac lipit pământului. Nu ne plecăm mai bine capetele, nu ne osândim pe noi înşine, nu punem frâu limbii noastre, nu ne adunăm mintea şi nu ne întoarcem curiozitatea asupra vieții şi lucrărilor noastre? Să cercetăm cu atenție faptele noastre şi să ne preocupăm de păcatele pe care le-am săvârşit. Dacă suntem cercetători şi puşi pe fapte mari, să cerem de la

sinele nostru socoteală pentru câte rele am spus şi am făcut. Însă în loc să facem aşa, Îl aşezăm pe Dumnezeu în scaunul acuzaților şi-L judecăm, adăugând astfel şi un alt păcat mulțimii de păcate pe care le-am săvârşit şi pregătindu-ne osândirea veşnică, de care mă rog să fim izbăviți, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru Iisus Hristos.

Puterea şi slava

Sfântul împărat Constantin cel Mare (324-37), când câțiva oameni au aruncat cu pietre în statuia lui iar alții l-au îndemnat să-i pedepsească, spunând că a fost distrusă complet fața statuii, şi-a ridicat privirea, a zâmbit netulburat şi a spus: „Văd că n-am nici o rană. Şi capul şi fața îmi sunt neatinse”. Auzind răspunsul lui, aceia care îl îndemnau să-i pedepsească pe vinovați s-au înroşit de ruşine şi au tăcut.

Dacă împăratul Constantin cel Mare a câştigat atâta prețuire de la oameni pentru cuvintele acelea, gândiți-vă cât l-a cinstit iubitorul de oameni Dumnezeu! Căci adevăratul stăpânitor este cel care-şi poate înfrâna mânia, invidia şi iubirea de plăceri, cel ce ține legea lui Dumnezeu, cel ce-şi păzeşte mintea liberă şi nu lasă patimile să-i cuprindă sufletul. Pe un astfel de om cu mare plăcere l-aş vedea conducător al întregii lumi. Pentru că cel care cârmuieşte cu cugetul peste patimile sufletului, lesne va putea să-i conducă pe oameni după legea lui Dumnezeu, cu dreptate, iubire de oameni şi jertfire de sine. Dimpotrivă, conducătorul care este rob al patimilor şi al plăcerilor, nu numai că este batjocorit şi scârbit de oamenii pe care-i conduce, dar nici nu-şi poate exercita cum trebuie puterea. Şi, adevărat, cum îi poate conduce pe alții de vreme ce nu se poate conduce pe sine?

Nu trebuie, aşadar, ca cineva să aibă ca scop al vieții sale urcarea pe tronul puterii şi dobândirea de cinstiri, ci cum să devină om virtuos şi învățat. Puterea,

de multe ori, ne târăşte în lucrări potrivnice legii lui Dumnezeu. Astfel, dacă deținem o funcție de conducere, avem nevoie de multă mărinimie, ca să administrăm bine treburile şi să nu fim orbiți de mândrie, care izvorăşte din slavă.

Cel neînsemnat şi lipsit de slavă cugetă, fără să vrea, la schimbarea stărilor omului şi la zădărnicia lucrurilor omeneşti. Cel cunoscut şi slăvit se aseamănă celui care, în vreme ce locuieşte cu o femeie tânără şi frumoasă, şi-a făgăduit să n-o privească niciodată cu dorință vicleană. E cu putință asta?

Aşadar aşa se întâmplă şi cu puterea. De aceea în mulți a născut îngâmfare, aroganță, a iscat mânie, a dezlegat limba şi a ațâțat patimile, aşa cum vântul puternic ațâță focul, afundându-i în cele din urmă în adâncimile cumplite ale răutății. Astfel, ofițerii care nu trăiesc cum se cuvine, cu decență, seriozitate şi cu conştientizarea răspunderii lor, îşi aduc singuri asupra lor nimicirea. Desigur, cu cât rangul lor este mai înalt, cu atât mai mari sunt primejdiile care-i amenință. Nu uitați că poporul îi judecă în fiecare clipă. Şi având un judecător atât de sever, nu pot sta nici o clipă, nu se pot odihni nici un moment. Şi cel mai rău este că, chiar dacă ar avea izbânzi nesfârşite, cu greu vor intra în împărăția cerurilor.

Dacă a răbda o jignire este o izbândă duhovnicească vrednică de laudă, a nu te lăsa târât în fapte rele în vreme ce ai putere asupra altora şi eşti slăvit dovedeşte că ai minte înțeleaptă şi inimă mare. Vrei să dobândeşti prețuire? Fereşte-te de slavă. Alergi după ea? O vei pierde şi pe cea pe care-o ai.

Privind desenul unei pâini, oricât ți-ar fi de foame, nu te vei putea sătura. La fel de mincinoase sunt toate bunătățile vieții de aici, în comparație cu cele din viața

de dincolo. Cei care spun că au gustat toate desfătările vieții de aici vor fi lipsiți de toate desfătările cereşti. Adam, urmărind să se bucure de o cinste mai mare, a căzut şi din cea pe care o avea. Şi mulți alții, dorind să dobândească multe, le-au pierdut şi pe cele puține.

Aşa sunt lucrurile omeneşti şi împrejurările; cu cât ne urcă mai tare, cu atât mai dureroasă este căderea pe care ne-o pregătesc. De aceea nici o casă de oameni simpli nu este plină de atâtea nenorociri precum sunt palatele împăraților.

Spune-mi, îl invidiezi pe semenul tău pentru că vezi cum este cinstit şi slăvit de oameni? Şi nu te gândeşti cât de uşor pier cinstirea şi slava şi câtă nefericire le urmează deseori? Însă cel mai rău lucru pe care-l pățeşte cineva este că mulțumirea pe care acestea o dăruiesc dispare înainte de a se ivi binele, iar nenorocirile pe care le provoacă rămân nemuritoare.

Cutare, îmi vei spune, are mare înrâurire asupra împăratului, are mare putere, poate face tot ce vrea, îi vatămă pe cei pe care-i urăşte şi săvârşeşte binefaceri celor care-l linguşesc. Ei, şi ce-i cu asta? Ție ce rău îți poate face? Să te lipsească de rangul pe care-l ai? Şi ce dacă? Dacă o face cu dreptate, îți este de folos, nu te vatămă. Căci nimic nu provoacă mai mult mânia lui Dumnezeu decât atunci când cineva se bucură de cinstiri fără să le merite. Iar dacă-ți ia rangul pe nedrept, atunci nedreptatea se va întoarce împotriva lui. Tu vei avea mare câştig. Fiindcă cel care pățeşte pe nedrept vreun rău şi rabdă cu bărbăție nedreptatea dobândeşte mare îndrăzneală la Dumnezeu.

Cel ce se supune stăpânirilor pământeşti, în realitate se supune lui Dumnezeu. Şi cel ce nu se supune stăpânirilor se împotriveşte lui Dumnezeu. Pentru că,

după cum spune Scriptura, *„nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de la Dumnezeu sunt rânduite”* (Romani 13, 1). Faptul că unii stăpânesc şi alţii sunt stăpâniţi, unii administrează şi alţii sunt administraţi, încât să nu facă fiecare ce vrea şi societatea noastră să nu devină ca o mare furtunoasă, este lucrarea înțelepciunii lui Dumnezeu. Izgoneşte-l pe cârmaci de la cârma corăbiei, şi o vor înghiţi valurile. Izgoneşte-l pe general de la conducerea oştirii, şi va fi nimicită de duşmani. Izgoneşte-i pe conducătorii unei societăți, şi aceasta va deveni junglă. Ceea ce sunt piroanele pentru întărirea unei case, aşa sunt şi conducătorii pentru buna funcționare a unei societăți şi a unei cetăți organizate.

Când un conducător este drept şi iubitor de oameni, atunci devine cu adevărat puternic şi iubit de popor. Nimic nu-i arată însuşirile sale de conducător, ca dragostea pe care o poartă pentru poporul pe care-l conduce. Vedeți cum şi un tată, nu este tată adevărat pentru că a contribuit la naşterea unui copil, ci mai ales pentru că-l iubeşte şi-l îngrijeşte cu blândețe.

Aşadar stăpânitorii să cârmuiască cu nepărtinire, cu dreptate şi frică de Dumnezeu, urmărind mereu binele poporului. Iar cetățenii să nu se împotrivească orânduirii pe care a întocmit-o Dumnezeu, căci altfel îşi vor atrage pedeapsă asupra lor. De stăpânire nu-i e frică celui ce face binele, ci celui ce face răul. Aşadar faceți cu toții binele, nu numai pentru a vă feri de pedeapsa stăpânirii, ci şi pentru că asta v-o impune conştiința voastră. Astfel, veți avea şi binecuvântarea Domnului şi veți moşteni şi împărăția cerurilor, cu harul şi iubirea de oameni a Domnului nostru.

Rugăciunea

Rugăciunea este un lucru foarte bun atunci când se face cu gând curat, adică atunci când Îi mulțumim lui Dumnezeu nu numai pentru că ne dă, dar şi pentru că nu ne dă ceea ce Îi cerem, pentru că şi binele şi răul sunt spre folosul nostru. Aşadar, chiar şi atunci când nu primim, primim prin faptul că n-am primit ceea ce nu este bine pentru noi. Există cazuri în care neîmplinirea unei cereri este mai folositoare. Şi atunci, ceea ce socotim că este un eşec e de fapt o izbândă.

De aceea, să nu ne întristăm când Dumnezeu întârzie să ne împlinească rugăciunile. Să nu ne pierdem răbdarea. Oare nu are prea bunul Dumnezeu puterea să ne dea ceea ce cerem, chiar înainte ca noi să formulăm cererea? Fireşte că are putere, dar aşteaptă de la noi un pretext să ne ajute cu dreaptă socotință. De aceea, prin rugăciunea noastră, să-I oferim lui Dumnezeu pretext să ne ajute şi să aşteptăm cu credință şi nădejde ca El să ne dăruiască bunătatea Sa cu înțelepciune. Ne-a dat ceea ce am cerut? Atunci să-I mulțumim. Nu ne-a dat? Să-I mulțumim şi în acest caz, pentru că noi nu cunoaştem, ca El, ce este bine pentru noi.

Trebuie să mai spunem, că de multe ori, Dumnezeu nu refuză o anumită cerere, ci doar întârzie împlinirea ei. De ce? Pentru că folosindu-Se de lipirea inimii noastre de acea dorință, ne trage mai aproape de El. De multe ori, părinții nu împlinesc dorințele copiilor lor, dar nu pentru că nu i-ar iubi, ci pentru a-i ține aproape de ei.

Cu alte cuvinte, rugăciunea noastră este eficientă dacă: - suntem vrednici să primim ceea ce cerem;

- cererea noastră este potrivită cu voia lui Dumnezeu;
- ne rugăm neîncetat;
- alergăm mereu la Dumnezeu;
- cerem ceea ce este de folos pentru noi.

Nici chiar drepții care se roagă lui Dumnezeu nu sunt ascultați dacă nu trebuie să fie ascultați. Cine este mai drept decât Apostolul Pavel? Şi totuşi, pentru că a cerut ceva ce nu îi era de folos, nu a fost ascultat. *De trei ori am rugat pe Domnul*, scrie acesta. Iar răspunsul lui Dumnezeu a fost: *Îți este de ajuns harul Meu* (2 Cor. 12: 8-9). Oare Moise nu era drept? *Ajunge! De acum să nu-Mi mai grăieşti de aceasta!*, i-a răspuns lui Domnul (Deut. 3, 26) atunci când Îi cerea să intre în Pământul Făgăduinței.

Dincolo de aceasta, mai există un lucru care face ca rugăciunea noastră să fie zadarnică, şi anume lipsa pocăinței. Ne rugăm, dar de la păcat nu ne înfrânăm. Astfel au făcut şi iudeii, de aceea Dumnezeu i-a spus proorocului Ieremia: *Tu însă nu te ruga pentru acest popor şi nu înălța rugăciune şi cerere pentru dânşii, nici nu mijloci înaintea Mea, că nu te voi asculta. Nu vezi tu ce fac ei prin cetățile lui Iuda şi pe ulițele Ierusalimului?* (Ier. 7, 16-17). I-a spus aşadar să nu se mai roage pentru ei, fiindcă nu s-au îndepărtat de păcat.

De asemenea, atunci când cerem să se împlinească un lucru rău duşmanilor noştri, nu numai că nu suntem ascultați, dar Îl şi mâniem pe Dumnezeu. Rugăciunea este un medicament, iar dacă nu ştim cum să luăm acest medicament, nu ne vom folosi niciodată de pe urma puterii sale.

Cât de bună este rugăciunea neîntreruptă aflăm de la femeia cananeeancă din Evanghelie, care nu înceta să strige *Miluieşte-mă, Doamne* (Matei 15, 22). În felul acesta, ceea ce li s-a refuzat apostolilor, s-a dat acestei femei, care a fost răsplătită pentru răbdarea ei. Vedeți, Dumnezeu preferă ca pentru problemele noastre personale să ne rugăm noi înşine, decât să se roage alții pentru noi.

Atunci când avem nevoie de anumiți oameni, trebuie să cheltuim mulți bani, să ne purtăm cu umilință, să împărțim vorbe de laudă şi să alergăm foarte mult, pentru că stăpânii acestei lumi nu numai că nu ne dau uşor ceea ce le cerem, dar, de obicei, nici nu ne primesc să vorbim cu ei. Trebuie mai întâi să ne apropiem de oamenii din apropierea acelora – secretari, funcționari, slujitori ş.a. –, să îi luăm cu binişorul, să ne rugăm de ei şi să le oferim daruri. În felul acesta, ei vor deveni mijlocitorii noştri pe lângă persoana care are puterea să ne rezolve problema noastră.

Dimpotrivă, Dumnezeu nu are nevoie de mijlocitori. Nu este nevoie ca alții să se roage pentru noi. El preferă să ne rugăm noi înşine. Iar dacă vede că ne rugăm cu credință şi răbdare, ne răsplăteşte fără să ne ceară nimic în schimb. Dar dacă abia ne rugăm, întârzie împlinirea cererii noastre, nu pentru că ne-ar disprețui, ci pentru că, aşa cum am mai spus, amânându-ne, ne ține aproape de El.

Aşadar, dacă cererea ți-a fost împlinită, mulțumeşte-I lui Dumnezeu. Dacă nu ți-a fost împlinită, nu te îndepărta de El, ca să fii auzit. De asemenea, dacă L-ai supărat cu păcatele tale, nu deznădăjdui. Atunci când superi un om, dar imediat după aceea te duci şi dimineața şi la amiază şi seara la el şi îi ceri iertare, nu-i

vei muia, oare, inima? Cu atât mai mult vei muia inima lui Dumnezeu, Care nu cunoaşte răutate, dacă dimineața, la amiază şi seara şi în fiecare ceas Îi vei cere să Se milostivească asupra ta.

Să ia aminte la cuvintele mele cei care se roagă fără vlagă şi se revoltă atunci când Domnul întârzie să le împlinească cererile. Eu le zic: „Rugați-vă la Dumnezeu", iar ei îmi răspund: „Ne-am rugat o dată, de două ori, de trei, de zece, de douăzeci de ori şi n-am primit nimic". Nu înceta să te rogi până ce nu primeşti ceea ce doreşti. Sau mai degrabă, nici când primeşti răspuns la cererea ta să nu încetezi să te rogi. Înainte să primeşti răspuns, să te rogi, iar după aceea, să mulțumeşti.

Mulți oameni intră în biserică, spun câteva rugăciuni şi apoi ies. Ies din biserică fără să ştie ce au spus. Buzele lor se mişcă, dar urechile lor nu ascultă. Dacă tu însuți nu asculți rugăciunea pe care o rosteşti, cum vrei să o asculte Dumnezeu? Zici: „Am îngenuncheat". Da, ai îngenuncheat, dar numai cu trupul, căci gândul tău zbura prin alte părți. Cu gura rosteai rugăciunea, iar cu mintea socoteai dobânzi, încheiai contracte, vindeai mărfuri, cumpărai proprietăți, te întâlneai cu prietenii tăi. Lucrul acesta se întâmplă pentru că diavolul, care ştie că prin rugăciune multe putem să dobândim, tocmai atunci vine şi ne seamănă gânduri în minte. De multe ori, stăm în patul nostru şi nu ne gândim la nimic; ne ducem la biserică să ne rugăm şi atunci mii de gânduri ne trec prin minte. În felul acesta, pierdem roadele rugăciunii noastre, plecând din locul de unde ne-am rugat cu mâna goală.

De aceea, în ceasul rugăciunii noastre, de fiecare dată când ne dăm seama că gândul nostru s-a îndepărtat

de Dumnezeu şi s-a apropiat de problemele de zi cu zi, să-l aducem înapoi şi să-l silim să rămână atent şi nedezlipit de înțelesurile rugăciunii. Dacă ne-am pierdut atenția, să spunem rugăciunea din nou, de la capăt, şi dacă iarăşi gândul nostru se îndepărtează, să spunem rugăciunea şi a treia oară, şi a patra oară. Să nu ne oprim din rugăciune până când nu am reuşit să o spunem toată, de la un capăt la celălalt, având cuget treaz şi netulburat. Iar când diavolul va înțelege că nu depunem armele, atunci va renunța şi el să mai lupte cu noi.

Atunci când ne înfățişăm cu vreo problemă dinaintea unui stăpân lumesc, suntem atât de atenți şi de concentrați, încât nu-i vedem nici pe cei din jur. În mintea noastră nu se mai află decât omul dinaintea căruia ne înfățişăm şi problema despre care vrem să-i vorbim. Cu atât mai mult ar trebui să ne purtăm la fel atunci când ne aflăm dinaintea preaînaltului Dumnezeu, ținând gândul lipit de rugăciune şi nelăsându-l să colinde pe unde vrea. Dacă limba noastră rosteşte cuvinte de rugăciune, iar în acelaşi timp mintea visează, nu avem nici un folos. Dimpotrivă, vom fi judecați pentru fapta noastră, pentru că ne-am purtat cu mai multă răbdare şi am vorbit mai limpede cu oamenii decât cu Domnul nostru. Şi chiar de n-am primi nimic de la Dumnezeu, faptul de a ne afla în continuă comunicare cu El nu este lucru puțin. Dacă trebuie să avem o anumită purtare atunci când vorbim cu un om plin de virtuți, cu atât mai bună trebuie să fie purtarea noastră când vorbim cu Creatorul, Binefăcătorul şi Mântuitorul nostru, chiar dacă nu ne dă ceea ce cerem.

De ce nu primim de le El ceea ce cerem? Vă mai spun încă o dată: pentru că, de obicei, Îi cerem lucruri vătămătoare pentru noi, crezând că sunt bune şi că ne

sunt de folos. Nu ştii, tu, omule, care ți-e interesul. Dar Cel Care ştie nu îți ascultă rugăciunea pentru că are mai multă grijă decât tine de mântuirea ta. Părinții, uneori, nu dau copiilor lor ceea ce ei le cer, nu pentru că nu-i iubesc, ci pentru că-i iubesc foarte mult. Cu atât mai mult la fel va proceda şi Dumnezeu, Care ne iubeşte mult mai mult decât părinții noştri şi ştie mai bine decât oricine ce este spre binele nostru.

De aceea, atunci când te osteneşti rugându-te, iar Dumnezeu nu te ascultă, să nu te plângi. Pe de altă parte, adu-ți aminte de câte ori nu ai auzit pe câte un sărac cerându-ți ajutor, şi nu l-ai băgat în seamă. Tu ai făcut aşa din neînduplecarea inimii tale, pe când Dumnezeu face din iubire de oameni. Tu nu vrei să fii judecat, deşi din pricina neînduplecării inimii nu ai ascultat cererea semenului tău. Atunci de ce-L judeci pe Dumnezeu, Care din iubire de oameni nu te ascultă?

Am spus mai înainte că folosul tău este mare şi atunci când rugăciunea nu îți este ascultată. De ce? Pentru că nu este cu neputință ca omul care se roagă fără încetare şi cu inima zdrobită, care îşi ridică gândul la cer şi îşi mărturiseşte cu smerenie păcatele sale, să păcătuiască dinaintea lui Dumnezeu, pentru că după o asemenea rugăciune se îndepărtează de la el orice grijă lumească şi dobândeşte aripi cu care se ridică deasupra patimilor.

Apele curgătoare nu dăruiesc plantelor atâta răcoare câtă dăruiesc lacrimile pomului rugăciunii, făcându-l să crească până la tronul lui Dumnezeu. Iar atunci cerescul Părinte ascultă rugăciunile noastre. Şi cum să nu asculte rugăciunea unui om care stă dinaintea Sa cu gândul neîmprăştiat, cu evlavie şi smerenie, care a ajuns cu mintea la cer, care a alungat orice gând

omenesc, orice grijă pământească şi orice pornire pătimaşă, venind în tainică comuniune cu El?

Da, în felul acesta trebuie să se roage creştinul. Mai întâi să-şi adune toate gândurile şi apoi să se roage cu insistență lui Dumnezeu. Nu este nevoie să spună vorbe fără număr. Ajung cuvintele puține şi simple. Răspunsul lui Dumnezeu la rugăciunile noastre nu depinde de mulțimea cuvintelor pe care le rostim, ci de curăția gândului şi a inimii noastre. Putem să ne încredințăm de acest lucru dacă citim cele scrise în Sfânta Scriptură despre Ana cea stearpă, mama proorocului Samuel. *Şi a dat făgăduință, zicând: „Atotputernice Doamne, Dumnezeule Savaot, de vei căuta la întristarea roabei Tale şi-ți vei aduce aminte de mine şi de nu vei uita pe roaba Ta, ci vei da roabei Tale un copil de parte bărbătească, îl voi da ție, şi nu va bea el nici vin, nici sicheră, nici brici nu se va atinge de capul lui”* (1 Regi 1, 11). Sunt acestea cuvinte multe? Nu. Şi totuşi, pentru că Ana s-a rugat din toată ființa ei şi cu inimă curată, mica ei rugăciune a fost ascultată. Deşi era stearpă, Dumnezeu a tămăduit neputința firii ei şi i-a deschis pântecele. În felul acesta, a izbăvit-o de dispreţul semenilor săi, făcând ca din pământ neroditor să crească grâu din belşug.

Aşadar, cel care se roagă, să nu spună cuvinte fără rost. De altfel, atât Hristos, cât şi Apostolul Pavel ne îndeamnă să ne rugăm des, cu rugăciune scurtă şi cu mici pauze, pentru că lungind rugăciunea, ne putem pierde atenția, dând astfel ocazia diavolului să se apropie de noi şi să ne umple mintea cu gânduri de la el. Dacă ne rugăm cu rugăciuni scurte şi dese, este mai uşor să ne concentrăm atenția şi să ne îndreptăm gândul spre Dumnezeu.

Vrei şi tu să înveți rugăciunea stăruitoare şi curată? Atunci vezi cum s-a rugat Ana. După ce a mâncat, s-a sculat de la masă şi nu s-a dus să se culce, nici să se odihnească, ci a intrat în cortul Domnului ca să se roage. De aici trag concluzia că nu-şi umplea pântecele, căci altfel nu ar fi putut să se roage, şi cu atât mai puțin cu lacrimi. Dacă noi, atunci când suntem flămânzi, cu greutate reuşim să ne rugăm, iar după ce mâncăm mult, nu putem să ne rugăm niciodată, atunci nici ea, care era femeie, nu s-ar fi putut ruga dacă ar fi mâncat bine.

Să ne fie ruşine nouă, bărbaților, care ne rugăm pentru Împărăția cerurilor şi în acelaşi timp, căscăm. Să ne fie ruşine de femeia aceea care se ruga şi plângea. Iată evlavia ei: *Ana vorbea în inima sa, iar buzele ei numai se mişcau, dar glasul nu i se auzea* (1 Regi 1, 13). Astfel trebuie să se arate dinaintea lui Dumnezeu cel care voieşte să dobândească ceva de la El: nu făcând gesturi cu mâinile sau strigând, dar nici plictisit, pe jumătate adormit sau moleşit.

Dar, oare, nu putea Dumnezeu să-i dea Anei un copil şi fără ca ea să se roage? Oare nu ştia dorința ei înainte ca ea să-şi ridice glasul către cer? Ba da, dar dacă îi dădea copilul înainte ca ea să se roage, nu ar fi ieşit la iveală virtutea şi curăția sufletului ei şi nu ar mai fi primit atâta răsplată.

Să vedem acum care era modul de gândire al Anei. Iată ce i-a spus arhiereului Eli, atunci când acesta a crezut că era beată: *Nu, domnul meu! Eu sunt o femeie cu inima întristată; nici vin, nici sicheră n-am băut, ci îmi dezvălui sufletul meu înaintea Domnului. Să nu socoți pe roaba ta femeie netrebnică, căci din durerea mea cea mare şi din întristarea mea am vorbit până*

acum (1 Regi 1, 15-16). Iată semnul unei inimi zdrobite: a nu te mânia şi a nu te supăra pe cei care te nedreptățesc sau te jignesc, ci a răspunde cu blândețe şi demnitate. Cu adevărat, nimic nu face sufletul mai bun şi mai înțelept decât suferința.

Aşadar, Ana s-a ridicat de la masă şi s-a dus să se roage. Să ia aminte toți cei care nu se roagă nici înainte, nici după masă. Atât înainte, cât şi după masă, avem datoria să Îl slăvim pe Dumnezeu şi să Îi mulțumim. Cine are sufletul îndreptat spre mulțumire şi slăvire nici nu va mânca prea mult, nici nu se va îmbăta vreodată. Dacă se va gândi că va urma să se roage, va gusta din toate cu măsură şi, astfel, va avea multă binecuvântare trupească şi sufletească. Aşadar, fiecare masă a noastră trebuie să înceapă şi să se sfârşească cu rugăciune.

De asemenea, trebuie să participăm la toate slujbele din biserică, dacă este cu putință. „Dar am atâtea griji şi probleme!”, îmi vei spune. Tocmai de aceea să vii la biserică, pentru ca prin prezența ta acolo să atragi asupră-ți bunăvoința lui Dumnezeu. În felul acesta, vei afla ajutor în problemele tale, iar demonii şi oamenii cei răi nu te vor putea birui. Participând la sfânta Liturghie şi la celelalte slujbe, vei dobândi de la Dumnezeu armele Sale, pentru ca nimeni să nu-ți mai poată face nici un rău.

Şi nu-mi spune că fiind ocupat încontinuu cu problemele vieții de zi cu zi, nu poți alerga mereu la biserică să te rogi. Să zicem că nu poți să te duci la biserică. Însă oriunde te-ai afla, nimic nu te împiedică să ridici în sufletul tău jertfelnic Domnului. Nu te împiedică nici locul, nici ora. Şi chiar dacă nu îngenunchezi, nu plângi şi nu-ți ridici mâinile spre cer,

rugăciunea va fi desăvârşită dacă gândul tău este îndreptat cu totul spre Dumnezeu. Dacă nu poți merge la biserică, atunci când mergi pe drum, când te afli la piață, când călătoreşti pe mare, când eşti la lucrul tău, când pregăteşti de mâncare, când cultivi pământul sau orice altă treabă faci, roagă-te cu stăruință şi neîmprăştiere a cugetului. Lui Dumnezeu nu Îi pasă de locul unde suntem. Ajunge ca inima să fie lipită de rugăciune şi gândul să fie curat. Uite, Sfântul Apostol Pavel s-a rugat nu în biserică, stând în picioare sau în genunchi, ci în închisoare, întins pe spate, pentru că picioarele sale erau strânse în butuci. Dar fiindcă s-a rugat din toată inima, temeliile temniței s-au zguduit, legăturile s-au desfăcut, iar temnicerul a crezut în Dumnezeul cel adevărat, botezându-se cu întreaga sa familie (Fapte 16, 25-35).

Iezechia, care era bolnav, nu s-a rugat nici el în picioare sau în genunchi, ci întins în pat. S-a rugat ca Dumnezeu să-i dăruiască vindecarea, după ce fusese înştiințat prin proorocul Isaia că avea să moară. Dar iată că prin curăția rugăciunii sale, el a reuşit să schimbe hotărârea lui Dumnezeu (4 Regi 20, 1-6). De asemenea, tâlharul s-a rugat pe cruce şi a dobândit astfel raiul (Luca 23, 42-43). Daniel s-a rugat din groapa cu fiare sălbatice (Dan. 6, 16), iar Iona din burta balenei (Iona 2, 1-2). Rugându-se din toată inima lor, toți aceştia au fost ajutați de Dumnezeu, Care i-a izbăvit din nenorocirea în care se aflau.

„Şi ce să spun atunci când mă rog?”, mă vei întreba. Vei spune la fel ca femeia cananeeancă din Evanghelie: *Miluieşte-mă, Doamne!... Fiica mea este rău chinuită de demon* (Matei 15, 22). „Miluieşte-mă, Doamne!” să spui şi tu. „Sufletul meu este chinuit de

demon”, pentru că păcatul este un mare demon. Cel demonizat este miluit, pe când omul păcătos este îndepărtat de la fața lui Dumnezeu. „Miluieşte-mă, Doamne!” Puține cuvinte sunt acestea, dar ele se pot transforma într-o mare de milostivire, iar acolo unde este milostivirea lui Dumnezeu, sunt şi toate bunătățile de care avem nevoie.

Când nu te afli în biserică, să spui tainic în sinea ta „Miluieşte-mă, Doamne!” Strigă la Dumnezeu cu gândul tău, fără să-ți mişti buzele. Dumnezeu ne aude şi atunci când tăcem. Nu este atât de important unde, ci cum ne rugăm. Chiar şi când te afli în baie să te rogi. Să te rogi oriunde ai fi. Întreaga zidire este biserica lui Dumnezeu. Tu însuți eşti biserica lui Dumnezeu şi cauți loc unde să te rogi?

În fața evreilor era marea, iar din spate veneau amenințător egiptenii. Atunci, Moise a fost cuprins de o aşa de mare spaimă, încât a cerut ajutor lui Dumnezeu fără să spună nici un cuvânt. Şi chiar dacă vocea lui Moise nu se auzea, Domnul l-a întrebat: *Ce strigi către Mine?* (Ieş. 14, 15). Aşadar, Dumnezeu l-a auzit chiar dacă nu spusese nimic. Aşa şi tu, atunci când eşti ispitit, să ceri tainic ajutor de la Dumnezeu. El este tot timpul alături de tine, de aceea nu trebuie să I te adresezi într-un fel anume, aşa cum faci cu oamenii. *Vei striga şi Domnul te va auzi; la strigătul tău El va zice: „Iată-mă!”* (Isaia 58, 9). Dacă ai mereu inima curată, Dumnezeu te va auzi oriunde şi oricând.

Cu toate acestea, nu voiesc să spun că rugăciunea creştinului în biserică nu ar fi importantă. Nu. Pentru că puterea rugăciunii făcute laolaltă cu ceilalți frați creştini este foarte mare. Vrei să ştii cât de mare este această putere? Iată: cândva, Apostolul Petru

era întemnițat şi legat cu lanțuri. Însă *se făcea necontenit rugăciune către Dumnezeu pentru el, de către Biserică* (Fapte 12, 5). Iar prin rugăciunea fraților săi făcută în biserică, Petru a fost eliberat în chip minunat din lanțuri şi din închisoare. Te întreb acum: ce este mai puternic decât rugăciunea care l-a salvat pe stâlpul Bisericii?

Cât despre catehumeni, desigur, nu este permis ca aceştia să se roage împreună cu credincioşii în biserică, pentru că nu au dobândit încă îndrăzneală dinaintea lui Dumnezeu. Însă nouă ni s-a dat porunca să ne rugăm pentru întreaga lume şi pentru Biserica ce s-a întins până la capătul Pământului. Trebuie să înțelegem ce mare cinste este pentru noi, cei neînsemnați, să ne rugăm lui Dumnezeu pentru atâta popor. Ca să te rogi pentru mulți oameni este nevoie de multă îndrăzneală dinaintea lui Dumnezeu. Eu abia îndrăznesc să mă rog pentru mine însumi, darămite pentru ceilalți… Lucrul acesta este potrivit pentru cei drepți, nu pentru un păcătos ca mine. Însă atunci când ne adunăm mai mulți şi ne rugăm pentru toată lumea, lucrul acesta nu mai este nepotrivit.

Aşa cum am mai spus, putem să ne rugăm şi acasă la noi sau în orice alt loc, dar rugăciunea aceasta nu are la fel de multă putere ca cea făcută în biserică, împreună cu frații tăi şi cu preotul. Iată de ce: pentru că rugăciunea laolaltă cu ceilalți înseamnă în plus dragoste şi frățietate, întărite de rugăciunile preoților. Rolul preoților este de a întări prin puterea rugăciunii lor rugăciunile slabe ale poporului, făcându-le să urce la cer. Iată în ce fel rugăciunea Bisericii a izbutit să-l scoată pe Petru din închisoare.

Să ştii că depărtarea nu face ca rugăciunea să fie mai puțin puternică. Moise nu se afla cu trupul pe câmpul de bătălie atunci când israelitenii se luptau cu amaleciții; cu toate acestea a ajutat la biruința poporului său mai mult decât cei care au luptat, pentru că şi-a ridicat mâinile către cer şi s-a rugat Domnului (Ieş. 17, 8-16). În felul acesta, a izbăvit un popor întreg. Există un bine mai mare decât să fim de folos semenilor noştri? Nu. Atunci când posteşti, când dormi pe jos şi plângi întreaga ta viață, nu înfăptuieşti mai nimic dacă nu eşti de folos celorlalți. Prin Moise s-au făcut multe minuni. Dar nici una din acestea nu a fost atât de mare ca strigătul său către Dumnezeu pentru iertarea israeliților care căzuseră în marele păcat al idolatriei. *Rogu-mă acum, de vrei să le ierți păcatul acesta, iartă-i; iar de nu, şterge-mă şi pe mine din cartea Ta, în care m-ai scris!* (Ieş. 32, 32).

Şi împăratul David, atunci când pentru un păcat de-al său, Dumnezeu a îngăduit să cadă moartea peste Israel, s-a rugat la fel ca Moise: *Iată eu am păcătuit! Fărădelegea am făcut-o eu. Dar aceste oi ce-au făcut? Deci îndreaptă-ți mâna Ta asupra mea şi asupra casei tatălui meu!* (2 Regi 24, 17).

Iubirea de oameni a Sfântului Apostol Pavel a fost încă mai mare şi mai minunată, căci el a cerut chiar şi să fie despărțit de Hristos, numai ca cei de un neam cu el să se apropie de Părintele ceresc (Rom. 9, 3).

Rugăciunile oamenilor sfinți, aşa cum au fost aceştia pe care i-am pomenit, aduc asupra noastră mult ajutor dacă punem şi noi umărul. Dacă nu facem astfel, ajutorul acelora nu ne este de folos. Spre exemplu, la ce le-a folosit iudeilor rugăciunea lui Ieremia? De trei ori s-a rugat proorocul Ieremia lui Dumnezeu şi de trei ori a

auzit cuvintele: *Nu te ruga pentru acest popor şi nu înălţa rugăciune şi cerere pentru dânşii, nici nu mijloci înaintea Mea, că nu te voi asculta* (Ier. 7, 16). La ce i-a folosit lui Saul rugăciunea lui Samuel, care s-a rugat şi a jelit pentru el până în ultima zi, şi la ce le-a folosit israeliţilor? *Nu-mi voi îngădui să fac înaintea Domnului păcatul de a înceta să mă rog pentru voi* (1 Regi 12, 23), le-a zis el acestora. Şi totuşi, au pierit cu toţii. De ce? Ne spune motivul Dumnezeu, prin gura proorocului Ieremia: *Chiar Moise şi Samuel de ar sta înaintea Mea, sufletul Meu tot nu s-ar îndupleca spre poporul acesta* (Ier. 15, 1).

Aşadar, rugăciunile nu aduc nici un folos? Ba da. Ne aduc un foarte mare folos, dar numai dacă punem şi noi umărul. Amintiţi-vă de sutaşul Corneliu, care s-a învrednicit să cunoască credinţa cea adevărată, pentru că *făcea multe milostenii poporului şi se ruga lui Dumnezeu totdeauna* (Fapte 10, 2). Amintiţi-vă şi de dreapta Tavita, care *era plină de fapte bune şi de milosteniile pe care le făcea* (Fapte 9, 36) şi care, murind, a fost înviată de rugăciunea Apostolului Petru. De asemenea, în timpul împăratului Iezechia, Dumnezeu a izbăvit Ierusalimul de asirieni. De ce? Pentru că Iezechia era drept şi s-a rugat Domnului din toate puterile pentru poporul şi cetatea sa. *Eu voi păzi cetatea aceasta, ca să o izbăvesc* (4 Regi 19, 34). Aşa a şi fost.

Ce ne arată toate aceste exemple şi multe altele pe care le găsim în Sfânta Scriptură? Că rugăciunile oamenilor sfinţi pentru noi, ca şi ale noastre, sunt ascultate de Dumnezeu atunci când noi suntem drepţi, plini de virtuţi, milostivi şi iubitori faţă de semenii noştri. Însă atunci când, dimpotrivă, săvârşim păcate cu

mâinile, cu picioarele, cu limba, cu gândul şi cu inima, cum am putea îndrăzni să ne adresăm Domnului, cerându-I ajutor şi binefaceri? Cum am putea atunci îndrăzni să ne rugăm sfinților?

Aşadar, înainte să ridicăm mâinile către cer, să punem început pocăinței noastre. De altfel, deoarece cu mâinile săvârşim multe fapte viclene, trebuie să le ridicăm la cer atunci când ne rugăm, astfel încât gestul nostru să le îndepărteze de păcat. Acestea să-ți aduci aminte atunci când vrei să răpeşti ceva sau să loveşti pe cineva cu mâinile tale: aceleaşi mâini le vei ridica mai apoi spre Dumnezeu, ele îți vor fi mijlocitoare dinaintea Celui Preaînalt, cu ele vei aduce jertfa duhovnicească a rugăciunii. De aceea, nu le spurca, nu pune pe ele semnul ruşinii, nu le fă nevrednice de a le arăta Domnului prin săvârşirea de păcate. Curăță-le prin milostenie şi prin tot felul de fapte bune şi numai după aceea să le ridici spre cer în rugăciune. Dacă nu te rogi niciodată cu mâinile pline de noroi, cu atât mai mult să nu te rogi cu mâinile murdărite de păcat. Nu este bine să ridici spre Dumnezeu mâinile murdare de noroi, însă a le ridica murdare de păcate fără număr este un lucru înfricoşător, care abate asupra noastră mânia lui Dumnezeu.

Dar, oare, numai aşa putem să-l mâniem pe părintele ceresc? În câte feluri nu păcătuim, chiar şi în biserică, în timpul săvârşirii Sfintei Liturghii… Fără răspuns dinaintea lui Dumnezeu am fi dacă El ar ține socoteala gândurilor noastre ruşinoase, a dorințelor viclene din inima noastră, a judecării semenului, în care cădem în fiecare zi, a minciunilor şi răutăților pe care le spunem, a vicleniei şi a nedreptăților pe care le săvârşim. Fericirea altora ne pricinuieşte tristețe, chiar

dacă este vorba despre prietenii noştri. Suntem mulțumiți atunci când semenul nostru suferă, socotind suferința aceluia ca o mângâiere pentru nefericirea noastră. Îi cerem lui Dumnezeu lucruri stricăcioase şi nefolositoare, pe care El ne-a poruncit să le disprețuim. Fără să ne fie frică de Dumnezeu, îi judecăm pe frații noştri, deşi avem poruncă să ne rugăm chiar şi pentru vrăjmaşi.

Ce faci, omule? Îi ceri lui Dumnezeu să aibă milă de tine, iar tu îl blestemi pe celălalt? Nu te lăsa înşelat. Dacă nu vei ierta, nu vei fi iertat. Ştii lucrul acesta. Şi totuşi, nu numai că nu ierți, dar Îl rogi pe Dumnezeu să nu ierte! Însă dacă nu este iertat cel care iartă, cum va fi iertat cel care Îi cere lui Dumnezeu să nu ierte? Dacă este un lucru rău să ai duşmani, gândeşte-te cu cât mai rău este să-i judeci şi să-i blestemi pe aceştia. Vei da socoteală pentru faptul că ai duşmani şi mai îndrăzneşti să-i judeci pe deasupra? În ceasul în care te rogi pentru milă şi pentru iertarea păcatelor, cum te va ierta Dumnezeu dacă Îi ceri să le facă rău altora? Sau când te rogi pentru tine, te uiți în dreapta şi-n stânga, caşti sau te gândeşti la o mie şi una de lucruri. Însă atunci când te rogi împotriva duşmanilor tăi, îți ții gândul lipit de rugăciune. Diavolul ştie că atunci când ne rugăm împotriva celorlalți, ne facem un mare rău, de aceea, în astfel de momente, nu ne împrăştie atenția.

Uită de păcatele altora, ca şi Dumnezeu să le uite pe ale tale. Dacă ai spus: „Pedepseşte-l pe vrăjmaşul meu”, nu mai ai dreptul să deschizi gura dinaintea lui Dumnezeu. În primul rând, pentru că L-ai mâniat şi în al doilea rând, pentru că ceri lucruri care sunt împotriva esenței rugăciunii. Dacă te rogi pentru iertarea

păcatelor, cum de îndrăzneşti să mai rosteşti cuvântul „pedeapsă”? Trebuia, dimpotrivă, să te rogi pentru ceilalți, pentru ca apoi să capeți îndrăzneală să te rogi şi pentru tine. Dacă te rogi pentru ceilalți, dobândeşti şi ceea ce voieşti tu, chiar dacă nici nu ai deschide gura să spui în rugăciune ceva despre problemele tale.

Nu există nimic mai trist decât un suflet care poartă ură în el. Asemenea, nu există nimic mai necurat decât o limbă care vorbeşte de rău şi blestemă. Eşti om, nu te face fiară. Gura nu ți s-a dat ca să muşti, ci ca să mângâi prin cuvintele tale. Dumnezeu ți-a poruncit să ierți, iar tu Îi ceri să nu țină seama de porunca Sa? Nu te gândeşti că diavolul se bucură şi râde când aude o asemenea rugăciune, iar Dumnezeu, Care este Creatorul, Binefăcătorul şi Mântuitorul tău, se întristează?

„Dar mi s-a făcut o nedreptate”, vei spune, „şi sunt supărat”. Dacă-i aşa, roagă-te împotriva diavolului, care te nedreptățeşte mai mult decât oricine. El este cel care naşte duşmănia. El este singurul tău mare duşman, cu care nu te vei putea împăca niciodată. Pe când semenul tău, oricâte ți-ar face, îți este frate. De aceea eşti dator să te rogi pentru binele, pentru fericirea, pocăința şi mântuirea sa.

Aşadar, să fim cu băgare de seamă, fraților, să trăim după poruncile lui Dumnezeu, pentru ca rugăciunea noastră să dea roade şi să dobândim Împărăția lui Dumnezeu.

Trufia şi slava deşartă

Dacă vrei să cuminţeşti un om mândru, nu folosi cuvinte multe. Aminteşte-i doar de firea omenească şi de cuvintele înţeleptului Sirah: *Pentru ce se trufeşte cel ce este pământ şi cenuşă?* (Eccl. 10, 9) Iar dacă el va spune că pământ şi cenuşă va deveni după moartea sa, fă-l să înţeleagă faptul că şi acum, când trăieşte, nu este nimic mai mult. Să nu se lase înşelat văzând frumuseţea chipului său, simţind că este sănătos şi puternic şi că se poate bucura de bunătăţile de pe acest pământ. Pământ şi cenuşă este, iar stricarea frumuseţii sale începe încă de când el este în viaţă (Eccl. 10, 9).

Cu toţii putem vedea cât de neînsemnată este existenţa noastră. Nu trebuie să ajungem în clipa morţii ca să ne dăm seama că nu suntem nimic pe faţa pământului. Să înţelegem lucrul acesta încă de pe acum, îndreptându-ne cu înţelepciune gândul spre noi înşine şi în jurul nostru, privindu-ne pe noi şi pe ceilalţi. Dar să nu ne pierdem îndrăzneala văzând stricăciunea firii omeneşti. Dumnezeu nu a lăsat lucrurile să fie astfel pentru că ne-ar urî, ci, dimpotrivă, pentru că ne iubeşte şi se îngrijeşte de noi. În felul acesta, ne dă mereu prilejul să devenim oameni smeriţi. Gândiţi-vă dacă omul, cu toate că este făcut din pământ, a îndrăznit să spună: *Ridica-mă-voi în ceruri şi mai presus de stelele Dumnezeului celui puternic voi aşeza jilţul meu!* (Isaia 14, 13), unde ar fi ajuns gândul său dacă nu l-ar fi strunit frâul firii sale neputincioase…

Aşadar, atunci când vezi pe cineva că se umflă în pene de mândrie, că priveşte de sus şi că ridică sprâncenele, că are numai lucruri scumpe, că ameninţă şi face rău semenilor săi, spune-i: *Pentru ce se trufeşte cel ce este pământ şi cenuşă?* (Eccl. 10, 9) Încă din această viaţă începe stricarea frumuseţii sale.

Lucrurile acestea sunt deopotrivă adevărate pentru omul de rând şi pentru cel care şade pe tron împărătesc. Nu te lăsa înşelat de porfiră, de coroană şi de hainele cusute cu aur. Uită-te mai degrabă la firea omenească a împăratului. Atunci, vei striga şi tu împreună cu proorocul: *Tot trupul este ca iarba şi toată mărirea lui, ca floarea câmpului!* (Isaia 40, 6).

De ce te mândreşti, dar, omule? Coboară din înălţimile trufiei tale şi vezi-ţi sărăcia. Eşti pământ şi cenuşă, umbră şi fum, iarbă şi floare a câmpului. Ce motiv este acesta de mândrie? Ai putere peste mulţi oameni? Şi la ce-ţi foloseşte să ai putere peste mulţi oameni, dacă patimile au putere asupra ta? Sau poate eşti din aceia care acasă la ei sunt călcaţi în picioare de slujitorii săi, iar când iese în piaţă, se arată mândri, pentru că sunt stăpâni asupra mai multor oameni. Bine ar fi să fii stăpân peste patimile tale, sau măcar asemenea celor pe care-i întâlneşti în piaţă. Dacă este vrednic de osândă cel care se laudă cu virtuţile sale, nu este, oare, ridicol cel care se laudă cu lucruri de nimic?

Omule nefericit! Sufletul tău este măcinat de cea mai înfricoşătoare dintre boli, care este boala păcatului, iar tu te mândreşti cu banii tăi mulţi, cu casele tale şi cu pământurile. Cum de nu ştii că acestea nu sunt ale tale? Iar dacă nu dai crezare cuvintelor mele, vezi ce s-a întâmplat cu cei de dinaintea ta. Şi dacă eşti atât de îmbătat de bogăţii şi de slavă şi nu tragi învăţăminte din

ce au pățit alții, mai aşteaptă puțin şi vei cunoaşte pe pielea ta zădărnicia bunătăților şi plăcerilor pământeşti. Când vei pleca din lumea aceasta trecătoare, vei fi despuiat de putere şi vei fi nevoit să laşi totul poate chiar unor oameni despre care nici nu voiai să auzi în această viață.

Din nou zic: omul şi cele omeneşti nu sunt decât pământ, cenuşă, umbră şi fum. Spune-mi: ce anume socoteşti a fi lucru mare? O funcție? Poate aceea de ministru? Fără îndoială că sunt mulți aceia care spun că nu există o funcție mai mare ca aceasta. Dar să ştii că ministrul nu are nimic în plus față de tine. Amândoi aveți aceeaşi fire căzută în păcat. Amândoi veți muri nu peste multă vreme.

Când a devenit şi pentru câtă vreme va rămâne ministru? Spune-mi! Pentru câteva zile? Dar una ca asta se poate şi în vise. „Da, dar visele sunt vise”, îmi vei răspunde. Şi ce? Toate câte se întâmplă în această viață nu sunt vise? De ce să nu le numim şi pe acestea vise? Când ne trezim dimineața, se dovedeşte că visele noastre de noapte nu au fost nimic, după cum atunci când se înnoptează, întâmplările de peste zi nu mai sunt nimic. Şi aşa cum în timpul zilei, omul nu simte nici o mulțumire pentru visele de noapte, la fel şi noaptea, el nu simte nici o mulțumire pentru câte au fost în timpul zilei.

Acela s-a făcut ministru? M-am făcut şi eu în visul meu de noapte. Îmi vei spune: „Da, dar acela s-a făcut ministru cu adevărat, iar tu numai în vis”. Şi ce-i cu asta? El nu are nimic în plus față de mine, decât faptul că oamenii spun despre el: „Cutare este/a fost ministru”. Din aceste cuvinte, el simte o mulțumite deşartă. După ce s-au terminat de rostit cuvintele, s-a

terminat şi mulţumirea lui. La fel e şi cu funcţia de ministru: când s-a terminat cu ea, a dispărut şi slava.

Să zicem că un anumit om a ajuns ministru, dar nu pentru câteva zile, ci pentru trei sau patru ani. Te întreb acum: unde sunt cei care au fost miniştri timp de zece ani? Nicăieri. I-au uitat cu toţii. Gândeşte-te în schimb la Apostolul Pavel. Oare a fost şi el uitat? Nu. Faimos a fost cât a trăit şi mult mai faimos a devenit după moartea sa, căci este cunoscut pretutindeni în lume, la atâtea veacuri de când a plecat din această viaţă. Şi vorbim acum numai despre pământ. Gândeşte-te ce cuvinte ar putea înfăţişa slava sa din cer...

Cei care se lasă stăpâniţi de bogăţii, de trufie şi de slavă deşartă sunt la fel ca valurile mării: unul urcă spre cer, altul coboară şi se zdrobeşte, unul este înălţat, iar altul smerit. Asta vrea să spună fericitul David prin cuvintele: *Să nu te temi când se îmbogăţeşte omul şi când se înmulţeşte slava casei lui* (Ps. 48, 17). Bine a zis: *să nu te temi*, pentru că nu va trece multă vreme şi îl vei vedea pe cel bogat sau slăvit căzut la pământ, mort şi nemişcat, despuiat de bunătăţile sale pământeşti. Nimic din acestea nu poate lua cu el. Pe toate le lasă aici şi pleacă pentru totdeauna, încărcat numai de păcatele şi de răutatea sa.

Cu dreptate această patimă, despre care am vorbit şi pe care o au oamenii nesăbuiţi, se numeşte „slavă deşartă", care înseamnă „slavă goală", adică „fără conţinut", pentru că nu are nimic folositor în ea. Este ca o mască, ce are trăsături nemaipomenit de frumoase, dar care nefiind adevărată şi neavând nimic pe dinăuntru, nu poate face pe nimeni niciodată să se îndrăgostească de ea. La fel sau mult mai rele sunt cinstirea şi reputaţia de care oamenii vor să se bucure în

această lume, căci nimic nu-l aruncă pe om mai repede în focul iadului decât slava deşartă, mândria, părerea de sine şi trufia.

Dacă suntem mândri, viața noastră este necurată, chiar dacă am fi curați trupeşte, chiar dacă am posti, ne-am ruga şi am face milostenii. *Toată inima semeață este urâciune înaintea Domnului; hotărât, ea nu va rămâne nepedepsită* (Pildele 16, 5). Slava deşartă este un rău foarte mare nu numai pentru că îl împinge pe om spre păcat, dar mai ales pentru că, adeseori, însoțeşte chiar virtutea! Dacă diavolul nu va reuşi să ne îndepărteze de pe drumul virtuții, atunci se va folosi de virtute. Adică ne va îndemna să stăruim în nevoințe, dar ne va răpi roadele acestora îndemnându-ne să ne trufim cu ele. Nu se poate ca atunci când omul tânjeşte şi după virtute şi după slavă, să le dobândească pe amândouă. Le poate dobândi pe amândouă dacă urmăreşte doar virtutea cerească, pentru că la ea se poate adăuga şi slava. Dar când le doreşte pe amândouă, nimic nu izbândeşte.

Aşadar, cel care săvârşeşte o faptă bună, încercând să câştige şi slava oamenilor, fie o câştigă, fie nu, el îşi ia răsplata în această viață şi nu va mai lua nici un fel de răsplată în viața viitoare. De ce? Pentru că în loc să aştepte multă şi veşnică plată de la Domnul, a voit răsplata neînsemnată şi vremelnică a oamenilor.

Pe de altă parte, cel care lucrează o anumită virtute duhovnicească numai şi numai ca să-I fie pe plac lui Dumnezeu, îşi păstrează virtutea neatinsă, este răsplătit cu bogăție nestricăcioasă în ceruri, iar în această viață dobândeşte multă mângâiere, având nădejde că va veni vremea când va fi răsplătit. Dar nu numai atât, pentru că acest om, având comori bine păstrate în ceruri, va primi fără să se aştepte şi slava

omenească. Omul se bucură de multă slavă atunci când nu o vrea şi când nu o caută.

Aşadar, câştigăm totul atunci când lucrăm cu smerenie pentru Dumnezeu, şi pierdem totul când cu mândrie, tânjim spre slava omenească.

Smerenia

Dacă atunci când săvârşim păcate, dar suntem smeriți, glasul nostru ajunge mai repede la cer, decât dacă suntem plini de virtuți, dar mândri, gândiți-vă unde ajunge virtutea însoțită de smerenie. Dacă cei care îşi spovedesc păcatele află mila lui Dumnezeu, oare câte cununi primesc pe capul lor cei care sunt pe deplin conştienți de valoarea faptelor lor bune, dar, cu toate acestea, rămân smeriți…

Ai săvârşit fapte bune fără număr? Ai dobândit multe virtuți? Toate acestea sunt zadarnice dacă nu eşti un om smerit. Orice izbândă este fără valoare dacă nu este însoțită de smerenie.

Unul dintre motivele pentru care Dumnezeu l-a făcut pe om din trup şi suflet, adică dintr-un element material şi unul duhovnicesc, este acesta: atunci când este stăpânit de mândrie, omul să se smerească prin neputința şi lipsa de valoare a trupului său, iar atunci când îi vin în minte gânduri de înjosire a firii sale omeneşti, să prindă curaj, gândindu-se la valoarea sufletului său nemuritor. De aceea, este bine să cugetăm la originea noastră, să ne amintim din ce suntem făcuți şi de ce.

Dumnezeu a pus în noi multe puteri, dar şi multe neputințe. Prin puterile care ni s-au dat se slăveşte înțelepciunea Creatorului, iar prin neputințe se pune stăvilar mândriei noastre. Ne-a dat, spre exemplu, limbă ca să vorbim şi să-L slăvim pe Dumnezeul Universului, să grăim despre frumusețile zidirii, să discutăm despre

cele cereşti şi cele pământeşti, despre cele veşnice şi cele vremelnice. Şi toate acestea le înfăptuieşte o bucăţică de carne, care nu măsoară nici două degete. Dar ca să nu creadă că este ceva important şi să se mândrească, cu voia lui Dumnezeu, uneori limba se răneşte sau se umflă. În felul acesta, află că deşi poate vorbi despre lucruri veşnice, ea însăşi este stricăcioasă; că Dumnezeu, despre Care vorbeşte, este atotputernic, iar ea este slabă.

Asemenea, Creatorul nostru ne-a dăruit ochiul, acest glob mic, cu care putem să privim întreaga zidire. Dar ca să nu se mândrească pentru faptul că vede atâtea frumuseţi, de multe ori, ochiul este vătămat de diferite boli, care scad sau duc la pierderea vederii. În felul acesta, ochiul află ce este cu adevărat şi că se cade să-L slăvească pe Ziditor prin zidirea cea văzută.

Gândeşte-te puţin, dacă omul, cu toate că poartă cu sine atâtea neputinţe, adesea uită de starea jalnică în care se află şi se răscoală cu neruşinare împotriva Binefăcătorului său, până unde ar ajunge trufia sa dacă ar fi cu totul izbăvit de aceste neputinţe...

Ia, aşadar, aminte, tu, care eşti cu nasul pe sus şi nu catadicseşti nici să-ţi priveşti aproapele, că acela este ca şi tine şi merită la fel de multă cinstire ca cea de care ai parte tu însuţi. Acela este sărac, iar tu bogat? El este neşcolit, iar tu învăţat? El este neînsemnat, iar tu persoană importantă? Dar ce valoare crezi că au toate aceste lucruri vremelnice şi zadarnice? Oare semenul tău nu este şi el chipul lui Dumnezeu? Atunci de ce îl dispreţuieşti? Nu înţelegi că dispreţuindu-l pe el, Îl dispreţuieşti pe Însuşi Dumnezeu? De ce nu îl slujeşti? De ce nu te îngrijeşti de el? De ce nu îl cinsteşti? Ştiu de ce: pentru că îl socoteşti mai prejos decât tine. Şi te

întreb: cu cât mai prejos erau apostolii față de Hristos? Apostolii erau oameni, pe când Hristos era Dumnezeu. Şi totuşi, Domnul a primit să le spele picioarele. Nu ar trebui să faci şi tu măcar atât pentru semenii tăi? Dar tu nici nu vrei să auzi de aşa ceva.

Dacă nu urmezi exemplul de smerenie al lui Hristos, nu vei avea loc lângă El în viața viitoare. Prin urmare, interesul tău veşnic îți cere să nu te mândreşti cu bunătățile şi cu bogățiile pe care le ai. Dar şi interesul tău de pe acest pământ îți cere să faci la fel. Pentru că nici un om nu atrage mai mult invidia decât cel bogat. Iar atunci când cel bogat este şi trufaş, este invidiat şi urât de două ori mai mult. Dimpotrivă, dacă omul bogat este smerit, invidia celorlalți nu este chiar atât de mare. Iar dacă mai este şi milostiv, atunci câştigă chiar dragostea semenilor săi. În felul acesta, avuția sa este mai la adăpost. Smerenia este foarte importantă, pentru că ea nu ne aduce numai bunătățile cereşti, ci ne foloseşte din plin şi în această viață.

Aşadar, să nu ne mândrim nici cu bogăția noastră, nici cu alte daruri pe care le avem de la Dumnezeu. Să încercăm, în schimb, să ne gândim la slăbiciunea firii noastre şi la păcatele pe care le săvârşim şi să aflăm astfel cine suntem cu adevărat. Cunoaşterea de sine va aduce în sufletele noastre gândul smerit.

Cel care a ajuns să înțeleagă că nu valorează nimic, acela a ajuns la deplina cunoştință a propriei persoane.

Nimic nu este mai bine-plăcut lui Dumnezeu decât gândul smerit. *Învățați-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima* (Mat. 11, 29), a spus Domnul. Şi cu adevărat, dacă nu era smerit, fiind Fiu al

Preaînaltului Dumnezeu, ar mai fi ales să-i fie mamă o fiică neînsemnată din popor? Dacă nu era smerit, El, Care este Ziditorul lumii văzute şi a celei nevăzute, ar mai fi venit din cer pe pământ? Dacă nu era smerit, El, Care este Dătătorul de viață al întregii zidiri, ar mai fi primit să se nască într-o iesle sărăcăcioasă? Dacă nu era smerit, El, Care este nevinovat şi fără de păcat, ar fi primit să fie biciuit şi batjocorit şi ar mai fi murit pe cruce, pentru mântuirea oamenilor păcătoşi şi vinovați? Hristos a fost atât de smerit, încât S-a jertfit pentru păcatele pe care le-am făcut noi. Este atât de smerit, încât ne roagă pe noi, care suntem făpturile create de El, să ne pocăim, ca să nu ne pierdem sufletele.

Eşti smerit? Atunci nu te minuna cu un lucru ca acesta! Gândeşte-te cât de jos a coborât Domnul, şi vei vedea nu numai că nu ai de ce te minuna, dar şi că lăudându-te cu smerenia ta, te faci de râs. Chiar de ai fi cel mai smerit dintre oameni, tot nu ai făcut nimic pe lângă ceea ce a făcut Hristos. Şi care este câştigul tău dacă smerenia te duce la mândrie? Iar cine spune că este mai bine să câştigi o virtute şi să te mândreşti, decât să cazi în păcat şi să te smereşti, acela nu ştie paguba pe care o pricinuieşte sufletului nostru trufia şi câştigul pe care ni-l aduce smerenia. Pentru că omul care dobândeşte ceva, iar apoi se mândreşte cu ce a dobândit, după cum ne dovedesc întâmplările vieții, îşi va pierde curând sufletul. Dimpotrivă, cel care săvârşeşte un păcat, iar apoi se pocăieşte, va căpăta înțelepciune şi degrabă se va ridica din păcatul său – bineînțeles, dacă vrea să se îndrepteze.

Îmi veți spune că mulți oameni mergeau cu hotărâre pe drumul cel drept, dar au fost ispitiți, din care pricină au căzut în greşeală. Vă voi răspunde: în afară

de atotcunoscătorul Dumnezeu, Căruia nimic nu Îi este ascuns, poate şti cineva dacă unul sau altul păşeşte pe drumul cel drept? Ştiți doar că de multe ori oamenii pe care îi socotim buni şi drepți se dovedesc a fi necinstiți şi răi.

Dar să-i lăsăm pe aceştia şi să vorbim despre ceilalți, care se nevoiesc pentru sufletele lor. Dacă au dobândit toate virtuțile, iar de una – care este cea mai importantă, şi anume smerenia – nu s-au îngrijit, sunt părăsiți de Dumnezeu, ca să-şi dea seama că nu au dobândit nimic prin puterea lor, ci prin harul şi ajutorul Său. Pe de altă parte, Dumnezeu nu se îndepărtează niciodată de cei care sunt smeriți şi Îl urmează cu credință.

Vă voi aminti câteva pericope din Sfânta Scriptură.

Atunci când Abimelec, regele din Gherara, şi ciobanii filisteni l-au alungat pe nedrept pe Isaac de la fântâna pe care cu multă trudă o săpase, el nu s-a pierdut cu firea şi nu s-a înfuriat; nu a gândit şi nu a făcut nimic împotriva acelor oameni care l-au nedreptățit, nici împotriva lui Dumnezeu, Care nu îl apărase. A rămas smerit şi a plecat în altă parte. De aceea, Dumnezeu i-a dat mult ajutor şi multă cinstire. În aceeaşi noapte, i S-a arătat şi i-a spus: *Eu sunt Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău! Nu te teme, că Eu sunt cu tine şi te voi binecuvânta* (Facerea 26, 24). Când dreptul Isaac a auzit aceste cuvinte, s-a bucurat în inima sa şi a prins curaj. Iar făgăduința lui Dumnezeu nu a întârziat să se împlinească. Iată câtă putere are smerenia! Cei care mai înainte îl izgoniseră, au venit acum să îl întâlnească, să-şi ceară iertare şi să mărturisească faptul că are putere de la Dumnezeu. *Am văzut bine că Domnul este*

cu tine (Fac. 26, 28). Cine poate fi mai puternic decât acela care Îl are pe Dumnezeu alături de el?

Acum, să vedem cum a ajuns Iacov, fiul lui Isaac, în pământ străin, alungat fiind de fratele său, căci mare folos vom avea din aceasta. *Iacov ieşind din Beer-Şeba, s-a dus în Haran. Ajungând însă la un loc, a rămas să doarmă acolo, căci asfinţise soarele. Şi luând una din pietrele locului aceluia şi punându-şi-o căpătâi, s-a culcat în locul acela* (Fac. 28, 10-11). Vezi câtă aplecare spre înțelepciune avea acest om? Vezi câtă simplitate la un tânăr ce se trăgea dintr-o familie bogată? Sub cap a pus o piatră şi s-a întins pe pământ. Şi s-a învrednicit să-L vadă pe Domul, Care i-a spus: *Eu sunt Domnul, Dumnezeul lui Avraam, tatăl tău, şi Dumnezeul lui Isaac. Nu te teme!... Eu sunt cu tine şi te voi păzi în orice cale vei merge; te voi întoarce în pământul acesta şi nu te voi lăsa până nu voi împlini toate câte ți-am spus* (Fac. 28, 13-15).

Aşadar, dacă vrei să înfăptuieşti lucruri mari, să nu le socoteşti mari şi nici să nu ceri răsplată pentru ele. Mereu să mărturiseşti că toate s-au făcut prin harul lui Dumnezeu. În felul acesta, adică prin faptele tale, prin recunoştința de care dai dovadă, dar şi prin smerenie şi cumpătare, Îl faci pe Domnul datornicul tău şi, în acelaşi timp, câştigi dragostea şi bunăvoința oamenilor, pentru că nimeni nu este mai iubit între oameni decât cel smerit.

Însă smerenia ta trebuie să fie sinceră şi bogată, nu mincinoasă şi părelnică. Trebuie să fie statornică şi să se manifeste față de toți oamenii, fie că sunt prieteni sau duşmani, oameni mari sau neînsemnați. Asemenea, smerenia nu trebuie să fie numai în purtarea ta, ci mai ales în inimă.

Poți învăța ce înseamnă smerenia adevărată, însoțită de dreapta socotință, din următoarea pericopă evanghelică. *Venind ei în Capernaum, s-au apropiat de Petru cei ce strâng darea (pentru Templu) şi i-au zis: „Învățătorul vostru nu plăteşte darea?”* (Mat. 17, 24).

Vedeți, dar, că n-au îndrăznit să-I vorbească lui Hristos, ci i-au vorbit lui Petru, iar acestuia nu i s-au adresat cu vorbe grele, ci cu reținere. Nu L-au batjocorit pe Hristos, ci au întrebat cu sfiiciune *Învățătorul vostru nu plăteşte darea?* Chiar dacă nu credeau că este Fiul lui Dumnezeu, Îl respectau măcar pentru minunile pe care le săvârşea.

Ce a răspuns atunci Petru? *„Ba da” Dar intrând în casă, Iisus i-a luat înainte, zicând: „Ce ți se pare, Simone? Regii pământului de la cine iau dări sau bir? De la fiii lor sau de la străini?”*. Iar Petru a răspuns: *De la străini.* Atunci, Domnul a zis: *Aşadar, fiii sunt scutiți* (Mat. 17, 25-26). Ce a vrut să spună prin aceasta? Că dacă fiii unui rege, adică ai unei țări, nu plătesc bir, cu atât mai mult El, Care este Fiul Regelui ceresc şi Rege El Însuşi, nu ar trebui să plătească bir. Cu toate acestea, a spus: *Ca să nu-i smintim pe ei, mergând la mare, aruncă undița şi peştele care va ieşi întâi, ia-l, şi, deschizându-i gura, vei găsi un statir (un ban de argint). Ia-l şi dă-l lor pentru Mine şi pentru tine* (Mat. 17, 27).

Vezi, dar, că nu refuză să plătească bir, nici nu-i spune pur şi simplu lui Petru să plătească. Plăteşte după ce arată mai întâi că nu este obligat să facă acest lucru. De ce plăteşte? Ca să nu-i smintească pe oamenii veniți după bir şi pe ucenicii Săi. Aşadar, nu plăteşte bir pentru că ar fi fost silit să o facă, ci din cauza slăbiciunii firii celorlalți.

Şi din ce pricină nu le spune să plătească birul din punga lor? Ca să arate şi de această dată că este Domnul şi Dumnezeul Universului şi că este stăpân şi peste mare. Aşadar, a spus, înainte să se întâmple, că din mare va ieşi un peşte care va avea un ban în gură. Şi cu adevărat, din porunca şi cu voia Sa, a fost prins peştele care avea în gură banul de argint. Oferind această monedă, marea a arătat supunere față de Ziditorul ei. Dar şi Domnul S-a purtat cu smerenie, căci a plătit birul care I s-a cerut. Dumnezeu S-a smerit dinaintea oamenilor, Ziditorul dinaintea zidirii, Binefăcătorul dinaintea celor cărora le face bine.

Aşadar, să nu ne mândrim sub nici un motiv. Să avem mereu gând smerit, orice izbânzi şi virtuți am avea. Dacă ne smerim ca vameşul din Evanghelie, drepți vom fi. Suntem drepți? Atunci să credem cu smerenie că suntem păcătoşi şi ne facem de două ori mai drepți. Pentru că *Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har* (Iacov 4, 6).

Grija față de suflet

Cei care se mândresc cu faptele lor bune şi nu au credință în Dumnezeu se aseamănă cu oasele morților îmbrăcate în haine frumoase, dar care nu îşi dau seama de frumusețea lor. La ce-i foloseşte sufletului să fie îmbrăcat în fapte bune, dacă el este mort? Faptele trebuie făcute pentru Dumnezeu, cu nădejdea dobândirii Împărăției cereşti. Pentru cine te nevoieşti, dacă nu pentru Cel care are să-ți dea toate darurile?

Pentru ca omul să poată mânca, el trebuie să fie viu. Dacă omul este mort, el nu mai poate primi mâncare. Tot aşa, pentru a trăi veşnic, omul are nevoie de credință în Hristos, credință care se hrăneşte şi cu fapte bune. Cine nu crede în Hristos, chiar de ar avea fapte bune, nu poate dobândi Împărăția cerurilor. Pe când fără fapte, omul poate dobândi viața veşnică, dacă are credință vie. O să vă dovedesc lucrul acesta în continuare.

Tâlharul care a fost răstignit împreună cu Hristos a câştigat raiul numai prin credința lui.

Sutaşul Corneliu a făcut multă milostenie şi s-a rugat mult, dar nu L-a cunoscut pe Hristos. Şi pentru că faptele fără credință sunt goale, preabunul şi dreptul Dumnezeu i-a trimis aceluia un înger, care i-a spus: *Rugăciunile tale şi milosteniile tale s-au suit, spre pomenire, înaintea lui Dumnezeu* (Fapte 10, 4). Poate că sutaşul Corneliu s-a întrebat: „Dacă rugăciunile şi milosteniile mele au fost primite de Dumnezeu, de ce anume mai am nevoie acum ca să fiu drept?” Iar îngerul

l-a lămurit: *Trimite bărbați la Iope şi cheamă să vină un oarecare Simon, care se numeşte şi Petru. El este găzduit la un om oarecare Simon, tăbăcar, a cărui casă este lângă mare. Acesta îți va spune ce să faci* (Fapte 11, 13-14). Dacă sutaşul Corneliu s-a mântuit prin cele ce i-a spus Petru, înseamnă că nu i-au fost de ajuns faptele sale bune pentru mântuire. Mai avea nevoie şi de credință.

Se spune despre un filosof închinător la idoli că intrând în casele unui mare dregător şi văzând pereții îmbrăcați în marmură strălucitoare, tavanul poleit cu aur şi podeaua acoperită cu covoare scumpe, s-a întors spre stăpânul casei şi l-a scuipat în ochi. Când a fost întrebat de ce a făcut asta, el a răspuns că nu era cu putință să scuipe în altă parte, deoarece casa era împodobită atât de strălucit, aşa că a fost nevoit să-l scuipe pe stăpân în ochi.

Vezi, dar, că ajung de râsul lumii cei care se îngrijesc numai de lucrurile materiale şi stricăcioase şi că sunt disprețuiți pentru aceasta de semenii lor. Şi pe bună dreptate, pentru că atunci când împodobeşti pereții şi podeaua, nu te mai îngrijeşti de sufletul nemuritor şi îl laşi îmbrăcat în zdrențe, flămând şi rănit, pradă fiarelor celor înțelegătoare. În acest caz, nu eşti tu vrednic să fii osândit? Nu eşti vrednic de râs şi de plâns?

Dacă pierzi bani, poți să-i faci înapoi. La fel se întâmplă dacă îți pierzi casa sau orice alt lucru pe care îl ai. Dar dacă îți pierzi sufletul, un alt suflet nu vei putea dobândi. Şi dacă toată lumea ar fi a ta, dacă ai fi stăpân peste tot pământul, chiar şi dând tot ce ai, nu ai putea cumpăra un suflet.

Chiar de ai purta nu una, ci o mie de coroane împărăteşti şi ai fi stăpân peste multe trupuri sănătoase,

atunci când trupul tău este lovit de o boală ce nu cunoaşte vindecare, poţi să dai întreaga ta împărăţie, şi nu vei căpăta din nou sănătatea. Dacă nu poţi face asta pentru trup, o să poţi pentru suflet?

Dumnezeu ne-a dat două mâini, două picioare, doi ochi, două urechi, astfel încât dacă una păţeşte ceva, să ne slujim de cealaltă. Dar dacă pierdem sufletul, de unde mai găsim altul?

Sufletul stăpânit cu totul de o patimă poate cu uşurinţă să spună şi să facă cele care pricinuiesc mânia lui Dumnezeu, pentru că el a devenit sclavul unui alt stăpân, care îl obligă să facă cele potrivnice Domnului său.

Sufletul cuprins de deznădejde în privinţa mântuirii nu este departe de nebunie. După ce dă frâiele mântuirii în mâinile poftelor iraţionale, aleargă fără reţinere peste tot unde se află păcatul, până când se scufundă în adâncurile pierzaniei veşnice.

Când sufletul se obişnuieşte cu păcatul, care este nemilos, boala sa iese la suprafaţă şi este văzută de toţi. Dar aşa cum porcul, atunci când se tăvăleşte în noroi, este mulţumit şi nu mai simte mirosul murdăriei, la fel şi omul, când este robit de obiceiul cel rău, nu-şi mai dă seama de mirosul greu al păcatelor sale, pentru că se obişnuieşte cu ele. Şi aşa cum pământul peste care aruncăm seminţe este cu neputinţă să dea roade dacă nu este udat, la fel se întâmplă şi cu sufletul, care nimic bun nu rodeşte, oricâte cuvinte i-am spune noi, dacă el nu a fost mai întâi udat cu apa vie ce izvorăşte din Sfintele Scripturi. Ce creşte pe pământul care nu este cultivat? Spini şi buruieni. Ce creşte în sufletul care nu este cultivat duhovniceşte? Fapte necurate şi viclene. Cu cât un pământ este mai puţin cultivat, cu atât cresc

buruieni mai multe şi mai sălbatice. Cu cât sufletul este mai puţin cultivat, cu atât este cuprins de patimi mai sălbatice, înmulţindu-se păcatele sale, care îl duc la moarte.

Ce lucru curios! Cu toţii urmăresc cu sufletul la gură evenimentele trecătoare ale acestei vieţi scurte, dar la viaţa ce va să fie nici nu le trece prin cap să se gândească. La ospeţe şi prilejuri de îndulcire a trupului mereu sunt primii, dar sufletele lor le lasă să se usuce de foame duhovnicească. Se îngrijesc de trup şi îl înfrumuseţează, însă sufletul le este indiferent. Când se îmbolnăveşte trupul, cheamă doctorul, cumpără medicamente şi cheltuiesc o grămadă de bani, până când se vindecă. Însă atunci când sufletul lor se îmbolnăveşte de boala aducătoare de moarte a păcatului, nu fac nimic. Şi cel mai trist este faptul că, deşi îl îngrijesc cum nu se poate mai bine, trupul lor moare, iar sufletul este osândit la iadul veşnic.

Şi pentru că îmi pare atât de rău de întunecimea gândului oamenilor şi de nebunia lor, aş vrea să am o voce atât de puternică, încât să ajungă până la marginile pământului, şi după ce m-aş urca pe cel mai înalt multe de pe pământ, să strig la toate popoarele şi neamurile, la fel ca proorocul David: *Fiii oamenilor, până când grei la inimă?* (Ps. 4, 2). Mă doare şi sufăr pentru ce-aţi ajuns. Da, plâng, pentru că ştiţi prea bine că Dumnezeu este îndelung răbdător şi vă aşteaptă să vă îndreptaţi, în loc să vă pedepsească după dreptate, şi cu toate acestea, nu vă îndreptaţi.

Nu trebuie să plângem pentru cel care se zvârcoleşte de durere, atunci când doctorul îi cauterizează rănile, pentru că după durerea pricinuită de ardere va urma vindecarea rănilor sale. Să plângem

pentru cel care zace în pat, fără nici o îngrijire din partea vreunui medic, pentru că rănile sale se vor infecta, ceea ce îi va aduce moartea. La fel, în cazul unui suflet rănit de păcat, nu trebuie să ne pară rău atunci când Dumnezeu îi trimite pedepse, pentru că prin acestea, el dobândeşte vindecare. Să plângem şi să jelim acele suflete care păcătuiesc fără să primească nici o pedeapsă, pentru că le aşteaptă pedeapsa veşnică.

Cel care îşi curăță sufletul de păcat şi îl împodobeşte cu virtuți se face pe sine casă pentru Hristos. Şi cine este mai fericit decât acela care Îl are în el pe Hristos, Care este Izvorul vieții, al bucuriei şi al nemuririi?

Omul care este închis pentru ucidere este cuprins de supărare, mai ales în ziua când este luat din închisoare şi dus la judecată. Iar la sfârşitul procesului, când se ridică pentru ca să audă hotărârea de condamnare, el împietreşte de frică şi se aseamănă unui mort. La fel este şi cu sufletul: atunci când săvârşeşte păcate în această lume suferă şi se mâhneşte. Şi cu atât mai mult va suferi şi se va teme atunci când va fi luat din această lume şi dus dinaintea înfricoşătorului tron de judecată al Domnului, unde va da socoteală pentru faptele sale. Din această pricină se teme şi tremură atunci când vede că se apropie ceasul să plece din trupul său. În cealaltă viață, fiecare păcat pe care l-a săvârşit va ieşi la iveală şi îl va osândi fără milă.

Să ne îngrijim, aşadar, de sufletul nostru nemuritor, să căutăm mai degrabă cele cereşti, decât cele pământeşti, cele nestricăcioase, decât cele stricăcioase, de care să dea Domnul nostru Iisus Hristos să ne învrednicim cu toții.

Lăcomia

Ai bani puțini şi vrei mulți. Ai bani mulți, dar vrei şi mai mulți. Oricâți ai avea, tot nu eşti mulțumit. De ce ai lăsat lăcomia să pună stăpânire pe tine, omule? Nu ştii că vei lăsa aurul şi argintul tău altora, iar tu vei rămâne numai cu blesteme şi păcate? Nu îți dai seama că din pricina lor, eşti chinuit în această viață şi vei fi şi în cealaltă? Nu poți înțelege că te vor ajunge lacrimile şi suferințele săracului, ale celui pe care l-ai nedreptățit sau de care te-ai folosit ca un stăpân şi ale celui pe care l-ai trimis la temniță pentru că nu ți-a înturnat banii pe care ți-i datora? Ce răspuns vei da dreptului Judecător, atunci când vei fi dinaintea tronului Său, alături de cei pe care i-ai nedreptățit, şi când nu se va găsi nimeni care să pună cuvânt bun pentru tine?

Pe judecătorii omeneşti poți să-i înşeli sau să le cumperi cinstea. Dar la Judecătorul ceresc, acestea nu au trecere. Legile omeneşti le poți încălca, şi să scapi de judecată, făcând în aşa fel încât să pară că le respecți. Dar cu legea cerească aşa ceva nu poți face, pentru că Domnul vede faptele tale. Iar mai devreme sau mai târziu, vei da socoteală dinaintea Aceluia Care stă lângă cei nedreptățiți şi îi apără pe cei care nu se pot apăra singuri.

Şi nu-mi spune că cutare, cu toate că este lacom, este fericit, pentru că acum poate este fericit, dar nu va fi aşa până la sfârşit. *Nu râvni la cei ce viclenesc, nici nu urma pe cei ce fac fărădelegea. Căci ca iarba*

curând se vor usca şi ca verdeața ierbii degrab se vor trece (Ps. 36, 1-2).

Lăcomia este ca drojdia rea, care strică întreg aluatul. Dacă săvârşind nedreptate, câştigi fie şi puțini bani, întreaga ta avere este murdărită. De aceea, de multe ori, câțiva bănuți câştigați s-au făcut pricină de pierzanie pentru om.

Mă vei întreba: „Toți oamenii lacomi vor fi pedepsiți?” Cu siguranță, cu toate că nu vor primi toți aceeaşi pedeapsă. Iar dacă nu vor fi pedepsiți în această viață, să-ți pară cu atât mai mult rău de ei, pentru că vor fi pedepsiți în cealaltă viață, unde îi aşteaptă flăcările iadului. Dar nu vor suferi numai aceştia, ci şi cei care moştenesc averea, pentru că ştiu că bunurile acelea au fost dobândite prin nedreptăți, ele aparținând, de fapt, altora. Acest fapt este recunoscut şi de legea omenească, ce dă proprietarului dreptul să ceară lucrul său nu numai din mâna celui care l-a răpit, ci de la oricine s-ar afla bunul atunci când îl cere.

Aşadar, dacă îi cunoşti pe cei nedreptățiți, dă-le înapoi ce ai luat de la ei, sau dă-le mai mult decât ai luat, aşa cum a făcut Zaheu, vameşul din Evanghelie. Iar dacă nu îi cunoşti, dă ceea ce ai câştigat pe nedrept săracilor. Astfel, vei scăpa de nenorocirile care îți bat la uşă. Dacă dai înapoi numai ce ai răpit, nu ai nici un câştig. Grăitoare este pilda lui Zaheu, pe care l-am pomenit mai înainte. Numai atunci când acest vameş a făgăduit: *Jumătate din averea mea, Doamne, o dau săracilor şi, dacă am năpăstuit pe cineva cu ceva, întorc împătrit*, Domnul l-a încredințat: *Astăzi s-a făcut mântuire casei acesteia* (Luca, 19, 8-9).

Noi facem dimpotrivă: răpim nenumărate lucruri şi dăm puține, gândind că suntem iertați cu acestea de

nedreptatea noastră şi că, astfel, Îl îmbunăm pe Dumnezeu. Dar iată: Cain, care a adus lui Dumnezeu jertfă din ce avea mai rău în cămara sa, fără să nedreptăţească pe nimeni, a fost pedepsit foarte aspru. Atunci cât vom fi pedepsiţi noi, care dăm din averea noastră săracului, adică lui Hristos, doar câteva firimituri? De ce îl jicneşti pe Domnul, dându-I doar câteva firimituri? Hristos nu ar primi asemenea mâncare, chiar de ar muri de foame. Mai bine este să nu-I dai nimic, decât să-i dai cele ce aparţin altora.

Spune-mi, dacă ai dinaintea ta doi oameni, dintre care unul este gol, iar celălalt este îmbrăcat, iar tu îl dezgoleşti pe cel de-al doilea ca să-l îmbraci pe primul, nu înfăptuieşti o nedreptate? Cu siguranţă că da. Şi dacă înfăptuieşti o nedreptate şi nu un fapt de milostenie dându-i altuia tot ce ai răpit, cum socoteşti că este milostenie să dai doar câteva firimituri, adică mai nimic?

Bogatul din Evanghelie nu a săvârşit nici o nedreptate faţă de Lazăr. Cu toate acestea, pentru că nu a avut milă de el, a fost osândit să se chinuiască în iad (Luca 16, 19-25). Atunci ce putem să spunem despre noi, care nu numai că nu dăm milostenie, dar şi nedreptăţim?

Atunci când Domnul va veni în toată slava Sa, ca să judece lumea, va spune celor nemilostivi, care vor fi adunaţi cu toţii de-a stânga Sa: *„Duceţi-vă de la Mine, blestemaţilor, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui. Căci flămând am fost şi nu Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi nu Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi nu M-aţi primit; gol, şi nu M-aţi îmbrăcat; bolnav şi în temniţă, şi nu M-aţi cercetat* (Mat. 25, 41-43). Aşadar, dacă sunt osândiţi la suferinţa

veşnică, alături de diavol, cei care nu au dat hrană şi apă lui Hristos atunci când era flămând şi Îi era foame, care va fi pedeapsa celor care îi osândesc la înfometare pe semenii lor, răpindu-le avutul? Ce vor păţi cei care nu numai că nu-L îmbracă pe Hristos, dar Îl şi despoaie de hainele Sale. Ce vor păţi cei care nu numai că nu Îl primesc şi nu au grijă de El atunci când este străin, ci Îl alungă? Ce vor păţi cei care nu numai că nu Îi uşurează suferinţa atunci când este bolnav, dar Îl mai şi vatămă pe deasupra? În fine, ce vor păţi cei care nu numai că nu Îl cercetează când este închis, ci liber fiind, caută să Îl bage la închisoare?

Domnul a zis: *Dacă iubiţi pe cei ce vă iubesc, ce răsplată puteţi avea? Căci şi păcătoşii iubesc pe cei ce îi iubesc pe ei* (Luca 6, 32). Aşadar, dacă este păcătos cel care îi iubeşte numai pe cei care îl iubesc, cum este cel care îi vatămă şi pe cei care nu l-au nedreptăţit? Dacă este vrednic de osândă cel care nu face milostenie din averea sa, cum este cel care răpeşte avut străin? Căci este un mare păcat nu numai să iei din avutul altuia, dar şi să nu dai din ce este al tău celor care au nevoie este o încălcare a legilor dumnezeieşti, prin păcatele lăcomiei şi al nedreptăţii.

Aşadar, să ne ferim, fraţilor, de păcatul lăcomiei. Şi ca să ne fie mai uşor, să luăm spre pildă viaţa oamenilor răpitori şi lacomi care au trăit înainte de noi, adică a celor care au murit. Unde se găsesc acum aceştia? În iad! Şi banii lor? Se bucură alţii de ei! Prin urmare, nu suntem lipsiţi de minte să ne chinuim şi în viaţa aceasta şi în cealaltă? În viaţa aceasta, ne chinuim alergând şi fiind neliniştiţi tot timpul, căci dobândirea şi păstrarea banilor nu sunt lucruri uşoare. În cealaltă viaţă, ne chinuim prin pedepsele gheenei celei veşnice.

Şi cu adevărat, cine este mai vrednic de plâns decât cel răpitor, care pleacă din această lume purtând cu sine numai păcatele pe care le-a săvârşit, şi pentru care va da socoteală dinaintea lui Dumnezeu, lăsând ceea ce a adunat altora, de multe ori chiar duşmanilor săi? Cine este mai nenorocit ca omul lacom, care este topit de griji şi de frică, din sufletul căruia liniştea şi seninătatea au plecat, lăsând loc nelinişti, care îi face viața mai rea decât orice moarte? Atunci când câştigă, nu se bucură, pentru că vrea mai mult. Când pierde fie şi o monedă, i se pare că i s-a întâmplat nu ştiu ce mare rău. Nu are prieteni, decât pe cei de la care câştigă. Pe ceilalți îi socoteşte duşmani. El dispreţuieşte, de fapt, lumea întreagă. Îi urăşte pe săraci, pentru că îi cer ajutor. Pe cei bogați îi invidiază, pentru că râvneşte la bogățiile lor. Când semenii săi sunt fericiți, el este trist. E ca şi cum ceilalți i-ar fi răpit bunurile care i se cuvin. Se poartă cu toții de parcă ar fi fost nedreptățit de aceştia. Suferă pentru că pământul nu produce aur în loc de grâu şi pentru că fântânile izvorăsc apă în loc de argint, că munții sunt făcuți din pietroaie, nu din pietre prețioase.

Bogăția este pentru iubitorul de argint ceea ce este cuțitul pentru nebun. Ba chiar mai rău, căci nebunul, odată ce şi-a înfipt cuțitul în piept, scapă pentru totdeauna de nebunia sa şi nu mai este rănit a doua oară, pe când iubitorul de argint primeşte lovituri nenumărate în fiecare zi şi nu scapă niciodată de nebunia sa. Dimpotrivă, cu cât este mai rănit de bogăție, cu atât mai tare înfige cuțitul în rana sufletului său.

Cine este, dar, mai rău decât omul lacom, care îşi omoară sufletul cu nedreptăți, îşi pierde timpul vieții acesteia cu griji deşarte şi se lipseşte de orice

mulțumire, iar pe toți oamenii îi face duşmanii săi? Poate vă veți mira de cuvintele „Pe toți oamenii şi-i face duşmani” Da, pe toți, pentru că nu îl urăsc numai cei care au fost nedreptățiți de el, dar şi ceilalți, care compătimesc victimele şi se tem ei înşişi să nu ajungă vreodată în situația lor grea. Dar cel mai rău lucru nu este ca toți oamenii să fie duşmanii tăi, ci ca duşmanul tău să fie Însuşi Dumnezeu. Dacă e aşa, ce nădejde şi ce mângâiere îți mai rămâne?

Spune-mi, ce bogăție este să nedreptățeşti? Tu, cel care nedreptățeşti, eşti bogat sau eşti asemenea celor întemnițați? Eu zic că eşti într-o stare mai jalnică decât a acelora. Şi ştii de ce? Pentru că întemnițații şi-au pierdut libertatea trupului, pe când tu ai pierdut-o pe cea sufletească. Ei sunt înlănțuiți fără voia lor, pe când tu eşti înlănțuit în lanțurile păcatului cu voia ta.

Dacă împăratul ar scoate o lege prin care ne-ar obliga nu numai să nu răpim ceea ce este al altora, dar şi să dăm săracilor o parte din averea noastră, ne-am supune fără să zicem nimic. Dar dacă Împăratul cerului şi al pământului ne spune să nu răpim lucruri care nu sunt ale noastre, noi încălcăm cu neruşinare porunca Sa. Pe împăratul pământesc, care este om, îl respectăm, pe când pe Împăratul cel veşnic, Creatorul şi Domnul a toate, Îl disprețuim. Nu este înfricoşător? Dacă atunci când Îl cinstim pe Dumnezeu ca pe un om, săvârşim un păcat, cât de mare este păcatul nostru dacă Îl cinstim pe Dumnezeu mai puțin decât pe un om?

Vi se pare că vorbele acestea sunt grele? Atunci arătați cu adevărat că vă întristează şi vă înfricoşează, ferindu-vă de faptele cele rele. Dacă nu vă este teamă de faptele cele rele, cum să vă cred atunci când îmi spuneți că vă e frică şi vă întristați de vorbele mele? Nu vorbele

mele, ci voi, cu faptele voastre, vă osândiți, căci cine sapă groapa altuia, cade singur în ea. Şi aşa cum femeile gravide simt durerile facerii înainte să iasă copilul, aşa şi cel care pregăteşte o faptă nelegiuită, înainte deci să nedreptățească pe cineva, suferă şi se chinuieşte. Oricât de păcătos ar fi omul, el nu poate să închidă gura conştiinței care îl mustră. Conştiința este un lucru firesc, pe care Dumnezeu l-a pus în om încă de atunci de când l-a creat. Oricât de mult am încerca să nu o ascultăm şi să luptăm cu ea, conştiința ne apare mereu dinaintea noastră şi ne strigă, ne osândeşte şi ne pedepseşte.

Vă aduceți aminte cât de rău era Ahab, regale Samariei? Cu toate acestea, chiar şi el, atunci când a vrut să răpească via lui Nabot, a avut parte de multă suferință. Cu toate că era stăpân absolut, cu toate că nu era nimeni care să-l mustre pentru ceea ce făcuse, totuşi conştiința sa îl mustra într-atât, încât era zbuciumat, posomorât şi fără nici o tragere de inimă, iar mâhnirea îi era zugrăvită pe chip (3 Regi 21, 1-29).

Vreți să vă spun o întâmplare care s-a petrecut în zilele noastre, ca să vedeți cât de înfricoşătoare poate fi lăcomia? De ceva timp în urmă, a căzut asupra oraşului nostru mare secetă. Cerul căpătase culoare roşiatică. Cu toții aşteptam să vină moartea – o moarte mai înfricoşătoare decât oricare alta – şi ne rugam lui Dumnezeu să ne izbăvească de o asemenea nenorocire. Dintr-odată şi nesperat, prin mila nemărginită a Domnului, a căzut din cer ploaie bogată. În timp ce toți se bucurau şi sărbătoreau, un anume om bogat mergea prin oraş trist, cu capul plecat şi galben la față ca un mort. Nişte oameni l-au întrebat atunci care era pricina tristeții sale, iar el nu a putut să se ascundă, căci povara de pe sufletul său era greu de dus. Iată ce a mărturisit:

„Am în hambare zece mii de măsuri de grâu, iar acum a plouat şi nu ştiu cum o să-l vând”.

Ce spui, omule fără frică de Dumnezeu? Suferi pentru că n-au murit cu toții, ca să strângi tu aurul de pe urma lor? Nu ai auzit ce spune Solomon? *Cel care ține grâul este blestemat de popor* (Pildele 11, 26). Eşti vrăjmaş al lui Dumnezeu sau prietenul Lui? Eşti mai degrabă sclavul banului. Limba ta, care a rostit asemenea cuvinte, ar trebui să fie tăiată. Inima ta, care izvorăşte asemenea simțăminte neomeneşti, ar trebui să nu mai bată. Ce fel de om eşti tu, care nu suferi pentru că ai avea puțin, ci pentru că ai mult şi vrei să dobândeşti şi mai mult, răpind avutul semenilor tăi?

Cu ce cuvinte să descriu urâciunea patimii celor lacomi? Nimic nu este mai lung ca mâinile lor şi nimic mai murdar şi mai neruşinat ca privirea lor. Ei nu îi văd pe oameni ca oameni, nici cerul nu îl văd ca cer şi nici un alt lucru de pe pământ nu îl văd aşa cum este el cu adevărat. Pe toate le văd ca pe bani, pe toate le măsoară în bani. Oamenii adevărați îi văd pe cei săraci că se chinuiesc şi li se moaie inima. Cei lacomi îi văd pe săraci şi se înfurie. Oamenii adevărați nu numai că nu răpesc nici măcar cu privirea lucrurile altora, dar dau celor care au nevoie din ce au ei. Lacomii nu se nelinişteśc până nu răpesc avutul celorlalți şi îl fac al lor. Oamenii adevărați nu suportă să-l vadă despuiat pe semenul lor. Oamenii lacomi vor să-i despoaie pe toți, altfel nu sunt mulțumiți; sau mai bine zis, nici aşa nu sunt mulțumiți. De aceea putem spune că aceşti oameni sunt mai răi chiar şi decât fiarele sălbatice, căci acestea, atunci când se satură, se îndepărtează de pradă, pe când oamenii lacomi nu se satură niciodată. Fiarele pădurii sunt din firea lor sălbatice, pe când omul lacom îşi

transformă de bunăvoie firea din blândă, în sălbatică. Din gura lor scuipă otravă, la fel ca şerpii, mâinile lor nu află odihnă până când nu fac rău celorlalţi, cât despre gând, dacă ar fi cu putinţă să le cunoaştem gândul, ne-am da seama că nu sunt ca fiarele sălbatice, ci mai răi decât acestea. Ei sunt adevăraţi demoni. În inimile lor ascund numai cruzime şi răutate faţă de fiecare dintre semenii lor. Diavolii nu pot să-i lovească pe oameni aproape niciodată fără voia şi împreună-lucrarea lor, pe când cei lacomi îi lovesc chiar şi atunci când ei se împotrivesc. Ei jertfesc totul, chiar şi sufletul lor, pe altarul câştigului. Nu se gândesc la nimic altceva şi nu îi interesează decât banul. Nu se tem de iad, nu doresc Împărăţia cerurilor, nu le este ruşine de oameni, nici frică de Dumnezeu. Legile le încalcă, cinstea o socotesc o prostie, dispreţuiesc Evanghelia, iar în viaţa de după moarte nu cred.

Aşa deci, înţeleptule lacom, zici că nu există viaţă după moarte? Nici judecată nu există? „Nu”, îmi vei răspunde, pentru că aşa îţi convine ţie. Dar, oare, nu există nici moarte? Şi de ea te îndoieşti? Oricât ai vrea lucrul acesta, nu poţi. Nu te feri să spui că o să vină şi pentru tine clipa să mori. Uită-te la albină. Toată viaţa ei face bine, lucrând cu bucurie ca să strângă mierea cea bună şi folositoare. Dar îndată ce face răul, moare. Învaţă de la albină să nu faci rău semenului tău, căci tu vei pieri înaintea aceluia. Pe aproapele tăi îl vei răni şi îl vei face să sufere o vreme, însă tu vei muri pentru totdeauna.

Banii sunt folositori, pentru că ne ajută în nevoile noastre de zi cu zi. Dar nu trebuie să avem prea mulţi, căci altfel, ei nu îşi mai împlinesc menirea, ci se transformă în stăpânul celui care îi are. Dacă strângem

averi, ne facem cugetul rob materiei necugetătoare şi arătăm că nu avem credinţă în sfânta Pronie. Ba mai mult, dovedim că suntem nebuni. Da, nebuni. Nu este nebun cel care prin orice mijloc dobândeşte avere, pe care apoi o pierde? Îmi vei spune: „Doar averea o să rămână copiilor mei”. Da, dar şi copiii tăi vor pierde această avere când vor muri. Şi poate că vor muri înainte de tine!

Adevărul este că atunci când aduni avere, îţi îngraşi două din patimile tale cele mai înfricoşătoare: slava deşartă şi înclinaţia spre plăceri trupeşti.

Te făleşti cu casele şi cu servitorii tăi, făcându-i pe ceilalţi să te admire şi să te invidieze; te dedai plăcerilor trupeşti şi la tot desfrâul. Iată de ce eşti lacom. Iată de ce vrei să răpeşti avutul celorlalţi. Ca să-ţi îngraşi patimile, nu şovăi să-ţi arunci fraţii pe drumuri şi să le pricinuieşti tot felul de nenorociri. Să ştii că fraţii tăi sunt mădulare ale trupului lui Hristos şi dispreţuindu-i pe ei, Îl dispreţuieşti pe Hristos.

Crezi sau nu, să ştii că te aşteaptă iadul cel veşnic dacă nu te pocăieşti pentru păcatele tale. Căci dreptul Dumnezeu, *Care va răsplăti fiecăruia după faptele lui* (Romani 2, 6), nu va lăsa nepedepsite cele două păcate de moarte pe care le săvârşeşti: faptul că dobândeşti avere pe nedrept şi faptul că nu foloseşti averea în scopuri curate şi bune. Pe cei care *se supun nedreptăţii*, aşa cum spune Sfântul Apostol Pavel, îi aşteaptă mânia şi furia lui Dumnezeu (Romani 2, 8). Şi cum să nu se mânie Dumnezeu dacă pe de o parte, îţi cheltuieşti banii pe femei uşoare, iar pe de altă parte, îi dispreţuieşti pe săraci? Şi chiar dacă ţi-ai câştigat cinstit averea, vei fi aspru pedepsit dacă o vei cheltui pe plăceri

trupeşti. Gândeşte-te atunci care va fi pedeapsa ta dacă îți câştigi averea necinstit.

Dacă vrei să scapi de judecata neînduplecatului Judecător, nu mai umbla după avere dobândită prin nedreptățirea celorlalți. În această viață, eşti apărat de puterea banilor, de influența funcționarilor şi de bunăvoința judecătorilor. Însă în cealaltă viață, cine te va mai apăra? Acolo te vor însoți numai păcatele tale şi strigătele celor nedreptățiți de tine, care ajung până la tronul ceresc al lui Dumnezeu. Să dea Domnul să cunoşti şi tu sfânta milă cerească pe care să o dobândeşti prin pocăință.

Invidia

Nimic nu-i dezbină mai mult pe oameni decât invidia, care e o boală neînchipuit de grea şi mult mai primejdioasă decât iubirea de argint, căci ea este rădăcina tuturor relelor. Iubitorul de argint este mulțumit atunci când el dobândeşte ceva, pe când cel care invidiază nu se mulțumeşte decât atunci când semenul său nu dobândeşte nimic. Fericirea sa este nefericirea celuilalt. Există o nebunie mai mare ca aceasta? Omul invidios se topeşte ca o lumânare văzând că vecinului său îi merge bine. Astfel, el nu numai că se lipseşte de bunătățile cereşti, dar nici în această viață nu are linişte. Molia nu roade lâna şi nici viermele carnea aşa cum invidia roade şi distruge inima şi măruntaiele omului invidios.

Nu este nici o greşeală dacă îi numim pe invidioşi fiare şi demoni. Aşa sunt invidioşii sau chiar mai răi, pentru că fiarele se năpustesc asupra noastră numai când sunt flămânde sau când noi le stârnim, însă invidioşii, de multe ori chiar şi atunci când le facem bine, se poartă ca şi cum i-am fi nedreptățit. Demonii simt duşmănie față de noi, dar nu şi față de ceilalți demoni, în vreme ce oamenii invidioşi nu țin cont de nimic. Aceştia nu se îngrijesc de mântuire şi îşi dau sufletul la iad, umplându-şi inimile cu tristețe şi tulburare fără nici un motiv.

Rău mare este invidia. Există ceva mai rău decât ea? Poate preacurvia. Dar cel care săvârşeşte preacurvie măcar, pe de o parte, simte o anumită plăcere, iar pe de

altă parte, păcătuieşte doar câteva minute, pe când cel care invidiază nu se odihneşte zi şi noapte, căci invidia este un vierme care îi roade inima fără încetare.

Aşa cum porcul este mulțumit când se tăvăleşte prin noroi, şi diavolul, când ne face rău, la fel se bucură omul invidios de răul semenului său. Se simte foarte bine când cineva din jurul său pățeşte o nenorocire. Nefericirea celuilalt este fericirea sa şi fericirea celuilalt este nefericirea sa. Aşa cum scarabeul se hrăneşte cu murdărie, la fel se hrăneşte şi omul invidios cu suferințele altora.

Oamenii văd cum este înjunghiat un animal şi le pare rău de el. Însă cel invidios vede că semenul său are parte de binefaceri, şi suferă, se face fiară sălbatică şi se îngălbeneşte de ciudă. Ce nebunie mai e şi asta? Spune-mi: de ce faci astfel? Ce te-a apucat? Te necăjeşte faptul că fratele tău este fericit, important şi faimos? Dimpotrivă, pentru acestea ar trebui să te bucuri şi să-I mulțumeşti lui Dumnezeu. Toți creştinii suntem un trup, iar capul nostru este Hristos şi fiecare suntem mădulare unii altora (Rom. 12, 5). De aceea, atunci când se întristează şi suferă un mădular, şi celelalte suferă cu el, iar când unul dintre mădulare se bucură şi este fericit, atunci şi celelalte sunt bucuroase (1 Cor. 12, 26), căci printr-un mădular se slăveşte întreg trupul, dar şi capul, adică Hristos. Cu toate acestea, tu, în loc să te bucuri, suferi. Suferi pentru că este slăvit Dumnezeu. Iată până unde te duce patima ta!

Îmi vei spune: „Am vrut doar ca Dumnezeu să Se slăvească prin mine”. Însă atunci când te bucuri pentru fericirea aproapelui tău, Dumnezeu Se slăveşte prin tine. Iar dacă Dumnezeu Se slăveşte prin aproapele tău, iar acesta îți este duşman, este un motiv în plus să

ți-l faci prieten. Dar tu, dimpotrivă, faci din prieten duşman, pentru că Dumnezeu Se slăveşte prin acela. În ce fel ți-ai mai putea arăta duşmănia față de Dumnezeu?

Iată de ce, chiar dacă ai face minuni sau ai fi curat cu trupul, dacă ai posti şi te-ai nevoi şi dacă ai ajunge la virtuțile îngerilor, nu eşti decât un păcătos, pentru că a pus stăpânire pe tine patima invidiei. Nu te deosebeşti cu nimic de închinătorii la idoli, dacă îi iubeşti pe cei care te iubesc. Gândeşte-te atunci care este starea ta dacă îi urăşti pe cei care te iubesc. Este mai rău să invidiezi decât să duşmăneşti, pentru că cel care duşmăneşte se potoleşte dacă dispare pricina duşmăniei lui şi chiar şi-l face prieten pe duşmanul său, pe când cu cel care invidiază aşa ceva nu se întâmplă niciodată. Cel care duşmăneşte îşi arată pe față patima, pe când invidiosul o ține ascunsă. Cel care duşmăneşte are un anumit motiv pentru care se comportă astfel, pe când invidiosul nu are nici un motiv, în afară de patima sa şi de îndemnul satanei.

Află că cine doreşte rău semenului său sau îl nedreptățeşte, sie însuşi îşi face rău. Pe când cine doreşte binele pentru semenul său sau îi face bine, sie îşi face bine. Cel care este vorbit de rău, nu numai că nu va fi nedreptățit, dar va primi şi o mare răsplată. Nu acesta este vrednic de pedeapsă – bineînțeles, dacă nu a pricinuit el însuşi vorbele rele care s-au iscat despre el –, ci acela care îl vorbeşte de rău.

Poate că îmi vei spune acum: „Nu îl vorbesc de rău degeaba. Mi-a făcut nedreptate”. Ți-a făcut nedreptate? Atunci de ce te nedreptățeşti şi tu acum, judecându-l pe omul care ți-a făcut nedreptate? Astfel, semeni cu cel care, încercând să se apere, întoarce cuțitul înspre sine. Dacă vrei şi ție să-ți faci bine şi pe

acela să-l cuminţeşti, spune despre el cuvinte bune. Dacă spui cuvinte rele, nu vei fi crezut de ceilalţi, care se vor gândi că vorbele tale izvorăsc din duşmănia pe care o ai faţă de el.

Nu-ţi murdări, dar, sufletul cu răutate, ci împodobeşte-l cu virtuţi. Nu arunca în semenul tău cu noroi, ci împleteşte-i cununi prin cuvinte de laudă. Nu scoate din gura ta necurăţii, căci tu vei fi primul care le va simţi duhoarea, ci oferă bunătate şi dragoste, ca să fii tu primul care le simte mirosul plăcut. Nimeni nu-l iubeşte pe omul invidios, pe când pe omul bun, care ştie să spună cuvinte frumoase despre orice, cu toţii îl iubesc ca pe un frate adevărat.

Şi pentru că ţi-am spus mai înainte că cel care invidiază şi vorbeşte de rău îşi face rău sieşi, nu celui căruia îi doreşte răul, trebuie să-ţi explic acum ce am vrut să spun. Îţi voi da mai multe exemple.

Cu ce l-a vătămat Cain pe Abel atunci când l-a omorât din invidie? Fără să vrea, l-a trimis mai devreme în Împărăţia cerurilor. Pe când el, dimpotrivă, a fost aspru pedepsit pentru păcatul său.

La fel Isav: cu ce l-a vătămat el pe Iacov? Iacov s-a îmbogăţit, dobândind nenumărate bunătăţi materiale, pe când el a ajuns să rătăcească prin locuri străine.

Preabunului Iosif, ce rău au reuşit să-i facă fraţii săi, care puţin a lipsit să nu-l omoare din pricina invidiei? Aceştia au ajuns să sufere de foame şi să fie în primejdie de a-şi pierde vieţile, pe când Iacov a ajuns stăpânitorul Egiptului, al doilea după Faraon.

Toate aceste exemple ne arată că atunci când invidiem pe cineva, îi facem acestuia, fără voia noastră, un mare bine. Pentru că Dumnezeu există şi le vede pe toate. Şi dacă este nedreptăţit un om care nu nedrep-

tățeşte pe nimeni, cu atât mai mult este acesta binecuvântat şi slăvit. În acelaşi timp, tu care invidiezi, eşti pedepsit. Şi cum să nu fii pedepsit când invidiezi un om care nu ți-a făcut nici un rău, dacă eşti pedepsit şi atunci când nu te bucuri pentru binele vrăşmaşului tău? Cum să fie iertată ura ta față de un om nevinovat, când Domnul ne spune în Evanghelie că oamenii care îi iubesc numai pe cei de care sunt iubiți nu fac mai mult decât ce fac vameşii (Mat. 5, 46).

De ce suferi, omule, pentru fericirea semenului tău? Dacă trebuie să suferi pentru ceva, să suferi pentru nefericirea ta, nu pentru bunăstarea celuilalt. Invidia ta este o nebunie, după cum vezi şi tu, de aceea eşti de neiertat. Desfrânatul poate aduce în apărarea sa faptul că l-a îndemnat dorința cărnii, criminalul aduce furia, hoțul, sărăcia. Dar tu ce motiv ai avut? Nici un alt motiv decât răutatea ta nemăsurată.

Mare neajuns este invidia, foarte mare neajuns! Invidia ne face să nu ne îngrijim de mântuirea sufletului nostru. Invidia l-a îndemnat pe Saul să-l omoare pe David, care era binefăcătorul său şi al întregului Israel. Vă aduceți aminte ce s-a întâmplat atunci?

Filistenii porniseră încă o dată război împotriva israeliților. Filistenii au făcut tabără la Soco, iar israelitenii pe valea Stejarului. Cele două armate stăteau față în față şi erau pregătite de luptă. Dintr-odată, un om de statură uriaşă din tabăra filistenilor, pe nume Goliat, a ieşit în față şi a strigat cu trufie către israeliți: „Alegeți un bărbat dintre voi ca să lupte cu mine! Dacă mă va birui, cu toții vom fi robii voştri. Dar dacă eu voi birui, atunci voi veți fi robii noştri. Să vină unul dintre voi ca să luptăm, dacă are curaj!”

Atunci, toți israelitenii, de la Saul până la ultimul soldat, s-au temut. Nu ştiau ce să facă. Au început să tremure de frică. Nu îndrăzneau să scoată nici nasul afară din mulțumea ostaşilor, gândindu-se la moartea care îi aştepta. Ce să facă?...

Timp de patruzeci de zile, în fiecare dimineață, Goliat ieşea în față şi striga cuvinte umilitoare, încercând să-i ațâțe pe israeliteni. Atunci, a apărut un tânăr pe nume David, care plecase de la oile sale, pe care le păştea, cu gândul să ajute şi el poporul său pe câmpul de bătălie. Cum l-a auzit de departe pe Goliat strigând cuvinte batjocoritoare la adresa israeliților, s-a hotărât să se lupte el cu filisteanul. Nu au reuşit să-l facă să se răzgândească nici cuvintele aspre ale fratele său, Eliab, şi nici povețele regelui Saul. Cu mult curaj şi credință în ajutorul lui Dumnezeu, s-a pornit spre lupta inegală ce îl aştepta, strigând către rege: *Să nu se împuțineze nimeni cu duhul din pricina lui; robul tău se va duce şi se va bate cu acest filistean!* (1 Regi 17, 32).

Este, aşadar, puțin lucru, ca nefiind silit de nimeni şi neavând nici o nevoie, David să îşi pună viața în primejdie pentru a-i salva pe cei care nu i-au făcut nici un bine? După biruință, nu era firesc ca el să fie cinstit ca un adevărat izbăvitor al poporului lui Israel? Există o binefacere mai mare ca aceasta? După aşa o faptă, Saul îi datora lui David viața şi regatul său, deşi David nu s-a luptat cu Goliat pentru bogăție şi cinstire sau alte bunătăți pământeşti, ci pentru slava lui Dumnezeu. După fapta aceasta, nu s-ar fi mirat nimeni dacă Saul scotea coroana de pe capul său şi o punea pe capul lui David, ba încă şi aşa tot i-ar fi rămas dator, pentru că David i-a dăruit lui Saul viața şi împărăția, pe când Saul i-ar fi dăruit numai împărăția. Şi cu toate

acestea, care a fost răsplata lui Saul? Ascultați ca să aflați.

După omorârea lui Goliat şi fuga în dezordine a filistenilor, Saul şi David s-au întors biruitori şi, aşa cum era obiceiul pe vremea aceea, femeile au ieşit de prin cetăți, ca să-i întâmpine, cu dansuri şi cântece. Ele strigau bucuroase: *Saul a biruit mii, iar David zeci de mii!* (1 Regi 18, 7). Lucrul acesta l-a făcut pe Saul foarte invidios. De atunci, a început să crească în inima sa o mare duşmănie față de David. În mod normal, nu se explică, dat fiind faptul că strigând astfel, femeile acelea nu numai că nu l-au nedreptățit pe Saul, dar chiar i-au făcut un bine, pentru că deşi acelea strigau că a omorât mii, el de fapt, fiind cuprins de frică, nici nu ieşise la luptă. Cinstea biruinței în luptă aparținea cu totul lui David. Nu a fost, aşadar, o nebunie din partea lui Saul să ceară să fie cinstit la fel ca David? Dimpotrivă, cel care trebuia să se supere era David, căci deşi victoria îi aparținea în întregime, a fost cinstit împreună cu el şi Saul. Dar acesta este omul invidios: nu poate suferi să-l vadă pe celălalt că este fericit, căci fericirea aproapelui său este nenorocirea sa.

Nu la fel a fost şi cu Abimelec, regele celor din Gherara? Acesta l-a invidiat pe Isaac pentru că îi mergea bine. *Şi a semănat Isaac în pământul acela şi a cules anul acela rod însutit. Domnul l-a binecuvântat, şi omul acela a ajuns bogat şi a sporit tot mai mult, până ce a ajuns bogat foarte. Avea turme de oi, cirezi de vite şi ogoare multe* (Facerea 26, 12-14). Iată dărnicia lui Dumnezeu! Iată câte bunătăți le dă celor care nu se despart de El!

Iată ce i-a spus Abimelec, din invidie, dreptului Isaac: *Du-te de la noi, că te-ai făcut mult mai tare decât*

noi! (Facerea 26, 16). Şi, cu adevărat, în toate era mai puternic, pentru că avea ajutorul lui Dumnezeu.

Unde îl alungi, Abimelec, pe cel drept? Nu ştii că oriunde s-ar duce, ajutorul lui Dumnezeu va fi cu el? Şi în pustie dacă l-ai trimite, prin harul lui Dumnezeu, el tot va fi fericit. Însă, tu, care te chinui din pricina invidiei, vei fi nefericit.

Nefericiți sunt şi au fost toți oamenii invidioşi din toate timpurile şi din toate locurile, pentru că se chinuiesc din pricina răutății lor şi, mai mult decât atât, sunt izgoniți de Dumnezeu pentru acest păcat înfricoşător. Nu le rămâne altceva de făcut decât să se pocăiască şi să dobândească smerenie şi dragoste, ca să primească linişte sufletească şi bunăvoința lui Dumnezeu.

Ura şi duşmănia

Dacă ai fost nedreptăţit de aproapele tău, adu-ţi aminte de David. Gândeşte-te la blândeţea şi la lipsa de răutate a acestui prooroc şi mânia care îţi arde sufletul va dispărea.

Spune-mi: din ce pricină ţi-e duşman fratele tău? Poate te-a înjurat? Poate a furat de la tine? Poate te-a nedreptăţit? Orice ţi-ar fi făcut, să nu întârzii să tai frânghia care te ţine legat de duşmănie. Dacă nu faci lucrul acesta astăzi, mâine va fi mai greu. Poimâine, şi mai greu. Cu fiecare zi ce trece, ruşinea ta va creşte şi odată cu ea, duşmănia va prinde rădăcini puternice în inima ta.

Umple-mă de bucurie spunându-mi că ai fost la duşmanul tău, l-ai prins în braţe, l-ai strâns cu iubire şi l-ai sărutat cu lacrimi în ochi. Chiar şi fiară dacă ar fi, purtarea ta îi va muia inima şi se va îmblânzi. În felul acesta, scapi de păcat, iar pe el îl câştigi, făcându-l să-şi prefacă ura în prietenie şi dragoste.

Să nu-mi zici: „Este un om sucit, rău şi de neîndreptat şi de aceea nu aş putea niciodată să mi-l fac prieten". Oricum ar fi, nu poate fi mai rău decât Saul, care deşi a fost salvat de multe ori de la moarte de David, s-a întors împotriva acestuia. Dar cu toate că Saul s-a purtat astfel, David l-a ajutat din nou, însă Saul nu s-a potolit şi a căutat să-l omoare iar şi iar.

Ce poţi să mai zici despre duşmanul tău? Că ţi-a intrat fără drept pe ogor? Că ţi-a furat animalele? Că şi-a bătut joc de tine? Că te-a înşelat? Cu toate acestea, nu a

încercat să-ți ia viața, aşa cum a încercat în repetate rânduri Saul cu David. Şi chiar dacă ar încerca să-ți ia viața, tot David este mai presus de tine, căci cu toate că a trăit în vremea legii mozaice, care nu era desăvârşită şi care învăța: *ochi pentru ochi, dinte pentru dinte* (Ieş. 21, 24), a ajuns la înălțimea înțelepciunii legii evanghelice: *iubiți pe vrăjmaşii voştri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi* (Luca 6, 27). Pe când tu, de multe ori, te umfli de răutate, înfuriat de ceea ce ți-a făcut duşmanul tău în trecut, David, nețimând cont de ce avea să-i facă Saul în viitor, nu înceta să-l ajute şi să-l salveze din orice primejdie. Pe cine salva mereu? Pe cel care căuta cu tot dinadinsul să-l omoare!

Spune-mi, aşadar, cu ce anume te-a supărat vrăjmaşul tău? Ce ți-a făcut de nu vrei să te împaci cu el? Ți-a furat bani? Dar dacă tu înduri cu răbdare nedreptatea făcută, vei fi răsplătit de Dumnezeu foarte mult, ca şi cum ai fi împărțit acei bani la săraci. Pentru că fie dai milostenie săracilor, fie înduri nedreptatea, săvârşeşti aceeaşi faptă bună. A încercat, oare, să te omoare? Dacă tu te vei ruga pentru acel om ca Dumnezeu să-i ierte păcatele şi îl socoteşti binefăcătorul tău pentru păcatele pe care tu însuți le-ai săvârşit, atunci vei fi socotit de Dumnezeu mucenic.

Ca şi în cazul tău, nici pe David nu a îngăduit Dumnezeu ca Saul să-l omoare. Astfel, pe capul său au fost puse mai multe cununi muceniceşti, pentru că deşi era urmărit de cel care voia să-i ia viața, el l-a salvat. Şi pe cine a salvat? Pe cel care atâta vreme cât a trăit, nu a încetat să-l prigonească şi să încerce să îi ia viața. Este vădit că în ceea ce priveşte intenția de a fi ucis, David a fost ucis de mii de ori. Şi pentru că a fost omorât pentru Dumnezeu de mii de ori, i se cuvin mii de cununi

muceniceşti, Ar fi putut şi el spune la fel ca Apostolul Pavel: *Mor în fiecare zi!* (1 Cor. 15, 31). Iată virtutea lui David: deşi i s-a dat în repetate rânduri ocazia să scape de urmăritorul său, nu a vrut să-şi mânjească mâinile de sânge. A preferat să înfrunte în fiecare zi primejdie de moarte, decât să facă ceva împotriva voii lui Dumnezeu. Ce înțelegem, aşadar, din pilda lui David? Că nu trebuie să ne răzbunăm nici măcar pe cei care voiesc să ne ia viața, cu atât mai puțin pe cei care ne pricinuiesc alte supărări.

Dar pentru că socoteşti că nu este cu putință ca vrăşmaşul tău să-şi schimbe gândul rău ce îl are asupra ta, îți voi spune doar atât: există vreun animal mai sălbatic decât leul? Cu toate acestea, şi pe el îl îmblânzesc oamenii. Dacă folosesc mijloacele potrivite, ei pot schimba chiar şi firea leului, transformându-l într-un animal liniştit şi blând ca o oaie. Crezi că tu, care ai puternicele arme ale iubirii şi smereniei, nu vei putea îmblânzi un om care, oricât de rău ar fi, este totuşi o ființă rațională, făcută de Dumnezeu după chipul Său?

Ce răspuns vom da atunci când vom îmblânzi animale, dar nu şi oameni, chiar dacă blândețea este împotriva firii animalului, iar sălbăticia împotriva firii omului? Dacă putem transforma firea, cum de nu putem schimba un gând rău? Cu cât duşmanul tău este mai sălbatic, cu atât mai mare va fi răsplata cuvenită ție, dacă vei reuşi, cu răbdare şi insistență, să-l vindeci de răutatea sa.

„Dar a spus atâtea despre mine”, te plângi tu. Şi ce e cu asta? Dacă are dreptate, să te îndreptezi. Iar dacă nu are dreptate, să râzi şi să priveşti spusele lui cu dispreț. Dar mai bine să nu râzi, nici să nu disprețuieşti cuvintele sale, ci să te bucuri, aducându-ți aminte de

spusele Domnului: *Fericiți veți fi când oamenii vă vor urî pe voi şi vă vor izgoni dintre ei, şi vă vor batjocori şi vor lepăda numele voastre ca rău din pricina Fiului Omului Bucurați-vă în ziua aceea şi vă veseliți, că, iată, plata voastră multă este în cer* (Luca 6, 22-23). Sau poate duşmanul tău are dreptate în ceea ce zice? Atunci vei dobândi aceeaşi răsplată, dacă rabzi cu smerenie cuvintele lui, dacă nu-l înjuri şi nu-l jigneşti, ci oftezi cu amărăciune şi te pocăieşti din toată inima pentru păcatele tale. Căci de multe ori, mai mult bine ne fac duşmanii cu vorbele lor grele, decât prietenii noştri cu laudele lor. Căci prietenii, fie din dragoste, fie ca să ne linguşească, nu ne spun adevărul şi în felul acesta, defectele noastre sporesc. Pe când duşmanii, deşi sunt îndemnați de răutatea lor, atunci când ne acuză pentru greşelile noastre, ne obligă să ne îndreptăm – bine-înțeles, dacă avem bunăvoință –, şi în felul acesta duşmănia lor se face pricina binelui nostru.

Să nu zicem: „Cutare m-a enervat” sau „Cutare m-a făcut să spun cuvinte grele”. În toate cazurile, noi suntem vinovați pentru păcatele noastre. Căci dacă am fi oameni smeriți, nu numai oamenii, dar nici măcar diavolii nu ar putea să ne înfurie. Despre aceasta aflăm tot din povestea vieții lui David:

Saul îl urmărea cu trei mii de bărbați, ca să-l omoare. În regiunea Enghedi, în apropierea unei stâne de oi, regele Saul a intrat singur într-o peşteră ca să se odihnească. Acolo, l-a furat somnul. Însă în fundul peşterii, s-a întâmplat să fie David, împreună cu ostaşii săi. Atunci, David ar fi putut să-l omoare cu uşurință pe Saul. Cu toate acestea, în ciuda îndemnurilor însoțitorilor săi, nu a vrut să-i facă nici un rău neînduplecatului său vrăjmaş. S-a apropiat numai şi a

tăiat o bucată din haina lui Saul, fără ca acesta să-şi dea seama. Peste puțină vreme, Saul s-a sculat şi a plecat. Atunci, David a ieşit din peşteră şi i-a strigat lui Saul: *„Domnul meu, rege!" Saul s-a uitat înapoi, iar David s-a aruncat cu fața la pământ şi i s-a închinat. Apoi a zis David către Saul: „De ce asculți de vorbele oamenilor care zic: Iată David unelteşte rele împotriva ta? Iată, astăzi văd ochii tăi că Domnul te-a dat acum în mâinile mele, aici în peşteră, şi mie mi s-a zis să te ucid; eu însă te-am crutat şi am zis: Nu voi ridica mâna asupra domnului meu, pentru că este unsul Domnului. Priveşte, părintele meu, poala hainei tale în mâinile mele; ți-am tăiat poala hainei, dar de ucis nu te-am ucis. Află dar şi te încredințează că nu este rău în mâna mea, nici vicleşug şi n-am greşit cu nimic împotriva ta; tu însă cauți sufletul meu ca să-l iei".* Acestea şi altele ca acestea a spus David lui Saul. Iar Saul a întrebat: *Al tău e oare glasul acesta, fiul meu David?*, şi atunci a izbucnit în plâns (1 Regi 24, 1-17).

Iată cum s-a muiat inima sălbaticului Saul atunci când a auzit cuvintele pline de respect, de bunătate şi de smerenie ale lui David! Celui care mai înainte nu suferea să audă nici numele lui David, de astă dată sufletul i s-a umplut de dragoste părintească față de acesta, numindu-l fiu al său. Duşmănia i-a dispărut din inimă, lăsând loc bunătății şi dragostei. Cu adevărat, mare a fost David! Pe ucigaş l-a făcut părinte iubitor, pe lup l-a făcut oaie blândă şi a stins cuptorul mâniei cu răcoarea iubirii.

Să fim cu băgare de seamă ca nu numai să nu pățim nici un rău din partea duşmanilor noştri, dar nici noi să nu le pricinuim lor vreun rău. În felul acesta, Dumnezeu ne va binecuvânta şi ne va apăra, aşa cum l-a

apărat pe David, atunci când viața sa era în primejdie. Numai aşa vom arăta că suntem mai buni, mai înțelepți şi mai vrednici de cinstire decât vrăşmaşii noştri. Dacă facem astfel, câştigăm iubirea lui Dumnezeu şi a oamenilor. Oare omul acela sfânt, care a tras atâtea de pe urma hainului Saul, a pățit ceva rău de pe urma bunătății sale? Bineînțeles că nu! Dimpotrivă, până astăzi este lăudat şi cinstit, atât pe pământ, cât şi în ceruri, unde se bucură acum de bunătățile vieții veşnice, necuprinse cu mintea noastră. Pe când nefericitul Saul, ce a câştigat de pe urma răutății sale? Nimic. A murit cu moarte urâtă şi a pierdut Împărăția cerurilor, în vreme ce pe pământ şi astăzi este urât.

Iată de ce, atunci când îl vezi pe vrăşmaşul tău sau îți aduci aminte de el, nu trebuie să spui „Mi-a făcut asta şi asta" sau „A spus despre mine cutare şi cutare lucru". Pentru că în felul acesta, aprinzi şi mai tare în tine flacăra mâniei. Uită orice lucru urât pe care acela l-a făcut sau l-a zis. Iar atunci când relele îți vin în minte fără să vrei, supără-te pe diavol, nu pe semenul tău. Să-ți aduci aminte numai de binele pe care ți l-a făcut sau ți l-a spus vreodată. În felul acesta, vei scăpa repede de mânia pe care o ai împotriva lui. Iar dacă este nevoie să-l chemi ca să-i vorbeşti, înainte de aceasta, alungă din inima ta toată mânia, şi abia după aceea să discuți cu el. Pentru că dacă vei fi mânios, nu vei putea nici spune, nici asculta vreun lucru drept. Dar dacă eşti liniştit, nici tu nu vei scoate din gura ta vreun cuvânt rău, nici pe ceilalți nu îi vei auzi spunându-ți asemenea cuvinte. De obicei, nu ne înfurie atât cuvintele pe care le auzim de la celălalt, cât duşmănia pe care o simțim față de el. În timpul nopții, nu putem să recunoaştem un prieten de-al nostru din cauza întunericului, pe când în timpul zilei, îl

recunoaştem de departe. În acelaşi fel, din cauza mâniei, nu recunoaştem în semenul nostru chipul lui Hristos, şi ne purtăm cu el cu răutate, pe când dacă alungăm mânia, atunci chipul său ne pare prietenos şi cuvintele sale plăcute.

Să vedem acum cazul cel mai des întâlnit, când duşmanul tău te provoacă pentru un neajuns adevărat pe care îl ai sau pentru un păcat pe care l-ai săvârşit cu adevărat. Dacă în loc să-l înjuri şi să-l provoci şi tu, oftezi cu amărăciune şi Îl rogi pe Dumnezeu să te ierte, scapi de păcatul tău. Şi o să-ți dovedesc acest lucru printr-un exemplu din Sfânta Scriptură:

Doi oameni, un fariseu şi un vameş, s-au urcat într-o zi la templu să se roage. Fariseul, stând mândru în mijlocul templului, zicea: *Dumnezeule, Îți mulțumesc că nu sunt ca ceilalți oameni, răpitori, nedrepți, adulteri, sau ca şi acest vameş* (Luca 18, 11). Vameşul, care stătea cu smerenie undeva în spate, a auzit cuvintele fariseului, dar nu s-a mâniat şi nu l-a înjurat pe fariseu. Dar ce a făcut? Stând cu ochii în pământ, îşi bătea pieptul zicând: *Dumnezeule, fii milostiv mie, păcătosului* (Luca 18, 13). Astfel, vameşul a plecat de la templu îndreptat şi cu păcatele iertate.

Vezi cât de repede a primit iertare? Printr-o nedreptate care i s-a făcut, i s-a iertat nedreptatea pe care a făcut-o el însuşi. Astfel, duşmanul său, fără ca el să vrea lucrul acesta, a devenit binefăcătorul său. Spune-mi, există vreo modalitate de a scăpa mai uşor de păcate? Ca să se izbăvească de păcatele sale, câte milostenii, posturi, privegheri şi nevoințe nu trebuia să împlinească vameşul? Dar în felul acesta, printr-un simplu cuvânt, a scăpat de toată răutatea sa. Fariseul

credea că îl slăbeşte pe vameş prin cuvintele sale, dar i-a oferit acestuia pricină să primească cunună cerească.

De aceea, Dumnezeu ne spune: *Iubiți pe vrăjmaşii voştri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi; Binecuvântați pe cei ce vă blestemă, rugați-vă pentru cei ce vă fac necazuri* (Luca 6, 27-28). Aşadar, nu este de ajuns să-i iertăm pe vrăşmaşi pentru ceea ce ne-au făcut, ci trebuie să-i socotim ca pe prietenii noştri. Cu alte cuvinte, dacă nu îl nedreptăţeşti pe vrăşmaşul tău, dar ții în inima ta duşmănie şi ură față de el, încă nu ai împlinit porunca Domnului. Şi cum vrei ca Dumnezeu să Se milostivească asupra ta, dacă tu nu arăți prin fapte că îi iubeşti pe cei care ți-au greşit?

Poate îmi vei spune: „Vrăşmaşul meu este atât de rău, încât dacă îi arăt dragoste şi bunătate, nu numai că nu se îndreaptă, dar se umflă şi mai mult în pene". Tu ține porunca Domnului, iar dacă duşmanul tău se va înrăi şi mai mult ca urmare a bunătății tale, Dumnezeu, în înțelepciunea Sa, nu îl va ierta. O să-ți dau un exemplu din Vechiul Testament.

Cândva, proorocița Mariam i-a vorbit urât lui Moise. Blândul şi bunul Moise nu s-a supărat pe Mariam. Dar ca să o cuminţească, Dumnezeu a trimis asupra ei lepra. Iar atunci când însuşi cel nedreptățit L-a rugat pe Domnul să o tămăduiască, răspunsul pe care l-a primit a fost: *Dacă tatăl ei ar fi scuipat-o în obraz, oare n-ar fi trebuit să se ruşineze şapte zile? Aşadar să fie închisă şapte zile afară din tabără, după aceea să intre* (Num. 12, 14). Şi aşa, abia după şapte zile a fost Mariam vindecată de lepră.

Pedeapsa educativă primită de Mariam a fost de scurtă durată. Însă – vai! – veşnică va fi osânda păcătoşilor care nu se pocăiesc. Înfricoşătoare este

lepra, dar fără asemănare mai înfricoşător este iadul nesfârşit, unde vor pleca cei care mor purtând în inima lor ură, răutate şi duşmănie.

Gândeşte-te la înfricoşătoarea Judecată ce va să vie. Atunci vei fi judecat de dreptul şi marele Judecător. Dacă tu ierți păcatele aproapelui tău, şi păcatele tale vor fi iertate încă din această viață şi nu le vei mai purta cu tine spre veşnicie. Dumnezeu nu ți le va mai socoti atunci când te va judeca.

Aşa cum poate ai înțeles, când îl ierți pe vrăşmaşul tău, primeşti mult mai mult decât dai. De multe ori săvârşeşti păcate departe de ochii celorlalți. Dar gândeşte-te că în ziua Judecății, toate acestea vor ieşi la lumină dinaintea întregii omeniri şi atunci, suferința ta va fi fără margini, căci conştiința te va arde. Dar dacă îl ierți pe aproapele tău, poți scăpa de această durere şi ruşine fără sfârşit. Ne încredințează de aceasta Însuşi Dumnezeu: *Că de veți ierta oamenilor greşealele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc. Iar de nu veți ierta oamenilor greşealele lor, nici Tatăl vostru nu vă va ierta greşealele voastre* (Matei 6, 14-15).

Ca să înțelegi puterea acestor cuvinte dumnezeieşti, află ce i-a spus Dumnezeu proorocului Ieremia, atunci când acesta s-a rugat pentru izbăvirea poporului israelit: *Chiar Moise şi Samuel de ar sta înaintea Mea, tot nu s-ar îndupleca spre poporul acesta* (Ier. 15, 1). Auzi? Nici rugăciunile lui Moise sau ale lui Samuel nu ar putea să aducă mila lui Dumnezeu asupra poporului evreu! Şi gândiți-vă cât de bun, de milostiv şi de iertător este Dumnezeu! De aceea, Dumnezeu, prin gura proorocului Zaharia, le-a spus israeliților, dar ne spune şi nouă: *Faceți dreptate adevărată şi purtați-vă fiecare cu bunătate şi îndurare fată de fratele său* (Zah.

7, 9). *Să nu cugetați fărădelege unul împotriva altuia* (Zah. 8, 17).

Ce să mai spunem despre oamenii care urăsc şi fac rău celor care nu le-au pricinuit nici un rău? „Nu-l pot suferi pe cutare”, zic ei. Sau: „Pe cutare nu-l pot înghiți”. Şi dacă îi întreb de ce, nu prea au ce să-mi răspundă. Unde vor ajunge aceşti oameni? În ce stare se vor arăta dinaintea lui Dumnezeu, la Judecată? Cum se vor izbăvi de iadul cel veşnic, când sunt mai răi şi decât idolatrii? Şi uite, idolatrii, de multe ori, chiar dacă nu aşteaptă nici o răsplată, propovăduiesc iubirea şi bunătatea. Iar noi, creştinii, îi urâm pe cei pentru care Hristos S-a răstignit, pe cei cu care avem aceeaşi credință şi nădejde, pe cei împreună cu care alcătuim un singur trup – trupul teantropic al lui Hristos, adică Biserica.

Iată de ce suntem din ce în ce mai slabi, pe când vrăşmaşul nostru, diavolul, este din ce în ce mai puternic. În loc să lucrăm împreună cu dragoste frățească împotriva răului, luptăm unul cu celălalt. Să dea bunul Dumnezeu ca prin harul Său, să alungăm din inimile noastre ura drăcească şi să dobândim dragostea cea binecuvântată. *Să ne iubim unul pe altul, pentru că dragostea este de la Dumnezeu şi oricine iubeşte este născut din Dumnezeu şi cunoaşte pe Dumnezeu. Cel ce nu iubeşte n-a cunoscut pe Dumnezeu, pentru că Dumnezeu este iubire* (1 Ioan 4, 7-8).

Tristețea şi mâhnirea

Dumnezeu a pus tristețea în noi. Dar nu ca să ne facem rău, la vreme şi în situații nepotrivite, distrugându-ne astfel sănătatea sufletului şi a trupului, ci ca să dobândim prin ea cât mai mult folos duhovnicesc. De aceea, nu trebuie să ne întristăm atunci când pățim ceva rău, ci atunci când săvârşim ceva rău. Însă noi am făcut totul pe de-a-ndoaselea. Astfel, chiar dacă am săvârşi nenumărate rele, nu ne întristăm, nici nu ne pare rău. Dar dacă pățim şi cel mai mic rău, cădem în cea mai adâncă mâhnire şi nu ne mai gândim că tristețile sunt semnul grijii pe care Dumnezeu o are față de noi.

Dar de ce vorbesc numai despre tristețile acestei vieți? Oare amenințarea osândei veşnice nu este tot un semn al iubirii de oameni a lui Dumnezeu, mai mult chiar decât făgăduința bucuriei veşnice? Pentru că dacă n-ar exista amenințarea chinurilor fără sfârşit, puțini ar fi aceia care ar câştiga mântuirea. Pentru noi, leneşii, nu ajunge făgăduința bunătăților cereşti. Trebuie să ne temem, ca să ne mişcăm spre virtute.

Aşadar, tristețea şi mâhnirea nu ne-au fost date ca să suferim când ne moare o persoană apropiată, când pierdem bani sau când suntem încercați de vreo nenorocire, ci ca să ne ajute în lupta noastră duhovnicească. Să ne întristăm nu pentru răul pe care ni-l pricinuieşte aproapele, ci pentru păcatele noastre, cu care Îl întristăm pe Dumnezeu. Păcatele Îl alungă pe Dumnezeu, pe când supărările pe care ni le pricinuiesc ceilalți Îl aduc aproape de noi, ca să ne apere.

Şi oricum ar fi, să ştii că de tristeţi, chinuri, ispite şi supărări nu scapi în viaţa de pe pământ. Trebuie să dai piept cu toate acestea fără teamă, înarmat fiind cu credinţă, nădejde şi răbdare. Să îţi doreşti să nu cazi niciodată în ispită. Dar când Dumnezeu îngăduie că cazi, să nu te superi, nici să nu te tulburi în inima ta. Fă în schimb tot ce poţi, ca un ostaş vrednic al lui Hristos.

Ostaşii viteji, atunci când aud trompeta că îi cheamă la bătălie, gândindu-se la victorie şi la izbânzile înaintaşilor lor, se aruncă în luptă cu mult curaj. La fel şi tu, atunci când eşti chemat la luptă duhovnicească, să-ţi aduci aminte de izbânzile sfinţilor mucenici şi să te lupţi cu vitejie, entuziasm, credinţă şi bucurie.

Creştinul nu se poate întrista decât atunci când el sau aproapele său fac ceva împotriva voii lui Dumnezeu. De aceea, nu trebuie să se întristeze cei care sunt vorbiţi de rău, ci cei care vorbesc de rău. Pentru că cei care sunt vorbiţi de rău nu vor trebui să dea socoteală pentru vorbele care s-au spus despre ei. Cei ce trebuie să se neliniştească şi să tremure sunt oamenii care îi vorbesc de rău pe ceilalţi, căci mai devreme sau mai târziu vor fi duşi fără voia lor dinaintea tronului de judecată a lui Dumnezeu, unde vor da socoteală pentru spusele lor. De asemenea, cei care vorbesc de rău trebuie să se neliniştească şi pentru cât anume din ce au spus este adevărat.

Aşadar, oamenii păcătoşi sunt vrednici de milă, chiar dacă nici un om nu vorbeşte rău de ei. Dimpotrivă, vrednici de a fi invidiaţi sunt oamenii virtuoşi, chiar dacă lumea îi dispreţuieşte. Pentru că atunci când omul are conştiinţă curată, oricâte valuri s-ar ridica asupra sa, el va ajunge negreşit la un port liniştit. Însă atunci când are pe conştiinţă fapte murdare, chiar dacă toate i-ar

merge din plin şi chiar dacă marea ar fi liniştită, în cele din urmă se va scufunda.

Cu stomacul nostru ce se petrece? Atunci când avem stomac sănătos, chiar dacă mâncăm ceva greu, mistuim până la capăt, fără greață sau arsuri. Pe când dacă stomacul nostru este vătămat în vreun fel, chiar şi cea mai uşoară hrană pe care o mâncăm este mistuită cu greutate, ca şi cum ar trebui să mistuim cea mai grea dintre mâncăruri.

Ce vreau să spun prin aceasta? Că sufletul care suferă de întristare şi mâhnire nici nu va putea să se folosească din cele ce îi spui, nici nu va putea să spună vreun lucru bun de la el. La fel cum un nor gros împiedică razele soarelui să ajungă pe pământ, şi tristețea, ca un alt nor gros, acoperă sufletul şi nu îl lasă să fie luminat de razele rațiunii. De aceea, de obicei, omul adâncit în tristețe, fie vorbeşte aiurea, fie se cufundă în tăcere. Vă aduceți aminte de cei trei prieteni ai lui Iov? Atunci când l-au văzut plin de răni şi şezând pe necurății, au izbucnit în plâns şi şi-au rupt hainele de pe ei. După aceea, au stat cu el timp de şapte zile şi şapte nopți. Dar văzând cât de mare era durerea lui, nici unul nu a deschis gura să spună ceva. Ştiau că pentru omul care suferă, cea mai bună este tăcerea şi liniştea (Iov 2, 11-13).

Dar noi să nu îngăduim să fim atât de trişti, încât fie să vorbim fără sens, fie să ne cufundăm cu totul în tăcere. S-a abătut asupra noastră vreo ispită sau vreo încercare? Dumnezeu, Care a îngăduit să fim ispitiți, ştie şi când va înceta ispita. Fiind atotputernic, Dumnezeu poate să ne scape de orice rău atunci când vine vremea, mai ales dacă ne pocăim pentru păcatele noastre şi ne întoarcem aproape de El.

Sunt, cu adevărat, vrednici de admirat cei care primesc cu bucurie să ardă în focul ispitelor. Aceştia ne aduc aminte de cei trei tineri, Anania, Misail şi Azaria, pe care nu îi atingeau flăcările din cuptorul unde fuseseră aruncați de regele Babilonului Nabucodonosor, pentru faptul că nu voiau să se lepede de credința în adevăratul Dumnezeu (Dan. 3, 1-33). Cei trei tineri viteji nici nu s-au tulburat şi nici nu şi-au pierdut curajul atunci când au auzit de moartea înfricoşătoare care îi aştepta. Credința şi dragostea lor față de Dumnezeu erau atât de mari, încât au primit moartea cu bucurie. Iar în cuptor fiind, nu făceau nimic altceva decât să slăvească numele lui Dumnezeu. De aceea, El nu a îngăduit să fie atins nici un fir de păr de pe capul lor. Astfel, au ieşit din cuptor biruitori, iar această întâmplare minunată este pomenită şi astăzi de către oameni.

Acelaşi lucru se poate spune şi despre sfinți. Îi admirăm şi îi cinstim pentru că au îndurat cu bucurie primejdii, prigoane, vorbele rele, chinuri şi chiar moartea. I-au împresurat o mie de ispite, iar ei nu s-au întristat. Au trecut prin primejdii nenumărate şi au rămas cu sufletul senin. Au fost duşi la tăiere, iar ei se bucurau. Ceea ce pentru omul de rând este o mare nenorocire – vorbesc acum de pierderea vieții –, pentru ei a fost cea mai mare binecuvântare, fiindcă au cunoscut că pentru robii credincioşi ai lui Dumnezeu moartea nu este decât eliberarea de chinurile pământeşti şi mutarea în veşnicia preadulcei Împărății cereşti. Au mai cunoscut, însă, că dacă este nevoie, omul este izbăvit în chip minunat de moartea trupească, atunci când crede şi nădăjduieşte fără să şovăie în pronia lui Dumnezeu.

Amintiți-vă ce s-a întâmplat în timpul călătoriei Apostolului Pavel la Roma, ca prizonier. Pe când vaporul în care se aflau el şi soldații care îl însoțeau ajunsese în apropiere de țărmurile Cretei, s-a pornit dintr-odată o furtună puternică pe mare. Furtuna a continuat mai multe zile, astfel încât călătorii îşi pierduseră nădejdea că îşi vor mai putea salva viețile. Atunci Pavel, după ce a chemat la el echipajul şi pe călători, a spus: *Dar acum vă îndemn să aveți voie bună, căci nici un suflet dintre voi nu va pieri, ci numai corabia. Căci mi-a apărut în noaptea aceasta un înger al Dumnezeului, al Căruia eu sunt şi Căruia mă închin, zicând: „Nu te teme, Pavele. Tu trebuie să stai înaintea Cezarului; şi iată, Dumnezeu ți-a dăruit pe toți cei ce sunt în corabie cu tine”.*

Mereu să-l avem în gândul nostru pe Apostolul Pavel, care a fost atât de încercat, dar care a şi primit nespuse binecuvântări de la Dumnezeu. Este foarte folositor să ne aducem aminte de binefacerile lui Dumnezeu asupra oamenilor. Este ca atunci când ne aducem aminte de binele pe care ni l-a făcut vreun prieten: dragostea noastră față de el sporeşte. De aceea, să ne amintim mereu de primejdiile din care ne-a izbăvit Dumnezeu, iar evlavia noastră față de El va creşte şi ne vom strădui mai mult să-I plăcem şi să dobândim virtuțile sfinte.

Prin câte încercări n-a trecut Pavel! El însuşi vorbeşte despre ele, pe scurt, într-o Epistolă adresată corintenilor: *În osteneli mai mult, în închisori mai mult, în bătăi peste măsură, la moarte adeseori. De la iudei, de cinci ori am luat patruzeci de lovituri de bici fără una. De trei ori am fost bătut cu vergi; o dată am fost bătut cu pietre; de trei ori s-a sfărâmat corabia cu*

mine; o noapte şi o zi am petrecut în largul mării. În călătorii adeseori, în primejdii de râuri, în primejdii de la tâlhari, în primejdii de la neamul meu, în primejdii de la păgâni; în primejdii în cetăți, în primejdii în pustie, în primejdii pe mare, în primejdii între frații cei mincinoşi; În osteneală şi în trudă, în privegheri adeseori, în foame şi în sete, în posturi de multe ori, în frig şi în lipsă de haine. Pe lângă cele din afară, ceea ce mă împresoară în toate zilele este grija de toate Bisericile (2 Cor. 11, 23-28).

Ați văzut câte a îndurat fericitul Apostol pentru a propovădui Evanghelia? Un singur rău era de ajuns să-l mâhnească şi să-l întristeze peste măsură. Şi totuşi, nici una din aceste nenorociri nu l-a făcut să-şi piardă curajul şi nici să se întristeze în inima sa. Un singur lucru îl întrista. Iată ce scrie despre aceasta: *Cine este slab şi eu să nu fiu slab? Cine se sminteşte şi eu să nu ard?* (2 Cor. 11, 29). Nici nu-i păsa de slăbiciunile sale, ba chiar se lăuda cu ele: *Dacă trebuie să mă laud, mă voi lăuda cu cele ale slăbiciunii mele!* (2 Cor. 11, 30). Pentru frații săi, însă, se întrista atunci când afla că nu le mergea bine sau că erau la vreme de mare ispită. Atunci, ardea şi el în focul durerii. Şi pentru că în Biserică mereu era cineva care suferea, nici suferința Apostolului Pavel nu se stingea niciodată. Iar durerea sa era cu atât mai mare, atunci când îi vedea pe frații săi iudei că rămân în necredința lor. Ajungea să spună: *Aş fi dorit să fiu eu însumi anatema de la Hristos pentru frații mei, cei de un neam cu mine, după trup* (Rom. 9, 3). Cu alte cuvinte, ar fi preferat să cadă în focul iadului, decât să-i vadă pe evrei că rămân necredincioşi. Şi pentru că nu a izbutit să-i aducă pe calea credinței în Hristos, se poate

lesne înțelege cât a suferit pentru ei: a îndurat suferințe mai mari decât ale celor osândiți la iad.

Să ne amintim de un alt episod pilduitor din viața Sfântului Apostol Pavel. De ani de zile îl chinuia o boală. Şi de trei ori s-a rugat lui Dumnezeu să-l vindece. Dar răspunsul pe care l-a primit a fost: *Îți este de ajuns harul Meu, căci puterea Mea se desăvârşeşte în slăbiciune* (2 Cor 12, 9). De ce se vădeşte puterea lui Dumnezeu în slăbiciunea omenească? Pentru că omul, prin puterile sale, nu reuşeşte cine ştie ce, dar dacă este întărit de Dumnezeu, poate să înfăptuiască lucruri mari şi minunate: să scoale morți din morminte, să vindece orbi, să curețe leproşi şi multe alte minuni. Dar să nu ceară să scape de frică, de primejdii şi de boli. Pe acestea Dumnezeu le îngăduie, pentru ca omul să se smerească.

Sau poate suferi pentru că oamenii uneltesc împotriva ta, te prigonesc şi te lovesc? Să nu crezi că pățeşti toate acestea din cauza faptului că Dumnezeu nu are putere să te ajute, ci pentru ca în suferința pe care o înduri, să se arate, în fapt, puterea Sa: atunci când eşti prigonit şi izbuteşti să-ți învingi duşmanul, când eşti chinuit şi te arăți mai puternic decât cel care te chinuieşte, când eşti întemnițat şi schimbi inima celor care te păzesc, când eşti batjocorit şi ierți, la fel cum a făcut Hristos.

Ştiu şi eu cât de înfricoşătoare şi greu de suferit sunt bătaia de joc, vorbirea de rău şi orice altă răutate din partea semenilor noştri. Iar atunci când ne face rău sau ne batjocoreşte un om pe care noi l-am ajutat, fapta devine cu atât mai greu se suportat. În asemenea împrejurări, dacă nu avem smerenie şi îndelungă-răbdare, suntem copleşiți de supărare şi de mânie.

Dar orice ni s-ar întâmpla, să nu se pese de vorbele celorlalți, ci de dreptatea din cuvintele lor. Aşadar, dacă ne acuză cu dreptate, trebuie să plângem şi să ne pocăim. Iar dacă ne acuză pe nedrept, trebuie pe aceia să-i plângem, iar pe noi să ne fericim, aducându-ne aminte de cuvintele Domnului: *Fericiți veți fi voi când vă vor ocărî şi vă vor prigoni şi vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră* (Matei 5, 11). În asemenea împrejurări să nu vă întristați, ci să vă bucurați, pentru că veți primi multă răsplată în ceruri.

Mânie şi furie

Vrei să afli cât de mare rău este mânia? Uită-te la cei care se ceartă în piață sau pe drum. La tine cu greutate poți vedea urâciunea acestei patimi, pentru că atunci când te mânii, gândul tău se tulbură şi parcă eşti beat. Însă când eşti liniştit, poți să te uiți la semenii tăi care sunt înfuriați şi să înțelegi că aşa eşti şi tu.

Ce se întâmplă, aşadar? Pieptul fierbe, gura răcneşte, pe ochi ies flăcări, fața se umflă şi se înroşeşte, mâinile sunt scuturate, picioarele sar ca la circ – omul întreg seamănă cu un nebun, sau mai bine zis, cu un măgar sălbatic, care azvârle şi muşcă. Iată cât de necuviincioasă şi de umilitoare este înfățişarea celui care este stăpânit de mânie.

„Dar inima mea este tulburată şi suferă din pricina jignirilor care mi se aduc”, îmi spui tu. Ştiu lucrul acesta şi tocmai de aceea mă minunez de cei care nu se lasă pradă furiei. Şi să ştii că dacă vrei, cu toții avem puterea să o împiedicăm să izbucnească. De ce nu ne supărăm sau nu arătăm că suntem supărați la lucru, atunci când cel care este mai mare peste noi ne ceartă? Pentru că ne temem ca nu cumva, dacă-i răspundem cu mânie, să ne dea afară. Aşadar, frica potoleşte mânia. De ce când îi certăm pe slujbaşii noştri, ei nu scot nici un cuvânt? Pentru că şi pe ei îi reține aceeaşi primejdie care atârnă deasupra capetelor lor.

Aşadar, atunci când ne jignesc oameni puternici, adică cei care au puterea să ne facă rău, îndurăm mai mult decât am fi crezut. Dar dacă jignirea vine de la

oameni care sunt mai prejos de noi sau lipsiți de putere, de la oameni de care nu este nevoie să ne fie frică, nu îndurăm insulta. De ce nu ne gândim că şi într-un caz şi în celălalt, Dumnezeu este Cel care îngăduie să fim atacați? Dumnezeu este Cel care ne dă medicamentul amar, dar mântuitor, ca să ne vindece de egoismul nostru. Aşadar, să nu ne mâniem şi să nu ne îndreptăm nici împotriva înțeleptului Doctor, nici împotriva oamenilor, care sunt instrumentele prin care lucrează Dumnezeu. Să întâmpinăm orice vorbă rea şi orice nedreptate cu tăcere, îndelungă-răbdare şi smerenie.

Te-a supărat careva? Adu-ți atunci aminte de păcatele tale şi gândeşte-te de câte ori L-ai supărat tu pe Dumnezeu. Dacă acum nu te vei mânia şi vei ierta, nici Dumnezeu nu se va mânia pe tine atunci când va fi nevoie să dai socoteală pentru faptele tale. *Iertați orice aveți împotriva cuiva, ca şi Tatăl vostru Cel din ceruri să vă ierte vouă greşealele voastre* (Marcu 11, 25).

Dacă te vei purta astfel, nu vei avea folos numai în ceruri, ci şi aici, pe pământ. Adu-ți aminte de două împrejurări când ai fost vorbit de rău sau nedreptățit: una când ai dat frâu liber mâniei tale şi una când ai rămas liniştit. Spune-mi: când ai fost mai mulțumit şi când te-ai folosit? Atunci când ai fost biruit de mânie sau când ai biruit mânia? De multe ori, am ajuns să ne blestemăm pe noi înşine, pentru că mânia ne-a împins să spunem vorbe rele. Dimpotrivă, când am fost deasupra mâniei, am scăpat de multe rele şi am fost mulțumiți, ca atunci când ne-am biruit duşmanul. Când ne apărăm prin mânie, nu biruim, ci suferim cea mai mare înfrângere. Biruieşti doar atunci când întâmpini răul cu blândețe. Cei nebuni, desigur, spun că este tocmai invers. Dar tu să nu ceri părerea oamenilor nebuni, ci a

celor cu minte. Sau mai bine, îndreaptă privirea ta spre Dumnezeu, pentru ca El să te cinstească. Cine are cinstirea lui Dumnezeu, nu are nevoie de altă cinstire.

Iar dacă eşti mânios din fire şi nu poţi să te abţii, măcar nu lăsa ca mânia să pună stăpânire pe tine pentru multă vreme. Alung-o departe cât mai repede. *Soarele să nu apună peste mânia voastră* (Efes. 4, 26). Trebuie să avem mare grijă cu această patimă, căci ea distrus familii, a stricat prietenii şi a pricinuit nenumărate nenorociri.

Te nedreptăţeşte cineva? Nu te certa cu el, ci cu diavolul, care îl îndeamnă la rău. De omul care păcătuieşte să-ţi pară rău. Să te gândeşti că dacă nu se pocăieşte, va fi pedepsit în iad pe vecie. În felul acesta, nu numai că nu te vei mânia, dar îţi şi va părea rău pentru el.

Aşa cum îţi este milă de un bolnav care este cuprins de febră, la fel să îţi fie milă şi de fratele tău care te nedreptăţeşte. Şi acesta este bolnav. Vrei să te aperi de nedreptate? Atunci smereşte-te şi taci. În felul acesta, îl vei răni pe duşmanul tău, diavolul. Altfel, dacă te mânii şi te răzbuni, îţi vei face rău atât ţie, cât şi fratelui tău, care este deja rănit de diavol şi nu mai are nevoie de încă o rană, ci de compătimire, rugăciune şi de ajutorul tău. Dacă nu cazi, poţi chiar să-l ajuţi. Dar dacă şi tu cazi sub săgeata mâniei aruncată de diavol, cine vă va ridica pe amândoi? Nici tu nu-l mai poţi ajuta pe el, nici el pe tine.

De aceea, să ne purtăm mereu în aşa fel, încât să ajutăm la vindecarea rănilor fraţilor noştri. Să nu le facem şi alte răni şi să nu le adâncim pe cele pe care le-a făcut diavolul. Să nu îi răsplătim cu răul. Mă vei întreba: „Dar ce, e rău să înjur pe cineva care mi-a făcut rău?” Este rău tocmai pentru faptul că nu este socotit un rău atât de mare. Dispreţuim cu uşurinţă ceea ce ni se pare

mic. Şi cu cât dispreţuim mai mult un lucru mic, cu atât el se face mai mare, până când nu mai are leac.

Crezi, aşadar, că nu faci un lucru rău atunci când îl înjuri pe fratele tău? Chiar dacă ţi-a făcut vreun rău, el este tot fratele tău. Când zici, „Tatăl nostru", „nostru" înseamnă mai multe persoane. Aşadar, Domnul este Părintele tuturor. Iar noi, pentru că avem acelaşi Părinte, suntem fraţi. De aceea, nu-l poţi vedea pe fratele tău ca vrăjmaş şi în acelaşi timp, să-L numeşti Părinte pe preabunul şi iubitorul de oameni Dumnezeu, Care te-a făcut după chipul şi după asemănarea Sa. Nu te poţi repezi ca un taur, să dai din picioare ca măgarul, să urli ca un lup, să muşti cu viclenie ca un scorpion şi, în acelaşi timp, să fii copilul lui Dumnezeu. Nu eşti om, pentru că omul are bunătatea Creatorului său. Atunci ce eşti? Fiară? Dar fiarele au doar una din neajunsurile pe care le-am spus mai înainte, pe când tu le ai pe toate şi chiar mai multe. De altfel, fiarele pădurii, deşi sunt sălbatice prin firea lor, dacă te porţi cum trebuie cu ele, se îmblânzesc. Dar tu, care eşti blând prin firea ta, te sălbăticeşti prin mânie.

Vrei să fii copil adevărat al lui Dumnezeu? Dacă da, trebuie să semeni cu El. Şi nimic nu te face să semeni mai mult cu Dumnezeu decât dacă îi ierţi pe cei care te nedreptăţesc, dacă faci bine celor care îţi fac rău, dacă îi lauzi pe cei care te vorbesc de rău, dacă eşti blând cu cei care te batjocoresc. Dar chiar dacă vrei să pedepseşti pe cineva care ţi-a făcut rău, nu-i răspunde cu rău. Fă-i bine şi l-ai pedepsit! Pentru că dacă te răzbuni pe el, vei fi judecat cu acela. Pe când dacă arăţi bunătate, tu vei fi lăudat şi numai acela va fi judecat. Şi nu există pentru duşmanul tău o pedeapsă mai mare decât să vadă că tu eşti lăudat, iar el este judecat. Nu uita nici că Dumnezeu, Care este dreptul Judecător, îl va pedepsi

pentru răul pe care ți l-a făcut, în afară de cazul în care se va pocăi la timp. Şi cum se va pocăi? Văzându-ți îndelunga-răbdare. Iată ce ne sfătuieşte Sfântul Apostol Pavel: *Nu răsplătiți nimănui răul cu rău. Purtați grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. Dacă se poate, pe cât stă în puterea voastră, trăiți în bună pace cu toți oamenii. Nu vă răzbunați singuri, iubiților, ci lăsați loc mâniei (lui Dumnezeu), căci scris este: „A Mea este răzbunarea; Eu voi răsplăti, zice Domnul". Deci, dacă vrăjmaşul tău este flămând, dă-i de mâncare; dacă îi este sete, dă-i să bea, căci, făcând acestea, vei grămădi cărbuni de foc pe capul lui. Nu te lăsa biruit de rău, ci biruieşte răul cu binele* (Rom. 12, 17-21).

Dacă la rău nu trebuie să răspundem cu rău, cu atât mai mult, la bine nu trebuie să răspundem cu rău. Tuturor oamenilor, prieteni sau duşmani, să le arătăm mereu bunătate, prin faptele şi vorbele noastre. Bunătatea naşte în noi nădejdea mântuirii şi ne umple inima de bucurie. Cum ne-ar putea lua tristețea în stăpânire dacă suntem atât de buni la suflet, încât şi vrăşmaşilor noştri le facem bine?

Aşadar, să nu ne preocupe nimic mai mult ca vindecarea sufletului nostru de mânie şi răutate. Să ne împăcăm cu cei care au ceva împotriva noastră, pentru că nici rugăciunea, nici postul, nici milostenia, nici virtuțile nu ne vor putea izbăvi de iad în ziua Judecății, dacă sufletul nostru este pătat de această patimă. Iată de ce Domnul ne porunceşte fiecăruia dintre noi: *Dacă îți vei aduce darul tău la altar şi acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva împotriva ta, lasă darul tău acolo, înaintea altarului, şi mergi întâi şi împacă-te cu fratele tău şi apoi, venind, adu darul tău* (Mat. 5, 23-24).

Răbdarea şi îndelunga-răbdare

Atunci când vorbim despre răbdare, vorbim despre Iov. Cine a fost Iov? Un om evlavios, care avea mulți copii şi o mare avere. Numele său era faimos prin părțile Răsăritului. Cu toții îl cinsteau şi îl apreciau. Dar, dintr-odată, a pierdut totul: şi bogăția, şi copiii, şi sănătatea. De la fericire a căzut în nefericire şi de la slavă, la prigoană. Nu i-a mai rămas decât lupta cu sărăcia deplină, cu boala grea care l-a lovit, cu durerea sufletească pricinuită de moartea copiilor săi, cu reaua purtare a duşmanilor şi cu nerecunoştința prietenilor. Pe deasupra, avea de înfruntat batjocura şi vorbele haine. De toate năpastele a fost lovit. Şi cel mai rău a fost faptul că nenorocirile acestea l-au prins nepregătit. Căci cel care se naşte şi creşte în sărăcie este obişnuit cu lipsurile. De asemenea, cel care pierde o parte din copiii săi, oricât de mare ar fi durerea sa, găseşte mângâiere în cei care i-au rămas. Dar lui Iov – după ce din om foarte bogat a sărăcit într-o singură zi – toți cei zece copii i-au murit în acelaşi timp. Pe când beau şi mâncau în casa fratelui lor mai mare, s-a pornit un vânt puternic dinspre deşert, a distrus casa şi i-a omorât pe toți.

Închipuiți-vă cât de tare s-a mâhnit Iov pentru pierderea averii, d-apoi pentru moartea neaşteptată a tuturor copiilor săi… Şi ca şi cum toate acestea nu ar fi fost de ajuns, el însuşi s-a îmbolnăvit. S-a umplut de răni înfricoşătoare şi urât mirositoare, din vârful capului până la unghii. Atunci, a luat un ciob ca să se scarpine şi şedea pe o grămadă de gunoi. Iar dacă cineva îi aducea

ceva de mâncare, nici nu o atingea. *Sufletul meu n-a voit să se atingă de ele; inima mea s-a dezgustat de pâinea mea* (Iov 6, 7). Mirosul grețos al rănilor sale şi suferințele nealinate ale sufletului său îi alungau orice dorință de a mânca.

De unde să găsesc cuvinte ca să înfățişez marea nenorocire care l-a lovit pe Iov? Îl văd cu mintea cum şede pe gunoi. Din rănile sale curge sânge şi puroi. Viermi fără număr mănâncă din carnea sa. Mângâiere nu află nicăieri. Nimeni nu-i arată milă. Slujitorii săi îl disprețuiesc. Prietenii îl judecă. Chiar şi oamenii de nimic îşi bat joc de el. *Acum am ajuns de batjocură pentru cei mai tineri decât mine şi pe ai căror părinți îi prețuiam prea puțin, ca să-i pun alături cu câinii turmelor mele… astăzi, iată că sunt cântecul lor, am ajuns basmul lor. Le e groază de mine, s-au depărtat de mine şi pentru obrazul meu n-au făcut economie cu scuipatul lor!* (Iov 30, 1; 9-10).

Ce mare nenorocire! Ce nefericire înfricoşătoare! Dar după ce Dumnezeu i-a dezvăluit lui pricina tuturor acestor nenorociri, el s-a liniştit, ca şi cum nu l-ar fi atins nici un rău. Iov a fost astfel încercat ca să se vădească virtutea sa.

Aşa cum atletul care aleargă la maraton este obligat să îndure frigul şi arşița, praful şi transpirația, ca până la urmă să câştige laurii victoriei, la fel şi omul drept, care concurează la maratonul duhovnicesc, trebuie să îndure multe suferințe, ca să primească în viața viitoare cununa biruinței. Şi dacă este demn de admirație trupul care poate să îndure chinuri şi suferințe, cu atât mai vrednic de laudă este sufletul care poate, cu răbdare şi bărbăție, să îndure orice nenorocire, neabătându-se de la scopul său. De aceea, nu este răsplătit

numai cel care face binele, ci şi cel care îndură cu răbdare răul. Lucrul acesta este dovedit de dreptul Iov, ale cărui virtuți au devenit mult mai cunoscute decât nenorocirile sale.

Cu toții îl lăudau atunci când era fericit, pentru binele pe care îl făcea. Care erau faptele sale bune? Le prezintă el însuşi: *Scăpam de pieire pe cel sărman care striga după ajutor şi pe orfanul fără sprijin. Binecuvântările celui ce era gata să piară veneau asupră-mi şi umpleam de bucurie inima văduvei. Mă îmbrăcam întru dreptate, ca într-un veşmânt, şi judecata mea cea dreaptă era mantia mea şi turbanul meu. Eram ochii celui orb şi piciorul celui şchiop* (Iov 29, 12-15).

Cu toate acestea, lumea îl cunoaşte astăzi, după atâtea şi atâtea veacuri, nu pentru că dădea din averea sa săracilor, ci pentru că atunci când a rămas fără avere nu s-a pierdut cu firea; nu pentru că îi îmbrăca pe cei goi cu haine făcute din lâna oilor sale, ci pentru că atunci când a căzut foc din cer şi a ars toate turmele sale el L-a slăvit pe Dumnezeu. Înainte, îmbrăcându-i pe săraci, era milostiv; după aceea, slăvindu-L pe Dumnezeu pentru nenorocirea sa, s-a făcut purtător al înțelepciunii cereşti. Înainte îi miluia pe săraci, după aceea L-a slăvit pe Dumnezeu. Nu a spus în sine: „De ce am pățit toate acestea? De ce s-au pierdut turmele mele din care hrăneam mii de oameni? Şi dacă eu nu eram vrednic să mă bucur de o asemenea avere, de ce nu S-a milostivit Dumnezeu măcar de săraci?” Nici un asemenea gând nu i-a trecut prin cap. Dimpotrivă, cunoscând că Dumnezeu pe toate le rânduieşte spre folosul nostru, I-a mulțumit. Să-I mulțumeşti lui Dumnezeu atunci când totul îți merge bine nu este lucru de mirare. Dar să-I mulțumeşti

pentru încercările cele mai mari este minunat şi vrednic de laudă.

Dacă cei care s-au îmbogățit prin nedreptăți şi furturi sunt cuprinşi de o mare tristețe şi deznădejde atunci când pierd fie şi o parte mică din averea lor, câte laude nu i se cuvin lui Iov, care chiar dacă a pierdut dintr-odată tot ce agonisise prin muncă cinstită, nu şi-a pierdut nădejdea în Dumnezeu şi nu a încetat să-I mulțumească? Şi credeți că a avut vreo vorbă bună din partea cuiva? Chiar şi femeia sa, înnebunită de durerea pierderii copiilor ei, îl biciuia cu vorbe amare şi pline de deznădejde. Îi zicea: „Până când vei mai avea răbdare? Până când vei aştepta şi vei nădăjdui să treacă această încercare? Numele tău a fost şters de pe fața pământului. Fiii şi fiicele tale, pe care cu atâta durere i-am născut şi pe care cu atâta greutate i-am crescut, au murit! Iar tu stai acum zi şi noapte pe gunoi, plin de viermi. Eu umblu ca o cerşetoare din loc în loc, din casă în casă, şi aştept apusul soarelui, ca să îmi trag răsuflarea după toate chinurile şi suferințele de peste zi. *Te ții mereu în statornicia ta? Blestează pe Dumnezeu şi mori!* (Iov 2, 9).

Cuvintele femeii deznădăjduite ar fi putut clinti şi un munte din loc, nu însă şi pe Iov. Dacă ne gândim de câte ori femeile nu înşeală bărbați care nici un rău nu au suferit, înțelegem cât de iubitor de Dumnezeu era Iov, care cu toate că fusese lovit de atâtea nenorociri, nu şi-a pierdut capul şi nu a dat ascultare vorbelor femeii sale. *Vorbeşti cum ar vorbi una din femeile nebune! Ce? Dacă am primit de la Dumnezeu cele bune, nu vom primi oare şi pe cele rele?* (Iov 2, 10).

Din acest răspuns, ne dăm seama că dreptul Iov nu a fost cu nimic mai prejos decât apostolii lui Hristos. Sau poate era – îndrăznesc să spun – mai presus de

aceştia? De ce zic asta? Pentru că apostolii, oricâte sufereau, erau mângâiaţi de gândul că suferă pentru Domnul. Pe când Iov nu a avut nici măcar această mângâiere. Şi mai mult decât atât, el nu a fost dispreţuit, urât şi batjocorit de duşmanii săi, la fel ca apostolii, ci de prieteni, de foştii săi slujitori şi de oamenii pe care îi ajutase – ceea ce este mult mai dureros.

Cred că cea mai bună dovadă a răbdării fără margini a lui Iov este ruşinarea diavolului. Vă aduceţi aminte ce a vorbit diavolul cu Dumnezeu, pe vremea când Iov era încă fericit? „*Te-ai uitat la robul Meu Iov, că nu este nici unul ca el pe pământ fără prihană şi drept şi temător de Dumnezeu şi care să se ferească de ce este rău?”, a întrebat Domnul* (Iov 1, 8). Şi iată ce I-a răspuns satana cu multă răutate: *Oare degeaba se teme Iov de Dumnezeu? N-ai făcut Tu gard în jurul lui şi în jurul casei lui şi în jurul a tot ce este al lui, în toate părţile şi ai binecuvântat lucrul mâinilor lui şi turmele lui au umplut pământul?* (Iov 1, 9-10).

Vezi, aşadar, că atunci când a văzut că Iov era plin de fapte bune, diavolul a avut ceva de spus împotriva lui. *Oare degeaba se teme Iov de Dumnezeu?* Dar când, în atâtea nenorociri, Iov s-a arătat îndelung-răbdător, diavolul şi-a acoperit ruşinat chipul şi a fugit, nemaiavând nimic a spune împotriva lui Iov.

Aşadar, atunci când vezi vreun om drept care, deşi are multe virtuţi, este încercat de nenumărate nenorociri, să nu te miri. Şi când vezi că cineva care face multă milostenie şi multe fapte plăcute lui Dumnezeu, ajunge să cadă în ispită sau este pândit de primejdii, să nu te întrebi de ce. Motivul pentru care se întâmplă aşa ceva este atacul diavolului, care aruncă ispite asupra omului aceluia. Vei întreba: „Cum de a

îngăduit Domnul aşa ceva?” Ca să pună pe capul celui drept mai multe cununi şi ca să-l pedepsească mai mult pe diavol. Mare lucru este să faci milostenie şi să te nevoieşti pentru dobândirea virtuților atunci când toate îți merg bine. Dar mult mai mare este să lupți cu bărbăție şi fără să te abați de la drumul tău atunci când te afli în mijlocul necazurilor. De aceea, aşa cum păcătosul care nu este pedepsit în această viață va îndura o pedeapsă mult mai mare în cealaltă, la fel şi cel drept, dacă suferă mai multe chinuri aici, pe pământ, se va bucura dincolo de mai multă fericire. De altfel, ştii că atât cei păcătoşi, cât şi cei drepți, dacă nu îndură cu mulțumire încercările îngăduite de Dumnezeu şi ridică cuvânt împotriva lor, nu numai că nu vor avea nici un folos de pe urma acestor încercări, dar îi aşteaptă şi multe rele.

Poate că îmi vei spune că tu petreci mereu în sărăcie şi nefericire. Ei, atunci uită-te la un om sărac evlavios, la un om şchiop evlavios, la un om nenorocit care este evlavios şi învață de la el să-I mulțumeşti lui Dumnezeu. Aşa cum aceia nu se revoltă, nu deznădăjduiesc şi nu blestemă, ci îşi ridică crucea cu răbdare, la fel să faci şi tu: ridică-ți crucea şi ai multă răbdare. Şi nu uita niciodată că nu eşti tu cel care suferă cel mai tare pe lumea asta. Nu ai un ochi? Să ştii că există oameni orbi cu desăvârşire. Ai de ani de zile o anumită boală? Alții suferă de boli aducătoare de moarte. Ți-ai pierdut copilul? Altul şi-a pierdut amândoi copiii. Ai suferit vreo pierdere mare? Altul a ajuns să cerşească pe drumuri.

Aceste cuvinte nu-ți sunt de ajuns? Atunci adu-ți aminte de Iov – stâlpul neclintit al răbdării. Cine a sărăcit mai mult ca el? Şi cei mai săraci dintre oameni

rămân măcar cu ceva care se poate numi un acoperiş deasupra capului, dar el a rămas sub cerul liber. Şi cei mai săraci oameni au o haină, pe când el a rămas gol. Cine a suferit mai mult decât el? A avut zece copii şi i-a pierdut pe toți într-o clipită. Cine a fost lovit de o boală mai înfricoşătoare? Era plin de răni şi de viermi din cap până în picioare. Dacă şi una din aceste nenorociri este de nesuportat, gândiți-vă ce om a fost acela care a avut puterea să le îndure pe toate la un loc şi fără să aibă nici cel mai mic sprijin din partea celorlalți. Vedeți, doar, cu toții, atunci când suferim, avem alături de noi pe cineva care să ne mângâie. Însă Iov nu a avut pe nimeni. Dimpotrivă, a băut şi paharul trădării prietenilor săi, nerecunoştința celor cărora le făcuse bine, mânia şi deznădejdea femeii sale şi batjocura semenilor săi.

După toate acestea, îți poți da seama de mărinimia sufletului lui Iov, care suferind mai mult decât oricare om de pe lume, nu a spus nimic din câte scot pe gura lor oamenii mici la suflet. Nu a zis: „Mi-am învățat copiii să fie oameni buni şi cu frică de Dumnezeu, ca să-i pierd înainte de vreme. Am făcut milostenie şi i-am ajutat pe cei nenorociți ca să pierd toată averea mea. I-am îmbrăcat pe săraci şi i-am îngrijit pe bolnavi ca să zac acum bolnav, pe necurățîi. Iată cum m-a plătit Dumnezeu pentru binele pe care l-am făcut". Asemenea cuvinte nu au ieşit din gura lui Iov. Ceea ce a spus el are o valoare mai mare decât orice jertfă: *Domnul a dat, Domnul a luat; fie numele Domnului binecuvântat!* (Iov 1, 21).

Şi tu, dacă pierzi bani, nu te mânia. Îmbărbătează-te, mulțumeşte-I lui Dumnezeu şi zi la fel ca Iov: „Domnul mi i-a dat, Domnul mi i-a luat". În felul acesta, vei transforma pierderea în câştig.

„Ce tot îmi spui acolo?”, poate îmi vei răspunde tu. „Domnul mi i-a luat? Doar mi i-a furat hoțul. Cum adică mi i-a luat Dumnezeu?” Poate că ai uitat că nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu. Lui Iov diavolul i-a luat totul, cu dezlegarea lui Dumnezeu. De aceea a spus dreptul Iov că Domnul i-a luat ce avea. La fel este şi atunci când hoțul este cel care ne ia banii.

Vei mai întreba: „Ce răsplată voi avea eu pentru ce am pierdut, dacă hoțul mi-a luat banii fără voia şi fără ştirea mea?”. Aminteşte-ți că şi Iov a pierdut totul fără voia şi fără ştirea sa, dar a primit răsplată. De ce? Pentru a înfruntat răul după voia lui Dumnezeu. Aşa să înfrunți şi tu orice nenorocire şi nu vei avea răsplată mai mică.

Ți-a furat hoțul banii? Nu fura şi tu de la tine mântuirea. Pentru că atunci când te mânii împotriva celui care ți-a făcut rău, îți faci ție cel mai mare rău, căci răul acesta nu este trupesc, ci sufletesc. Hoțul ți-a furat lucruri materiale, bogăție trecătoare, pe care mai devreme sau mai târziu tot aveai să o pierzi, dar tu furi de la tine bogăția veşnică şi bunătățile cereşti nestricăcioase.

Te-a întristat diavolul prin paguba pe care ți-a pricinuit-o? Întristează-l şi tu, bucurându-L pe Dumnezeu. Cel mai bine este să nu te întristezi deloc. În felul acesta, îl răneşti pe diavol. Iar el, văzând că îl disprețuieşti, împreună cu vicleniile sale, va fugi ruşinat.

Aşadar, este mai vrednic de laudă cel care îşi pierde averea şi Îi mulțumeşte lui Dumnezeu, decât acela care nu îşi pierde averea ci face milostenie, mulțumindu-I lui Dumnezeu. Pentru că cel de-al doilea, pe de o parte, se bucură de laudele celorlalți, de mulțumirea conştiinței şi de nădejdea răsplății, iar pe de altă parte, împarte banii cu voia sa, după ce s-a pregătit

sufleteşte pentru aceasta. Însă cel dintâi pierde totul dintr-odată, cu violență şi fără voia sa, fiind nepregătit sufleteşte pentru această pierdere. Şi aşa cum îți dai seama, oferirea de bunăvoie nu este amară şi grea, ca pierderea fără voie. Şi nici nu este o aşa de mare izbândă să dispreţuieşti banul după ce te-ai pregătit vreme îndelungată pentru aceasta, cum este să suferi cu răbdare pierderea venită pe neaşteptate.

Dar să ne întoarcem la binecuvântata împrejurare legată de Iov. Te întreb: te-ai gândit, oare, de ce diavolul nu a omorât-o şi pe nevasta sa? Pentru că ştia că dacă o lasă în viață, ea va ajuta mult la împlinirea planurilor sale murdare. S-a gândit: „Dacă prin femeie am reuşit să-l alung pe Adam din Rai, cu atât mai uşor îmi va fi ca prin femeie să îl supun pe Iov, care nu se află în Rai, ci pe o grămadă de gunoi”. Şi ca să vedeți viclenia diavolului, el nu a folosit-o pe femeie când i-a omorât turmele dreptului Iov, nici când s-a surpat casa fiului său şi i-a prins sub dărâmături toți copiii, ci atunci când, după toate acestea, diavolul a lovit şi în trupul lui Iov, umplându-l de boală. Numai când carnea sa putrezită şi plină de viermi cădea pe pământ, când durerea sa era atât de puternică, încât nu mai putea nici să respire şi îşi cerea moartea, atunci diavolul a pus-o pe femeie să-i spună: *Te ții mereu în statornicia ta? Blesteamă pe Dumnezeu şi mori!* (Iov 2, 9).

Diavolul era acum sigur că avea să se bucure de marea cădere a lui Iov. Dar s-a înşelat amarnic, căci Iov nu numai că nu L-a blestemat pe Dumnezeu, dar chiar L-a binecuvântat. *Şi întru toate acestea, Iov nu a păcătuit şi nu a rostit nici un cuvânt de hulă împotriva lui Dumnezeu* (Iov 1, 22).

Cine a auzit şi cine a văzut vreodată o faptă aşa de minunată? Într-o luptă de box, iese învingător cel care îl aruncă la pământ pe adversarul său. Însă aici, vedem cu totul altceva: diavolul a fost învins şi a fugit ruşinat după ce l-a aruncat pe Iov pe grămada de gunoi. Ce ai pățit, diavole? De ce ai rupt-o la fugă? Nu a ieşit aşa după cum voiai? Nu i-ai răpit boii şi măgarii, nu i-ai ars oile, nu i-ai omorât copiii, nu i-ai umplut trupul de viermi? Atunci de ce fugi? „Fug”, ne răspunde cel viclean, „pentru că s-au împlinit toate în afară de una. Nu s-a împlinit ceea ce voiam cel mai mult. Nu s-a împlinit ceea ce urmăream. Iov nu L-a blestemat pe Dumnezeu! Şi pentru că nu L-a blestemat, nu am câştigat nimic din stricarea averii, nici din moartea copiilor, nici din rănile trupului. Ba era să mă pierd din pricina faptului că m-am măsurat cu el, căci prin răbdarea şi evlavia lui, Iov a fost slăvit mai mult de oameni şi iubit şi mai mult de Dumnezeu”.

Vezi ce a câştigat Iov de pe urma supărărilor sale? Şi slava oamenilor, şi dragostea lui Dumnezeu, pentru că prin suferință, virtutea sa a ieşit la lumină.

Să ne dorim, aşadar, cu toții evlavia sa. Văzând câte bunătăți izvorăsc din răbdare, să nu ne pierdem îndrăzneala atunci când se abat nenorocirile asupra noastră, oricât de mari ar fi acestea. Pentru că nu există nici o nenorocire care să nu primească mângâiere din pilda lui Iov. Dacă omul acesta sfânt nu a îndrăznit să ridice cuvânt împotriva lui Dumnezeu când l-au lovit toate nenorocirile acestei lumi, cum vom îndrăzni noi, pe care ne loveşte doar câte una? Dacă nu a scăpat de necazuri cel nevinovat, cum vom scăpa noi, care suntem vinovați? Dacă cel nevinovat L-a binecuvântat pe Dumnezeu pentru chinurile sale, cum să nu-L bine-

cuvântăm noi, care cu toate că merităm mai multe rele pentru nebunia noastră, primim mai puţine?

Să nu uităm, de altfel, că sfinţii, proorocii, drepţii, apostolii, mucenicii, cuvioşii şi mărturisitorii nu au dus o viaţă liniştită şi fericită, plină de plăceri şi desfătări, de cinstire şi slavă omenească, ci de sărăcie şi lipsuri, de tristeţe şi supărare, de batjocură şi dispreţ, de chinuri, terminată prin moarte amară. În toate epocile, oamenii lui Dumnezeu, care au vrut să ţină poruncile Sale şi să trăiască după voia Sa, au primit săgeţile invidiei şi răutăţii trimise de la diavol.

Şi tu, dacă doreşti să-I urmezi Domnului, trebuie să înţelegi că vei avea de înfruntat primejdii şi prigoane şi că vei gusta din amărăciuni. Iată ce ne spune înţeleptul Sirah: *Fiule! Când vrei să te apropii să slujeşti Domnului Dumnezeu, găteşte-ţi sufletul tău spre ispită* (Înţ. Sirah 2, 1). Tot la fel de limpede este şi atenţionarea Apostolului Pavel: *Toţi care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniţi* (2 Tim. 3, 12). De aceea, atunci când faci un bine şi eşti răsplătit cu rău, să nu te întristezi, ci să te bucuri; să nu încetezi să faci binele, ci cu mai multă râvnă să-l duci la îndeplinire. În felul acesta, vei primi cununa nestricăcioasă a vieţii veşnice, la fel ca ucenicii lui Hristos, care sunt părtaşi acum la slava Sa cerească, pentru că pe pământ au avut parte de tristeţi şi prigoane. Iată ce scrie unul dintre ei: *Dumnezeu, pe noi, apostolii, ne-a arătat ca pe cei din urmă oameni, ca pe nişte osândiţi la moarte... suntem întru necinste. Până în ceasul de acum flămânzim şi însetăm; suntem goi şi suntem pălmuiţi şi pribegim, şi ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre. Ocărâţi fiind, binecuvântăm. Prigoniţi fiind, răbdăm. Huliţi fiind, ne rugăm. Am ajuns ca*

gunoiul lumii, ca măturătura tuturor, până astăzi (1 Cor. 4, 9-13).

Ştii cine ne vorbeşte astfel despre pătimirile şi despre răbdarea apostolilor? Apostolul care a fost chinuit cel mai mult – Iov al Noului Testament, adică Sfântul Apostol Pavel. Din ziua în care i S-a arătat Hristos şi până la sfârşitul său mucenicesc, nu a cunoscut decât încercări şi greutăți. Cu puțin timp înainte de a fi înlănțuit, spunea presbiterilor din Efes: *Iar acum iată că fiind eu mânat de Duhul, merg la Ierusalim, neştiind cele ce mi se vor întâmpla acolo, decât numai că Duhul Sfânt mărturiseşte prin cetăți, spunându-mi că mă aşteaptă lanțuri şi necazuri* (Fapte 20, 22-23).

„Şi dacă ştii că te aşteaptă prigoane şi lanțuri, de ce te duci?”, am putea să-l întrebăm. Iar el ne-ar răspunde: „Tocmai de aceea mă duc, ca să fiu prins şi legat, să fiu dus în închisoare, să fiu osândit şi să mor pentru Hristos”. „Dar bine, nu îți este ruşine să treci prin atâtea locuri cu mâinile legate, ca un răufăcător? Nu te gândeşti că dacă oamenii te vor vedea aşa, vor socoti că Dumnezeul pe Care Îl propovăduieşti este slab şi nu vor mai crede în El?” Acum, Apostolul ne răspunde printr-un fragment dintr-o Epistolă pe care a trimis-o filipenilor: *Voiesc ca voi să ştiți, fraților, că cele petrecute cu mine s-au întors mai degrabă spre sporirea Evangheliei, în aşa fel că lanțurile mele, pentru Hristos, au ajuns cunoscute în tot pretoriul şi tuturor celorlalți; şi cei mai mulți dintre frații întru Domnul, îmbărbătați prin lanțurile mele, au mai multă îndrăzneală să propovăduiască fără teamă cuvântul lui Dumnezeu* (Filip. 1, 12-14).

Vezi cum lanțurile au o mai mare putere chiar şi decât învierea morților? Pavel a fost întemnițat la Roma şi i-a atras pe cei mai mulți de partea sa. A fost întemnițat la Ierusalim şi procuratorul Felix a fost cuprins de teamă (Fapte 24, 25), iar regele Agripa a rămas uimit (Fapte 26, 28). A călătorit în lanțuri, dar a fost mai puternic decât marea cuprinsă de furtună, salvând două sute şaptezeci şi şase de suflete (Fapte 27, 1- 44).

Dar şi mai minunată decât puterea lanțurilor a fost puterea sufletului său, pentru că cea dintâi se datorează lui Dumnezeu, pe când cea de-a doua se datorează voirii proprii a Apostolului. Îți aduci aminte ce i s-a întâmplat la filipeni? A fost prins, biciuit fără milă şi aruncat într-o temniță întunecoasă, cu picioarele strânse în butuci. Cu toate acestea, sleit de puteri cum era, la miezul nopții, când ceilalți dormeau, el înălța imnuri de slavă lui Dumnezeu (Fapte 16, 16-25). Câtă îndrăzneală! Câtă răbdare! Nu ne bucură atât faptele sale minunate, pe care le citim în Scriptură, cât ne bucură răbdarea sa în suferințe, la biciuiri, la batjocură, la bătăile cu pietre. *Bătând pe Pavel cu pietre, l-au târât afară din cetate, gândind că a murit*, citim în Faptele Apostolilor (Fapte 14, 19). Iar în altă parte: *După ce le-au dat multe lovituri, i-au aruncat în temniță* (Fapte 16, 23).

Câtă cinste, câtă mulțumire pentru Pavel să ştie că a fost lovit şi întemnițat pentru Hristos! Şi iată minunea care s-a săvârşit după aceea: *Deodată s-a făcut cutremur mare, încât s-au zguduit temeliile temniței şi îndată s-au deschis toate uşile şi legăturile tuturor s-au dezlegat* (Fapte 16, 26). Vezi ce fel de lanțuri erau cele cu care era legat Pavel, dacă prin ele i-a slobozit şi pe

ceilalți? *Deşteptându-se temnicerul şi văzând deschise uşile temniței, scoțând sabia, voia să se omoare, socotind că cei închişi au fugit* (Fapte 16, 27). Ce a făcut atunci Pavel? A strigat tare către temnicer: *Să nu-ți faci nici un rău, că toți suntem aici* (Fapte 16, 28).

Vezi câtă smerenie avea Apostolul? Nu a spus: „De dragul meu s-au făcut toate acestea”, ci ca un simplu întemnițat, a zis: *toți suntem aici*. Dacă ar fi tăcut, temnicerul şi-ar fi luat singur viața. Iată câtă dragoste era în inima Apostolului lui Hristos! A preferat să rămână înlănțuit, decât ca omul acela să-şi piardă viața. Şi atunci, lanțurile şi-au arătat puterea din nou, făcându-l pe temnicer să îngenuncheze dinaintea celui întemnițat: *tremurând de spaimă, a căzut înaintea lui Pavel* (Fapte 16, 29). Cel care îl înlănțuise pe Pavel era acum la picioarele lui, rugându-l să îl elibereze din lanțurile necunoştinței şi ale fricii, întrebându-l: *Domnilor, ce trebuie să fac ca să mă mântuiesc?* (Fapte 16, 30).

Spune-mi, temnicerule, nu tu l-ai legat? Nu l-ai băgat tu în închisoare? Nu tu i-ai prins picioarele în butuci? De ce tremuri acum? De ce plângi? De ce ți-ai scos sabia şi vrei să te omori? Iată ce ne-ar răspunde el, dacă ar fi dinaintea noastră: „Nu am ştiut că robii lui Hristos au o putere aşa de mare”. Ce zici, robul lui Hristos a primit puterea să deschidă cerurile şi nu va putea să desfacă lanțurile închisorii? Îi dezleagă pe cei legați de diavol şi nu va scăpa de lanțurile de fier? Eliberează suflete legate de păcat şi nu îşi va elibera trupul său? Tocmai de aceea a fost mai întâi legat şi apoi eliberat, pentru ca tu să înțelegi că robii lui Hristos, atunci când sunt legați, au putere mai mare decât cei care nu poartă lanțuri.

Cine Îl iubeşte pe Hristos înțelege ce înseamnă aceasta. Cine arde de dragoste față de Domnul, cunoaşte puterea lanțurilor. De aceea, un asemenea om vrea mai degrabă să fie legat în lanțuri pentru Iisus, decât să fie în cer. Vrea mai degrabă să fie aruncat într-o închisoare întunecoasă, decât să stea de-a dreapta tronului lui Dumnezeu. Dacă ar trebui să aleg între cer şi lanțul acela cu care au fost legate mâinile lui Pavel, aş vrea mai degrabă lanțul. Dacă ar trebui să aleg între însoțirea cu îngerii şi însoțirea cu Pavel înlănțuit, aş alege să fiu şi eu în închisoare. De ce? Pentru că nu este un dar mai mare pe lumea aceasta decât să înduri suferințe pentru Hristos.

Nu îl fericesc pe Pavel pentru că s-a ridicat până la al treilea cer şi în rai (2 Cor. 12, 2-4), cât pentru faptul că a fost aruncat în închisoare. Nu îl fericesc pentru că a auzit cuvinte pe care limba omenească nu are puterea să le rostească, cât pentru că a fost lovit şi legat. Pentru mine este mai bine să pătimesc din pricina credinței mele în Hristos, decât să mă bucur de cinstire pentru această credință. Numai astfel îl urmez pe Pavel. Numai astfel Îl urmez pe Însuşi Hristos, Care a lăsat slava cerească şi a venit pe pământ ca un om smerit, ca să fie slăvit şi mai mult prin dispreț, batjocură şi moarte. De lucrul acesta ne-a încredințat Domnul în rugăciunea pe care a adresat-o Părintelui Său, cu puțin timp înainte de moarte: *Şi acum, preaslăveşte-Mă Tu, Părinte* (Ioan 17, 5).

Ce spui, Doamne? Nu peste multă vreme vei fi prins, vei fi biciuit, scuipat şi răstignit ca un răufăcător între doi tâlhari, iar Tu vorbeşti despre slăvire? „Da”, ne răspunde El, „toate acestea sunt spre slava Mea, căci pătimesc pentru voi, oamenii, pe care vă iubesc”. Aşadar, dacă Domnul nostru, Care este nevinovat şi fără

de păcat, socoteşte că suferind şi murind de dragul nostru, este slăvit mai mult decât dacă ar fi rămas în cer să se bucure de fericirea Sa, între îngerii care Îl slăvesc fără încetare, cu atât mai mult ar trebui să gândim astfel noi, păcătoşii şi nevrednicii, atunci când pătimim de dragul Celui care ne-a izbăvit de moartea veşnică şi ne-a dăruit mântuirea.

Toți oamenii stau în uimire dinaintea răbdării fără sfârşit a lui Iov, a virtuților lui, a înfricoşătoarei sale lupte cu diavolul şi în sfârşit, dinaintea biruinței şi a îndreptățirii sale. Toți oamenii stau cu respect şi emoție dinaintea răbdării lui Pavel, a strădaniilor sale pentru răspândirea Evangheliei, a chinurilor şi suferințelor sale, a prigoanelor şi tristeților îndurate de el, a lanțurilor şi în fine, a morții sale muceniceşti pentru Hristos. Întreaga omenire stă cu evlavie şi recunoştință dinaintea răbdării Domnului nostru, a iubirii de oameni şi a milei Sale, dinaintea preacuratelor patimi şi a Răstignirii Sale de bunăvoie pentru mântuirea noastră. Să urmăm, dar, şi noi exemplul lui Dumnezeu şi al sfinților Săi, ca să trăim împreună cu ei de-a pururi, în Împărăția cerurilor.

Milostenia

Porunca milosteniei nu a fost dată numai pentru cei bogați, ci şi pentru cei care au puțin, ba chiar şi pentru cei care abia reuşesc să-şi câştige pâinea cea de toate zilele. Pentru că nimeni nu este atât de sărac, încât să nu aibă cei *doi bani* ai văduvei din Evanghelie (Marcu 12, 42). Celui care dă ceva din puținul pe care îl are, se poate să i se socotească mai mult decât celor care dau mult, din multele lor bogății. Valoarea milosteniei nu depinde de cât dăm, ci de gândul cu care dăm. De aceea, nu trebuie să ne uităm la văduvă, care a dat numai doi bani, ci la faptul că deşi nu i-a mai rămas nici un ban, nu i-a părut rău pentru jertfa ei. În felul acesta, ea şi-a dat toată averea.

Pentru a face milostenie, nu avem nevoie de bani, ci de bunăvoință. Atunci când avem bunăvoință, nu contează că suntem săraci. Iar când ne lipseşte bunăvoința, nu ne ajută cu nimic faptul că suntem bogați. Bogații nemilostivi vor primi o pedeapsă mai mare decât săracii nemilostivi, pentru că au bani mulți şi cu toate acestea, nu îşi înmoaie inima. „Dar ei fac milostenii”, îmi spui tu. Să ştii că dacă mărimea milosteniei lor nu este după mărimea averii pe care o au, nu vor scăpa de iad. Cu cât sunt mai bogați, cu atât sunt mai datori să-i ajute pe cei săraci, fără să se teamă că averea lor se va împuțina.

Şi cu adevărat, să ştiți că atunci când facem milostenie, averea noastră nu se împuținează, ci sporeşte. Cheltuim, dar avem mai mulți bani. Dând

milostenie, facem cea mai bună investiție. Spre exemplu, eşti comerciant şi vrei să-ți vinzi marfa ca să câştigi bani? Să ştii că nu este exclus ca marfa ta să se piardă şi atunci, nu numai că nu vei câştiga, dar vei avea multă pagubă. Sau poate eşti agricultor şi nădăjduieşti la o recoltă bogată? Dar planurile tale pot fi date peste cap de grindină sau de secetă. Toate cele lumeşti sunt în orice clipă în primejdie de a se pierde. Numai cele pe care le oferim Domnului nu sunt în primejdie nici de a fi furate, nici de a fi distruse, ci ele aduc la timpul potrivit roade *ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit* (1 Cor. 2, 9). Dacă omul care primeşte ceva de la noi ne răsplăteşte binefacerea, cu atât mai mult va face lucrul acesta Hristos, Care ne răsplăteşte chiar şi atunci când nu Îi dăm nimic.

Câtă înțelepciune este cuprinsă în cuvintele lui Solomon: *Cel ce are milă de sărman împrumută Domnului* (Sol. 19, 17)! Iată ce împrumut nemaivăzut! Dăm cuiva şi primim înapoi de la altcineva. Mă vei întreba de ce nu a spus Solomon că cel care dă milostenie săracului dă lui Dumnezeu, ci că Îl împrumută pe Dumnezeu? Ca să nu crezi că ceea ce primeşti de la Domnul e un lucru lipsit de o mare importanță. Dumnezeu ştie că suntem lacomi şi vrem să dobândim din ce în ce mai multe bunuri. Cel care are bani nu vrea în nici un chip să împrumute săracului fără să primească o asigurare că banii îi vor fi dați înapoi. Aşadar, acestuia nu îi pasă de semenul său, ci urmăreşte numai câştigul. Săracul nu poate să pună chezăşie pământ sau altceva, pentru că nu are; nu poate găsi pe nimeni care să se pună zălog pentru el, deoarece nimeni nu are încredere în el. Aşadar, văzând Dumnezeu pe de o parte că săracul este în primejdie din pricina sărăciei

sale, şi pe de altă parte că bogatul este în primejdie din pricina lipsei sale de omenie, S-a pus El însuşi chezăşie pentru sărac dinaintea bogatului. De aceea spune Sfânta Scriptură: *Cel ce are milă de sărman împrumută Domnului.*

De asemenea, ca să dăm cu împrumut, căutăm un om de la care putem lua dobândă mare. În schimb, lui Dumnezeu, Care ne întoarce însutit ce I-am dat, nu Îi împrumutăm din ce avem, ci împrumutăm celor care nu ne dau nimic înapoi, adică patimilor noastre, care sunt lăcomia pântecelui, slava deşartă, lăcomia, iubirea de plăceri şi multe altele. Şi spune-mi: ce anume ne dă lăcomia pântecelui înapoi? Ne dă numai grăsime şi greutate în mişcare. Ce ne dă înapoi slava deşartă? Invidie şi îndreptare împotriva celuilalt. Ce ne dă înapoi iubirea de argint? Griji şi necazuri. Ce ne dă înapoi iubirea de plăceri? Iad şi suferință. Iată cine sunt cei care se folosesc de bogățiile noastre! Iar dobânda ce o primim în schimb sunt nenorocirile din această viață şi iadul din cea de dincolo.

Atunci, de ce nu dai cu împrumut Domnului, Care îți întoarce sigur datoria, adăugând multă dobândă? Poate pentru că trebuie să aştepți mult până să primeşti înapoi ce ai dat. Dar să ştii că Domnul nu ne dă bunătăți numai în cer, ci şi pe pământ. Amintiți-vă ce spune El Însuşi: *Căutați mai întâi împărăția lui Dumnezeu şi dreptatea Lui şi toate acestea* (adică bunătățile pământeşti) *se vor adăuga vouă* (Mat. 6, 33). De altfel, cu cât trece mai mult timp de la momentul în care am dat, până când primim înapoi, cu atât mai mare este dobânda noastră. Iată de ce oamenii care împrumută bani, îi preferă pe cei care vor ține banii o perioadă mai lungă de timp, ca să primească dobândă mai mare.

Aşadar, atunci când este vorba de oameni, nu numai că nu dorim să ni se dea înapoi repede banii pe care i-am dat cu împrumut, dar suntem mulţumiţi dacă aceia întârzie. De ce, dar, atunci când este vorba de Dumnezeu, suntem atât de mici la suflet?

Cel ce are milă de sărman împrumută Domnului. „Şi când va veni vremea aceea în care Domnul îmi va da înapoi milostenia pe care o dau săracului şi prin care Îl împrumut pe Dumnezeu?”, întrebi tu, plin de nerăbdare. Nimeni nu ştie când. Poate chiar şi mâine. *Când va veni Fiul Omului întru slava Sa, şi toţi sfinţii îngeri cu El, atunci va şedea pe tronul slavei Sale. Şi se vor aduna înaintea Lui toate neamurile şi-i va despărţi pe unii de alţii, precum desparte păstorul oile de capre. Şi va pune oile de-a dreapta Sa, iar caprele de-a stânga. Atunci va zice Împăratul celor de-a dreapta Lui: „Veniţi, binecuvântaţii Tatălui Meu, moşteniţi împărăţia cea pregătită vouă de la întemeierea lumii”* (Mat. 25, 31-34). Şi de ce vor moşteni aceştia împărăţia cerurilor? La aceasta, Domnul va răspunde: „*Flămând am fost şi Mi-aţi dat să mănânc; însetat am fost şi Mi-aţi dat să beau; străin am fost şi M-aţi primit; gol am fost şi M-aţi îmbrăcat; bolnav am fost şi M-aţi cercetat; în temniţă am fost şi aţi venit la Mine”. Atunci drepţii Îi vor răspunde, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând şi Te-am hrănit? Sau însetat şi Ţi-am dat să bei? Sau când Te-am văzut străin şi Te-am primit, sau gol şi Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav sau în temniţă şi am venit la Tine?” Iar Împăratul, răspunzând, va zice către ei: „Adevărat zic vouă, întrucât aţi făcut unuia dintr-aceşti fraţi ai Mei, prea mici,* (săracilor) *Mie Mi-aţi făcut”* (Mat. 25, 35-40). Şi ca să te încredinţezi că oricâte virtuţi am avea, dacă nu

facem milostenie, vom fi trimişi la iad, ascultă ce spune Evanghelia: *Atunci va zice şi celor de-a stânga: „Duceți-vă de la Mine, blestemaților, în focul cel veşnic, care este gătit diavolului şi îngerilor lui. Căci flămând am fost şi nu Mi-ați dat să mănânc; însetat am fost şi nu Mi-ați dat să beau; străin am fost şi nu M-ați primit; gol, şi nu M-ați îmbrăcat; bolnav şi în temniță, şi nu M-ați cercetat". Atunci vor răspunde şi ei, zicând: „Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță şi nu Ți-am slujit?" El însă le va răspunde, zicând: „Adevărat zic vouă: Întrucât nu ați făcut unuia dintre aceşti prea mici, nici Mie nu Mi-ați făcut"* (Mat. 25, 41-45).

Aşadar, fără să facem milostenie, nu ne putem mântui. Lucrul acesta este vădit şi de pilda celor zece fecioare, în care Domnul aseamănă Împărăția cerurilor cu o nuntă, iar pe oameni îi aseamănă cu zece fete, toate fecioare, care luând candelele lor, au ieşit să-l întâmpine pe mire. Cinci dintre ele erau înțelepte, de aceea au luat şi ulei în candele. Dimpotrivă, celelalte cinci erau fără minte şi nu au luat ulei în candele. Pentru că mirele întârzia să vină, li s-a făcut somn şi au adormit. La miezul nopții, s-a auzit o voce: *Iată, mirele vine! Ieşiți întru întâmpinarea lui!* Atunci, cele zece fete s-au trezit. Dar cele cinci fără minte au văzut că focul din candelele lor se stinsese, pentru că nu mai aveau ulei. *Dați-ne din untdelemnul vostru, că se sting candelele noastre*, le-au zis ele fetelor celor înțelepte. Dar ele au răspuns: *Nu, ca nu cumva să nu ne ajungă nici nouă şi nici vouă. Mai bine mergeți la cei ce vând şi cumpărați pentru voi.* Dar când erau plecate să cumpere ulei, mirele a venit. Cele cinci fecioare înțelepte au intrat împreună cu mirele să sărbătorească, iar uşa s-a închis. Când s-au întors peste

puțină vreme şi celelalte fete şi au strigat: *Doamne, Doamne, deschide-ne nouă*, mirele le-a răspuns dinăuntru: *Adevărat zic vouă: Nu vă cunosc pe voi* (Mat. 25, 1-12). Mirele din această pildă nu este nimeni altcineva decât Hristos, Care va veni cândva să judece viii şi morții. Atunci, la nuntă, adică în Împărăția cerească, vor intra numai cei care, asemenea celor cinci fete înțelepte, vor avea candelele credinței aprinse cu uleiul milosteniei. Cei care nu au făcut milostenie vor rămâne afară din rai, chiar de ar fi împodobiți cu marea virtute a fecioriei.

De ce în acest caz, Domnul nu vorbeşte şi despre alte modalități de mântuire, în afară de milostenie? Pentru că El nu osândeşte păcatul, ci inima împietrită; nu-i osândeşte pe cei păcătoşi, ci pe cei care nu se pocăiesc pentru păcatele lor. Îi va osândi pe cei cu inima împietrită, pentru că au un mijloc atât de bun pentru mântuire – vorbesc despre milostenie, prin care se iartă multe păcate –, iar ei nu se folosesc de el.

Banii nu îi câştigi ca să-i cheltuieşti pe plăceri, ci ca să-i ajuți pe ceilalți. Sau poate crezi că ceea ce ai este al tău? Nu. Chiar dacă ai câştigat totul prin muncă cinstită sau chiar dacă ai primit banii moştenire de la tatăl tău, averea ta este a lui Dumnezeu, Care ți-a încredințat-o ca să o foloseşti potrivit legilor sfinte. Adică să ții pentru tine doar ce ai nevoie şi restul să dai săracilor.

De aceea, nu trece nepăsător pe lângă oamenii săraci, nu îi ocoli şi să nu-ți fie ruşine să-i ajuți. Lui Hristos nu Îi este ruşine să primească milostenia ta, pe care o faci prin oamenii săraci, iar ție îți este ruşine să-ți întinzi mâna şi să dai câțiva bănuți. Nu este aceasta o ruşine şi mai mare? Dacă şi pentru un pahar de apă rece

pe care îl dai, Dumnezeu te va răsplăti (Mat. 10, 42), gândeşte-te ce răsplată vei primi dacă vei fi generos cu săracii.

Ştiu că ai mai auzit de multe ori aceste cuvinte şi alte asemenea. Dar de câte ori le-ai pus în lucrare? De câte ori ai făcut binele? Între atâtea vânzări, cumpărări şi schimburi pe care le-ai făcut, de câte ori ți-ai cumpărat mântuirea prin milostenie? Nu este o nebunie ca atunci când cumperi un ogor, să îl vrei pe cel mai roditor, iar atunci când trebuie să cumperi cerul, adică să dobândeşti un ogor al tău în țara veşnică a lui Dumnezeu, tu să alegi pământul, care într-o zi nu va mai exista? Spune-mi, dacă ai şti că oraşul nostru peste un an va fi distrus, dar nu şi alt oraş, unde ți-ai zidi casa: în acest oraş sau în altul? În altul, fără îndoială. Ei, atunci nu zidi în această lume palate, care peste o vreme vor cădea şi se vor face una cu pământul. Dar ce tot spun? Înainte ca acestea să fie distruse, tu însuți vei muri şi vei merge la iad. De aceea, zideşte palate în ceruri, unde nu ai nevoie de zidari şi de muncitori. Acolo, palatele sunt ridicate de săracii pe care îi ajuți pe pământ. Acestea nu numai că nu se dărâmă niciodată, dar atrag asupra ta bunăvoința lui Dumnezeu, te curăță de păcate şi se poate uneori să te izbăvească chiar de la moarte. Să nu te mire cuvintele mele. Cu toții suntem fără putere dinaintea morții. Dar dacă suntem milostivi, putem chiar să o biruim. Aflăm lucrul acesta din povestea vieții Tavitei.

Tavita era o femeie creştină, care trăia în Iope, în vremea apostolilor. Aşa cum ne spune Sfânta Scriptură, ea făcea mult bine semenilor săi şi nenumărate milostenii. Însă odată, s-a îmbolnăvit şi a murit. S-a întâmplat atunci ca în Lida, care era aproape de Iope, să se afle Sfântul Apostol Petru. Doi bărbați s-au dus până

la el ca să-i spună de moartea milostivei femei. Atunci, Petru i-a urmat deîndată. Cum a ajuns în Iope şi a urcat în odaia de sus, unde se afla Tavita, a fost înconjurat de femeile văduve, care plângeau şi îi arătau lui Petru hainele de pe ele, pe care le făcuse Tavita cât timp era în viață. Atunci Petru, după ce s-a rugat, s-a întors spre trupul Tavitei şi a spus: *Tavita scoală-te!* Chiar în acel moment, moarta a deschis ochii şi a şezut. Petru i-a dat mâna şi a ridicat-o. După aceea, i-a chemat pe creştini şi pe văduve şi le-a arătat-o pe Tavita vie (Fapte 9, 3641). Iată cât de mare a fost răsplata pe care a primit-o Tavita pentru binele pe care l-a făcut femeilor văduve. Spune-mi: se poate compara milostenia sa, oricât de mare ar fi fost, cu răsplata pe care a primit-o? Nu, dar, aşa cum am mai spus, milostenia nu se măsoară după cât de mult dăm, ci după gândul şi intenția cu care dăm.

De aceea, să facem fapte bune, care şi pe noi ne mântuiesc, şi celorlalți le sunt de folos. Iar una din cele mai importante fapte bune este milostenia, care ajută, întăreşte şi dă viață rugăciunii, postului şi oricărei altei virtuți. La ce îți foloseşte postul dacă eşti un om fără milă? La ce-ți foloseşte rugăciunea, dacă nu iubeşti? La ce îți foloseşte să ai trupul curat, dacă inima ta este de piatră? De aceea, nevoințele noastre sunt primite de Dumnezeu atunci când sunt însoțite de milostenie.

Unii spun: „Nu pot să fac milostenie. Am mulți copii şi vreau să le las lor averea”. Dacă-i aşa, atunci vrei să-ți laşi copiii săraci. Pentru că dacă dai tot ce ai copiilor tăi, este sigur că nu vor folosi cum trebuie sau vor împrăştia ce au primit. Pe când dacă Îl faci şi pe Domnul moştenitorul tău, atunci le laşi copiilor comoară nestricată. Vrei, aşadar, ca fiii tăi să fie bogați? Atunci lasă-le ca moştenire bunăvoința lui Dumnezeu. Căci El,

dacă te vede că eşti milostiv faţă de semenul tău, va deschide pentru copiii pe care îi laşi în urmă comorile Sale nesfârşite. Vrei să te iubească Dumnezeu? Atunci fă-L datornicul tău, împrumutându-I cele ce dai săracilor. Nu încredința oamenilor păzirea şi înmulțirea banilor tăi. Hristos este gata nu numai să îi primească şi să îi păstreze, dar şi să-i înmulțească şi să ți-i întoarcă înapoi cu dobândă multă. Din mâinile Sale nimeni nu poate fura, pe când dacă sunt în mâinile oamenilor, pot oricând să se piardă. Aşadar, dă-I Lui banii, ca să ți-i înapoieze atunci când nu vor mai exista bogați şi săraci, puternici şi slabi, cămătari şi datornici. Dă banii lui Hristos, pentru că sunt ai Lui, nu ai tăi. Dă banii lui Hristos, căci *mai fericit este a da decât a lua* (Fapte 20, 35). „Am dat", poate că vei spune tu. Dar să nu încetezi nicicând să dai chiar şi puțin celor care nu au deloc. Chiar dacă ai da foarte mulți bani, nu înceta să faci milostenie, atâta timp cât vor exista oameni săraci.

Ştii când milostenia este adevărată şi plăcută lui Dumnezeu? Când o faci cu blândețe, nu cu asprime; când o faci cu inimă deschisă, nu bombănind în sinea ta; când nu îți pare rău că dai, ci te bucuri, căci *Dumnezeu iubeşte pe cel care dă cu voie bună* (2 Cor. 9, 7). Şi de ce ți-ar părea rău să ajuți un om nenorocit? Pentru că se împuținează banii tăi? Dacă gândeşti astfel, atunci nu mai fă milostenie deloc! Dacă nu crezi că banii pe care îi dai se înmulțesc în cer, aşa cum am spus mai înainte, nu mai fă niciodată milostenie. Ceri, poate, răsplată în această viață? Dacă astfel ar sta lucrurile, milostenia ar fi un comerț, nu o dovadă de dragoste şi de milă. Desigur, adesea, Dumnezeu îi răsplăteşte pe pământ pe cei care fac milostenii. Dar tu să nu ceri astfel de răsplată, pentru că împuținezi comoara ta cerească.

În Faptele Apostolilor ni se povesteşte un fapt grăitor legat de milostenia creştină. Într-o zi, la ora trei după-amiază, Sfinţii Apostoli Petru şi Ioan au urcat împreună la templu ca să se roage. La poarta templului şedea un şchiop din naştere, care cerşea. Cum s-au apropiat Apostolii, omul acela i-a rugat să-l miluiască. Atunci, Petru i-a spus: *Priveşte la noi.* Bietul olog îi privea cu atenţie. După felul cum arătau cei doi, se vedea limpede că erau săraci. Şi atunci, ce au făcut ei? Credeţi că l-au lăsat pe omul acela nemiluit? Nu. I-au dat ceva fără asemănare mai de preţ decât banii, căci Petru i-a spus: *Argint şi aur nu am; dar ce am, aceea îţi dau. În numele lui Iisus Hristos Nazarineanul, scoală-te şi umblă!* Şi luându-l de mâna dreaptă, l-a ridicat. Atunci, ologul a stat în picioare şi a început să meargă (Fapte 3, 1-8).

Vezi, aşadar, că cel care este sărac de bani, poate oferi alte daruri. Şi noi, dacă nu avem bani, să dăm săracilor dragoste, mângâiere, rugăciune şi ce se mai află în inima noastră milostivă. Pentru că şi aceasta tot milostenie se cheamă.

Vezi câtă bunătate aveau Apostolii în inima lor? I-au spus celui olog: *Priveşte la noi*, nu l-au înjurat, nu au râs de el şi nu l-au împins, aşa cum faci tu de multe ori cu săracii care se apropie de tine, judecându-i că sunt leneşi şi vicleni. Şi chiar dacă ar fi leneşi şi vicleni, aşa te învaţă Evanghelia să faci? Nu, ci îţi cere să-l ajuţi pe cel sărac, să-l mângâi pe cel îndurerat, să ai grijă de bolnav, să-l cercetezi pe cel întemniţat, să îl ridici pe cel căzut. Şi nu cerceta faptele sau viaţa celui care îţi cere milostenie. Chiar ucigaş de ar fi sau hoţ sau înşelător, nu uita că mai presus de orice este om, făcut de Dumnezeu după chipul Său. Nu ţi se pare că măcar pentru aceasta

merită nişte bani şi o bucată de pâine? Ce fel de om eşti tu să cercetezi întreaga sa viața pentru un bănuț pe care vrei să i-l dai? Domnul arată față de el îndelungă-răbdare şi înțelegere. Tu de ce nu te porți cu el cu dragoste frățească, aşa după cum eşti dator să faci? Viața şi faptele sale Îl privesc numai pe Dumnezeu, Care este Judecătorul tuturor. Tu, atunci când vezi un om suferind, să nu te gândeşti la nimic altceva. Să îl ajuți degrabă în numele lui Hristos şi de dragul Său. Altfel, nici El, atunci când Îi vei cere să te izbăvească din vreo nenorocire prin care treci, nu îți va răspunde. Iată ce spune Solomon: *Cine îşi astupă urechea la strigătul celui sărman şi el, când va striga, nu i se va răspunde* (Pildele 21, 13).

De aceea, să fim milostivi cu frații noştri, ca să fie şi Dumnezeu milostiv cu noi. Milostenia este cea mai mare şi cea mai bineplăcută lui Dumnezeu jertfă. De aceea, şi Apostolul ne sfătuieşte: *Facerea de bine şi întrajutorarea nu le dați uitării; căci astfel de jertfe sunt bine plăcute lui Dumnezeu* (Evrei 13, 16). Trebuie să spunem că Dumnezeu nu este mulțumit cu milostenia noastră atunci când banii pe care îi dăm provin din furt, înşelăciune, cămătărie sau orice alt fel de mijloace murdare. Domnul primeşte numai ceea ce dăm din roadele muncii noastre cinstite. Orice altă jertfă este murdară dinaintea lui Dumnezeu. Pentru că nu poți răpi de la unul ca să dai celuilalt, nu poți unuia să-i faci rău ca altuia să-i faci bine. Milostenie înseamnă să facem bine, nu să-i distrugem pe semenii noştri. Cel care distruge un om ca să facă bine altui om nu face milostenie, ci săvârşeşte păcatul greu al nedreptățirii.

Cine umblă după avere are mereu nevoie de bani. Cel care nu se interesează să dobândească avere are mereu ce îi trebuie. Pentru că adevărata avere o dobândeşti nu atunci când te îmbogăţeşti, ci atunci când nu vrei să te îmbogăţeşti. Iată ce vreau să spun prin aceasta: există oameni care răpesc de la toţi, după cum există bogaţi care dăruiesc tuturor. Primii se îmbogăţesc adunând, ceilalţi se îmbogăţesc dând. Primii seamănă pe pământ, ceilalţi seamănă în cer. Şi cu cât este mai bun cerul faţă de pământ, cu atât mai bună este averea celui care strânge în cer faţă de a celui care strânge pe pământ. De aceea, Domnul ne porunceşte: *Nu vă adunaţi comori pe pământ, unde molia şi rugina le strică şi unde furii le sapă şi le fură, ci adunaţi-vă comori în cer, unde nici molia, nici rugina nu le strică, unde furii nu le sapă şi nu le fură* (Mat. 6, 19-20). *Vindeţi averile voastre şi daţi milostenie; faceţi-vă pungi care nu se învechesc, comoară neîmpuţinată în ceruri, unde fur nu se apropie, nici molie nu o strică* (Luca 12, 33). *Faceţi bine şi daţi cu împrumut, fără să nădăjduiţi nimic în schimb, şi răsplata voastră va fi multă şi veţi fi fiii Celui Preaînalt... Fiţi milostivi, precum şi Tatăl vostru este milostiv... Daţi şi se va da. Turna-vor în sânul vostru o măsură bună, îndesată, clătinată şi cu vârf...* (Luca 6, 35-38).

Aşadar, pentru ca şi noi să fim miluiţi de către Domnul, să fim milostivi cu semenii noştri. Pentru ziua Judecăţii, să adunăm averi în cer, averi care vor putea să stingă focul iadului şi să ne dăruiască lumina dumnezeiască, adică viaţa şi fericirea veşnică, *căci milostenia izbăveşte de la moarte şi curăţă orice păcat* (Tobit 12, 9).

Virtute şi răutate

Cine vrea poate să se ridice de pe pământ la cer. Nu are nevoie pentru aceasta decât de bunăvoință şi de virtute! „Vreau, dar nu pot”, spun mulți, „pentru că virtutea este greu de dobândit”. Să ştii că nu e deloc greu de dobândit, dacă ai râvnă şi tânjeşti spre Dumnezeu.

Gândeşte-te puțin la cei care pustnicesc prin munți şi prin locuri neumblate. Ce au făcut ei? Şi-au lăsat casă, rude, avere şi s-au închis într-o chilie mică, unde îşi nevoiesc trupul prin post, priveghere şi chinuri. Tu îmi vei spune: „Aceia pot să facă aşa ceva, dar eu nu pot”. De ce, oare, mulți călugări, cu toate că trăiau mai bine decât tine şi erau mai slabi trupeşte, au hotărât să lase totul pentru viața în pustie? Mai spui: „Lupta aceasta este atât de mare, încât nu mulți o pot duce până la capăt”. Dacă-i aşa, atunci nevoieşte-te mai puțin, pentru mai puțină virtute.

Nu poți să dai banii tăi săracilor? Atunci măcar nu răpi ce este al altora. Nu poți posti? Atunci măcar nu te deda plăcerilor trupeşti. Nu poți să te rogi pentru cei care te batjocoresc? Atunci măcar îndură răutățile lor în tăcere şi cu răbdare. Nu poți face bine celor care te nedreptățesc? Atunci măcar nu te răzbuna pe ei.

Hristos a pătimit atâtea pentru tine, chiar dacă era nevinovat şi fără de păcat, iar tu nu vrei să pătimeşti nimic de dragul Său, sau mai bine zis pentru mântuirea ta. Cum te vei înfățişa dinaintea Lui în ziua Judecății? Ce răspuns vei da pentru încălcarea poruncilor Sale? Nu

te înşela pe tine însuți zicând: „Acum mă bucur de plăcerile acestei lumi, îmi nedreptățesc semenii, mă răzbun pe duşmanii mei, fac tot felul de păcate, iar la bătrânețe o să mă pocăiesc”. Spune-mi: cine ți-a spus ție că o să trăieşti atât de mult? Nu vezi câți tineri sunt luați de moarte în fiecare zi? Şi chiar dacă ai trăi până la bătrânețe, cum vei apărea dinaintea Domnului, după ce o viață întreagă ai nesocotit poruncile Sale şi l-ai slujit pe diavol?

Creatorul te-a făcut mai presus decât celelalte ființe ale sale: te-a făcut om. De ce te faci atunci trădător al bunătății cereşti şi disprețuitor al demnității umane? De ce asemeni ființa ta cu animalul fără rațiune, tu, care ai dat animalelor iraționale trăsături omeneşti? Iată: papagalului, după ce îl dresezi, îi dai vorbire omenească, iar leului îi dai blândețe. Şi pe cele mai sălbatice animale le poți îmblânzi. Iar tu cum te faci rob al patimilor iraționale care se află în tine?

Dacă eşti om, dovedeşte acest lucru prin purtarea ta. Ai fost creat după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Dacă El este Sfânt, şi tu trebuie să fii. De altfel, aşa ne-a poruncit Domnul să fim, încă de pe vremea Vechiului Testament: *Sfințiți-vă şi veți fi sfinți, că Eu, Domnul Dumnezeul vostru, sfânt sunt* (Lev. 11, 44). Şi cum vei ajunge la sfințenie? Ținând toate poruncile lui Dumnezeu, fără să disprețuieşti nici una dintre ele. Aşa cum o chitară care are doar o strună nu poate scoate muzică, la fel nici creştinul, dacă ține doar o parte din poruncile lui Dumnezeu, nu poate dobândi virtutea. Cu ce credeți că se alege cel care se roagă mult, dar nu face milostenie? Cu ce se alege cel care face milostenie, dar din bani pe care i-a câştigat pe nedrept? Cu ce se alege cel care câştigă cinstit banii, dar face

milostenii ca să îl vadă şi să îl laude oamenii? Cu ce se alege cel care se fereşte să-l vadă oamenii, dar se mândreşte în sinea lui cu faptele bune pe care le-a făcut? Cu ce se alege cel care nu se mândreşte, dar se dedă lăcomiei, desfrâului şi altor plăceri? Cu ce se alege cel care nu se dedă plăcerilor, dar este iubitor de argint?

De aceea, să ne luptăm ca să ţinem toate poruncile şi să dobândim toate virtuţile. În această luptă duhovnicească a noastră, ne sunt aproape oamenii buni şi plini de virtuţi, care prin sfaturi folositoare şi prin exemplul lor ne ajută să ne îndreptăm spre o viaţă a sfinţeniei. De fapt, de aceea i-a lăsat Dumnezeu pe oamenii răi şi buni laolaltă: ca să micşoreze răutatea celor dintâi prin însoţirea cu cei din urmă. În felul acesta, cei buni sunt de două ori vrednici de cinstire, pentru că pe de o parte, păşesc pe drumul virtuţii, iar pe de altă parte, de pe urma lor se folosesc şi cei răi.

Din nenorocire, cei mai mulţi oameni îi invidiază nu pe cei buni, ci pe cei răi, adică pe oamenii vicleni şi înşelători, pe cei cu mai multe feţe, pe lacomi şi pe cei care sunt în stare de orice pentru interesul lor, pentru bogăţii şi funcţii, vătămându-i şi nedreptăţindu-i fără mustrare de conştiinţă pe ceilalţi. Pe aceştia nu ar trebui să-i invidiem, ci să ne pară rău de ei, pentru că în realitate, ei nu fac rău celorlalţi, ci lor înşişi. Nenorocirea nu este să fii nedreptăţit, ci să nedreptăţeşti. Dumnezeu nu este nedrept. De aceea, fie în această viaţă, fie în cealaltă, nedreptatea se plăteşte, la fel cum este răsplătită şi virtutea.

Atunci când vezi vreun om că trăieşte în evlavie şi dreptate, chiar dacă ar fi legat cu mii de lanţuri, chiar dacă ar fi aruncat în cea mai întunecoasă închisoare, chiar dacă ar fi chinuit de sărăcie sau dacă nu ar avea

mâini sau picioare sau dacă ar fi măcinat de vreo boală fără vindecare, să-l fericeşti şi să-l invidiezi, pentru că pe acela îl aşteaptă viața veşnică şi fericirea nespusă. Iar atunci când vezi vreun om trăind în nedreptate şi dispreț față de poruncile lui Dumnezeu, în viclenie şi înşelăciune, chiar dacă ar fi slăvit de toți oamenii, chiar dacă ar avea bogății nenumărate sau dacă ar fi stăpânul lumii, să-ți pară rău şi să plângi pentru el, căci îl aşteaptă iadul veşnic şi suferința neînchipuită.

Ce va câştiga cel care este bogat în bani, dar sărac în virtute? Ce va câştiga cel care are mult pământ, dar este robul patimilor sale? Ce va câştiga cel care este slăvit de oameni, dar este supus păcatului? Nimic altceva decât moarte sufletească şi despărțire pentru totdeauna de Domnul dătător de viață. *Pentru că plata păcatului este moartea, iar harul lui Dumnezeu, viața veşnică, în Hristos Iisus, Domnul nostru* (Rom. 6, 23).

Trăsătura caracteristică a omului adevărat, zidit după chipul lui Dumnezeu, este faptul că el seamănă cu Ziditorul său şi vrea să Îi placă Lui. De aceea, cel care nu vrea nici să audă despre a fi pe plac Domnului nu poate fi numit om. O asemenea ființă s-ar putea numi fiară. Şi gândeşte-te cât de înfricoşător este ca, în timp ce Domnul vrea să ne facă asemănători îngerilor sau, mai mult, asemănători cu Sine, noi nici măcar oameni să nu rămânem, ci să ne transformăm în fiare. Trăsătura caracteristică a fiarelor este supunerea față de instincte, adică înclinația către răpire, răutate şi nesupunere, pe când trăsătura caracteristică a omului este domnia rațiunii, care se oglindeşte în bunătate, milă, fuga de rău şi săvârşirea binelui.

Dumnezeu a pus în om o conştiința, care îi spune ce este bine şi ce este rău. De aceea, oamenii care

păcătuiesc, din simţământ de vinovăţie, nu vor să audă că îi strigi cu numele faptelor pe care le-au săvârşit. Spre exemplu, dacă îl strigi: „Preacurvarule!” pe un om care preacurveşte, se va supăra, deşi se simte bine atunci când săvârşeşte păcatul. La fel, dacă îl strigi „Călcătorule de jurământ!” pe cel care a călcat jurământul dat, se va supăra, cu toate că el a săvârşit păcatul acela. Zice că păcatul său este un lucru bun, dar îl supără cuvântul care înfăţişează ceea ce a făcut. Dimpotrivă, dacă îi zici unui om cuminte: „Omule cuminte!”, acela nici nu se ruşinează, nici nu se supără. Dacă îl strigi pe un om drept: „Omule drept!”, nu se va simţi jignit, nici nu se va supăra. Cel mult nu va primi cuvintele tale din smerenie, dar sufletul său se va simţi bucuros pentru recunoaşterea faptelor bune pe care le săvârşeşte.

De altfel, nici o răutate nu se arată cu adevărata ei faţă. De fiecare dată împrumută înfăţişarea vreunei virtuţi. Când mincinosul spune minciuni, zice că spune adevărul, când omul înşelător pune la cale lucruri murdare, se preface om cinstit şi sincer, iar când calomniatorul spune răutăţi despre unul sau despre altul, zice că totul este adevărat.

Sufletului omenesc, chiar dacă este murdărit de păcat, îi plac cuvintele frumoase. Spre exemplu, un om bogat şi lacom, care nu se gândeşte la nimic altceva decât cum să răpească şi să nedreptăţească, se poate să miluiască vreun sărac sau să-l ierte pe vreun datornic de-al său, dacă aceştia îi vorbesc frumos şi îl laudă, adică în loc să îi zică pe faţă ce răutăţi a făcut, îi vorbesc despre virtuţile sale, spunându-i: „Eşti om bun şi milostiv; grija ta faţă de semeni este vrednică de laudă; cu toţi vorbesc despre binefacerile tale” şi aşa mai

departe. Cu asemenea cuvinte de laudă, omul rău se face bun, cel hain îşi moaie inima, cel neînduplecat de înduplecă. Aşadar, răutatea este învinsă prin laude. Omul rău nu vrea să audă nici un cuvințel despre răutatea sa, pentru că firea sa omenească vrea ceea ce i se potriveşte, chiar dacă prin voia sa alege altceva.

Aşadar, să nu spunem că cutare este bun prin firea lui, iar cutare este rău prin firea lui. Pentru că dacă omul era prin firea sa bun, nu ar fi putut să se facă rău, iar dacă era prin firea sa rău, nu ar fi putut să se facă bun. Cu alte cuvinte, dacă virtutea şi răutatea nu depindeau de voirea noastră şi dacă Dumnezeu nu ne-ar fi creat cu libertate de alegere, atunci ar fi trebuit ca toți oamenii să fi fost fie buni, fie răi. Dar când vedem că semenii noştri se luptă cu patimile, le biruie şi dobândesc virtuți, nu mai există pentru noi îndoială că pe de o parte, fiecare suflet are posibilitatea de alegere fie a binelui, fie a răului şi, pe de altă parte, firea omenească are puterea de a se îndepărta de rău. Cei care sunt buni şi plini de virtuți au dobândit binele prin alegerea şi efortul lor, având, bineînțeles, ajutorul harului lui Dumnezeu. De asemenea, este clar că suntem lipsiți de virtuți şi, în felul acesta, ne lipsim şi de mântuire, din cauza lenei şi a relei noastre voințe.

De aceea, să nu spunem că alții ne împiedică să luptăm pentru dobândirea virtuților. Numai noi suntem vinovați pentru aşa ceva. Nici măcar diavolul nu ne poate împiedica să păşim pe drumul virtuții, dacă noi nu vrem să îl urmăm. Diavolul ne poate înşela şi ne poate răpune dacă suntem cu nebăgare de seamă, dar nu îi poate împiedica pe cei care caută virtutea şi nu îi poate obliga să săvârşească păcate. Atunci când vrem cu adevărat să trăim în virtute, nu ne încovoiem, oricât de

mult ne-ar ispiti ceilalți; la fel, atunci când ne place mai mult păcatul decât virtutea, chiar dacă nimeni nu ne-ar împinge spre păcat, noi tot urmăm drumul răutății.

Virtutea este prin ea însăşi vrednică de laudă. Iar atunci când omul luptă pentru virtute în mijlocul oamenilor răi, ea este mai strălucitoare şi cu atât mai vrednică de laudă. Din virtutea unui om se pot folosi mulți oameni răi, în vreme ce răutatea multora nu poate vătăma pe un om care lucrează cu adevărat virtutea. Un om sfânt poate izbăvi un întreg popor de mânia lui Dumnezeu, în vreme ce un popor întreg de păcătoşi nu poate abate de la calea sa pe un om sfânt. Lucrul acesta se vădeşte din povestea vieții lui Noe: toată omenirea a fost pierdută, numai el a scăpat de apele potopului (Facerea 6, 1-7, 24). Acelaşi lucru îl vedem din viața dreptului Lot: numai el a fost salvat din oraşul sodomiților (Facerea 19, 1-30). Adu-ți aminte şi de proorocul Moise, care a reuşit singur, prin rugăciunea sa, să izbăvească întreg poporul israelit (Ieş. 32, 7-14). Iată şi alt fapt care înfățişează iubirea de oameni a lui Dumnezeu: în anul 701 î.Hr., când regele asirienilor, Senaherib, s-a pornit cu oaste împotriva regelui iudeu, evlaviosul rege Iezechia s-a rugat din toată inima lui Dumnezeu pentru izbăvirea Ierusalimului şi a locuitorilor săi. Iar Dumnezeu i-a răspuns lui Iezechia: *Eu voi păzi cetatea aceasta, ca să o izbăvesc pentru Mine şi pentru David, robul Meu* (4 Regi 19, 34). Şi cu adevărat, Dumnezeu a izbăvit oraşul Ierusalim de dragul regelui şi proorocului David, care murise cu trei sute de ani mai înainte. Vedem, aşadar, că atunci când printre cei vii Dumnezeu nu găseşte oameni vrednici să se roage Lui pentru oamenii păcătoşi, îi iartă şi îi izbăveşte pe aceştia de dragul sfinților care au murit.

Mare este puterea virtuții sfinților! Viața lor este pildă pentru cei leneşi, cuvintele lor sunt îndreptare pentru cei mici la suflet, rugăciunile lor schimbă hotărârile lui Dumnezeu, ba chiar şi hainele şi obiectele lor personale sunt izvor de sfințire pentru cei care le ating. Mantia proorocului Ilie a despărțit în două apele râului Iordan (4 Regi 2, 8); încălțămintea celor trei tineri – Anania, Azaria şi Misail – a călcat peste puterea focului din cuptor (Dan. 3, 20-27); lemnul lui Elisei a făcut ca securea de fier să iasă din apele râului (4 Regi 6, 1-7); toiagul lui Moise a despărțit Marea Roşie în două şi a scos apă din stânca lui Horeb (Ieş. 14, 15-22; 17, 5-6); şorțurile lui Pavel alungau duhurile rele (Fapte 19, 12); umbra lui Petru, căzând peste bolnavi, îi vindeca (5, 15-16), moaştele sfinților mucenici fac minuni nemaivăzute. Ce altceva trebuie să vă mai spun ca să vă arăt puterea virtuții şi să vă trezesc dorința să urcați spre sfințenie?

Unii pot spune: „Sfințenia şi virtutea sunt bune şi vrednice de laudă, dar nu le putem dobândi pentru că rudele şi prietenii noştri ne stau împotrivă, îşi bat joc de noi şi ne împing spre păcat”. Cu cei care ne împiedică să ducem o viață creştinească şi ne îndeamnă la rele, trebuie să întrerupem orice legătură. Bineînțeles că dacă avem şanse să îi îndreptăm fără să suferim noi înşine vreo pierdere sufletească, atunci trebuie să facem tot ce putem pentru ei. Dar dacă ei nu se îndreaptă, iar noi suntem în primejdie din cauza purtării lor, atunci este nevoie să fugim cât mai departe de ei. Sfântul Apostol Pavel, scriindu-le corintenilor şi tesalonicenilor, îi îndeamnă să nu se însoțească cu oamenii păcătoşi şi cu purtare nepotrivită (1 Cor. 9, 11; 2 Tes. 3, 14). Unii vor zice: „Dar dacă facem aşa ceva, rudele şi prietenii noştri

de care ne ferim îşi vor da seama şi ne vor îndepărta”. Şi ce-i cu asta? Atunci când oamenii lui Dumnezeu şi Însuşi Dumnezeu ne vor aproape de ei, nu trebuie să ne pese că oamenii păcătoşi ne îndepărtează sau ne vorbesc de rău. De altfel, nu este cu putinţă ca lucrătorul binelui să fie lăudat de toţi. Răutatea arată întotdeauna multă duşmănie faţă de virtute. Dar atunci când luptă împotriva ei, nu numai că nu o vatămă, ci o şi întăreşte. Atât de mare este puterea virtuţii, încât chiar şi când pare că este învinsă de răutate, ea este, de fapt, învingătoare. Lucrul acesta este vădit de pomenirea dreptului Abel. Cu toate că a fost omorât de Cain, el a primit cununa sfinţeniei de la Dumnezeu şi este fericit de oameni până în ziua de astăzi. Pe când Cain, dimpotrivă, a fost osândit de Dumnezeu, iar de oameni este înfierat ca ucigaş de frate.

În lumea aceasta, oamenii răi şi necucernici sunt cu mult mai mulţi decât cei buni şi evlavioşi. Dar ascultă ce spun Hristos şi Pavel, credinciosul Său rob: *Cu ce voi asemăna împărăţia lui Dumnezeu? Asemenea este aluatului pe care, luându-l, femeia l-a ascuns în trei măsuri de făină, până ce s-a dospit totul* (Luca 13, 20-21); *Puţin aluat dospeşte toată frământătura* (Gal. 5, 9). Ce vor să zică Hristos şi Apostolul Pavel prin aceste cuvinte? Că cei drepţi, cu toate că sunt puţini, au puterea, prin bogăţia harului din ei, să îndrepte spre Hristos mai mulţi oameni păcătoşi.

Pe vremea în care întreaga lume se afla în necredinţă, apostolii erau numai doisprezece. Iată cât de puţină era drojdia şi cât de mare aluatul! Cu toate acestea, apostolii au reuşit să aducă la Hristos lumea întreagă. Între aluat şi drojdie nu a existat nici o diferenţă în privinţa firii, căci cu toţii erau oameni.

Diferența a fost de calitate – o diferență uriașă: apostolii dobândiseră Duhul Sfânt și cunoașterea adevăratului Dumnezeu, în vreme ce oamenii ceilalți erau adânciți în întunericul necunoștinței și al păcatului.

Mai ascultă și un alt exemplu, care arată puterea îndrăznelii dinaintea lui Dumnezeu a unui sfânt, pe de o parte, și ticăloșia mizerabilă a unui stăpânitor al acestei lumi, pe de altă parte. Sfântul este Cinstitul Înainte-mergător, iar stăpânitorul din această lume este Irod Antipa. Primul, sărac și fără apărare, trăia în pustie, însoțit fiind numai de tufișuri uscate, de pietre și de șerpi. Îmbrăcat într-o haină din păr de cămilă, se hrănea cu lăcuste și cu miere sălbatică. Cel de-al doilea era puternic și bogat, fiind stăpânul întregii țări. Locuia în palate pline de bogății, purta haine scumpe și era păzit de nenumărați ostași, bucurându-se de mâncăruri nemaiauzite. Cu toate acestea, omul sfânt și lipsit de apărare își ridica vocea deasupra celei a puternicului stăpânitor și îl mustra, pentru că se căsătorise împotriva legii cu Irodiada, soția fratelui său vitreg, Filip. *Nu-ți este îngăduit să ții pe femeia fratelui tău* (Marcu 6, 18), îi tot spunea fără nici o frică lui Irod. Vezi cum virtutea are puterea și dreptul de a certa răutatea?

Tu îmi vei spune: „Da, dar tocmai de aceea a fost Ioan aruncat în închisoare și apoi omorât”. Și ce-i cu asta? Cu toții vom muri mai devreme sau mai târziu. Importante sunt mântuirea sufletului și ce lăsăm în urma noastră. Cinstitul Înainte-mergător a primit și mântuirea și mărirea numelui său pe pământ și în ceruri, căci nu se bucură numai de fericirea nespusă a Împărăției lui Dumnezeu, alături de Hristos, ci este lăudat și cinstit până în zilele noastre ca proroc, apostol, mucenic și înger. Pe când Irod nu a fost osândit numai la iadul fără

sfârşit, dar până astăzi este socotit una din cele mai murdare şi mai îngrozitoare personalităţi din istorie.

Irod nu era numai lipsit de evlavie, dar şi prost. Amintiţi-vă ce s-a întâmplat de ziua sa. La masa pe care a dat-o pentru stăpânitorii din Galileea, a dansat Salomeea, fiica Irodiadei. Dansul ei a plăcut atât demult lui Irod, încât acesta a jurat: *Orice vei cere de la mine îţi voi da, până la jumătate din regatul meu* (Marcu 6, 23). Ei, spuneţi-mi: nu era prost?

Vai de tine, Irod! Atât de mică să fie valoarea regatului tău? O dată a dansat necuviincioasa Salomeea, iar tu i-ai dăruit jumătate din el. Dacă mai dansa şi a doua oară, ce mai făceai? Să-ţi doreşti să nu mai danseze sau să nu mai danseze aşa de frumos. Altfel, o să ajungi pe drumuri.

Toţi oamenii care sunt atraşi de desfătări şi caută plăcerile acestei lumi, chiar dacă ar avea bogăţii nenumărate şi funcţii înalte, nu sunt liberi, ci sclavi, nu sunt raţionali, ci animale fără minte. Cei care, dimpotrivă, se nevoiesc pentru dobândirea virtuţilor şi pentru împlinirea voii lui Dumnezeu, chiar dacă ar fi săraci şi lipsiţi de importanţă, se bucură de libertatea Duhului Sfânt, adică de adevărata libertate pe care le-o dăruieşte Hristos, aceşti oameni fiind chipuri ale Preasfântului Dumnezeu.

Vă voi dovedi deîndată, printr-un exemplu, cine este om liber şi cine este sclav: un rege rău îi cere unui supus de-al său, care este om bun, să facă o fărădelege. Cum va proceda omul acela? Nu numai că nu va săvârşi fapta aceea murdară, dar şi va încerca să-l îndemne pe rege să îşi schimbe gândul păcătos, chiar dacă în felul acesta îşi va primejdui viaţa. Cine este, aşadar, liber din aceştia doi? Cel care nu se teme nici de rege sau cel care

este dispreţuit de supuşii săi? Omul stăpânit de patimi şi legat de păcat, care alege păcatul în loc de virtute, chiar şi coroană regească de ar purta, este în realitate un rob. Nu rob al omului, ci al diavolului. Iar pe cel pe care îl slujeşte în această viaţă, îl va sluji şi în cealaltă. Împreună cu diavolul va fi dat pedepsei veşnice, pentru că deşi a avut toate condiţiile să se facă om bun, el a vrut să meargă pe drumul răutăţii.

Amintiţi-vă de pilda talanţilor. Era un om care, plecând în călătorie, i-a chemat la sine pe slujitorii săi şi le-a încredinţat banii pe care îi avea. Unuia i-a dat cinci talanţi, altuia doi, iar altuia un talant, fiecăruia după cât era de priceput la mânuirea banilor. După aceea, stăpânul a plecat. Cel care avea cinci talanţi a folosit banii ca să câştige încă pe-atâţia. Cel care avea doi talanţi, a câştigat alţi doi. Pe când cel care a primit un talant a săpat în pământ şi a ascuns talantul, până când a venit înapoi stăpânul său. Când stăpânul s-a întors din călătorie, i-a cinstit pe cei care câştigaseră cinci şi doi talanţi, pe când pe cel de-al treilea l-a osândit pentru lenea şi viclenia sa: *Iar pe sluga netrebnică aruncaţi-o întru întunericul cel mai din afară. Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea dinţilor* (Matei 25, 30).

Aşadar, dacă acela, care până la urmă nu a cheltuit nici un ban, ci l-a păstrat pentru stăpânul său, a fost osândit, ce se va întâmpla cu cel care foloseşte banii stăpânului pentru săvârşirea de rele? Dacă acela a fost aruncat în întuneric, ce se va întâmpla cu noi, care trăim în păcat şi fugim departe de virtute, cu toate că avem toate condiţiile să devenim buni?

Ştiu ce spun mulţi în sinea lor: „Dar ce, voi, clericii, care ne vorbiţi mereu de virtute, sunteţi cu toţii plini de virtuţi?” Bineînţeles că nu. Există clerici

nevrednici – ştiu lucrul acesta –, aşa cum există clerici vrednici de veşmântul lor. Dar pe tine, omule, nici păcatul celor dintâi nu te poate vătăma cu nimic, dacă mergi pe drumul lui Dumnezeu, nici virtutea celor din urmă nu-ți foloseşte la nimic, dacă te afli pe drumul celui viclean. Oamenii care duc lupta cea bună, fie că sunt clerici sau mireni, vor moşteni Împărăția cerurilor, pe care a pregătit-o Dumnezeu de la începutul lumii. Iar cei care păcătuiesc fără să se pocăiască până la sfârşitul vieții lor se vor duce la osânda veşnică, ce s-a pregătit pentru diavol şi pentru cei care se învoiesc cu el. Fără nici o îndoială, osânda clericilor nevrednici va fi foarte grea. Dar nevrednicia anumitor clerici nu este o scuză pentru lenea ta şi nu îți va uşura cu nimic pedeapsa atunci când te vei afla la Judecată.

De altfel, acuzațiile şi răutățile pe care le spunem împotriva clericilor sunt ele însele un mare păcat, pentru că nu lovesc numai în acei oameni, ci mai ales în sfânta taină a preoției. Cu toții cunoaştem porunca: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați. Căci cu judecata cu care judecați, veți fi judecați, şi cu măsura cu care măsurați, vi se va măsura* (Matei 7, 1-2). Dacă nu trebuie să ne judecăm semenii, în general, cu atât mai mult nu trebuie să-i judecăm pe preoți, care oricât de păcătoşi ar fi, ne dăruiesc iertarea păcatelor şi harul lui Dumnezeu prin Sfintele Taine. Dar cu toate acestea, cât de uşor cădem în păcatul judecării! Uităm că vom fi judecați la fel cum judecăm şi că ni se va măsura cu aceeaşi măsură cu care măsurăm.

Vei spune: „Unii clerici pricinuiesc sminteli, vătămând astfel suflete”. Aşa este. Ce spune Evanghelia? *Smintelile trebuie să vină, dar vai omului aceluia prin care vine sminteala* (Matei 18, 7). Iar eu

adaug: vai de cel care se sminteşte, pentru că sminteala sa arată cât de căldicele îi sunt credința şi evlavia. Iar pe cei căldicei, Domnul îi va vărsa din gura Sa, aşa cum este scris în Apocalipsă (Apoc. 3, 16). Oamenii care sunt cu adevărat credincioşi şi evlavioşi se feresc de sminteală. Ei tac şi se roagă pentru liniştirea celor care s-au smintit şi pentru întoarcerea lor în sânul Bisericii. Numai cei cu puțină credință sau cu credință falsă şi cei lipsiți de evlavie se smintesc atunci când văd păcatele clericilor. Ei nu fac decât să sporească sminteala prin bârfele şi răutățile pe care le scot pe gura lor. De ce se poartă aşa? Fie ca să facă rău Bisericii (lucru zadarnic), fie să justifice (tot zadarnic) propria lor ticăloşie.

Smintelile trebuie să vină, spune Domnul. Oare din cauza spuselor Sale vin smintelile? Nici prin gând să nu ne treacă aşa ceva! Smintelile nu vin pentru că le-a prezis Domnul. El le-a prezis pentru că ştia că vor veni. Dacă oamenii nu ar fi voit să urmeze drumul care duce spre diavol, nu ar mai fi fost sminteli în această lume, iar dacă nu ar mai fi fost sminteli, ele nu aveau să mai fie prezise. Hristos a vorbit despre ceea ce urma să fie.

„Şi dacă cei care pricinuiesc sminteli s-ar îndrepta şi nu ar mai exista sminteli, nu ar ieşi Domnul mincinos?”, poate că vor întreba unii. Dacă ar fi fost aşa, Hristos nu ar mai fi făcut acea prezicere. Aşadar, dacă ne-am fi făcut cu toții oameni plini de virtuți – lucru care ar fi fost ştiut de Dumnezeu, Care este atotcunoscător – atunci El nu ar mai fi spus că vor fi sminteli. Dar pentru că ştia că mulți oameni nu se vor îndrepta, El a făcut o astfel de proorocie.

„Şi de ce nu îi şterge de pe fața pământului pe cei răi, care pricinuiesc sminteli, pentru ca cei buni să nu fie duşi în ispită?”, întreabă unii. Pentru că din

sminteli se vatămă numai cei răuvoitori, adică cei care vor să săvârşească răul. De altfel, dacă Dumnezeu i-ar nimici pe cei răi, atunci nici unul dintre noi nu s-ar mai mântui. Răutatea noastră nu o vedem şi de aceea nu ne pocăim pentru ea, nu ne îndreptăm şi nu ne sfințim. Vedem numai răutatea celorlalți, pe care îi judecăm şi îi vorbim de rău, neținând cont de faptul că la Judecată nu vom da socoteală pentru faptele semenilor noştri, ci pentru ale noastre.

De aceea, să ne abatem fără întârziere de pe drumul pierzător al răutății şi să mergem pe drumul mântuitor al virtuții, pentru că astfel, şi în această viață trecătoare vom avea binecuvântarea lui Dumnezeu, şi în cealaltă ne vom bucura de bunătățile nestricăcioase ale Împărăției cerurilor.

Bunătatea şi blândețea

Dacă vrem să vorbim despre bunătate, vorbim practic despre proorocul David, despre care Însuşi Dumnezeu a spus că este bun, fapt pentru care a devenit un om faimos, dar şi sfânt. El nu numai că nu se purta urât cu vrăşmaşii săi, dar atunci când aceştia se aflau în primejdie îi salva de la moarte.

Cu toții ştim că Saul, primul rege al lui Israel (1040-1005 î.Hr.), l-a invidiat pe David pentru slava pe care acesta cu dreptate a dobândit-o atunci când l-a omorât pe Goliat, ceea ce a adus victoria poporului său în lupta cu filistenii (vezi 1 Regi 17, 1-18, 9). Invidia regelui față de David a sporit în timp atât de mult, încât a devenit ură de moarte. Astfel, într-o zi, în vreme ce David cânta la harpă ca să-l facă pe Saul să se simtă bine, acesta din urmă a încercat să-l omoare pe David. A aruncat asupra lui lancea pe care o avea în mână. Dar David s-a aplecat şi a reuşit să se salveze. De atunci, regele hain a încercat în multe rânduri, într-un fel sau în altul, să-l ucidă pe alesul lui Dumnezeu. Mai întâi, după ce i-a dat de soție pe fiica sa, Micol, l-a trimis să lupte cu filistenii, ca să fie ucis. Dar în fiecare din bătăliile pe care le purta ieşea biruitor şi se întorcea înapoi încununat de glorie. După aceea, a spus fiului său, Ionatan, şi oamenilor de lângă el să-l omoare pe David, dar Ionatan, care era bun prieten cu David, după ce l-a avertizat pe acesta şi i-a spus să se ascundă, a izbutit să-l facă pe Saul să-şi schimbe gândul ucigaş. După aceea, regele a mai încercat să arunce cu sulița în David, dar el

s-a ferit iarăşi, iar sulița s-a înfipt în perete. Apoi, a trimis oameni acasă la David ca să-l omoare. Dar Micol, care şi-a dat seama ce se întâmpla, l-a coborât pe David pe fereastră cu o funie, iar el a fugit departe şi a scăpat. A găsit după aceea adăpost în peştera Adulam. În scurt timp, s-au adunat alături de el cam patru sute de bărbați. Saul a început să-l caute împreună cu oştirea sa. Nu se gândea la nimic altceva, decât la cum să-l omoare pe David. Atât de turbat era împotriva acelui om nevinovat.

Dar cel prigonit a arătat îndelungă-răbdare față de prigonitorul său. Atunci când Saul se înmuia, David se apropia de el cu smerenie şi îl slujea plin de respect, cântându-i la harpă! Îşi dorea să vindece răutatea cu nerăutate, viclenia cu bunătate, necinstea cu cinste. Iar dacă vedea că focul patimii lui Saul nu se stingea, atunci fugea. Nici prin gând nu i-a trecut să-i facă rău prigonitorului său. Prefera să rătăcească prin pustie decât să-l pedepsească pe nerecunoscătorul rege, aşa după cum ar fi meritat. Sufletul său curat nu căuta răzbunarea, ci îmblânzirea lui Saul. Iar când a văzut că altfel nu se putea, a fugit din calea duşmanului său, nădăjduind că în felul acesta i se va vindeca rana mâniei şi i se va mai înmuia inima. „Este mai bine să pătimesc eu”, a gândit el, „decât să fie el pedepsit de Dumnezeu pentru moartea mea nedreaptă”. Ce suflet mare şi curat! Şi ce n-a făcut ca să-l izbăvească pe Saul de răutatea sa… Dar Saul a vrut să rămână robul patimii sale. Astfel, nu a încetat să-l prigonească pe binefăcătorul şi pe izbăvitorul poporului său, ca să-l omoare.

Cum rătăceau aşa David şi oamenii săi, au ajuns la un moment dat în pustiul Enghedi. În locul numit Sadaim, era o peşteră mare. Acolo au aflat adăpost. Poate că vă amintiți ce s-a întâmplat după aceea, pentru

că v-am povestit atunci când am vorbit despre ură şi duşmănie. S-a întâmplat ca în aceeaşi peşteră să intre şi Saul, care trecea pe acolo împreună cu ostaşii săi. Crezând că este singur şi fiind foarte obosit, a adormit în peşteră. Oamenii lui David nu-şi puteau crede ochilor. Cruntul prigonitor căzuse dintr-odată în mâna lor. „Iată”, i-au spus ei lui David, „astăzi Domnul l-a dat pe Saul în mâinile noastre! Fă-i ce crezi de cuviință”. David s-a ridicat, s-a apropiat încet de Saul şi a tăiat o bucată din poala hainei sale. Dar după aceea, l-a mustrat conştiința pentru fapta sa. *Să mă ferească Dumnezeu să fac aceasta domnului meu, unsul Domnului, şi să-mi ridic mâna mea asupra lui, căci este unsul Domnului!* (1 Regi 24, 7), a spus atunci David oamenilor săi. Ca şi cum ar fi zis: „Ai milă, Doamne, de mine şi nu mă lăsa niciodată să săvârşesc un asemenea păcat, chiar dacă aş vrea una ca asta”.

Spune-mi, care dintre noi ar fi fost în stare să facă să izvorască din inima sa o asemenea rugăciune? Cine ar avea atâta nerăutate în sufletul său, ca David, care nu numai că nu a ridicat mâna asupra vrăşmaşului său, dar nici măcar un cuvânt rău şi nici un blestem nu i-a adresat celui care nu înceta să-l prigonească. Care vânător ar lăsa neatinsă cea mai de preț pradă a sa, mai ales atunci când toți însoțitorii săi îl îndeamnă să o omoare?

Gândeşte-te câtă înțelepciune şi câtă limpezime în gândire avea David. Minunează-te de mărinimia şi de curăția sufletului său. Dar nu uita nici de lupta din inima sa, de biruința lui asupra diavolului şi de cununa cerească pe care a primit-o. Peştera aceea a fost ca un stadion, unde David a câştigat cununa biruinței în chip minunat. David s-a luptat cu mânia sa sau, mai bine zis,

cu dorința de răzbunare, care ar fi părut normală după toate câte se întâmplaseră. Şi David a biruit.

Îți vei da seama ce suflet mare avea David atunci când te vei gândi cum a biruit nu numai pornirile inimii sale, dar şi vorbele însoțitorilor săi, care îl îndemnau să îl ucidă pe Saul, pentru că în vreme ce David voia să se poarte cu bunătate şi să nu ia viața prigonitorului său, nu la fel gândeau şi tovarăşii săi, care nu doreau să piardă ocazia să-l vadă mort pe Saul. De aceea, era firesc ca aceştia să se supere pe conducătorul lor şi să-i spună: „Noi ne-am lăsat casele pentru tine şi acum rătăcim în pustie; ne-am lăsat avutul şi acum abia dacă avem cu ce trăi; am plecat din liniştea căminului, ca să trăim cu sabia deasupra capului nostru. Iar tu vrei acum să-l laşi pe omul care este răspunzător pentru toate necazurile noastre, să plece liniştit, ca să nu ne aflăm liniştea nicicând. Îți trădezi prietenii ca să-ți salvezi duşmanul. Este aceasta dreptate? Dacă nu te interesează ce se va alege de viața ta, măcar fie-ți milă de viețile noastre. Dacă nu ții socoteală pentru câte ți-a făcut Saul până acum, măcar ucide-l pentru câte o să-ți facă de aici înainte. Căci dacă Saul rămâne în viață, chinurile pe care le vei îndura vor fi mai cumplite decât cele prin care ai trecut până acum. Însă dacă el piere, cu toții vom putea să ne întoarcem fără teamă pe la casele noastre, iar tu vei fi încoronat rege al lui Israel".

Însă dreptul David nu a dat ascultare unor asemenea cuvinte. Nici vorbele cu dreptate ale tovarăşilor săi, nici gândul de a deveni rege nu l-au făcut să-şi schimbe hotărârea. Nu îl robea visul de a purta pe cap coroană regească, primită de la oameni, ci tânjea după cununa nerăutății, pe care avea să i-o dăruiască Dumnezeu. De aceea, nu numai că nu şi-a

schimbat gândul, dar şi pe oamenii săi i-a convins să aibă milă de vrăşmaşul lor. În felul acesta, a arătat că este mai puternic şi mai minunat ca înainte. Pentru că este mare lucru să-ți biruieşti patimile şi cu atât mai mare să îi faci şi pe alții să aibă asemenea biruințe duhovniceşti, prin urmarea exemplului tău. Însă această biruință nu poate fi dobândită decât cu ajutorul lui Dumnezeu. Harul sfânt a întărit voirea cea bună a lui David, făcând cuvintele sale să fie ascultate de ceilalți. Astfel, însoțitorii săi s-au supus lui, iar Saul a rămas în viață.

David a fost biruitor în două rânduri. Prima dată atunci când a luat viața lui Goliat, iar a doua oară când i-a dăruit viața lui Saul. Cea de-a doua biruință a fost fără îndoială mult mai strălucitoare şi mai slăvită decât prima. Prima dată a fost nevoie de piatră şi de praştie, pe când acum a fost nevoie de supunerea cugetului. Bătălia a fost câştigată fără arme. David a primit cununa biruinței fără să fi vărsat nici o picătură de sânge.

Nu peste multă vreme, Saul s-a trezit şi a ieşit din peşteră fără să îşi fi dat seama de nimic din ce se petrecuse cât timp el dormea. După aceea, a ieşit din peşteră şi David. David a ieşit aşadar cu inima curată, ținând în mână nu capul lui Saul, ci capul mâniei sale. A ieşit după ce l-a rănit pe adevăratul său vrăjmaş, adică pe diavol. *Domnul meu, rege!*, a strigat David către Saul, care se îndepărta. Saul s-a întors să vadă cine îl striga. Atunci, căzând în genunchi, cu fața la pământ, David s-a închinat lui Saul (1 Regi 24, 9). Nu este acesta un lucru minunat? După ce îşi salvează duşmanul, se închină cu smerenie dinaintea lui, îl numeşte rege şi domnul său, arătându-i supunere şi

credință – cu alte cuvinte face tot ce poate pentru a-i înmuia inima şi a topi mânia, capriciile şi invidia.

Atunci, David i-a zis lui Saul: *De ce asculți de vorbele oamenilor care zic: Iată David unelteşte rele împotriva ta? Iată, astăzi văd ochii tăi că Domnul te-a dat acum în mâinile mele, aici în peşteră, şi mie mi s-a zis să te ucid; eu însă te-am cruțat şi am zis: Nu voi ridica mâna asupra domnului meu, pentru că este unsul Domnului. Priveşte, părintele meu, poala hainei tale în mâinile mele; ți-am tăiat poala hainei, dar de ucis nu te-am ucis. Află dar şi te încredințează că nu este rău în mâna mea, nici vicleşug şi n-am greşit cu nimic împotriva ta; tu însă cauți sufletul meu ca să-l iei. Să judece dar Domnul între mine şi între tine*... (1 Regi 24, 10-13).

Atât de lipsit era David de slavă deşartă şi de mândrie, încât îi păsa doar de un lucru, şi anume, de judecata lui Dumnezeu: *Să judece dar Domnul între mine şi între tine*..., a spus el. A spus aşa nu pentru că ar fi vrut ca Dumnezeu să-l pedepsească pe Saul, ci pentru că dorea să-l înfricoşeze pe acesta cu gândul Judecății viitoare. Şi bineînțeles că nu ar fi îndrăznit să ceară judecata lui Dumnezeu dacă nu se ştia cu totul nevinovat.

Să mai zăbovim puțin asupra mărinimiei acestui om. În ceasul acela, ar fi putut să-i înşire lui Saul multele sale binefaceri asupra lui şi a poporului lui Israel. Aşadar, ar fi putut spune: „Atunci când filistenii amenințau să se năpustească asupra ta ca o vijelie, atunci când tu, ca rege, tremurai de frică împreună cu tot poporul tău, eu am fost gata să vă izbăvesc pe toți din nenorocire. Şi v-am izbăvit omorându-l pe înfricoşătorul Goliat. Datorită mie, israeliții sunt astăzi vii şi liberi.

Datorită mie eşti astăzi rege. Iar după acea zi, a urmat un lung şir de alte biruințe şi de binefaceri din partea mea”. Aşa ar fi putut să-i vorbească David lui Saul. Ar mai fi putut să-i spună că în ciuda multelor încercări ale lui Saul de a-l ucide, el nu-i poartă duşmănie. Dar David nu a pomenit nimic din toate acestea. I-a spus lui Saul doar cele ce se petrecuseră în peşteră. Şi a adăugat: *Află dar şi te încredințează că nu este rău în mâna mea, nici vicleşug şi n-am greşit cu nimic împotriva ta; tu însă cauți sufletul meu ca să-l iei.* Ce inimă nu s-ar înmuia la astfel de cuvinte? Preablândul şi bunul David nu a vrut să-l supere pe duşmanul său amintindu-i binefacerile săvârşite de el. Voia numai să-l convingă de faptul că îl iubea şi îl cinstea.

Iar tu, dacă ai un duşman, nu căuta repede să te răzbuni pe el şi să-l faci de râs, ci încearcă să îl vindeci, să îl linişteşti şi să îl faci să-şi vină în fire. Nu înceta să împlineşti şi să spui tot ce poți ca, prin blândețea ta, să vindeci neînduplecarea inimii sale. Ia ca exemplu viața lui David, care cu cât vedea că Saul se sălbăticea împotriva lui, cu atât îl iubea mai mult; cu cât vedea că se chinuia din pricina invidiei, cu atât îi părea mai rău de el; cu cât vedea că se întărea în rău, încercând prin toate mijloacele să-l omoare, cu atât plângea mai mult pentru starea în care ajunsese şi se ruga ca el să-şi vină în fire. Până când, în cele din urmă, l-a făcut pe vrăşmaşul său să-şi mărturisească păcatul şi să se căiască cu lacrimi în ochi.

Atunci când Saul, după tot răul pe care i-l făcuse lui David, l-a auzit pe acesta strigând cu bunătate, respect şi smerenie: *Domnul meu, rege!*, a izbucnit în hohote de plâns şi a mărturisit: *Tu eşti mai drept decât mine, căci mi-ai răsplătit cu bine, iar eu te-am răsplătit*

cu rău; tu astăzi ai dovedit aceasta, purtându-te cu mine milostiv; când Domnul m-a dat în mâinile tale, tu nu m-ai omorât (1 Regi 24, 18-19).

Cine este mai fericit ca David, care a reuşit în câteva clipe să îmblânzească o fiară şi să înmoaie inima unui om însetat de sânge? Mai vrednic de mirare decât Moise, care a scos apă dintr-o stâncă, este David, care a făcut ca din ochii unui asemenea om să curgă lacrimi de pocăință. Moise a biruit firea, în vreme ce David a biruit voirea. Moise a lovit în stâncă cu toiagul său, iar David a lovit prin cuvintele sale inima lui Saul, dar nu pentru a o întrista, ci pentru a o curăța şi a o înmuia.

Îl laud pe David pentru blândețea sa, dar mai mult îl laud pentru că a reuşit să schimbe inima lui Saul. Dacă Saul era un om cuminte şi reținut, nu era nici greu, nici un lucru mare să fie îmblânzit. Dar a cuminți un om care ajunsese la culmea răutății, adică a scoate dintr-odată tot veninul unui şarpe otrăvitor, aceasta este, îndrăznesc să spun, cea mai luminoasă izbândă a blândeții sfinte şi a celei mai înalte filosofii.

Lacrimile lui Saul au fost semn al vindecării sale sufleteşti, izbutite numai prin bunătatea lui David. Această bunătate l-a făcut pe Saul să-şi mărturisească propria răutate şi să recunoască virtutea lui David. Iată ce a spus Saul: *Cine oare, prinzând pe vrăjmaşul său, i-ar da drumul să meargă cu bine? Domnul să-ți răsplătească cu bine pentru ceea cea ai făcut tu astăzi cu mine! De acum ştiu că fără îndoială vei domni şi regatul lui Israel va fi tare în mâna ta. Aşadar, jură-mi pe Domnul că nu vei stârpi pe urmaşii mei şi nu vei şterge numele meu din casa tatălui meu"* (1 Regi 24, 20-22).

De unde ai aflat, Saule, că David va domni în locul tău? Spune-mi! Tu eşti cel care are arme, ostaşi,

bani şi putere peste atâtea cetăţi şi atâţia oameni. David este sărac, fără sprijin, fără acoperiş deasupra capului. Aşadar, de ce i-ai spus cuvinte ca acestea? „Pentru că am văzut cum au decurs lucrurile”, ar răspunde el. „Acest om sărac, fără putere, fără acoperiş şi fără bani nu m-ar fi putut birui pe mine, care sunt puternic şi înarmat până în dinţi, dacă Dumnezeu nu ar fi fost cu el. Iar cine are pe Dumnezeu de partea sa este cel mai puternic dintre toţi”. Cum de zici, Saule, că David te-a biruit, că doar nu v-aţi luptat? „M-a biruit prin nerăutatea şi prin superioritatea sa. Tocmai de aceea îl binecuvântează şi îl apără Dumnezeu”.

Vezi cât de cuviincioase sunt acum gândurile lui Saul? Vezi cum a deşertat toată răutatea din el şi s-a făcut om bun şi drept-cugetător? Desigur, gura lui Saul a rostit aceste cuvinte, dar ele au fost sădite în inima lui de David, care l-a făcut pe rege alt om. Saul nu mai voia acum răul lui David. Nu îl mai interesa dacă tânărul iubitor de Dumnezeu avea să-i ia tronul. I-a cerut un singur lucru: *Jură-mi pe Domnul că nu vei stârpi pe urmaşii mei şi nu vei şterge numele meu din casa tatălui meu.* Iată cum regele se roagă de supusul său şi cum cel puternic se înclină dinaintea celui slab. Saul i-a cerut lui David să jure nu pentru că nu avea încredere în omenia lui, ci pentru că ştia că i se cuveneau multe rele pentru nedreptăţile pe care le făcuse alesului lui Dumnezeu. Astfel, şi-a lăsat duşmanul să fie protectorul copiilor săi, chemând ca o garanţie pentru aceasta numele lui Dumnezeu.

Cum a reacţionat David? Credeţi că s-a făcut că nu pricepe? Sau credeţi că a râs de cel care îl implora acum pentru viaţa urmaşilor săi? În nici un caz. David i-a făgăduit deîndată lui Saul, cu toată sinceritatea, că

cererea sa va fi împlinită. Şi cu adevărat, când a devenit rege, după moartea lui Saul, David i-a protejat pe urmaşii celui pe care l-a urmat la tron. Iar de Mefiboşet, nepotul lui Saul şi fiul lui Ionatan, care era şchiop de amândouă picioarele, s-a îngrijit în chip deosebit. Nu numai că i-a dat multă avere din cea rămasă de la bunicul său, dar l-a chemat să mănânce în fiecare zi la masa regelui.

Saul nu a murit de moarte bună. Şi în acest caz, după cum vom vedea, s-a vădit măreția sufletului lui David. Într-o luptă dintre filisteni şi israeliți, armata regelui a fost biruită, iar cei trei fii ai săi, Ionatan, Aminadab şi Melchişua, au fost ucişi. Saul, rănit grav de o săgeată, a rămas numai cu purtătorul său de arme. Ca să nu cadă în mâna duşmanului, i-a poruncit acestuia: *„Trage-ți sabia şi mă străpunge cu ea”* (1 Regi 31, 4). Dar acela nu a îndrăznit să facă aşa ceva. Atunci, Saul s-a aruncat în propria sabie şi a murit.

Astfel s-au pierdut Saul şi fiii săi. Cetățile israeliților au fost cuprinse de spaimă la auzul unei asemenea veşti. Cu toții şi-au părăsit casele şi s-au pornit spre munți. În urma lor, filistenii au venit şi s-au aşezat în cetățile părăsite, iar a doua zi, au tăiat capul lui Saul, care era mort, i-au atârnat trupul pe zidurile cetății Bet-San, iar armele sale le-au închinat la templul Astartei.

David a suferit mult atât pentru moartea lui Saul, cât şi pentru cea a prietenului său credincios, Ionatan. Şi-a rupt hainele, a plâns cu lacrimi amare şi a scris o cântare de jale întru pomenirea lor, pe care a poruncit să o învețe toți iudeii. Iată ce spunea, printre altele, în această cântare: *Saul şi Ionatan, cei iubiți şi uniți în viața lor, nici la moarte nu s-au despărțit. Fost-au mai*

iuți decât vulturii şi mai puternici decât leii! Fiicele lui Israel, plângeți pe Saul, cel ce v-a îmbrăcat în purpură cu podoabe şi v-a pus pe haine podoabe de aur! (2 Regi 1, 23-24).

După ce ai auzit atâtea despre nerăutatea lui David, adu-ți acum aminte de vreun duşman de-al tău sau de un om care te-a supărat şi spune-mi: cât timp trăieşte, îți îndrepți binefacerile asupra lui? Când va muri, îl vei jeli pe el? Vei suferi şi te vei chinui ca să nu se chinuiască acela, supunându-te astfel poruncii Domnului şi nădăjduind în răsplata Sa? Te îndemn şi te rog să faci toate acestea. Căci, cu adevărat, nimic nu este mai bineplăcut lui Dumnezeu, mai minunat şi mai înțelept decât să-ți ierți duşmanii. Şi nimic nu este mai nebunesc decât să te răzbuni pe duşmani şi să le faci rău. Cel care plăteşte la rău cu rău este pentru totdeauna mustrat de conştiința sa. Dimpotrivă, cel care nu se răzbună suferă pentru o vreme răutatea vrăşmaşului său, însă conştiința îi rămâne liniştită, avându-L pe Domnul alături de el. Nerăutatea îl face pe om să aibă îndrăzneală în rugăciune, atrăgând ajutorul lui Dumnezeu asupra sa în orice situație, ca un om care urmează pilda Creatorului său şi a sfinților. Dacă omul care nu nedreptățeşte este virtuos, cel care nu se răzbună atunci când i se face un rău este de-a dreptul un sfânt. Aşa era şi David.

Legea din vremea aceea le îngăduia oamenilor să răspundă la rău cu rău. *Să ceri suflet pentru suflet, ochi pentru ochi, dinte pentru dinte, mână pentru mână, picior pentru picior. Cu răul pe care îl va face cineva aproapelui său, cu acela trebuie să i se plătească* (Deut. 19, 21). Dar aşa cum am mai spus, David a depăşit limitele strâmte ale legii vechi nedesăvârşite, împlinind

înainte de vreme şi chiar profetic, aş putea spune, legea desăvârşită a Evangheliei, care până astăzi domneşte asupra noastră: *Iubiți pe vrăjmaşii voştri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă, faceți bine celor ce vă urăsc şi rugați-vă pentru cei ce vă vatămă şi vă prigonesc* (Matei 5, 44).

Ce răspuns vom da noi, care trăim pe pământ după venirea lui Hristos şi după ce El ne-a dat Legea iubirii, când nu ajungem nici măcar la virtutea drepților Vechiului Testament, chiar dacă acum Evanghelia ne cere mult mai mult decât atât? Scrie negru pe alb în Sfânta Scriptură: *De nu va prisosi dreptatea voastră mai mult decât a cărturarilor şi a fariseilor, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Mat. 5, 20). Ne-a încredințat de acest lucru Însuşi Domnul, Care ne-a învățat nerăutatea nu numai prin cuvinte, ci şi prin exemplul Său personal.

Adu-ți aminte cum, atunci când Se afla pe cruce, Domnul Se ruga pentru cei care Îl răstigniseră: *Părinte, iartă-le lor, că nu ştiu ce fac* (Luca 23, 34). Rămân fără glas de uimire când mă gândesc la mulțimea iubirii de oameni a lui Hristos.

Adu-ți aminte cum S-a purtat Domnul atunci când a fost trădat de Iuda. Cu toate că ştia răutatea şi intențiile sale necurate, nu l-a îndepărtat până la sfârşit de lângă El, ci i-a arătat tot timpul dragoste părintească. Chiar şi în ceasul trădării, atunci când nerecunoscătorul ucenic L-a predat pe Învățătorul său în mâna iudeilor, trădându-L cu un sărut, preabunul Iisus nu a făcut altceva decât să Se întoarcă înspre Iuda şi să-i spună cu durere: *Iuda, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului?* (Luca 22, 48). Vocea aceea sfântă ar fi putut mişca şi pietrele din loc, ar fi putut muia şi cea mai nesimțitoare inimă. Însă sufletul lui Iuda a rămas de piatră la acele cuvinte.

Dacă Domnul ar fi fost mâniat – şi cu dreptate ar fi fost să fie mâniat –, i-ar fi strigat ucenicului Său: „Trădătorule! Ticălosule! Nelegiuitule! Astfel Mă răsplăteşti pentru binele pe care ți l-am făcut?" Cu toate acestea, chiar şi în momentele în care era prins şi legat, Domnului Îi părea rău nu pentru răstignirea Sa, ci pentru pierzania ucenicului Său. El i-a spus acele cuvinte lui Iuda tocmai ca să-l facă şi vină în fire şi să se pocăiască. L-a întrebat cu dragoste: *Iuda, cu sărutare vinzi pe Fiul Omului?* Nu a zis „pe învățătorul tău", nici „pe Domnul tău", nici „pe binefăcătorul tău", ci *pe Fiul Omului*. Cu alte cuvinte, a spus: „Dai morții pe Cel care, chiar dacă n-ar fi fost învățătorul, Domnul şi binefăcătorul tău, a fost şi este atât de bun, încât te iubeşte şi în ceasul în care tu Îl trădezi".

Astfel S-a purtat Iisus cu trădătorul Său. Şi cum credeți că S-a purtat cu cei care veniseră înarmați să-L prindă? Chiar dacă, fiind Dumnezeu, putea să-i distrugă într-o clipită, i-a lăsat să-L târască ca pe un răufăcător până la casa arhiereului Caiafa şi le-a spus cu linişte în glas numai: *Ca la un tâlhar ați ieşit, cu săbii şi cu toiege* (Luca 22, 52).

Să fim şi noi, fraților, buni şi blânzi, la fel ca Hristos. El Însuşi ne îndeamnă: *„Învățați-vă de la Mine, că sunt blând şi smerit cu inima şi veți găsi odihnă sufletelor voastre* (Mat. 11, 29). De asemenea, Sfântul Apostol Pavel ne porunceşte: *Binecuvântați pe cei ce vă prigonesc, binecuvântați-i şi nu-i blestemați* (Rom. 12, 14). Nu a zis: „să nu țineți răul în inima voastră", sau „să nu vă răzbunați pe ei", ci a cerut mai mult; a cerut un fapt pozitiv, şi anume să ne rugăm pentru cei care ne fac rău şi să le dorim binele. A nu ține minte răul şi a nu te răzbuna sunt trăsături ale oamenilor virtuoşi, dar a te

ruga pentru cei care îți fac rău este trăsătura îngerilor. Şi să nu uităm că cei care ne fac rău şi ne nedreptățesc, fără să vrea, ne fac, de fapt, un bine; căci cu cât aceia ne întristează mai mult, cu atât mila lui Dumnezeu şi bunătatea Sa sunt mai aproape de noi. Iar dacă vede că vrem binele duşmanilor noştri şi că în loc de a-i blestema, ne rugăm pentru ei, atunci Dumnezeu ne binecuvântează şi ne iubeşte de două ori mai mult. Totuşi, suntem datori sa dovedim gândurile bune pe care le avem față de duşmanii noştri prin fapte. Iată de ce Apostolul Pavel, după ce ne spune să îi binecuvântăm pe vrăşmaşi, ne mai îndeamnă: *Bucurați-vă cu cei ce se bucură; plângeți cu cei ce plâng* (Rom. 12, 15). Aşadar, pentru că se poate ca să binecuvântăm cu buzele, dar în inima noastră să nu avem dragoste față de vrăşmaşii noştri, Sfântul Apostol ne îndeamnă să fim părtaşi la bucuriile şi tristețile lor. În felul acesta, dovedim cu adevărat că-i iubim.

Celălalt mare Apostol al Domnului, şi anume Petru, prin caracterul său năvalnic, I-a oferit odată lui Hristos prilejul să vorbească despre iertarea celorlalți, care este cel mai bun semn al dragostei față de aproapele nostru. Petru L-a întrebat pe Iisus: *Doamne, de câte ori va greşi față de mine fratele meu şi-i voi ierta lui?* (Mat, 18, 21). Dar până să-i răspundă Iisus, el s-a grăbit să-şi arate dărnicia, spunând: *Oare până de şapte ori?* (Mat, 18, 21). Legea iudaică spunea să ierți de trei ori, pe când el a ridicat iertarea la de şapte ori. Ştia Petru bunătatea inimii lui Hristos şi voia să atragă bunăvoința Lui asupra sa înmulțind cu mult, aşa cum credea el, porunca de a ierta. Dar răspunsul pe care l-a primit l-a lăsat fără glas: *Nu zic ție până de şapte ori, ci până de şaptezeci de ori câte şapte* (Mat, 18, 22). Prin

aceste cuvinte simbolice, Domnul nu limitează iertarea la patru sute nouăzeci de ori, ci vrea să spună că suntem datori să iertăm ori de câte ori ni se greşeşte.

Iată cum gândeşte omul şi cum gândeşte Dumnezeu. Oricât de mare ar fi nerăutatea omului, ea este fără însemnătate față de nerăutatea lui Dumnezeu. Şi să nu crezi că este uşoară împlinirea acestei porunci. Dacă te vei hotărî să suporți nedreptatea, primele două-trei ori îți va fi greu să învingi ținerea de minte a răului, care se naşte spontan în orice suflet plin de patimi, împotriva celor care au făcut rău. Dar după aceea, te vei obişnui să-i ierți pe semenii tăi. Astfel, atunci când vei fi nedreptățit, nu te vei mai supăra prea tare şi nu vei mai cere răsplătirea răului cu rău. Dimpotrivă, te vei bucura şi vei îndura răul fără să cârteşti, la fel ca Hristos sau ca sfinții, te vei ruga pentru vrăşmaşii tăi şi vei mulțumi lui Dumnezeu pentru chinul tău. Prin această purtare a ta lipsită de răutate, vei primi cinstirea şi dragostea oamenilor, dar cel mai important, în cer vei moşteni bunătățile gătite de Domnul pentru cei care Îi urmează Lui.

Lupta pentru mântuire

Fraţii mei, nu există oameni mai fericiţi decât cei care moştenesc Împărăţia cerurilor. Şi nu există oameni mai nefericiţi decât cei care o pierd. Dacă cel care este surghiunit de pe pământul ţării sale are parte de compasiunea tuturor, iar cel care pierde moştenirea pământească este considerat vrednic de milă de toţi, cu cât mai amar ar trebui să plângem pentru cel care este alungat din ţara cerească, pentru cel care pierde bunătăţile nestricăcioase ale Raiului, pentru cel care se duce în gheena fără de sfârşit. Cu adevărat, nu există om mai vrednic de plâns decât acesta. Nu numai din cauză că va fi dat iadului pentru totdeauna, dar mai ales pentru că va fi dat iadului fiindcă aşa a voit el. Omul păcătos merge de bunăvoie pe drumul păcatului, iar necredinciosul se desparte de bunăvoie de Dumnezeu şi îl urmează pe diavol fără să fie silit de nimeni. Vai de cei care au soarta unui asemenea om! Este sau nu este acesta vrednic de plâns? Şi Domnul nostru Iisus Hristos a plâns pentru Ierusalimul care era acoperit de necredinţă (Luca 13, 31-35).

Din nenorocire, astăzi necredinţa este stăpână pretutindeni, fiind mai mare decât pe vremea lui Iisus în Ierusalim.

Cu toţii suntem vrednici de plâns, pentru că am căzut din fericire, din bucurie, din slavă, din strălucire, din bunătate, sau aşa cum spune Apostolul Pavel, din *cele ce ochiul n-a văzut şi urechea n-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit, pe acestea le-a gătit Dumnezeu*

celor ce-L iubesc pe El (1 Cor. 2, 9). Cercetați cu atenție ce spune Apostolul. El nu afirmă simplu că bunătățile cereşti sunt mai mari decât cele pământeşti, ci că mintea omenească nu le poate cuprinde în înțelegerea ei. Şi cu adevărat: cum ar putea încăpea în creierul mic al omului tainele nesfârşite ale lui Dumnezeu?

Dumnezeu ne-a creat din nimic, ne-a aşezat în Paradis, ne-a învrednicit să comunicăm cu El şi ne-a făgăduit o viață fericită, cu toate că noi nu I-am dat nimic în schimb. Aşadar, ce nu va dărui celor care cu bună ştiință se nevoiesc şi se jertfesc la tot pasul pentru numele Său? L-a dat la moarte pe singurul Său Fiu pentru mântuirea noastră, chiar dacă noi eram vrăşmaşii Săi. Atunci ce nu va face pentru noi dacă Îi vom fi prieteni? Dar în mod straniu, în vreme ce El caută în orice chip să ne câştige prietenia, noi nu ne îngrijim cu râvnă să o dobândim. În vreme ce El ne cheamă să moştenim bunătățile Sale, noi suntem leneşi şi indiferenți.

Să răspundem, frații mei, la chemarea lui Dumnezeu, ca să ne bucurăm de roadele iubirii Sale. În ce fel? El însuşi ne spune: *Voi sunteți prietenii Mei, dacă faceți ceea ce vă poruncesc* (Ioan 15, 14). O, Doamne! Pe noi, neînsemnații, neputincioşii şi păcătoşii ne numeşti prietenii Tăi? Tu, Care eşti mare, atotputernic şi Dumnezeu fără de păcat, Creatorul şi Domnul universului? Ce nu se cade, deci, să facem şi să îndurăm pentru Dumnezeu, dacă de multe ori, pentru prietenia omenească, ne punem viața în primejdie?

Şi cu toate acestea, nimic nu vrem să suferim pentru Dumnezeu, nu ne luptăm deloc şi nici o poruncă a lui Hristos nu punem în lucrare. Cu adevărat, trebuie să plângem şi să jelim pentru starea în care am ajuns.

Ne-am lipsit de bunăvoie de nădejdea mântuirii. Dumnezeu ne-a chemat la cer, dar noi rămânem în iad. Ne-am arătat nevrednici de cinstirea pe care ne-a făcut-o. După toate binefacerile pe care le-am primit de la El, suntem nemulțumitori şi fără minte. L-am lăsat pe diavol să ne despoaie de toate bunătățile cereşti. Şi astfel, noi, care ne-am învrednicit să fim copii, frați şi moştenitori ai lui Dumnezeu, nu ne deosebim cu nimic de vrăşmaşii Săi, care îşi bat joc de măreția Sa şi Îi nesocotesc legile. *Vai mie*, strig împreună cu proorocul Miheia. *Om cucernic nu mai este în țară şi nici un om drept pe pământ* (Mih. 7, 1-2).

Ştiu că mulți vor socoti cuvintele mele exagerate. Alții poate că vor râde. Atât de nebuni suntem, încât râdem de ceea ce ar trebui să plângem. *Mânia lui Dumnezeu se descoperă din cer peste toată fărădelegea şi peste toată nedreptatea oamenilor care țin nedreptatea drept adevăr* (Romani 1, 18). *Dumnezeu strălucit va veni, Dumnezeul nostru, şi nu va tăcea. Foc înaintea Lui va arde şi împrejurul Lui vifor mare* (Ps. 49, 3-4). *Foc înaintea Lui va merge şi va arde împrejur pe vrăjmaşii Lui* (Ps. 96, 3).

Nimeni nu dă importanță acestor proorocii din Scripturi. Cuvintele înfricoşătoare ale proorocilor sunt socotite a fi poveşti. Cum credeți că ne vom mântui? Cum vom scăpa de dreapta osândă? Am ajuns de râsul şi de batjocora necredincioşilor, a idolatrilor şi a demonilor. Diavolul se mândreşte şi se bucură. Îngerii noştri păzitori sunt ruşinați şi mâhniți. Preoții care ne cheamă zadarnic, în fiecare zi, la pocăință sunt dezamăgiți de indiferența noastră şi ajung să strige, ca proorocii lui Israel, lucrurilor fără viață, care cu toate că nu au suflet, se supun fără greş legilor firii: *Ascultă,*

cerule, şi ia aminte, pământule, că Domnul grăieşte: „Hrănit-am feciori şi i-am crescut, dar ei s-au răzvrătit împotriva Mea” (Isaia 1, 2).

Aceste cuvinte sunt despre noi. Noi ne-am răzvrătit împotriva Creatorului şi Binefăcătorului nostru. Noi ne-am făcut mai fără suflet decât lucrurile neînsuflețite, încălcând legile fireşti şi sfinte. Este, dar, vremea să ne pocăim! Este vremea să ne venim în fire. Cei sănătoşi să-i ajute pe cei bolnavi. Cei care sunt în picioare, să le întindă mâna celor căzuți. Cei care păşesc cu stăruință pe drumul mântuirii să-i tragă şi pe cei care rătăcesc prin prăpăstii şi prin locuri de pierzanie. Să nu ne pese numai de noi, ci şi de frații noştri. Cu toții ne îngrijim să sporim câştigul nostru şi nimeni nu se gândeşte să-i ajute pe cei care sunt în nevoie. Cu toții întindem mâna să luăm, şi nimeni ca să dea. Cu toții ne gândim cum să prelungim viața noastră pământească, dar nimeni nu se gândeşte să-şi mântuiască sufletul. Cu toții ne temem de nefericirea de pe pământ, dar nimeni nu tremură gândindu-se la chinurile iadului. Nespusă este durerea sufletului meu pentru nepăsarea noastră. *O, cine va da capului meu apă şi ochilor mei izvoare de lacrimi, ca să plâng ziua şi noaptea pe cei loviți ai fiicei poporului meu?* (Ier. 9, 1).

Poate că unii dintre voi vor spune cu nemulțumire: „Ăsta vorbeşte numai despre lacrimi şi suferință; pe toate le vede negre şi murdare”. Nu aş vrea una ca asta, credeți-mă. Aş vrea să simt numai bucurie şi desfătare şi să pot aduce numai cuvinte de laudă. Dar nu este vremea cuvintelor frumoase. Cum să nu plâng, dacă suntem vrednici de plâns? Cum să nu jelesc, dacă faptele noastre sunt înfricoşătoare? Va supără plânsul meu? Dar de ce nu vă supără păcatele voastre?

Cuvintele mele sunt dureroase? Dar dureroasă nu este şi viaţa voastră lipsită de Dumnezeu? Dacă vreţi să nu plâng, nu vă mai îndreptaţi spre iad. Dacă vreţi să nu jelesc, nu vă mai distrugeţi sufleteşte. Dar văzând cum vă pierdeţi, nu pot să nu jelesc. Sunt părintele vostru duhovnicesc, care vă iubeşte. Iată ce spune Pavel: *O, copiii mei, pentru care sufăr iarăşi durerile naşterii, până ce Hristos va lua chip în voi!* (Gal. 4, 19). Nici o femeie aflată în durerile naşterii nu strigă cuvinte mai pline de durere ca ale Apostolului.

O, dacă aţi putea înţelege durerea mea, dacă aţi vedea focul care-mi arde inima, v-aţi da seama că sufăr mai mult decât femeia proaspăt căsătorită, care îşi pierde bărbatul, şi decât tatăl care îşi pierde fiul. Sufăr pentru că nu sporiţi duhovniceşte. Sufăr pentru că viaţa voastră este plină de minciună şi răutate, de neînţelegeri şi de ură, de nedreptăţi şi furturi, de preacurvie şi desfrânare, de răutăţi şi de omoruri. Sufăr pentru că şi cei care nu fac asemenea păcate îşi judecă în fiecare zi aproapele şi îl vorbesc de rău. Cred despre ei înşişi că sunt creştini, dar nu se îngrijesc să fie bine-plăcuţi lui Hristos şi nu fac nimic să-şi tămăduiască sufletul de patimi. Se preocupă de alţii, pe care îi osândesc ca nişte judecători neînduplecaţi. „Cutare este nevrednic de preoţie”, zic ei. „Acesta nu se poartă cuviincios”. „Cutare este prefăcut”. „Acela este hoţ”. „Celălalt îşi urmăreşte interesul”. În loc să ne pară rău şi să ne pocăim pentru propriile noastre păcate, îi judecăm pe semenii noştri. Şi chiar dacă nu am face păcate şi am avea toate virtuţile şi dacă am fi mai presus de toţi oamenii, tot nu am avea dreptul să judecăm pe nimeni. Sfântul Apostol Pavel întreabă în prima Epistolă a sa către Corinteni: *Cine te deosebeşte pe tine? Şi ce ai, pe*

care să nu-l fi primit? Iar dacă l-ai primit, de ce te făleşti, ca şi cum nu l-ai fi primit? (1 Cor. 4, 7). Cu atât mai mult, de vreme ce săvârşim păcate în fiecare zi şi în orice chip, nu avem dreptul să scoatem din gura noastră nici un cuvânt rău la adresa fratelui nostru. Iată ce mai spune înțeleptul Pavel: *Pentru aceea, oricine ai fi, o, omule, care judeci, eşti fără cuvânt de răspuns, căci, în ceea ce judeci pe altul, pe tine însuți te osândeşti, căci aceleaşi lucruri faci şi tu care judeci. Şi noi ştim că judecata lui Dumnezeu este după adevăr, față de cei ce fac unele ca acestea. Şi socoteşti tu, oare, omule, care judeci pe cei ce fac unele ca acestea, dar le faci şi tu, că tu vei scăpa de judecata lui Dumnezeu?* (Rom. 2, 1-3).

Ai atâtea neajunsuri sufleteşti. Atunci de ce te ocupi cu neajunsurile fratelui tău? *De ce vezi paiul din ochiul fratelui tău, şi bârna din ochiul tău nu o iei în seamă? Sau cum vei zice fratelui tău: Lasă să scot paiul din ochiul tău şi iată bârna este în ochiul meu? Fățarnice, scoate întâi bârna din ochiul tău şi atunci vei vedea să scoți paiul din ochiul fratelui tău* (Matei 7, 3-5).

Înainte să spui: „Cutare este viclean şi înşelător”, vezi cum eşti tu însuți. Gândeşte-te la patimile tale. Astfel, te vei căi pentru ceea ce voiai să spui despre fratele tău. Dacă cineva ar vrea să cântărească vorbele noastre de fiecare zi, pornind de la blândețea lor, între vorbe goale de zece mii de talanți, cu greu ar găsi o frază duhovnicească de o sută de dinari, ca să folosesc banii din parabola evanghelică a slugii celei rele. Vă aduceți aminte ce a făcut sluga aceea? L-a rugat pe domnul său, căruia îi datora zece mii de talanți – o sumă foarte mare – să îl păsuiască până anul următor, ca să-i dea înapoi banii. Dar stăpânului i s-a făcut milă de el şi l-a iertat de toată datoria. Puțin mai târziu, sluga aceea

s-a purtat neomeneşte cu o altă slugă care îi datora o sută de dinari – o sumă foarte mică. L-a prins pe acela de gât şi i-a strigat: *Plăteşte-mi ce eşti dator.* Atunci, datornicul său i-a căzut la picioare şi l-a rugat: *Îngăduieşte-mă şi îți voi plăti.* Dar sluga aceea fără inimă nu l-a iertat, ci l-a băgat în închisoare, până când avea să-i dea înapoi cei o sută de dinari. Când a aflat stăpânul său, l-a chemat la el şi i-a spus: *Slugă vicleană, toată datoria aceea ți-am iertat-o, fiindcă m-ai rugat. Nu se cădea, oare, ca şi tu să ai milă de cel împreună slugă cu tine, precum şi eu am avut milă de tine?* (Mat. 18, 23-34). Şi mâniat, l-a pedepsit pe el cu asprime.

Aşa ne va pedepsi şi pe noi Tatăl ceresc, dacă va vrea să ne judece după dreptate. De aceea, să fim miloşi față de semenii noştri, să nu-i judecăm pe cei care păcătuiesc şi să-i iertăm pe cei care ne greşesc. Relele pe care ceilalți le îndreaptă asupra noastră fac o sută de dinari, pe când păcatele pe care le săvârşim noi dinaintea lui Dumnezeu fac zece mii de talanți.

Ştim, cu siguranță, că gravitatea păcatelor noastre depinde de valoarea persoanelor împotriva cărora le săvârşim. Ce înseamnă aceasta? Cel care înjură un om simplu, păcătuieşte, dar nu atât cât păcătuieşte cel care înjură un om cu funcție mare în stat. Cel care înjură un om cu funcție mare în stat nu păcătuieşte atât de mult cât cel care îl înjură pe omul care se află în fruntea țării. Fapta este aceeaşi în toate cazurile, dar nedreptatea este mai mică sau mai mare, după persoana împotriva căreia este săvârşită. Aşadar, dacă cel care îl înjură stăpânitorul pământesc, muritor, este pedepsit, câtă pedeapsă se cuvine celui care Îl înjură pe Împăratul ceresc?

Aşadar, păcatul îndreptat împotriva oamenilor nu este la fel de mare ca acelaşi păcat îndreptat împotriva lui Dumnezeu. Cu cât este Dumnezeu mai presus faţă de oameni, cu atât mai mare este şi păcatul pe care îl săvârşim împotriva lui Dumnezeu. Şi cu toate acestea, ne temem, respectăm şi ne este ruşine mai mult de oameni decât de Dumnezeu. Îţi voi demonstra acest lucru prin exemple.

Cel care se hotărăşte să săvârşească păcatul preacurviei, cu toate că ştie că este văzut de Dumnezeu, Îl dispreţuieşte pe Creatorul său. Dar dacă ştie că îl vede un om, nu mai săvârşeşte păcatul. La fel şi hoţul – el ştie că răpind lucruri ce sunt ale altuia, este văzut de Dumnezeu. Cu toate acestea, nu îi pasă. Face însă tot ce poate ca fapta sa să nu fie văzută de oameni. La fel face şi cel care vorbeşte de rău, ucigaşul sau orice alt om fără de lege. Vedeţi că îi cinstim mai mult pe oameni decât pe Dumnezeu? Vedeţi că ne temem mai mult de oameni decât de Dumnezeu? Vedeţi că ne e ruşine mai mult de oameni decât de Dumnezeu?

Vă spun des toate aceste lucruri. Şi ştiu că vă oboseşte faptul că le tot repet. „Iar cu din astea?”, spuneţi voi pe la spate. Iar vin cu din astea, pentru că nu încetaţi să păcătuiţi. Obosiţi să-mi tot ascultaţi îndemnurile, dar nu obosiţi să spuneţi toate răutăţile. Cuvintele mele vă amărăsc, dar nu vă pasă că Îl amărâţi pe Dumnezeu cu faptele voastre.

Bine ar fi să fie minciuni spusele mele. Aş vrea din toată inima ca în ziua Judecăţii să se dovedească că v-am mustrat pe nedrept. Aş vrea mai degrabă să mă osândească pe mine Domnul ca vorbitor de rău, decât să vă osândească pe voi pentru faptele voastre. De aceea tot timpul vă îndemn şi vă rog să vă pocăiţi şi să vă

luptați pentru mântuirea voastră. Să aveți dragoste şi bunătate în suflete. Să-i iertați pe cei care vă fac rău sau vă vorbesc de rău. Să-i ajutați pe cei care au nevoie. Să fiți smeriți. Să vă curățați des de murdăria păcatelor, prin spovedanie. În felul acesta, vă veți mântui sufletele. În felul acesta veți câştiga Împărăția cerurilor, cu harul Domnului *Care s-a arătat tuturor oamenilor, învățându-ne pe noi să lepădăm fărădelegea şi poftele lumeşti şi, în veacul de acum, să trăim cu înțelepciune, cu dreptate şi cu cucernicie; şi să aşteptăm fericita nădejde şi arătarea slavei marelui Dumnezeu şi Mântuitorului nostru Hristos Iisus* (Tit 2, 11-13).

Cele două căi

Nimeni să nu se supere atunci când vede că cei răi şi nedrepți sunt fericiți în această viață, pentru că răsplata bunătății şi a răutății nu se face aici, pe pământ. Dacă uneori Dumnezeu ne pedepseşte după faptele noastre, plata aceasta nu este întreagă, ci o pregustare a ceea ce va fi în cealaltă viață. Iar lucrul acesta este lăsat de Dumnezeu pentru ca cei care nu cred în învierea morților şi în Judecata de apoi să se cumințească măcar cu cele ce pățesc pe pământ.

Vezi că vreun om rău se îmbogățeşte? Nu-ți pierde îndrăzneala! Vezi că, dimpotrivă, un om bun suferă? Să nu te smintească un asemenea lucru. Cei răi primesc şi răsplată şi pedepse, căci omul rău nu are numai fapte rele. Este posibil ca şi el să fi săvârşit nişte fapte bune. De asemenea, cel bun nu se poate să fie cu totul fără de păcat. Cu siguranță a făcut şi el anumite rele. Cel rău primeşte bunătățile pământeşti trecătoare ca răsplată pentru puținele sale fapte bune, iar în viața viitoare, va fi pedepsit aspru pentru toată răutatea sa. Pe de altă parte, cel bun suferă în această viață pentru păcatele sale, iar în cealaltă, se va bucura de Împărăția cerurilor.

Vrând să ne încredințeze de acest fapt, Sfântul Apostol Pavel ne spune: *De aceea, mulți dintre voi sunt neputincioşi şi bolnavi şi mulți au murit* (1 Cor. 11, 30). Iată ce a scris el despre un creştin din Corint care păcătuia: *Să dați pe unul ca acesta satanei, spre pieirea trupului, ca duhul să se mântuiască în ziua Domnului*

Iisus (1 Cor. 5, 5). Dar şi în Vechiul Testament, proorocul Isaia spune despre Ierusalim: *Daţi curaj Ierusalimului şi strigaţi-i că munca de rob a luat sfârşit, fărădelegea sa a fost ispăşită şi că a luat pedeapsă îndoită din mâna Domnului pentru păcatele sale* (Isaia 40, 2). Proorocul David zice: *Înmulţitu-s-au mai mult decât perii capului meu cei ce mă urăsc pe mine în zadar. Întăritu-s-au vrăjmaşii mei, cei ce mă prigonesc pe nedrept* (Ps. 68, 5-6). Şi iarăşi: *Vezi smerenia mea şi osteneala mea şi-mi iartă toate păcatele mele* (Ps. 24, 19).

De aici înţelegem că toţi cei buni sunt pedepsiţi pe pământ pentru păcatele lor. De unde înţelegem, însă, că cei răi, care se bucură aici de toate bogăţiile, vor fi pedepsiţi în cealaltă viaţă? Vă amintesc pilda bogătaşului şi a săracului Lazăr, pe care a povestit-o Domnul. Era odată un om bogat, care trăia în lux, plăceri şi desfătări. În fiecare zi, masa sa era plină de bunătăţi. În acelaşi timp, un sărac, pe nume Lazăr, stătea la poarta bogatului plin de răni şi încerca să-şi amăgească foamea cu firimituri de la masa aceluia. Când a murit Lazăr, îngerii l-au luat lângă Avraam, unde sufletul său a aflat odihnă şi bucurie. Însă când a murit cel bogat, a fost dus în iad, unde au început chinurile. Acesta, ridicându-şi ochii, i-a văzut în depărtare pe Avraam şi pe Lazăr. Atunci, a strigat cu jale către Avraam: *Părinte Avraame, fie-ţi milă de mine şi trimite pe Lazăr să-şi ude vârful degetului în apă şi să-mi răcorească limba, căci mă chinuiesc în această văpaie.* Dar Avraam i-a răspuns: *Fiule, adu-ţi aminte că ai primit cele bune ale tale în viaţa ta, şi Lazăr, asemenea, pe cele rele; iar acum aici el se mângâie, iar tu te chinuieşti* (Luca 16, 24-25).

De aceea, să nu ne pară rău atunci când vedem că cei răi sunt fericiți în viața aceasta, ci să ne bucurăm atunci când noi suferim. Pentru că suferințele şi încercările sunt răscumpărarea păcatelor pe care le-am săvârşit. Iar dacă ne răscumpărăm păcatele aici, pe pământ, dincolo vom avea parte de mântuire. De aceea spune Apostolul Pavel: *Necazul nostru de acum, uşor şi trecător, ne aduce nouă, mai presus de orice măsură, slavă veşnică covârşitoare* (2 Cor. 4, 17). De altfel, noi, creştinii, nu trebuie să cerem binele. Hristos le-a spus ucenicilor Săi că vor avea încercări: *În lume necazuri veți avea* (Ioan 16, 33). *Dacă M-au prigonit pe Mine, şi pe voi vă vor prigoni* (Ioan 15, 20). Şi Apostolul ne încredințează fără putință de tăgadă: *Toți care voiesc să trăiască cucernic în Hristos Iisus vor fi prigoniți* (2 Tim. 3, 12).

Nici un sportiv adevărat, atunci când se află pe stadion, nu cere odihnă, linişte, mâncăruri sau băuturi. Altfel, ar fi nu numai un sportiv prost, dar şi nebun. Atunci când concurează, îşi adună forțele, îndură praful, căldura, transpirația, chinul şi, câteodată, chiar şi durerea. Apostolul Pavel se compară pe sine, ca şi pe orice creştin care duce în mod conştient lupta pentru mântuire, cu un boxer. *Aşa mă lupt, nu ca lovind în aer, ci îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic* (1 Cor. 9, 6-27). Dacă vrem să înțelegem odată că în viața noastră vom avea de întâmpinat probleme şi greutăți, boli şi infirmități, lipsuri şi nedreptăți, suferințe şi chinuri, atunci niciodată nu vom fi luați prin surprindere şi nu ne vom mâhni, aşa cum nu se supără nici boxerul atunci când se află în ring.

Va veni şi vremea odihnei. Acum este, însă, vremea încercărilor, a ispitelor, a supărărilor, ca prin ele să dobândim nădejdea mântuirii, aşa cum ne spun Sfinţii Apostoli Iacov şi Pavel: *Mare bucurie să socotiţi, fraţii mei, când cădeţi în felurite ispite, ştiind că încercarea credinţei voastre lucrează răbdarea; iar răbdarea să-şi aibă lucrul ei desăvârşit, ca să fiţi desăvârşiţi şi întregi, nelipsiţi fiind de nimic* (Iac. 1, 2-4). *Şi nu numai atât, ci ne lăudăm şi în suferinţe, bine ştiind că suferinţa aduce răbdare, şi răbdarea încercare, şi încercarea nădejde* (Rom. 5, 3-4). Există, desigur, încercări mari şi încercări abia simţite, supărări grele şi supărări uşoare, ispite mari şi ispite mici. Să ştim, însă, că Dumnezeu nu îngăduie niciodată să fim ispitiţi peste puterile noastre. Iată ce scrie către Corinteni Apostolul Pavel: *Nu v-a cuprins ispită care să fi fost peste puterea omenească. Dar credincios este Dumnezeu; El nu va îngădui ca să fiţi ispitiţi mai mult decât puteţi, ci odată cu ispita va aduce şi scăparea din ea, ca să puteţi răbda* (1 Cor. 10, 13).

Ceea ce trebuie să facem noi este să-L rugăm pe Dumnezeu să alunge ispita de la noi, aşa cum ne-a învăţat El Însuşi în Rugăciunea domnească: *Şi nu ne duce pe noi în ispită…* (Mat. 6, 13). Dar dacă, prin îngăduinţa lui Dumnezeu, suntem încercaţi de ispite, să luptăm cu ele cu bărbăţie. Mai întâi, trebuie să nu ne supunem primejdiilor – aşa cum fac oamenii înţelepţi; apoi trebuie să răbdăm nenorocirile cu mult curaj – aşa cum fac oamenii viteji şi înţelepţi. Aşadar, nu trebuie nici să ne avântăm, nici să dăm înapoi. Atunci când situaţia o cere, adică fie sufletul nostru este în primejdie din pricina păcatului, fie Biserica, din pricina ereziilor, suntem datori să ne luptăm cu bărbăţie; însă când nu avem de-a face cu o asemenea situaţie, nu trebuie să ne

punem în primejdie degeaba. Un asemenea război ar avea drept unic motiv ambiția şi, ca scop, slăvirea noastră deşartă.

Vă spun toate acestea pentru că voiesc să țineți poruncile lui Hristos. El Însuşi ne porunceşte, pe de o parte, să cerem în rugăciunea noastră îndepărtarea ispitelor de la noi, aşa cum am spus deja, iar pe de altă parte, ne spune să-L urmăm, luând pe umerii noştri crucea încercărilor: *Oricine voieşte să vină după Mine să se lepede de sine, să-şi ia crucea şi să-Mi urmeze Mie* (Marcu 8, 34). Se poate ca aceste două porunci ale lui Hristos să se bată cap în cap? Dimpotrivă, ele merg mână în mână. Noi trebuie să fim mereu gata de război, să veghem în permanență şi să fim cu băgare de seamă, ca nişte buni soldați. Trebuie, însă, să nu provocăm războaie, căci altfel, nu vom fi ca nişte buni soldați, ci ca nişte răzvrătiți.

În zilele noastre, creştinismul nu mai este prigonit de împărați idolatri sau de oameni necredincioşi şi mă rog să nu mai fie niciodată. Se poartă, însă, un război duhovnicesc între credincioşi şi demoni. *Lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împotriva începătorilor, împotriva stăpânilor, împotriva stăpânitorilor întunericului acestui veac, împotriva duhurilor răutății, care sunt în văzduh* (Efes. 6, 12). Războiul acesta este neîntrerupt şi deosebit, deoarece este purtat împotriva patimilor şi a poftelor – dorința de plăceri, mânia, invidia, răutatea şi orice altă formă de patimă; de aceea, pentru a duce acest război, avem nevoie de anumite arme. Iată ce spune Apostolul în continuare: *Stați deci tari, având mijlocul vostru încins cu adevărul şi îmbrăcându-vă cu platoşa dreptății, şi încălțați picioarele voastre, gata fiind pentru*

Evanghelia păcii. În toate luați pavăza credinței, cu care veți putea să stingeți toate săgețile cele arzătoare ale vicleanului. Luați şi coiful mântuirii şi sabia Duhului, care este cuvântul lui Dumnezeu (Ef. 6, 4-17). Iată care sunt armele duhovniceşti ale creştinului, cu care el poate să se lupte cu demonii, să biruiască patimile, să dobândească virtuțile şi, astfel, să intre biruitor în Împărăția cerurilor.

Să țintim şi noi, fraților, să ajungem în această Împărăție, jertfind totul de dragul ei, chiar şi viața noastră, dacă este nevoie. Să îndepărtăm păcatul de la noi pentru dobândirea acestei Împărății. Păcatul este întuneric, putreziciune, moarte. Când ne învăluie, nu mai vedem dinaintea noastră. Astfel, deşi păşim pe un drum larg, care este drumul egoismului şi al desfătărilor, în cele din urmă ne prăbuşim în prăpastia pierzaniei. Dimpotrivă, virtutea este lumină şi viață. Atunci când o dobândim, ea ne conduce paşii fără greş. Şi cu toate că păşim pe un drum strâmt şi anevoios, adică pe drumul smereniei şi al lipsurilor, în cele din urmă ajungem în raiul desfătării veşnice.

Fiecare suflet merge pe unul din aceste două drumuri. Noi să mergem pe cel de-al doilea, care este greu, dar mântuitor. În Predica de le Munte, Domnul spune: *Intrați prin poarta cea strâmtă, că largă este poarta şi lată este calea care duce la pieire şi mulți sunt cei care o află. Şi strâmtă este poarta şi îngustă este calea care duce la viață şi puțini sunt care o află* (Matei 7, 13-14). Nimeni nu va ajunge la Împărăția cerurilor cu uşurință. Nimeni nu va moşteni bunătățile cereşti prin desfătări. Nimeni nu va câştiga raiul prin plăceri trupeşti sau dacă se lasă copleşit de patimi şi de grijile de fiecare zi.

Aşadar, atunci când vezi vreun om că trăieşte fără griji, în lux şi în desfătări, nu îl invidia. Dimpotrivă, să-ți pară rău de el, pentru că este pe drumul care duce spre pierzanie. Şi ce câştigă dacă, urmând un drum uşor, ajunge până la urmă la moarte şi la întristare? Ce pierzi tu, care urmezi celălalt drum, care oricât de greu ar fi, te duce spre viață şi bucurie? Spune-mi, dacă ai vedea un om care merge pe cărări strâmte şi greu de străbătut, îndreptându-se spre palat, ca să fie cinstit de către rege, şi un altul care merge pe drumul principal al oraşului, îndreptându-se spre locul unde va fi ucis de către oamenii regelui, pe cine ai ferici? Fără îndoială că pe primul. De cel de-al doilea ți-ar părea rău, chiar dacă merge pe drum uşor de străbătut. La fel şi acum, să nu-i fericim pe cei care se bucură de plăceri materiale, ci pe cei care se feresc de ele. Aceştia se îndreaptă spre rai, pe când ceilalți, merg spre iad.

Ştiu că mulți dintre aceştia din urmă râd de cuvintele mele. Dar eu mai ales pentru aceştia plâng. Plâng deoarece ei râd, cu toate că ar trebui să plângă. Plâng şi le spun împreună cu Sfântul Apostol Iacov: *Pătrundeți-vă de durere. Întristați-vă şi vă jeliți. Râsul întoarcă-se în plâns şi bucuria voastră în întristare* (Iacov 4, 9). Nu îl lăsați pe diavol să vă înşele. Veniți-vă în simțiri, vedeți care este adevărul, urâți păcatul, doriți-vă viața veşnică. Hristos va veni a doua oară, morții vor învia cu adevărat şi toți oamenii vor fi judecați. Domnul va veni dintr-odată, pe norii cerului, cu putere şi cu strălucire multă, ca să-i despartă pe cei drepți de cei păcătoşi. Pe primii îi va lua cu El în Împărăția Sa veşnică, unde fericirea şi bucuria sunt mai presus de înțelegerea noastră de acum, iar pe ceilalți îi va trimite

în iadul veşnic, unde vor afla viermele neadormit, focul nestins, întunericul gros şi scrâşnirea dinților.

Nu voi înceta să vă spun aceste lucruri, chiar de ele nu vă vor plăcea. Dacă proorocii nu încetau să strige chiar şi când oamenii aruncau cu pietre în ei, cu atât mai mult am eu datoria să nu iau în seamă nemulțumirea voastră şi să vă spun adevărul, ca să nu fiu pedepsit de Dumnezeu ca înşelător. Să dea bunul Dumnezeu să luați în sfârşit vorbele acestea ale mele în serios şi să mergeți pe drumul dreptății, al iubirii şi al evlaviei – drumul binecuvântat al Domnului, care vă va duce spre noul, cerescul şi sfântul Ierusalim, la luminata cetate cugetătoare a lui Dumnezeu.

Deznădejdea şi nepăsarea

În viaţa creştinului, deznădejdea şi nepăsarea sunt distrugătoare. Pe cel care a căzut în păcat, deznădejdea nu-l lasă să se ridice, iar pe cel care este în picioare, nepăsarea îl face să cadă. Deznădejdea îl lipseşte pe om de bunătăţile pe care le-a dobândit, iar nepăsarea nu-l lasă să scape de relele care îl apasă. Nepăsarea îl coboară din ceruri, pe când deznădejdea îl coboară de tot în prăpastia răutăţii. Iată cât de mare este puterea celor două patimi.

Diavolul a fost la început un înger bun; dar pentru că s-a purtat cu nepăsare, a fost stăpânit de deznădejde şi a căzut într-o asemenea răutate, încât nu se mai poate ridica din ea. Faptul că el era bun la început ni-l arată Domnul: *Am văzut pe satana ca un fulger căzând din cer* (Luca 10, 18). Asemănarea diavolului cu un fulger vădeşte lumina pe care o avea el mai înainte şi cât de mare şi puternică a fost căderea lui.

Pavel era hulitor şi prigonitor al lui Hristos. Dar pentru că nu s-a lăsat cuprins de deznădejde, s-a ridicat din păcatul său şi a ajuns să fie egal cu îngerii. Iuda era apostol; dar pentru că a arătat nepăsare, s-a făcut trădător. Tâlharul de pe cruce, cu toate că a făcut atâtea răutăţi, nu a deznădăjduit şi, astfel, a intrat primul în rai. Fariseul, pentru că s-a mândrit, a căzut din înălţimile virtuţii, pe când vameşul, pentru că nu a deznădăjduit, s-a ridicat deasupra virtuţii fariseului.

Vrei să-ţi arăt cum o cetate întreagă s-a mântuit? Oraşul ninivitenilor a aflat mântuirea pentru că nu a

deznădăjduit. Cu toate că hotărârea lui Dumnezeu era: *Patruzeci de zile mai sunt, şi Ninive va fi distrusă!* (Iona 3, 4), oamenii nu şi-au pierdut nădejdea şi îndrăzneala. Şi aceasta, cu toate că Dumnezeu nu le-a spus că se vor mântui dacă se pocăiesc. Să luăm şi noi exemplu de la aceşti oameni, şi chiar şi atunci când auzim de la Dumnezeu cuvinte de osândă, să nu ne pierdem nădejdea, ci să ne pocăim.

Ştiind toate acestea, să nu deznădăjduim. Nici o armă nu este mai eficientă în mâna diavolului ca deznădejdea. Tocmai de aceea el nu este atât de mulțumit când păcătuim, ca atunci când deznădăjduim. Apostolul Pavel ştia bine lucrul acesta. Astfel, când un creştin din Corint a căzut în desfrânare, le-a scris corintenilor: *Îndeobşte se aude că la voi e desfrânare, şi o astfel de desfrânare cum nici între neamuri nu se pomeneşte* (1 Cor. 5, 1). Nu a spus „cum nici între neamuri nu se îndrăzneşte", ci *cum nici între neamuri nu se pomeneşte*, Adică: „ceea ce neamurile nici măcar nu îndrăznesc să numească, voi ați îndrăznit să faceți". Şi continuă: *Iar voi v-ați semețit, în loc mai degrabă să vă fi întristat* (1 Cor. 5, 2). Nu a spus despre omul acela că este semeț, ci lăsându-l pe el la o parte, a vorbit cu cei sănătoşi, aşa cum fac doctorii, care îi lasă pe bolnavi şi vorbesc mai mult cu rudele lor. Şi ei erau vinovați pentru păcatul aceluia, pentru că nici nu l-au pedepsit, nici nu l-au certat. Apostolul arată că păcatul este al tuturor, pentru ca în felul acesta, rana să se vindece mai uşor. Este rău ca omul să păcătuiască, dar mai rău este să se laude cu păcatul său. Căci dacă mândria îl păgubeşte pe cel virtuos, lipsindu-l de roadele virtuților sale, cu atât mai mult îl păgubeşte pe cel păcătos, care se laudă cu păcatul său, făcând ca vina sa să fie mai

mare. De aceea spune Domnul: *Când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: „Suntem slugi netrebnice, pentru că am făcut ceea ce eram datori să facem”* (Luca 17, 10). Dacă cei care țin toate poruncile lui Dumnezeu sunt datori să fie smeriți, cu atât mai mult cel păcătos trebuie să-şi zdrobească inima, să plângă şi să se socotească pe sine mai prejos decât toți. De aceea le-a scris Apostolul Pavel corintenilor: …*în loc mai degrabă să vă fi întristat.*

„Ce zici? Altul să păcătuiască şi mie să-mi pară rău?” Da. Pentru că suntem legați unul de celălalt la fel ca mădularele unui trup. Ce se întâmplă cu trupul? Atunci când piciorul este rănit, vedem că şi capul se apleacă asupra piciorului. Ce are omul mai de preț decât capul? Şi totuşi, la vreme de nenorocire, nu socoteşte valoarea sa. Aşa să faci şi tu. Ce spune Apostolul Pavel? *Bucurați-vă cu cei ce se bucură; plângeți cu cei ce plâng* (Rom. 12, 15). De aceea le scrie corintenilor: *Iar voi v-ați semețit, în loc mai degrabă să vă fi întristat, ca să fie scos din mijlocul vostru cel ce a săvârşit această faptă* (1 Cor. 5, 2). Nu spune: „în loc să fi încercat”, ci *în loc să vă fi întristat*, ca şi cum ar fi căzut peste cetate vreo boală contagioasă, voind prin acest lucru să zică: este nevoie de rugăciune şi de spovedanie, ca să se îndepărteze boala din cetate.

Vezi cât de mult i-a înspăimântat? Pentru că aceştia credeau că răul se opreşte la cel care a păcătuit, el le-a spus: *Oare nu ştiți că puțin aluat dospeşte toată frământătura?* (1 Cor. 5, 6). Ce înseamnă asta? Că dacă răul îşi urmează cursul, atunci el va atinge şi alte mădulare ale trupului. Trebuie, aşadar, să fiți cu mare băgare de seamă la relele dintre voi. Să nu-mi spuneți că numai unul a păcătuit, pentru că păcatul seamănă cu

rana care a putrezit, iar putreziciunea se răspândeşte încet-încet la tot trupul. Atunci când o casă ia foc, toți vecinii aleargă să ajute la stingerea focului, pentru ca văpaia să nu se răspândească şi la casele lor. Aşa le spune şi Apostolul Pavel corintenilor: Este foc! Să mergem să îl stingem înainte să se răspândească în toată Biserica. Iar dacă nu îți pasă de păcat, deoarece, chipurile, a fost săvârşit de altcineva, nu faci bine, pentru că cel care a păcătuit nu este un străin. El este mădular al trupului Bisericii. Fii cu multă băgare de seamă! Dacă nu îți pasă, va veni vremea să se răspândească răul şi la tine. De aceea, dacă nu te îngrijeşti de fratele tău, măcar îngrijeşte-te pentru tine. Pune stăvilar bolii, împiedică răspândirea ei.

Acestea şi multe altele le-a spus Apostolul. Şi le-a poruncit ca pe păcătos să-l dea diavolului (1 Cor. 5, 5-7). Însă acesta s-a pocăit şi s-a îndreptat. Într-o altă Epistolă de-a sa, Apostolul Pavel le scrie creştinilor din Corint: *Destul este pentru un astfel de om pedeapsa aceasta dată de către cei mai mulți. Aşa încât voi, dimpotrivă, mai bine să-l iertați şi să-l mângâiați, ca să nu fie copleşit de prea multă întristare unul ca acesta. De aceea vă îndemn să întăriți în el dragostea* (2 Cor. 2, 6-8). Dacă la început l-a înfățişat ca pe un duşman primejdios al tuturor, l-a alungat din turmă şi l-a tăiat din trup, iată cum încearcă acum să îl lege din noi la trup. Apostolul îi îndeamnă pe corinteni să-l primească înapoi cu multă dragoste, ca astfel, să se vindece rana alungării sale de mai înainte.

Dar, oare, Apostolul nu l-a dat satanei? Da, dar nu pentru a rămâne de-a pururi în mâinile acestuia, ci tocmai ca să scape din strânsoarea lui. Vezi că Pavel se temea de arma diavolului, care este deznădejdea? După

ce a spus: *să întăriți în el dragostea*, a adăugat: *...ca să nu fie copleşit de prea multă întristare unul ca acesta* (2 Cor. 2, 7).

Dacă oaia se află în gura lupului, să o tragem înapoi, înainte ca lupul să o înghită. Dacă barca este primejduită de furtună, să o salvăm înainte să se scufunde. Căci aşa cum barca se scufundă atunci când sunt valuri mari, la fel şi sufletul se îneacă în valurile tristeții dacă nu este cineva pe aproape care să-i ofere ajutor. Chiar şi tristețea mântuitoare, pe care o simțim pentru păcatele noastre, poate să ne distrugă dacă este prea mare.

Pavel, cunoscând ce a făcut diavolul cu Iuda, s-a temut ca nu cumva să se întâmple şi aici acelaşi lucru. Iuda şi-a dat seama de păcatul său şi l-a mărturisit: *Am greşit vânzând sânge nevinovat* (Matei 27, 4). Diavolul a auzit aceste cuvinte şi a înțeles că Iuda se apropie de drumul pocăinței şi al mântuirii şi s-a temut. S-a gândit: „Domnul lui este iubitor de oameni. Când era aproape să fie vândut, Hristos a lăcrimat pentru el şi a încercat în tot felul să-l facă să-şi schimbe gândul. D-apoi acum, că este gata să se pocăiască, nu îl va primi, oare, la El? Doar pentru acest lucru a venit să Se răstignească”. Ce a făcut atunci diavolul? L-a tulburat şi i-a întunecat mintea cu tristețe. S-a ținut de el până ce l-a făcut să se spânzure şi să plece astfel din această lume înainte să apuce să se pocăiască. Dacă trăia, putea şi el să se mântuiască, la fel ca cei care L-au răstignit pe Hristos. Dacă pe aceia i-a mântuit, rugându-Se pe Cruce Tatălui ceresc pentru ei, nu există nici o îndoială că şi pe cel care l-a trădat, dacă se pocăia, avea să-l primească cu dragoste. Dar, vai! Iuda s-a înecat în marea tristeții şi a

deznădejdii. Nu a făcut precum fiul risipitor din parabolă. Vă aduceți aminte de el?

Erau doi frați care şi-au împărțit averea părintească. Cel mai mare a rămas acasă, alături de tatăl său, iar cel mai mic a adunat totul şi a plecat într-o țară îndepărtată. Acolo şi-a cheltuit întreaga avere, ducând o viață desfrânată. După ce nu i-a mai rămas nimic, a început să sufere de foame (Luca 15, 11-17).

După ce nu a mai avut ce mânca, s-a gândit: *Sculându-mă, mă voi duce la tatăl meu* (Luca 15, 18). Tatăl său l-a lăsat să plece de lângă el tocmai pentru a-l învăța ce mare este binele de a rămâne acasă, alături de el. De multe ori, atunci când Dumnezeu nu ne convinge cu vorbele, ne lasă să ne convingem noi înşine, din pățaniile noastre. Aşa a făcut şi cu poporul israelit. Pentru că le-a transmis atâtea prin prooroci şi nu i-a convins, i-a lăsat să învețe pe pielea lor. Le-a spus: *Lepădarea ta de credință te va pedepsi şi răutatea ta te va mustra* (Ier. 2, 9). Şi aşa s-a şi întâmplat.

Aşadar, după ce fiul risipitor a învățat pe pielea lui cât de rău este să-ți laşi casa părintească, s-a întors înapoi. Iar tatăl său, fără răutate, l-a primit cu brațele deschise. De ce? Pentru că era părinte, nu judecător. După aceea, a făcut petrecere mare, de bucurie că i s-a întors fiul. Toată casa sa era în sărbătoare. Să fie aceasta răsplata răutății? Nu a răutății, omule, ci a întoarcerii din răutate; nu a păcatului, ci a pocăinței; nu a risipirii, ci a îndreptării.

Însă fiul cel mai mare s-a supărat văzând acestea. Atunci, tatăl său i-a spus cu blândețe: *Fiule, tu totdeauna eşti cu mine şi toate ale mele ale tale sunt. Trebuia însă să ne veselim şi să ne bucurăm, căci fratele tău acesta mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a*

aflat (Luca 15, 31-32). Atunci când trebuie să salvăm un om pierdut, nu este timp pentru judecată, ci numai pentru iubire şi iertare. Nici un doctor nu refuză să-i dea medicamente bolnavului pentru că boala sa ar fi fost rezultatul vreunei greşeli pe care acesta a făcut-o. Fiul risipitor a fost pedepsit destul prin câte a pătimit pe acolo pe unde a rătăcit. Atâta vreme a fost înstrăinat şi s-a luptat cu foamea, cu batjocura celorlalți şi cu nefericirea. De aceea zice tatăl său: *mort era şi a înviat, pierdut era şi s-a aflat*. Vrea să-i spună fiului rămas acasă să nu se uite la ce este acum, ci la ce a fost în trecut şi la faptul că este vorba de fratele său, nu de un om străin. S-a întors la tatăl său, care a uitat ce s-a întâmplat în trecut sau mai bine zis, îşi aduce aminte numai de lucrurile care îi trezesc în suflet dragostea şi îngăduința, aşa cum îi şede bine oricărui părinte. De aceea, el nu a pomenit relele săvârşite de fiul său, ci numai pătimirile sale. Nu i-a reproşat că a pierdut averea, ci l-a mângâiat pentru suferințele prin care a trecut.

Aceeaşi dragoste a arătat păstorul față de oaia pierdută din parabola evanghelică (Luca 15, 1-7). Cu câtă râvnă a alergat să o caute, ca să o aducă din nou în turma sa! În parabola de mai înainte, fiul risipitor s-a întors singur acasă, pe când în cea a oii rătăcite, păstorul a lăsat în munți celelalte oi şi s-a dus să caute oaia care se pierduse de turmă. Şi după ce a găsit-o, pentru aceasta s-a bucurat mai mult decât pentru celelalte. Şi iată cum a adus-o înapoi: nu a bătut-o, ci a luat-o cu dragoste pe umeri şi s-a întors cu ea la turmă.

Ştiind că Părintele ceresc, Care este Păstorul cel bun, nu numai că nu ne dispreţuieşte când ne întoarcem la El, dar ne primeşte înapoi cu multă dragoste – cu mai

multă dragoste decât cea pe care o arată oamenilor sporiți în virtute –, ştiind nu numai că nu-i pedepseşte pe cei rătăciți, dar Se duce chiar să-i caute, ca să-i aducă din nou în turmă şi Se bucură mai mult pentru ei decât pentru cei drepți, atunci când suntem căzuți în păcat, nu trebuie să deznădăjduim, după cum atunci când facem vreun lucru bun, nu trebuie să aveam o prea mare îndrăzneală. Când cădem, să ne pocăim, iar când săvârşim vreo faptă bună, să fim cu luare aminte, să nu cădem. Căci este o la fel de mare cădere când lucrăm virtutea şi căpătăm o prea mare îndrăzneală dinaintea lui Dumnezeu, ca atunci când păcătuim şi ne cuprinde deznădejdea.

Pentru ca cel care lucrează virtutea să nu cadă în păcat, Apostolul Pavel spune: *Cel căruia i se pare că stă neclintit să ia seama să nu cadă* (1 Cor. 10, 12). De asemenea: *Îmi chinuiesc trupul meu şi îl supun robiei; ca nu cumva, altora propovăduind, eu însumi să mă fac netrebnic* (1 Cor. 9, 27). Pentru a-i face să se ridice repede pe cei care au căzut, le-a zis corintenilor: *Mă tem ca nu cumva, venind iarăşi, să mă umilească Dumnezeul meu la voi şi să plâng pe mulți care au păcătuit înainte şi nu s-au pocăit de necurăția şi de desfrânarea şi de necumpătarea pe care le-au făcut* (2 Cor. 12, 21). Prin aceasta, a vrut să spună că vrednici de plâns nu sunt numai cei care păcătuiesc, cât mai ales cei care nu se pocăiesc pentru păcatele lor. Despre ei, proorocul Ieremia a zis: *Oare cei ce cad nu se mai scoală, şi cei ce rătăcesc drumul nu se mai întorc?* (Ier. 8, 4). Pe aceştia, David îi îndeamnă: *O, de I-ați auzi glasul care zice: „Să nu vă învârtoşați inimile voastre, ca în timpul cercetării, ca în ziua ispitirii în pustiu”* (Ps. 94, 8-9).

Oricât ar dura viața noastră, să nu deznădăjduim. Nădăjduind spre Domnul şi cunoscând iubirea Sa de oameni fără margini, să alungăm de la noi orice răutate şi să mergem pe calea virtuții, să ne căim şi să ne îndepărtăm de toate păcatele noastre, ca să putem să stăm cu îndrăzneală dinaintea înfricoşătorului scaun de judecată al lui Hristos şi să intrăm în Împărăția cerurilor, cu harul lui Dumnezeu.

Folosul postului

Mulți creştini, nedând o prea mare importanță postului, îl țin fără tragere de inimă sau nu îl țin deloc. Şi totuşi, trebuie să primim postul cu bucurie, nu cu frică şi părere de rău, căci nu este înfricoşător pentru noi, ci pentru diavoli. În cazul demonizaților, mult poate face postul, mai ales când este însoțit de sora sa bună, care este rugăciunea. De aceea, Hristos a spus: *Acest neam de demoni nu iese decât numai cu rugăciune şi cu post* (Mat. 17, 21).

Aşadar, dat fiind faptul că postul îi alungă departe pe vrăşmaşii mântuirii noastre, trebuie să îl iubim, nu să ne temem de el. Trebuie mai degrabă să ne temem de mâncarea multă, mai ales atunci când este însoțită de beție, pentru că ea ne supune patimilor, în vreme ce postul, dimpotrivă, ne scapă de patimi şi ne dăruieşte libertatea duhovnicească. De ce dovadă a binefacerilor postului mai avem nevoie, atunci când ştim că el luptă împotriva diavolului şi ne izbăveşte de robia păcatului?

Nu numai călugării cu viață îngerească sunt însoțiți de puterea postului, dar şi unii mireni, care zboară pe aripile lui până la înălțimile cugetării sfinte.

Vă amintesc că cei doi mari prooroci ai Vechiului Testament, Moise şi Ilie, cu toate că aveau mare îndrăzneală la Dumnezeu, prin virtuțile lor, posteau adesea, iar postul îi apropia de Dumnezeu.

Chiar şi cu mult înainte de ei, la începuturile creației, atunci când Dumnezeu l-a plăsmuit pe om, i-a

dat deîndată porunca să postească. Dacă Adam împlinea această poruncă, avea să se mântuiască. *Din toți pomii din rai poți să mănânci, iar din pomul cunoştinței binelui şi răului să nu mănânci, căci, în ziua în care vei mânca din el, vei muri negreşit!* (Facerea 2, 16-17). Aceasta nu era alta decât porunca de a posti. Dacă şi în Paradis era nevoie de post, cu atât mai mult este nevoie în afara sa. Dacă înainte ca omul să fie rănit sufleteşte, postul era pentru el medicament, cu atât mai mult este medicament acum, când sufletul său este rănit de păcat. Dacă înainte să înceapă războiul poftelor, era absolută nevoie de post, cu atât mai multă nevoie este acum, când suntem în război cu diavolul. Dacă Adam se supunea acestei porunci, nu ar mai fi auzit cuvintele: *pământ eşti şi în pământ te vei întoarce* (Facerea 3, 19). Pentru că Adam nu s-a supus, au urmat moartea, grijile, suferințele şi o viață mai grea decât orice moarte.

Vedeți cum Dumnezeu Se supără atunci când postul este disprețuit? Şi nu puteți să vă închipuiți cât Se bucură El când ținem post. Moartea a intrat în om pentru că a nesocotit postul şi este scoasă din el prin post. Astfel s-a întâmplat şi cu ninivitenii.

Şi a fost cuvântul Domnului către Iona, fiul lui Amitai, zicând: „Scoală-te şi du-te în cetatea cea mare a Ninivei şi propovăduieşte acolo, căci fărădelegile lor au ajuns până în fata Mea!” (Iona 1, 1-2). După mai multe peripeții (Iona 1, 3-2, 11), Iona s-a dus la niniviteni şi le-a spus că cetatea lor urma să fie distrusă: *Patruzeci de zile mai sunt, şi Ninive va fi distrusă!* (Iona 3, 4). Când au auzit aceste cuvinte, oamenii din Ninive nu s-au arătat disprețuitori şi indiferenți. Cu toții – bărbați, femei, stăpâni, robi, copii şi bătrâni – au început să postească. Ba şi pe animale le-au pus să postească. Iată

de ce am spus mai înainte că de mâncarea multă şi de băutură ar trebui să ne temem, nu de post: mâncarea şi băutura au fost aproape să distrugă cetatea, pe când postul a izbăvit-o.

Proorocul Daniel a fost aruncat în groapa leilor, dar pentru că postise, a ieşit nevătămat, ca şi cum ar fi fost aruncat între oi (Dan. 6, 16-23). Dar şi cei trei tineri, care au postit la rândul lor, au fost aruncați în foc şi au ieşit de acolo cu trupurile luminoase şi neatinse de flăcări (Dan. 3, 19-27). Dacă focul a fost adevărat, atunci cum de nu i-a ars pe aceşti oameni? Dacă trupurile lor erau adevărate, cum de nu au fost vătămate? Cum? Întreabă postul să-ți spună. El o să te lămurească în legătură cu această taină, pentru că taină este, cu adevărat, ca trupurile să fie date fiarelor sălbatice sau focului şi să nu pățească nimic. Vezi ce luptă peste fire şi apoi ce biruință peste fire? Adu-ți aminte mereu de puterea postului şi primeşte-l cu sufletul deschis, pentru că este nebunie curată să ne îndepărtăm de el, atunci când şi de colții leilor fereşte, şi de foc scapă, şi pe diavoli îi îndepărtează, potolind văpaia patimilor, liniştindu-ne gândul şi aducându-ne alte şi alte binefaceri.

„Mi-e frică de post pentru că strică şi slăbeşte trupul”, poate că spui tu. Dar să ştii că pe cât se strică materia omului, pe atât se înnoieşte sufletul său (vezi 2 Cor. 4, 16). Pe de altă parte, dacă vrei să cercetezi bine lucrurile, vei vedea că postul are grijă de sănătatea trupului. Iar dacă nu crezi cuvintele mele, întreabă-i pe doctori, să-ți zică ei mai bine. Aceştia spun că sănătatea este menținută prin cumpătare la mâncare, pe când lăcomia duce la tot felul de boli, care distrug trupul.

Aşadar, să nu ne temem să postim, căci postul ne scoate din multe rele. Mai văd oameni care înainte şi după post se îmbuibă cu hrană şi cu băutură, pierzând astfel folosul postului. Este ca şi cum trupul nostru abia şi-ar reveni dintr-o boală şi când ar da să se ridice din pat, cineva l-ar lovi tare cu piciorul şi l-ar îmbolnăvi şi mai tare. Ceva asemănător se întâmplă şi cu sufletul nostru atunci când înainte şi după post nu suntem cumpătaţi.

Dar şi când postim, nu ajunge să ne abţinem de la diferite mâncăruri, ci trebuie să postim şi sufleteşte. Există primejdia ca ţinând posturile rânduite de Biserică, să nu avem nici un folos. Din ce cauză? Pentru că ne ţinem departe de mâncăruri, dar nu ne ţinem departe de păcat; nu mâncăm carne, dar mâncăm sufletele celor săraci; nu ne îmbătăm cu vin, dar ne îmbătăm cu pofte trupeşti; petrecem ziua în post, dar ne uităm la lucruri ruşinoase. În felul acesta, pierdem folosul postului. De aceea, postul de mâncare trebuie însoţit de îndepărtarea de orice păcat, de rugăciune şi de luptă duhovnicească. Numai astfel vei aduce jertfă bineplăcută Domnului şi vei avea mult folos.

Cuvinte de folos şi poveţe

Multe sunt lucrurile care îi caracterizează pe creştini, dar mai presus de toate sunt pacea şi iubirea. De aceea a spus Hristos: *Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii* (Ioan 13, 35) şi *Pace vă las vouă, pacea Mea o dau vouă* (Ioan 14, 27).

⁕

Nimic nu umple mai mult sufletul de desfătare decât faptul de a iubi şi de a fi iubit.

⁕

Nimic nu arată mai bine vrednicia unui stăpân decât dragostea şi grija faţă de supuşii săi. Aceasta este trăsătura caracteristică a stăpânilor buni. Dacă stăpânul îl iubeşte pe supusul său, toate problemele se rezolvă şi peste toate domnesc liniştea şi ordinea.

⁕

Să ne doară sufletul pentru cei care ne fac rău, mai mult decât ne doare pentru noi înşine; căci rana pe care vor să ne-o facă nouă, o primesc, de fapt, ei. Aşa cum cei care dau cu piciorul în cuie şi se laudă cu aceasta sunt vrednici de plâns, la fel şi cei care îi

nedreptățesc pe alții sunt vrednici de mila noastră, deoarece îşi rănesc propriile lor suflete.

*

Iubirea noastră trebuie să-i cuprindă pe toți oamenii. Dacă pe unii îi iubim, iar pe alții nu, niciodată dragostea noastră nu va fi mai presus decât a oamenilor necredincioşi. Creştinii nu trebuie să iubească aşa cum iubesc necredincioşii.

*

Să facem bine celor care ne fac rău, chiar dacă aceştia rămân neîndreptați. Astfel, păcatele noastre vor fi iertate şi vom dobândi smerenie. Atunci când alungăm din sufletul nostru orice duşmănie, avem multă îndrăzneală în rugăciunea noastră către Domnul.

*

Cuvintele noastre ortodoxe sunt ca armele care îi apără pe ai noştri şi îi lovesc pe eretici. Aceste cuvinte nu îi lovesc pentru a-i doborî, ci pentru a-i ridica după ce au căzut. Acesta este scopul luptei noastre: să îi ajutăm şi pe vrăşmaşii noştri să se mântuiască.

*

Hristos spune: „Eu sunt părintele tău, Eu sunt fratele tău, Eu sunt mirele sufletului tău, Eu sunt scăparea ta, eu sunt hrana Ta, Eu sunt îmbrăcămintea ta, eu sunt rădăcina ta, Eu sunt sprijinul tău, Eu sunt tot

⁕

Scopul Vechiului Testament a fost să-l facă pe om din nou om, pe când scopul Noului Testament este să-l facă pe om înger. Cu alte cuvinte, pentru că răutatea l-a făcut pe om să-şi piardă trăsăturile sale specifice, ajungând până la asemănarea cu animalele iraţionale şi cu fiarele sălbatice, legea mozaică l-a scăpat mai întâi de răutate, iar legea evanghelică a harului i-a dat apoi virtutea îngerească. Scopul celor două Testamente este îndreptarea omului.

⁕

Tu, care în fiecare zi te lupţi cu valurile mării acestei vieţi cuprinse de furtună şi eşti încărcat cu atâtea păcate, ai nevoie în permanenţă de mângâierea Sfintelor Scripturi. Te afli în prima linie a luptei pentru supra-vieţuire şi eşti rănit în permanenţă. Femeia ta te mânie,

fiul tău te supără, angajatul tău te enervează, duşmanul tău îţi face necazuri, prietenul te invidiază, vecinul te înjură, asociatul te sapă, iar judecătorul te ameninţă. La acestea se adaugă multe situaţii şi împrejurări care te tulbură, te neliniştesc, te mâhnesc şi te întristează, ducându-te până în pragul deznădejdii. Săgeţile vrăşmaşilor văzuţi şi nevăzuţi te lovesc fără încetare de peste tot. De aceea ai nevoie de armele Sfintelor Scripturi. Te rog să le citeşti, fie că ştii, fie că nu ştii puterea cuvintelor lor. Dacă le citim de multe ori, cele ce învăţăm acolo nu se mai şterg din mintea noastră. Şi adesea, ce nu putem înţelege astăzi, dacă citim şi mâine, înţelegem imediat, pentru că bunul Dumnezeu ne luminează mintea în chip nevăzut. Pentru înţelegerea Sfintelor Scripturi nu este nevoie de înţelepciune omenească, ci de descoperirea Duhului Sfânt. Dacă cercetăm Scriptura cu atenţie şi nu în fugă, vom dobândi mântuirea propovăduită în ea. Căci dacă ne umplem sufletele de învăţăturile sale, vom afla adevărurile dogmatice şi vom păşi spre viaţa desăvârşită.

*

Să invidiaţi virtutea oamenilor sfinţi, nerăutatea, îndelunga-răbdare şi înţelepciunea lor. Vieţile sfinţilor ne învaţă cum să ne purtăm şi ne insuflă râvnă duhovnicească. Aceşti oameni nu au strălucit atât prin minunile lor, cât prin viaţa pe care au dus-o. Viaţa lor se arată luminoasă dinaintea tuturor, atrăgând harul Duhului Sfânt. Dacă nu suntem atenţi, de multe ori minunile ne fac rău.

⁕

Rugăciunile sfinților au o foarte mare putere atunci când ne pocăim şi ne facem mai buni.

⁕

Nimeni nu poate spori în virtute dacă nu este plin de harul Duhului Sfânt. Dar Duhul Sfânt nu locuieşte în suflete căldicele. Ca să dobândim har, trebuie ca sufletul nostru să aibă râvnă spre orice lucrare a lui Dumnezeu.

⁕

Viața noastră este plină de tulburare şi nelinişte. Cu toții suntem îngrijorați, cu toții suntem nemulțumiți, cu toții ne plângem, fie că suntem bogați sau săraci, stăpânitori sau oameni simpli. Dar tulburarea şi grija nu se datorează atât situațiilor exterioare şi condițiilor de viață, cât neorânduirii şi bolii noastre sufleteşti. Aşa cum ochiul bolnav vede întuneric şi în cea mai puternică lumină, la fel şi sufletul bolnav este tulburat chiar şi când este linişte. Să-I încredințăm toate problemele noastre lui Dumnezeu şi să credem că nimic nu este al nostru, să rămânem indiferenți la slava oamenilor şi să dorim să-I plăcem numai Domnului, şi astfel vom fi liniştiți chiar şi când asupra noastră se va abate cea mai îngrozitoare vijelie.

⁕

Cei care se află în afara Bisericii, slujind patimile şi propriile lor idei, nu pot să primească nici un

adevăr al lui Dumnezeu care este mai presus de mintea omenească.

*

Credința este sănătatea sufletului, în vreme ce necredința este cea mai rea boală.

*

Cine se luptă împotriva lui Dumnezeu nu sfârşeşte niciodată bine. Poate că pentru multă vreme nu pățeşte nimic, căci milostivul Dumnezeu îi dă acestuia prilejul să îşi revină şi să se pocăiască. Dar dacă el nu se foloseşte din păsuirea lui Dumnezeu şi rămâne în răutatea sa, va fi pedepsit fără îndoială. Iar prin pedeapsa pe care o va primi, va fi pildă celorlalți, care vor vedea astfel că nu este bine să lupți împotriva lui Dumnezeu, pentru că nu este cu putință ca cineva să scape de atotputernica Sa mână.

*

Să te fereşti de momelile ereticilor. Află că sub pielea de oaie se ascund lupii, care cu tine se poartă cu dulceață şi blândețe, însă cu Domnul luptă ca nişte fiare turbate. Fugi departe de răutățile lor şi rămâi credincios Tradiției Părinților, adică învățăturii şi credinței care izvorăsc din Sfintele Scripturi.

*

Adesea, Dumnezeu îngăduie să fie prigonită adevărata credință, pe când ereziile, înşelăciunile şi idolatria să aibă parte de linişte. Din ce motiv? Ca să vezi slăbiciunea ereziilor, care cu toate că sunt lăsate libere, mai devreme sau mai târziu dispar, şi pe de altă parte, să se vădească faptul că deşi prigonită, credința adevărată sporeşte şi se întăreşte.

❋

Aşa cum lumina nu se preface niciodată în întuneric dacă rămâne lumină, aşa şi adevărul dogmelor credinței noastre nu va fi ruşinat niciodată, tocmai pentru că dogmele nu mint, ci sunt adevărate, şi nimic nu este mai puternic decât adevărul.

❋

Cel care vrea să afle adevărul trebuie să se curețe mai întâi de patimi; pentru că cel care se curăță de patimi scapă de înşelare şi cunoaşte adevărul.

❋

Nu pune pacea şi înțelegerea mai presus de adevăr.

❋

Nu avem nici un folos din credința noastră dreaptă, dacă ducem o viață păcătoasă, aşa cum nu avem nici un folos din viața noastră plină de virtuți dacă nu avem credință adevărată.

⁎

Să nu fim sălbatici şi mânioşi cu cei care ne stau împotrivă, ci să vorbim cu ei cu blândețe. *Un slujitor al Domnului nu trebuie să se certe, ci să fie blând față cu toți, destoinic să dea învățătură, îngăduitor, certând cu blândețe pe cei ce stau împotrivă* (2 Tim. 2, 24-25).

⁎

Chiar dacă ai duce o viață duhovnicească înaltă, nu vei avea îndrăzneală dinaintea lui Dumnezeu dacă vei fi indiferent față de frații tăi care merg pe calea pierzaniei.

⁎

Nu este cu putință ca omul să se mântuiască dacă nu face nimic pentru mântuirea aproapelui.

⁎

Cel care se îngrijeşte să ajute la mântuirea unui frate leneş şi să-l scoată din gheara diavolului se asemănă, atât cât îi este cu putință omului, cu Dumnezeu. Aceasta este cea mai mare dintre virtuți şi dintre izbânzi.

⁎

Oamenii sunt chinuiți cel mai mult de desfrânare şi de lăcomie.

⁕

Tristețea, neliniştea, mânia şi grijile multe întunecă mintea şi nu o lasă să gândească rațional.

⁕

Păcatele sunt rădăcina tuturor relelor. Din cauza păcatelor îndurăm supărări, tulburări, ispite şi boli.

⁕

Înainte să fie săvârşit, păcatul întunecă mintea şi înşeală gândul. Abia după ce este săvârşit îşi arată adevărata față, pricinuind durere neîntreruptă şi distrugând îndrăzneala conştiinței.

⁕

Lipsa măsurii în privința poftelor noastre este pricina tuturor relelor. De aici izvorăsc desfrânarea, lăcomia, răpirea avutului altuia, uciderile, tâlhăriile şi toată nenorocirea sufletului. De aceea, să nu căutăm să avem mai mult decât ceea ce ne trebuie cu adevărat.

⁕

Începutul lenei este amânarea. De aceea, să nu lăsăm pe mâine îndreptarea noastră. *Nu te lăuda cu ziua de mâine, că nu ştii la ce poate da naştere* (Pilde 27, 1). Şi nici să spunem că o să dezrădăcinăm răul „încet-încet", pentru că acest „încet-încet" nu este suficient.

*

Trebuie să plângem pentru că în zilele noastre oamenii răi s-au înmulțit, iar relele nu îi mai ruşinează pe cei care le săvârşesc.

*

Orice lucru se face la timpul său. Ce se face în afara timpului potrivit nu numai că este nefolositor, dar poate fi şi vătămător.

*

Omul este o ființă alcătuită din două componente: una duhovnicească (sufletul) şi una materială (trupul). De aceea, omul se înrudeşte şi cu cerul şi cu pământul. Prin suflet, comunicăm cu puterile cereşti, în vreme ce prin simțurile trupului venim în contact cu cele pământeşti. În felul acesta se realizează legătura desăvârşită între cele două zidiri.

*

Lipsa de experiență este un mare rău. Ea ne face să nesocotim şi cele mai mari primejdii.

*

Copacul necredinței este plantat de curiozitatea cea rea a gândului, este udat de orgoliu şi este îngrăşat de patima ambiției.

*

Nimeni nu este mai bun şi mai frumos la suflet decât omul simplu. Acesta este pentru oricine un prieten de nădejde.

*

În noi este înrădăcinată cunoaşterea a ceea ce trebuie să facem şi ce nu. Dumnezeu ne-a lăsat cu libertatea de a alege între virtute şi răutate. De aceea, de fiecare dată, fie suntem recompensați de Dumnezeu, fie suntem pedepsiți, după alegerea pe care am făcut-o.

*

Nimic nu-l îndepărtează pe om mai mult de sine însuşi decât grijile de zi cu zi. Şi nimic nu-l face mai prins de grijile de zi cu zi decât neglijarea sufletului său.

*

Cine nesocoteşte poruncile lui Dumnezeu ajunge în timp să se nesocotească pe sine însuşi.

*

Cine nu se cunoaşte pe sine însuşi este un om mândru.

*

Cei mai mulți oameni îi judecă pe ceilalți pentru că nu s-au oprit asupra lor înşişi spre a-şi vedea propriile păcate. Cu toții trecem cu vederea păcatele noastre şi ne ocupăm de ale altora. Dacă, dimpotrivă, ne-am cerceta propriile păcate, am fi mai îngăduitori cu semenii noştri şi i-am ierta mai lesne.

⁕

Chiar dacă preoții ar fi vinovați de cele mai grele păcate, tot nu ai dreptul în fața lui Dumnezeu să-i judeci.

⁕

Când o lucrare, oricât de duhovnicească ar fi ea, nu se face pentru Dumnezeu, îl vatămă pe cel care o săvârşeşte.

⁕

Nimic nu-l duce pe om mai aproape de trufie şi nu-l îndepărtează mai mult de ceilalți decât credința că este liber şi nu are nevoie de nimeni. Dumnezeu ne-a făcut în aşa fel, încât avem nevoie unul de celălalt. Chiar dacă eşti înțelept, tot ai nevoie de ajutorul semenilor tăi. Crezând că nu ai nevoie de ajutor, eşti cel mai nebun şi mai slab dintre toți oamenii. Pentru că dacă nu ai ajutor, nu se va găsi nimeni care să te îndrepteze atunci când greşeşti în mod inevitabil în această viață şi, astfel, Îl vei mânia pe Dumnezeu.

⁕

Să avem în casă cărţi duhovniceşti. Atunci când le citim, îndepărtăm de la noi lucrarea diavolului, suntem mângâiaţi sufleteşte şi prindem curaj ca să mergem pe calea virtuţii.

*

Oamenii se căsătoresc din nouă motive: pentru a nu face păcate trupeşti şi pentru a deveni părinţi. Dar cel mai important dintre aceste două motive este acela de a nu face păcate trupeşti.

*

Nunta este o mare taină. Unirea dintre bărbat şi femeie este închipuirea unirii dintre Hristos şi Biserică. De aceea, să nu te gândeşti la căsătorie în mod superficial şi nici să nu aştepţi zestre de la celălalt. Căsătoria nu este o afacere, ci o comuniune de viaţă.

*

Rudele pricinuiesc adesea multe rele. Ele provoacă certuri şi distrug armonia dintre bărbat şi femeie.

*

Dumnezeu a sădit în noi dorinţa trupească pentru naşterea de prunci. Astfel, părinţii dobândesc urmaşi, fără să fie, însă, cu nimic împiedicaţi să ducă o viaţă curată.

*

În familia în care bărbatul, femeia şi copilul merg pe drumul virtuții, acolo locuieşte şi Hristos.

*

Atunci când bărbatul se ceartă cu femeia, familia lor este în aceeaşi situație ca un vapor aflat în mijlocul furtunii, când căpitanul se ceartă cu timonierul.

*

Să facem o lege pentru noi, pentru soțiile noastre şi pentru copii: să dedicăm o zi pe săptămână în întregime ascultării cuvântului lui Dumnezeu şi cugetării asupra celor auzite.

*

Mama care, din dragoste bolnăvicioasă, vrea să-şi țină copiii pentru totdeauna lângă ea, împotriva interesului lor, nu se poate numi mamă, ci ucigaşa copiilor săi. Mama bună şi iubitoare îi îndeamnă pe copiii ei să plece din casa părintească, atunci când trebuie, şi se desparte de ei cu linişte în suflet.

*

Părintele iubitor care are un copil obraznic nu îl cicăleşte tot timpul, dar nici nu-l lasă cu totul nepedepsit. Însă îl pedepseşte cu măsură, ca să nu-l stârnească şi mai tare.

*

Atunci când sufletul este stăpânit de dorința trupească, îi scade discernământul. De aceea, nu vede ce se află dinaintea sa, fie prăpastie, fie iad, fie primejdie, fiind robit de păcat.

*

Ştiu că lupta pentru curăție sufletească este foarte grea. Pentru a ne învinge poftele trupeşti, este nevoie de multă bărbăție şi de hotărâre. Dar un asemenea lucru nu este lipsit de primejdii, pentru că omul care vrea să dobândească liniştirea trupului trebuie să păşească pe cărbuni încinşi şi să nu se ardă, şi pe sabie şi să nu se taie. Dacă nu suntem pregătiți corespunzător, astfel încât să nu cedăm dinaintea poftelor trupeşti, ne autodistrugem repede. Astfel, avem nevoie de gând curat, de ochi atenți, de răbdare neînfrântă, de ținerea poruncilor lui Dumnezeu, de post, de priveghere şi mai presus de toate, de harul Duhului Sfânt. În ce condiții atragem acest har asupra noastră? Făcând tot ce ne este nouă în putință şi nepierzându-ne nicicând curajul.

*

Poți să faci multe lucruri ca să depărtezi de la tine pofta trupească. Care sunt acestea? Nevoințe, studiu, privegheri, posturi. Unii întreabă: „De ce ne spui toate acestea nouă, care nu suntem călugări?” Nu le spun eu, ci Apostolul Pavel: *Faceți în toată vremea, în Duhul, tot felul de rugăciuni şi de cereri, şi întru*

aceasta priveghind cu toată stăruința și rugăciunea pentru toți sfinții (Efes. 6, 18) şi *Îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos şi grija de trup să nu o faceți spre pofte* (Rom. 13, 14). Acestea nu au fost scrise numai pentru călugări, ci şi pentru oamenii trăitori în lume.

⁕

Limba este o sabie cu două tăişuri. Ascute-o ca să fie osânditoarea păcatelor pe care le săvârşeşti, şi nu o îndrepta împotriva fraților tăi, ca să le faci rău. Iată de ce Dumnezeu a aşezat limba în spatele buzelor şi a zidului dublu al dinților: ca să nu vorbească orice şi oricând. De aceea, să ne păzim gura cu făclia rațiunii, nu pentru a nu o mai deschide niciodată, ci pentru a o lăsa să vorbească numai atunci când se cuvine. Marile rele sunt pricinuite de uşurătatea cu care vorbim, pe când cele bune izvorăsc din chibzuința în vorbire. De multe ori, tăcerea este mai de folos decât vorba, desigur, la fel cum, în anumite cazuri, mai folositor este să deschidem gura decât să tăcem.

⁕

„Al meu" şi „al tău" – aceste două cuvinte reci – aduc în viața noastră toate nenorocirile, pricinuind războaie şi stricând orice lucru bun. „Al meu" şi „al tău" – aceste două cuvinte blestemate şi murdare – au intrat în lume din cauza diavolului. Acolo unde domnesc „al meu" şi „al tău", orice părere este pricină de scandal şi de ceartă. Acolo unde aceste cuvinte nu există, domnesc pacea şi înțelegerea.

⁕

Dacă vom iubi pacea, Dumnezeu va fi întotdeauna cu noi. Dar dacă vom pricinui neînțelegeri, Dumnezeu nu va mai fi cu noi. Dumnezeu nu este Domn al războaielor şi al neînțelegerilor, ci Domn al păcii. De aceea, nu te mai războí nici cu Dumnezeu, nici cu semenii tăi. Să fii cu toții împăciuitor. Nu uita cine sunt acei pe care Dumnezeu îi mântuieşte: *Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema* (Matei 5, 9). Făcătorii de pace se aseamănă lui Hristos. Fii şi tu făcător de pace, aşa cum este El.

⁕

Biserica este loc de vindecare, nu loc de judecată a sufletelor. Biserica nu osândeşte păcatele, ci oferă iertarea lor.

⁕

Nimic nu ne face viața mai frumoasă decât bucuria de a simți că facem parte din Biserică. În Biserică, oamenii curați dobândesc bucuria, cei supărați, liniştea, iar cei mâhniți, bucuria. În Biserică, cei chinuiți află mângâiere, iar cei obosiți află odihnă. Domnul spune: *Veniți la Mine toți cei osteniți şi împovărați şi Eu vă voi odihni pe voi* (Matei 11, 28). Ce se află pe lumea aceasta mai dorit şi mai frumos ca aceste cuvinte? Domnul te cheamă în Biserică la un prânz bogat. Te ia de la chinuri la odihnă şi de la necazuri la mângâiere. Te scapă de povara păcatelor tale. El vindecă supărarea şi tristețea prin bucurie.

⁕

Nimic nu este mai puternic decât Biserica. Nimic nu se ridică la valoarea Bisericii. Biserica este mai înaltă decât cerul, mai întinsă decât pământul, mai luminoasă decât soarele. Câţi nu au luptat cu ea şi nu au reuşit să o biruiască? Toţi cei care au luptat împotriva ei au fost daţi pierzaniei, pe când Biserica a urcat la cer. Biserica are o asemenea putere, încât atunci când se porneşte război împotriva ei, ea iese biruitoare, când este vorbită de rău, ea se întăreşte, iar când este batjocorită, se face mai strălucitoare ca înainte. Este rănită, dar nu cade. Este lovită de valuri, dar nu se răstoarnă. Se porneşte furtună împotriva ei, dar nu naufragiază. Luptă şi nu este biruită. Dacă te lupţi cu un om, fie vei birui, fie vei fi biruit. Dar dacă te lupţi cu Biserica, este cu neputinţă să biruieşti, pentru că Dumnezeu este mai puternic decât oricine. Dacă Însuşi Dumnezeu a zidit-o, cine o poate urni din loc?

⁕

Păcatul nu este rezultatul firii noastre, nici nu este săvârşit prin constrângere. Păcatul este o chestiune de liberă alegere. La fel stau lucrurile şi cu virtutea. Totul depinde de voirea omului şi nu de firea sa. Tocmai de aceea este posibil ca cel mai păcătos om să ajungă, prin căinţă, pe culmile frumuseţii duhovniceşti, după cum este posibil ca cel mai curat suflet, dacă nu are grijă de el însuşi, să cadă în păcate murdare, ajungând astfel la urâţenie sufletească.

⁕

Tinerețea este neîmblânzită, nestatornică şi, de aceea, poate fi înşelată foarte uşor şi la fel de uşor poate aluneca înspre rău. Tânărul este ca un cal nărăvaş şi ca o fiară sălbatică. Dar dacă de mic îl insuflăm principii bune, nu va fi nevoie după aceea să ne ostenim prea mult.

⁕

Cei care în tinerețile lor se îmbată de plăceri nu sunt în stare să înțeleagă mărimea necuprinsă a robirii sufletului lor.

⁕

Nimeni nu este cu adevărat liber, decât acela care trăieşte pentru Hristos. Unul ca acesta s-a ridicat deasupra tuturor relelor si nu se mai teme de nimic.

⁕

Cel care are în inima sa dragostea pentru cele înalte şi se hrăneşte cu nădejdea bunătăților veşnice nu este răpus de nici o încercare şi de nici o supărare din această viață.

⁕

A răbda şi a-I mulțumi lui Dumnezeu la vreme de încercare sunt cele mai minunate izbânzi ale creştinului.

⁕

Nimic nu-l face pe om să disprețuiască mai mult legile lui Dumnezeu decât priveliştile necuviincioase. De aceea, în repetate rânduri i-am rugat pe cei care participă la sfintele Liturghii, care ascultă cuvântul lui Dumnezeu şi sunt părtaşi ai înfricoşătoarei Taine, care este Împărtăşania, să nu meargă pe la tot felul de spectacole, ca să nu le amestece pe cele sfinte cu cele drăceşti.

⁕

Nu vă împiedic să petreceți, dar să o faceți cu demnitate şi să nu săvârşiți păcate.

⁕

La teognosie ajungem în primul rând prin zidire, iar în al doilea rând prin conştiință. Cei doi „învățători" ai noştri, zidirea la exterior şi conştiința în interior, ne-au fost date de la început de Dumnezeu, ca să ne învețe fără cuvinte. Pe de o parte, zidirea ne uimeşte prin frumusețea ei, amintindu-ne de Creator, iar pe de altă parte, glasul conştiinței răsună în noi şi ne informează ce trebuie să facem şi de ce trebuie să ne ferim, ce este rău şi ce este bine.

⁕

Dumnezeul păcii şi al Universului depăşeşte cu mult puterea noastră de înțelegere. De aceea, trebuie să primim cele legate de Dumnezeu cu credință şi evlavie.

Iar când limba nu are putere să spună cu exactitate ceea ce trebuie despre Dumnezeu, atunci să Îl slăvim, pentru că este atât de mare, încât nu poate fi cuprins de gândirea şi de raţiunea noastră.

*

Femeile să se abţină de la obiceiul vătămător al vopsirii feţei, ca să nu Îl batjocorească pe Creatorul lor, încercând să ascundă, chipurile, defectele creaţiei. Ce tot faci, femeie? Crezi că prin vopsele şi alifii poţi să adaugi ceva la frumuseţea ta naturală sau poţi schimba urâţenia chipului tău? Nu numai că nu vei reuşi nimic din acestea, dar îţi vei urâţi şi sufletul. Această ocupaţie nefolositoare este semnul superficialităţii tale. De altfel, prin sulimenirile tale, atragi privirile neînfrânaţilor, făcându-i să păcătuiască. Domnul a spus: *Oricine se uită la femeie, poftind-o, a şi săvârşit adulter cu ea în inima lui* (Matei 5, 28). În felul acesta, te faci vinovată în faţa lui Dumnezeu pentru căderea acelora în păcat. De aceea, este bine să renunţi cu totul la înfrumuseţare. Dar dacă acest obicei prost te-a luat cu totul în stăpânire şi nu vrei să renunţi la el, atunci măcar nu te vopsi când vii la biserică. Dacă nu faci astfel, este ca şi cum ai ajunge la port, dar ai naufragia, sau te-ai duce la doctor şi ai pleca de la el mai bolnavă ca înainte.

*

Să încercăm să-i facem buni pe cei răi, dându-le sfaturile potrivite. Dar dacă ei dispreţuiesc cuvintele noastre, să nu mai insistăm. Nimeni nu se face bun cu forţa. Nici Dumnezeu nu vrea să urmăm calea virtuţii cu

forța, ci numai prin propria noastră voire. Poate că mă veți întreba: „Nu ar fi mai bine ca oamenii să devină buni cu forța decât să rămână răi?” Nu. Pentru că cel care se face bun cu forța nu rămâne bun pentru totdeauna. Cum scapă de constrângere, el se întoarce înapoi la răutate. Pe când cel care este bun pentru că aşa vrea el rămâne cu hotărâre pe calea virtuții.

⁕

Dacă cerți fără măsură, faci mai mult rău decât bine. Dacă glumeşti fără măsură, mai mult întristezi decât bucuri. Aşadar, în orice situație, trebuie să avem măsură şi să ne ferim de exagerări.

⁕

Nu trebuie să ne intereseze părerea celor mulți şi răi, ci a celor buni şi puțini.

⁕

Omul lui Dumnezeu trebuie să fie simplu şi lipsit de răutate sau viclenie, pentru că Hristos a spus: *De nu vă veți întoarce şi nu veți fi precum pruncii, nu veți intra în împărăția cerurilor* (Matei 18, 3).

⁕

Atunci când ajungi la înălțimile vieții sfinte şi vezi cu ochii tăi bunătățile cereşti, nici una din bunătățile pământeşti nu te mai poate face să amețeşti şi

să cazi. Atunci, bogăția, slava, puterea, cinstea şi orice altceva de pe pământ îți par mici şi fără însemnătate.

*

Nimic nu te ajută mai mult să dobândeşti prieteni decât vorbirea frumoasă ş sufletul smerit.

*

Iubiți şi mult doriți, bucuria şi cununa mea, aşa să stați întru Domnul, iubiții mei (Filip. 4, 1), spune Sfântul Apostol Pavel. Cine dobândeşte bucurie de la Dumnezeu nu o mai pierde niciodată, oricât de grea ar fi viața sa. Celelalte surse ale bucuriei sunt schimbătoare şi temporare, iar bucuria izvorâtă din ele nu este atât de puternică încât să facă să dispară tristețea provenită din lucrurile neplăcute. Însă bucuria care izvorăşte din evlavie, pe de o parte, ne dă sentimentul certitudinii şi stabilității, iar pe de altă parte, este atât de mare, încât face să dispară tristețea, pentru că cel care are evlavie în suflet Îl iubeşte pe Dumnezeu şi se dăruieşte Lui, aflând în El izvor de fericire.

*

Nimic nu este mai slab decât minciuna, cu oricâte perdele ar fi ea acoperită. Aşa cum urcă, la fel de repede şi coboară.

*

Ştim că în trupul nostru se află un suflet, dar nu ştim cum este el. Dumnezeu nu ne-a lăsat această cunoaştere, ca să ne smerească, prin neputința de a aprofunda adevărurile supranaturale, care depăşesc puterea noastră de înțelegere.

*

Să nu ne intereseze nici lucrurile care se pierd, nici slava care apune, nici trupul care îmbătrâneşte, nici frumusețea care se ofileşte, nici desfătarea care trece. Să ne adunăm toate forțele ca să slujim sufletul. Este greu să vindecăm trupul bolnav, dar să vindecăm sufletul este un lucru uşor. Ajunge să vrem lucrul acesta.

Ce trebuie să facă un creştin ca să moştenească Împărăţia cerurilor[1]

Ca să primească mântuirea, creştinul trebuie să facă următoarele:

1. Să-L iubească pe Dumnezeu din tot sufletul său şi să ţină poruncile sfinte. De asemenea, să-şi iubească aproapele ca pe sine însuşi. Domnul a spus: *Dacă păziţi poruncile Mele, veţi rămâne întru iubirea Mea* (Ioan 15, 10). Şi: *Întru aceasta vor cunoaşte toţi că sunteţi ucenicii Mei, dacă veţi avea dragoste unii faţă de alţii* (Ioan 13, 35).

2. Să-şi smerească sufletul dinaintea lui Dumnezeu, căci *duhul umilit; inima înfrântă şi smerită Dumnezeu nu o va urgisi* (Psalmii 50, 18), şi niciodată să nu-şi umilească aproapele. Să jelească pentru păcatele sale. Să se întristeze pentru păcatele aproapelui său. Să se bucure atunci când aproapele său este fericit şi să nu-l invidieze pentru fericirea lui. Să aibă răbdare faţă de cei care îi sunt împotrivă şi să-i sfătuiască cu bunătate. Să săvârşească mereu fapte bune, care contribuie la păstrarea curăţiei sufletului său.

3. Să fie milos cu cei nefericiţi. Să slujească pacea cu toate puterile sale, aşa cum vrea Domnul, ca să fie numit fiu al lui Dumnezeu (Matei 5, 9). Să nu îşi piardă cumpătul atunci când este batjocorit sau

---

[1] Antologie de ziceri aparţinând Sfântului Ioan Gură de Aur, adunate de învăţatul Teodor Dafnopatis, care a trăit în Constantinopol în secolul al 10-lea.

nedreptățit şi nici măcar atunci când urmează să fie ucis în numele dreptății lui Dumnezeu şi al credinței Sale.

4. Să lupte împotriva oricărei învățături eretice şi să primească învățătura dreaptă a Bisericii despre Dumnezeul Treimic.

5. Să iubească adevărul şi să nu-şi murdărească nicicând limba cu minciuni. Să nu facă niciodată rău semenului său.

6. Să nu judece pe nimeni. Să nu batjocorească pe nimeni niciodată. Să nu facă nimic din cele pe care legea lui Dumnezeu le interzice.

7. Să facă milostenie, măcar din ce îi prisoseşte.

8. Să se roage pentru cei care îl blestemă. Dacă cineva îl sileşte să meargă cu el o milă, el să meargă două (Matei 5, 41). Să nu se jure niciodată, ci să facă aşa cum spune Domnul: *Ceea ce este da, da; şi ceea ce este nu, nu* (Matei 5, 37).

9. Să-L slăvească pe Dumnezeu şi să se roage Lui cu evlavie.

10. Să se gândească mereu la moarte, la judecata viitoare şi la răspunsul pe care îl va da pentru faptele sale. Să se gândească tot timpul la păcatele sale, rugându-L pe Dumnezeu să i le ierte.

11. Să săvârşească mereu fapte bune, fără să se laude cu ele, ca fariseul.

12. Să se ferească de lăcomie, de beție, de a jura, de a vorbi fără rost, de invidie, de neînțelegeri, de răutate, de câştigul necuvenit, de desfrânare şi, în general, de poftele necuviincioase.

13. Să nu aibă nici o legătură cu magia, să nu facă vrăji şi să nu meargă niciodată la vrăjitori şi ghicitori. Să se păstreze curat, ca să fie vrednic de împărtăşirea cu Trupul lui Hristos.

14. Să aibă grijă de orfani, de văduve şi de străini. Să dea ajutor celor care au nevoie. Să dea cu împrumut fără dobândă celor care îi cer, căci tot ce are este de la Dumnezeu şi aparține lui Dumnezeu.

15. Să îi fie milă de duşmanii credinței, ca de nişte orbi duhovniceşte şi să se lupte din toată puterea pentru luminarea lor, dar să fugă departe de cei care îl pot duce şi pe el la orbire.

16. Să fie tot timpul bun, evlavios, curat la suflet şi dedicat lui Dumnezeu. Să facă totul după voia lui Dumnezeu, aşa cum spune psalmul: *Văzut-am mai înainte pe Domnul înaintea mea pururi* (Psalmii 15, 8).

17. Să nu țină răutate în sufletul său, ci să-l ierte imediat pe cel care i-a greşit, căci Domnul a spus: *De veți ierta oamenilor greşealele lor, ierta-va şi vouă Tatăl vostru Cel ceresc* (Matei 6, 14).

18. Să judece lucrurile cu dreptate şi cu frica lui Dumnezeu. Să nu judece pe nimeni şi să nu-şi disprețuiască aproapele pentru păcatele sale, pentru că Domnul a spus: *Nu judecați, ca să nu fiți judecați* (Matei 7, 1).

19. Să îl certe cu dragoste pe aproapele său, atunci când greşeşte. Să-l apere pe cel nedreptățit şi pe cel slab. Să-l ajute pe cel neputincios. Să-l povățuiască pe cel rătăcit.

20. Să citească din cărți sfinte, să asculte cuvântul lui Dumnezeu şi să poarte discuții de suflet folositoare.

21. Să-şi cinstească părinții şi să nu vorbească niciodată rău despre ei.

22. Să meargă la sfintele slujbe care se săvârşesc în biserică. Să nu se îndoiască de minunile pe care le face Dumnezeu în toate epocile.

Dacă omul trăieşte astfel, avându-L mereu în inimă pe Hristos, va moşteni Împărăția cerurilor, care a fost pregătită pentru sfinți de la începutul lumii şi pe care nădăjduiesc să o moştenim cu toții, cu harul şi cu iubirea de oameni a lui Hristos, Căruia I se cuvine slava şi cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin.

Cuprins

Distribuție:
S.C. Egumenița S.R.L.
O.P. 3
C.P. 301
800730 Galați
tel./fax: 0236-326.730
e-mail: bunavestire@geniusnet.ro
www.egumenita.ro